

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1924:55
FINANSDEPARTEMENTET

TULL- OCH TRAKTATKOMMITTÉNS UTREDNINGAR OCH BETÄNKANDEN XXV

HANDELS- OCH PRISÖVERSIKTER RÖRANDE SPANNMÅL

JÄMTE BIHANG, INNEFATTANDE VISSA INTERNATIONELLA PRISJÄMFÖRELSER ANGÅENDE VIKTIGARE JORDBRUKSPRODUKTER

UTREDNING, VERKSTÄLLD PÅ UPPDRAG AV TULL- OCH TRAKTATKOMMITTÉN

AV

KARL ÅMARK

STOCKHOLM
1924

Statens offentliga utredningar 1924

Kronologisk förteckning

1. Angående ordnandet av statens kommersiella informationsverksamhet. Promemoria, avgiven av chefen för utrikesdepartementets speciella handelsavdelning. Marcus. 28 s. **U.**
2. Det svenska lantbrukets produktionskostnader. 2. Bokföringsåren 1920—1921 och 1921—1922. Av L. Nanneson. Meddelande från Kungl. Lantbruksstyrelsen nr 247 (nr 6 1923). Svanbäck. (6), 107 s. **Jo.**
3. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 12. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Kopparbergs län. Beckman. 47 s. 2 kart. **Jo.**
4. Supplement nr 2 till Sverges familjenamn 1920. Stat. Repr.-anst. 10 s. **Ju.**
5. Betänkande med utredning och förslag angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Eklund. vij, 208 s. **E.**
6. Utredning rörande ny vattenväg mellan Östersjön och Vänern, Göta kanal, jämte bihang, innefattande preliminär utredning rörande vattenväg mellan Hjälmaren och Vänern, Svea kanal. Meddelande från Kungl. Kanalkommissionen. Nr 4. Hæggström. 173 s. 3 kart. **K.**
7. Betänkande och förslag angående läroverks- och landsbibliotek. Uppsala, Almqvist & Wiksell. xj, 511 s. **E.**
8. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 13. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Västmanlands län. Beckman. 36 s. 2 kart. **Jo.**
9. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 14. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Värmlands län. Beckman. 52 s. 2 kart. **Jo.**
10. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 11. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Blekinge län. Beckman. 32 s. 2 kart. **Jo.**
11. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 15. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Jämtlands län. Beckman. 32 s. 2 kart. **Jo.**
12. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 18. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Gotlands län. Beckman. 19 s. 1 karta. **Jo.**
13. Förslag till lönereglering för befattningshavare vid rikets allmänna läroverk samt vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter. Tullberg. 413 s. **E.**
14. Iakttagelser förande socialiseringen i Österrike 1918—1922. Av Nils Karleby. Tiden. vij, 111 s. **Fi.**
15. Det svenska tobaksmonopolet. En undersökning av dess verksamhet 1915—1922. Av M. Marcus. Tiden. vij, 106 s. **Fi.**
16. Betänkande med förslag till gruvlag. Norstedt. 400 s. **Ju.**
17. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 19. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Västernorrlands län. Beckman. 77 s. 2 kart. **Jo.**
18. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 9. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Hallands län. Beckman. 146 s. 3 kart. **Jo.**
19. Anvisningar rörande vägväsendet och automobiltrafiken. Blom. 24 s. **K.**
20. Skeppstjänstkommitterades betänkande. 3. Förslag till lag om särskild pensionsförsäkring av sjöfolk. Marcus. 123 s. 1 tab.-bil. **H.**
21. Fastighetsregisterkommissionens meddelanden. 13. Sammandrag av inkomna yttranden över fastighetsregisterkommissionens förslag den 25 augusti 1923 angående tillsynen å fastighetsregistreringen m. m. Palmquist. 79 s. **Ju.**
22. Statens järnvägar. Kortfattad översikt av deras tillkomst, ekonomi och organisation. Av M. Marcus. Tiden. vij, 149 s. **Fi.**
23. Handledning vid utarbetandet av brandordningar för landskommuner. Marcus. 16 s. **K.**
24. K. skolöverstyrelsens utlåtande över skolkommissionens betänkanden 1—5. Norstedt. 346 s. **E.**
25. Normalbestämmelser för leverans och provning av cement (cementbestämmelser) samt för byggnadsverk av betong och armerad betong (betongbestämmelser). Norstedt. 42 s. **K.**

26—27. Betänkande med förslag till ett systematiskt utforskande av den svenska allmogekulturen. 1. Huvudbetänkande och förslag. viij, 156 s. 1 pat.-tab. 2. Allmogeforskningen i Sverige och dess nordiska grannländer. iv, 204 s. V. Pettersson. **E.**

28. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 16. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Norrbottens län. Beckman. 21 s. 2 kart. **Jo.**
29. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 20. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Västerbottens län. Beckman. 29 s. 2 kart. **Jo.**
30. Statens järnvägar som allmänt affärsverk. Tiden. 411 s. **Fi.**
31. Utredning rörande kungl. teaterns ekonomi och konstnärliga verksamhet. Norstedt. (2), 63, 27 s. **E.**
32. Malmkommissionens slutbetänkande. Utredning angående nyttiggörandet av statens norrländska malmfyndigheter. Beckman. 346 s. 6 bil. **H.**
33. Malmtillgången i Norrbottens län. Utredning, ingående i malmkommissionens betänkande den 31 mars 1923. Av Edw. S. Berglund. Beckman. (2), 128 s. 6 bil. **H.**
34. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 26. Ljusindustrien samt tillverkningen av glycerin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av J. Lublin. Tullberg. iv, 119 s. **Fi.**
35. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 27. Ylleindustriens produktionsförhållanden. Av K.-G. Hagström. Marcus. iv, 110 s. **Fi.**
36. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 28. Den svenska tegelindustriens utveckling 1881—1913 med särskild hänsyn till dess ställning åren närmast före världskriget. Av B. Ohlin. Marcus. iv, 79 s. **Fi.**

37—38. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 36. Betänkande angående tullsystemets verkningar i Sverige före världskriget. Marcus. Del 1. xix, 365 s. Del 2. 354 s. **Fi.**

39. Sveriges vattenkrafttillgångar och vattenkraftproduktion. Av S. Lübeck. Tiden. 15 pl., viij, 149 s. **Fi.**
40. Till frågan om ny jorddelningslagstiftning. Palmquist. iv, 368 s. **Ju.**
41. Utredning med förslag till lag om lärlingsväsendet i vissa yrken. Norstedt. 104 s. **E.**
42. Förbrukning av virke till husbehov på Värmlands läns landsbygd. Norstedt. 79 s. **Jo.**
43. Domänstyrelsens utlåtande den 28 maj 1924 med förslag till kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna. Tullberg. 76 s. **Jo.**
44. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 17. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Jönköpings län. Beckman. 64 s. 2 kart. **Jo.**
45. Kommunal affärsverksamhet i de svenska städerna. Av H. Lindholm och G. Bergqvist. Tiden. vij, 332 s. **Fi.**
46. Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 1. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Östergötlands län. Beckman. 38 s. 2 kart. **Jo.**
47. Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 4. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Kronobergs län. Beckman. 24 s. 2 kart. **Jo.**
48. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 22. Förteckning över elektriska kraftanläggningar i Sverige år 1923. Beckman. 125 s. 1 väggkarta i särskild bilaga. **Jo.**
49. Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 3. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Kalmar län. Beckman. 32 s. 2 kart. **Jo.**
50. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 7. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Kristianstads län. Beckman 108 s. 2 kart. **Jo.**
51. Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 2. Utredning beträffande planmässig elektrifiering av landsbygden inom Örebro län. Beckman. 36 s. 2 kart. **Jo.**
52. Utredning beträffande de elektriska distributionsföretagens å landsbygden ekonomiska svårigheter och möjligheterna för dessas avhjälpande. Beckman. 100 s. **Jo.**

53—54. 1921 års kommunalskattekommittés betänkande angående den kommunala beskattningen. Del 1. Lagförslag, allmän motivering, speciell motivering. xvj, 489 s. Del 2. Reservationer, bilagor, tabeller, sakregister. 369 s. Tullberg. **Fi.**

55. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 25. Handels- och prisöversikter rörande spannmål jämte bihang, innefattande vissa internationella prisjämförelser angående viktigare jordbruksprodukter. Av K. Amark. Marcus. viij, 143 s. **Fi.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1924 : 55
FINANSDEPARTEMENTET

TULL- OCH TRAKTATKOMMITTÉNS UTREDNINGAR OCH BETÄNKANDEN XXV

HANDELS- OCH PRISÖVERSIKTER RÖRANDE SPANNMÅL

JÄMTE BIHANG, INNEFATTANDE VISSA INTERNATIONELLA PRISJÄMFÖRELSER ANGÅENDE VIKTIGARE JORDBRUKSPRODUKTER

UTREDNING, VERKSTÄLLD PÅ UPPDRAG AV TULL- OCH TRAKTATKOMMITTÉN

AV

KARL ÅMARK

STOCKHOLM 1924
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

HANDELS- OCH PRISÖVERSIKTER RÖRANDE SPANNMÅL

JÄMTE BIHANG,
INNEFATTANDE VISSA INTERNATIONELLA
PRISJÄMFÖRELSER ANGÅENDE VIKTIGARE
JORDBRUKSPRODUKTER

UTREDNING, VERKSTÄLLD PÅ UPPDRAG AV TULL- OCH TRAKTATKOMMITTÉN

AV

KARL ÅMARK

Till Konungen.

Tull- och traktatkommittén får härmed i underdånighet överlämna en på dess förutvarande tullavdelnings uppdrag av kommitténs sekreterare fil. doktor K. Åmark med biträde av fil. lic. S. G.

Cederstrand verkställd utredning rörande handels- och prisförhållanden i avseende på spannmål i Sverige och utlandet. Utredningen omfattar i huvudsak tiden från 1870-talet och fram till slutet av mars 1924. För arbetets innehåll samt däri uttalade uppfattningar äro författarne ensamma ansvariga.

Stockholm den 24 april 1924.

Underdånigst

ERIK RÖING.

Karl Åmark.

Förord.

Föreliggande utredning utarbetades, vad beträffar kap. 1—9, i huvudsak under år 1921, ehuru framställningen där sedermera på en del punkter framförts t. o. m. 1922 eller 1923. (Den sista årgång av Internationella lantbruksinstitutets i Rom årsbok som varit tillgänglig har varit den för år 1922.) Avsikten var ursprungligen att arbetet skulle behandla allenast tiden före kriget men för denna tid redogöra jämväl för handels- och prisförhållanden i avseende på andra jordbruksprodukter än spannmål ävensom viktigare jordbruksförnödenheter. Sedermera befanns lämpligt att inskränka innehållet till att avse endast spannmål men i stället utsträcka det behandlade tidsskedet till att omfatta även åren efter kriget. Som en rest från de sålunda uteslutna partierna av arbetet kvarstår den i ett bihang meddelade jämförande översikten av prisutvecklingen rörande viktigare jordbruksprodukter i Sverige och vissa främmande länder. Framställningen i kap. 10 angående prisutveckligen på den svenska spannmålsmarknaden efter världskriget är i samråd med undertecknad utarbetad av fil. lic. S. G. Cederstrand.

Stockholm i maj 1924.

Karl Åmark.

Innehållsförteckning.

Sid.

Inledning 1

1. Världsproduktionen av spannmål 1
2. Världshandeln med spannmål. Statistisk översikt 9
3. Sveriges produktion samt in- och utförsel av spannmål 28
4. Världsspannmålshandelns organisation 44
5. Sveriges spannmålshandel 47
6. Spannmålspriser på världsmarknaden och i särskilda främmande länder 48
7. Spannmålspriserna i Sverige. Allmän översikt 56
8. De årliga prisvariationerna i Sverige och utlandet. — Prisläget i olika delar av Sverige 69
9. Tullarnas inflytande på prisbildningen å spannmål 86
10. Prisutvecklingen på den svenska spannmålsmarknaden efter världskriget 99

Bilagor:

1. Månadspriser å vete och råg i Sverige och vissa främmande länder 1880—1913 118
2. Månadspriser å vete, råg, korn och havre i Sverige 1920—mars 1924 127

Bihang: Jämförande översikt av prisutvecklingen rörande viktigare jordbruksprodukter i Sverige och vissa främmande länder 131

Inledning.

Spannmål (säd) utgör den gemensamma benämningen för de antingen till människoföda eller till kreatursfoder använda frukterna eller fröna av ett flertal odlade växter. Till spannmål plägar räknas dels *stråsäd,* d. v. s. frukterna av sädesväxter tillhörande gräsväxternas familj; de viktigaste äro vete, råg, korn, havre, majs, ris, hirs och durrha; dels *trindsäd* eller frukterna av ett antal till ärtväxternas familj hörande växter: ärter, bönor, vicker, linser, lupiner m. fl.; dels slutligen frukterna av vissa andra växter, såsom bovete, hörande till familjen Polygoneæ. Av dessa är den första gruppen den vida viktigaste och däribland framför allt de sex förstnämnda arterna, vilka utgöra det förnämsta födoämnet för större delen av jordklotets befolkning och dessutom en mycket viktig del av husdjurens föda. Ris odlas uteslutande i de varmare länderna och bildar därstädes huvudnäringen för millioner människor. Handeln därmed plägar emellertid icke räknas med till den egentliga spannmålshandeln. Hirs förekommer allmänt som odlingsväxt i Indien, Kina, Egypten m. fl. länder, och durrha utgör norra Afrikas viktigaste brödsäd. Bägge hava likväl endast lokal betydelse. För världshandeln spela ej heller ärtväxterna och än mindre bovetet någon synnerlig roll. I föreliggande framställning, vilken endast är avsedd att giva en allmän, orienterande översikt, komma fördenskull endast vete, råg, korn, havre och majs att tagas i betraktande och däribland framför allt de båda förstnämnda, vilka för de europeiska folken utgöra den egentliga brödsäden. Vid de historiska redogörelserna tages hänsyn allenast till det senaste århundradets utveckling, och därvid uppmärksammas naturligtvis särskilt förhållandena under de sistförflutna decennierna.

1. Världsproduktionen av spannmål.

Angående spannmålsproduktionens storlek under förra delen av 1800-talet saknas för flertalet länder i Europa tillförlitliga uppgifter. Då den internationella spannmålshandeln den tiden ännu icke antagit större omfattning, voro emellertid de flesta stater för sin förbrukning i huvudsak hänvisade till egna jordbruksresurser, och med utgångspunkt från befolkningssiffrorna kunna därför åtminstone ungefärliga uppskattningar rörande produktionens storlek företagas. Europas folkmängd tillväxte under perioden 1800—1850 med ungefär 40 %. Minst så mycket bör även brödsädsskörden under samma tid hava tillväxt i de europeiska länderna och sannolikt ej obetydligt mer, enär välståndet i stort sett befann sig i stigande. Till en del var denna produktionsökning en följd av ökad uppodling, till en del åter av inskränkning i trädesarealen och ökad avkastning per ytenhet av den odlade

jorden. För Frankrike föreligga på detta område de tillförlitligaste uppgifgifterna. Där ökades veteskörden per hektar från 8·16 deciton i genomsnitt åren 1815—19 till 11·07 åren 1846—50 eller med över 35 %.

Till följd av transportväsendets outvecklade skick var, som nämnt, omsättningen av spannmål från land till land under ifrågavarande tid ännu jämförelsevis obetydlig. De största spannmålstransporterna voro de som ägde rum från de södra Östersjöländerna (Nordtyskland, Polen och de ryska Östersjöprovinserna) till Västeuropa (huvudsakligen Nederländerna och England). Danzig, Königsberg och Stettin voro de största exporthamnarna och Amsterdam den avgjort förnämsta stapelorten med en sedan ett par århundraden väl utbildad spannmålsbörs. Även Elbe tjänade som utförselväg för betydande mängder av spannmål. Ännu på 1820-talet torde hela denna handel dock icke rört sig om större kvantiteter än 4 à 5 mill. hl årligen.

Från 1830-talet började en förändring i detta sakernas läge mera avgjort att spåras. I Storbritannien växte, i bredd med en tilltagande industribefolkning, underskottet i den inhemska produktionen. Införseln, som under 1800-talets första år stannat vid i genomsnitt 1·5 mill. hl, hade nu stigit till det tredubbla.

Ännu under nämnda årtionde beräknades väl över 90 % av Storbritanniens befolkning kunna förses med inhemsk brödsäd. Sedan dess har emellertid beroendet av utlandet på detta område tillväxt med utomordentlig hastighet, så att sedan början av 1900-talet i allmänhet ej fullt 20 %, tidvis än mindre del av befolkningen kunnat brödfödas med inom landet vuxen säd.

Även i andra delar av Europa begynte underskottsområden av större omfattning mera klart urskiljas. I Tyskland uppstod en alltmera markerad skillnad mellan den starkt spannmålsproducerande östern och den spannmålsköpande västern. Elbe och Rhen förvandlades från utförselvägar för resp. överskottsdistrikt till införselvägar, varigenom de uppblomstrande industriområdena i det inre och i väster försågos med sitt behov. Nederländerna, Belgien och Schweiz ökade sitt importöverskott, likaså Frankrike och vissa av Medelhavsländerna, längre fram också de skandinaviska länderna och Österrike.

I allmänhet kan sägas, att 1860-talet, liksom det bildar utgångspunkten för den moderna industriella kulturens segertåg i ett flertal länder, också väsentligen inlett den utveckling, som gjort Väst- och Sydeuropas folk överhuvud i allt större omfattning oförmögna att av egen produktion tillgodose sitt brödbehov. Mer och mer ha de sedan dess måst stödja sig på tillförsel från de stora spannmålsdistrikten dels i Österuropa, dels i transoceana länder. Odlingen i dessa sistnämnda har tilltagit med stormsteg, i samma mån möjligheter yppats att bekvämt och billigt utföra överskottet på världsmarknaden. Ännu under 1870-talet stodo dock priserna å spannmål liksom å flertalet andra varor högt. Någon hotande fara för den västeuropeiska spannmålsodlingen syntes man ännu ej räkna med. Först mot slutet av nämnda årtionde begynte den alltjämt tilltagande importen, gynnad av de kraftigt utvecklade kommunikationsmedlen och de billigare frakterna och i samband därmed åtföljd av successivt fallande priser, att ingiva de europeiska spannmålsproducenterna farhågor. Följden blev, att den sedan 1850-talet allmänt tillämpade frihandelspolitiken på lantbruksprodukternas område började övergivas och att tullar å spannmål till skyddande av den inhemska produktionen återinfördes i det ena landet efter det andra. De länder, som i detta hänseende förblevo frihandelsgrundsatserna trogna, voro

i huvudsak endast Storbritannien, Nederländerna, Belgien, Danmark och Finland. Schweiz och Norge hava infört tullar å vissa spannmålsslag, men så låga, att även de torde kunna räknas bland frihandelsländerna.[1]

TAB. 1. VÄRLDSSKÖRDEN AV DE FEM VIKTIGASTE SÄDESSLAGEN, ÅREN 1871—1905.

MILL. DT.

	1871/75	1876/80	1881/85	1886/90	1891/95	1896/00	1901/05	1905/09[2]	1910/14[2]
Vete.									
Västeuropa	219	213	219	217	213	228	239	245	261
Österuropa	110	117	139	144	168	171	225	x 227	x 268
Utomeuropeiska länder	204	253	284	286	320	343	419	x 430	x 493
Summa	**533**	**583**	**642**	**647**	**701**	**742**	**883**	**902**	**1 022**
Råg.									
Västeuropa	127	128	129	131	140	146	157	163	172
Österuropa	175	187	195	204	204	222	238	x 215	x 248
Utomeuropeiska länder	14	16	18	19	23	24	27	x 17	x 18
Summa	**316**	**331**	**342**	**354**	**367**	**392**	**422**	**395**	**438**
Korn.									
Västeuropa	91	92	91	90	92	92	98	98	99
Österuropa	55	58	65	68	79	76	91	105	127
Utomeuropeiska länder	57	61	68	74	78	85	110	x 89	x 96
Summa	**203**	**211**	**224**	**232**	**249**	**253**	**299**	**292**	**322**
Havre.									
Västeuropa	149	151	159	167	174	184	195	213	222
Österuropa	95	100	106	111	115	127	141	x 149	x 160
Utomeuropeiska länder	63	82	110	130	141	154	184	x 197	x 255
Summa	**307**	**333**	**375**	**408**	**430**	**465**	**520**	**559**	**637**
Majs.									
Västeuropa	41	41	39	39	36	38	41	45	47
Österuropa	43	52	61	61	76	83	78	83	109
Utomeuropeiska länder	329	437	482	518	526	626	698	786	812
Summa	**413**	**530**	**582**	**618**	**638**	**747**	**817**	**914**	**968**

Tabell 1 här ovan meddelar i femårsgenomsnitt för tiden 1871—1914 (åren 1871—1905 efter *Sundbärgs* Aperçus, de efterföljande åren efter Internationella lantbruksinstitutets i Rom årsbok) en översikt av världsskörden av de fem viktigaste sädesslagen med fördelning på Västeuropa, Österuropa och utomeuropeiska länder, varvid till Österuropa räknats — förutom Ryssland — Ungern, Galizien och Bukovina samt Balkanländerna.

Tablån visar, att i Västeuropa huvudsädet är vete; de därnäst viktigaste sädesslagen äro havre och råg, medan odlingen av korn är jämförelsevis mindre omfattande och av majs tämligen obetydlig. Veteodlingen har här

[1] Jfr härom tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden nr XV, sid. 89 ff.

[2] Siffrorna för perioderna 1905/09 och 1910/14 äro ofullständiga, i det att uppgifter saknas för vissa länder, som äro medtagna de föregående perioderna. De siffror, för vilka detta i högre grad gäller, äro utmärkta med x.

under tiden fram till förra århundradets slut varit i det hela oförändrad i omfång, därefter förmärkes en mindre ökning. Ungefär detsamma gäller kornet. Rågodlingen har däremot ökats ej obetydligt sedan 1890-talet från att under föregående tvenne årtionden ha stått nästan stilla. Havreodlingen har tilltagit kontinuerligt. I Österuropa odlades ännu på 1870-talet råg i avsevärt större omfattning än vete. Odlingen av sistnämnda sädesslag har emellertid ökats raskare, så att skillnaden under senare år utjämnats. Under femårsperioden närmast före världskriget överträffade veteskörden här r ej obetydligt rågskörden i storlek. Skörden av övriga spannmålsslag harar i dessa länder tillväxt tämligen jämnt. Utanför Europa är odlingen av råg jäjämförelsevis ringa; huvudsädena äro vete och majs, under senare år även havvre. Veteodlingen har här under den angivna perioden nära tredubblats, majsodlingen ökats bortåt 2 $^1/_2$ gånger.

TAB. 2. VETEPRODUKTIONEN I SKILDA LÄNDER ÅREN 1871—1905.

1 000 DT. (ENLIGT SUNDBÄRGS APERÇUS.)

	1871/75	1876/80	1881/85	1886/90	1891/95	1896/00	1901/05
1. *Västeuropa.*							
a. Frihandelsländer:							
Norge	75	75	72	72	84	92	78
Danmark	1 090	1 305	1 180	1 167	1 040	937	998
Finland	23	28	31	40	36	42	33
Storbritannien	25 818	21 940	22 367	20 639	16 099	17 541	14 629
Nederländerna	1 502	1 484	1 538	1 608	1 224	1 346	1 361
Belgien	5 600	5 660	5 235	4 883	4 290	4 112	4 066
Schweiz	2 300	2 400	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Summa	**36 408**	**32 892**	**32 923**	**30 909**	**25 273**	**26 570**	**23 665**
b. Tullskyddade länder:							
Sverige	905	917	923	1 081	1 166	1 300	1 395
Tyskland	30 725	33 000	32 738	34 725	37 394	40 648	39 526
Österrike (utom Galizien och Bukovina)	6 296	7 507	8 143	8 453	8 213	7 661	8 532
Frankrike	79 735	73 002	84 368	83 478	80 953	89 180	89 064
Sydeuropa	65 300	65 300	60 212	58 725	60 498	63 236	76 578
Summa	**182 961**	**179 726**	**186 384**	**186 462**	**188 224**	**202 025**	**215 095**
2. *Österuropa.*							
Ryssland	60 000	60 000	69 100	66 758	81 817	89 414	128 012
Ungern, Galizien, Balkanländerna	49 854	57 182	69 226	77 145	86 082	81 314	97 238
Summa	**109 854**	**117 182**	**138 326**	**143 903**	**167 899**	**170 728**	**225 250**
3. *Utomeuropeiska länder.*							
Ryska Asien	16 000	18 000	20 000	22 000	25 000	26 256	35 730
Brittiska Ostindien	60 000	64 800	75 000	67 287	66 354	61 423	78 120
Förenta Staterna	74 513	110 548	119 160	121 392	141 322	157 839	180 604
Canada	5 000	7 000	11 100	10 000	13 850	15 081	25 346
Argentina	2 500	3 000	5 000	8 000	14 652	18 399	27 437
Australien	5 464	7 819	9 935	10 920	9 920	12 332	16 002
Övriga länder	40 060	42 348	44 127	46 334	48 866	51 837	55 805
Summa	**203 537**	**253 515**	**284 322**	**285 933**	**319 964**	**343 167**	**419 044**
Summa summarum	**532 760**	**583 315**	**641 955**	**647 207**	**701 360**	**742 490**	**883 054**

TAB. 3. RÅGPRODUKTIONEN I SKILDA LÄNDER ÅREN 1871—1905.
1 000 DT. (ENLIGT SUNDBÄRGS APERÇUS.)

	1871/75	1876/80	1881/85	1886/90	1891/95	1896/00	1901/05
1. *Västeuropa.*							
a. Frihandelsländer:							
Norge	248	248	240	240	236	226	214
Danmark	3 890	4 117	4 378	4 321	4 793	4 820	4 699
Finland	2 980	2 565	2 650	3 230	2 928	3 115	2 729
Storbritannien	432	395	365	482	488	532	448
Nederländerna	2 496	2 468	2 661	2 870	2 941	3 324	3 509
Belgien	4 174	4 162	4 280	4 374	4 981	4 905	5 520
Schweiz	450	450	465	465	465	465	465
Summa	**14 670**	**14 405**	**15 039**	**15 982**	**16 832**	**17 387**	**17 584**
b. Tullskyddade länder:							
Sverige	4 975	4 873	5 130	5 441	5 595	6 017	5 928
Tyskland	66 360	69 915	68 302	69 258	77 597	85 927	94 458
Österrike (utom Galizien och Bukovina)	13 859	13 507	14 379	15 236	14 507	13 499	16 119
Frankrike	18 920	17 359	18 400	16 576	17 212	15 802	13 891
Sydeuropa	8 291	8 200	8 355	8 196	7 892	7 784	8 955
Summa	**112 405**	**113 854**	**114 566**	**114 707**	**122 803**	**129 029**	**139 351**
2. *Östeuropa.*							
Ryssland	155 000	165 000	169 995	179 510	178 268	196 534	211 221
Ungern, Galizien, Balkanländerna	20 120	21 758	24 621	24 946	26 227	25 275	26 893
Summa	**175 120**	**186 758**	**194 616**	**204 456**	**204 495**	**221 809**	**238 114**
3. *Utomeuropeiska länder.*							
Ryska Asien	5 000	5 000	5 000	5 000	6 000	7 335	8 840
Japan	4 000	4 000	5 162	6 159	8 517	8 678	8 887
Förenta Staterna	3 955	5 848	6 533	6 468	7 095	6 342	7 499
Övriga länder	870	1 130	1 130	1 330	1 530	1 790	2 031
Summa	**13 825**	**15 978**	**17 825**	**18 957**	**23 142**	**24 145**	**27 257**
Summa summarum	**316 020**	**330 995**	**342 046**	**354 102**	**367 272**	**392 370**	**422 306**

I tabellerna nr 2—5 redogöres mera detaljerat för skördeutvecklingen inom särskilda länder beträffande de olika spannmålsslagen under åren 1871—1905. I fråga om den egentliga brödsäden, vete och råg, ha därvid de västeuropeiska länderna fördelats i två grupper, allt efter som de under de senaste årtiondena infört skyddstullar av nämnvärd storlek å ifrågavarande spannmålsslag eller icke. I en särskild tablå (tab. 6) meddelas siffror för åren 1905—14. Dessa senare, vilka hämtats ur Internationella institutets i Rom årsbok, äro ej fullt jämförbara med de förra, vilka grunda sig på Sundbärgs Aperçus. Detta är orsaken till att de sammanförts för sig.

Ur dessa tabeller inhämtas rörande *vete* följande:

I frihandelsländerna har nästan genomgående en successiv nedgång i skördemängden ägt rum, mest utpräglad från 1890-talets början. Starkast har tillbakagången varit i Storbritannien, där skörden under perioden minskats från 25·8 till 16·2 mill. deciton. Den med vete besådda jordarealen nedgick här under samma tid från 3·3 till 1·8 mill. acres. Norge, Finland och Schweiz förete väl en svag ökning, men i de förstnämnda länderna rör

TAB. 4. KORNPRODUKTIONEN I SKILDA LÄNDER ÅREN 1871—1905.
1 000 DT. (ENLIGT SUNDBÄRGS APERÇUS.)

	1871/75	1876/80	1881/85	1886/90	1891/95	1896/00	1901/05
Västeuropa.							
Sverige	3 450	3 398	3 443	3 375	3 149	3 141	3 086
Danmark	5 135	4 874	4 865	4 929	4 857	4 890	5 369
Storbritannien	20 000	21 700	18 820	17 629	17 516	17 160	15 597
Tyskland	23 500	24 900	26 029	26 151	28 009	28 214	31 230
Österrike (utom Galizien och Bukovina)	6 554	6 915	7 961	8 972	9 632	10 463	12 166
Frankrike	13 216	11 335	12 006	10 646	11 238	9 888	9 154
Spanien	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 452	14 663
Övriga länder	8 243	7 633	7 442	7 342	6 884	6 801	7 102
Summa	**91 098**	**91 755**	**91 566**	**90 044**	**92 285**	**92 009**	**98 367**
Österuropa.							
Ryssland	35 000	36 000	39 000	42 000	49 277	48 759	61 901
Ungern, Galizien och Balkanländerna	19 936	22 285	25 880	25 850	29 435	27 582	29 089
Summa	**54 936**	**58 285**	**64 880**	**67 850**	**78 712**	**76 341**	**90 990**
Utomeuropeiska länder.							
Brittiska Ostindien	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	23 000	27 300
Förenta Staterna	7 009	9 079	11 744	14 718	17 414	19 022	29 522
Övriga länder	30 345	32 232	35 964	38 910	40 877	43 367	52 904
Summa	**57 354**	**61 311**	**67 708**	**73 628**	**78 291**	**85 389**	**109 726**
Summa summarum	**203 388**	**211 351**	**224 154**	**231 522**	**249 288**	**253 739**	**299 083**

det sig endast om obetydliga kvantiteter, och, vad Schweiz beträffar, äro siffrorna ganska osäkra.

I tullskyddsländerna, där veteproduktionen på 1870-talet uppgick till omkring det femdubbla mot i frihandelsländerna, stod densamma väsentligen stilla under 1880- och 90-talen. Från århundradets sista år har däremot en ej alldeles obetydlig stegring inträffat. De största producenterna äro Frankrike och Tyskland; därnäst komma Italien och Spanien.

Ojämförligt hastigare har emellertid produktionsökningen varit i Österuropas länder. Det är värt att lägga märke till, att ännu vid slutet av 1880-talet Rysslands veteskörd uppgives ha varit icke obetydligt mindre än Frankrikes. Först därefter tager den starka ökningen i den ryska veteproduktionen fart. Åren närmast före världskriget hade den nära fyrdubblats i omfattning sedan 1860-talet. Av övriga veteproducerande länder i Österuropa äro Ungern och Rumänien de förnämsta.

De främmande världsdelarnas veteproduktion har enligt tabellerna ökats från c:a 200 mill. deciton vid början av 1870-talet till c:a 500 mill. näst före världskriget. Den största producenten är här Förenta Staterna, och dess överlägsenhet i förhållande till den närmast i ordningen följande, nämligen Brittiska Ostindien, har alltmer ökats. Över huvud bedrives i Förenta Staterna sedan länge den största veteodlingen i hela världen. Betydande produktionsländer för vete äro numera också Sibirien, Canada, Argentina och Australien. I samtliga dessa länder har produktionen under senare

TAB. 5. HAVREPRODUKTIONEN I SKILDA LÄNDER ÅREN 1871—1905.

1 000 DT. (ENLIGT SUNDBÄRGS APERÇUS.)

	1871/75	1876/80	1881/85	1886/90	1891/95	1896/00	1901/05
Västeuropa.							
Sverige	7 212	8 217	9 217	9 979	11 061	10 434	9 683
Danmark	4 910	4 929	5 333	5 569	6 016	6 682	6 747
Storbritannien	27 400	27 500	28 000	27 822	29 674	28 395	29 466
Tyskland	50 000	50 700	49 849	55 364	58 224	64 833	71 747
Österrike (utom Galizien och Bukovina)	9 100	9 710	10 685	11 642	11 691	12 190	12 133
Frankrike	35 874	35 539	40 899	40 649	40 851	42 507	43 997
Övriga länder	14 527	14 637	14 628	16 254	16 849	18 915	20 775
Summa	**149 023**	**151 232**	**158 611**	**167 279**	**174 366**	**183 956**	**194 548**
Österuropa.							
Ryssland	81 000	83 000	87 500	93 050	93 515	104 867	117 391
Ungern, Galizien och Balkanländerna	14 332	16 985	18 791	18 243	21 091	21 879	24 098
Summa	**95 332**	**99 985**	**106 291**	**111 293**	**114 606**	**126 746**	**141 489**
Utomeuropeiska länder.							
Förenta Staterna	41 218	56 906	79 597	96 514	104 333	111 092	128 954
Canada	8 000	10 000	14 500	16 500	19 240	22 633	33 435
Övriga länder	13 768	14 424	16 141	16 662	17 735	20 350	21 582
Summa	**62 986**	**81 330**	**110 238**	**129 676**	**141 308**	**154 075**	**183 971**
Summa summarum	**307 341**	**332 547**	**375 140**	**408 248**	**430 280**	**464 777**	**520 008**

år tillväxt enormt, under det att däremot i de av gammalt starkt veteodlande turkiska länderna i Främre Asien, någon större ökning under senare år icke gjort sig gällande.

I avseende på *råg* framstår Ryssland som den vida största producenten, med en årsskörd uppgående för hela den redovisade perioden till ungefär hälften av världsskörden. Därnäst i ordningen kommer Tyskland med ungefär en fjärdedel av världsskörden. I södra Europa och de främmande världsdelarna är rågodlingen jämförelsevis ringa. Det egentliga rågdistriktet utgöres alltså av östra, mellersta och norra Europa. Anmärkningsvärt är, att i frihandelsländerna, i motsats mot vad fallet är i fråga om vete, någon egentlig nedgång i rågproduktionen icke förmärkes utan snarare en svag ökning.

Jämförelsevis mindre stark än beträffande den egentliga brödsäden har ökningen i världsproduktionen av *korn* varit. Även detta sädesslag har liksom rågen haft sin huvudsakliga utbredning i Europa, framförallt Ryssland och Tyskland, vidare Österrike-Ungern, Storbritannien, Spanien, Frankrike och de skandinaviska länderna. Produktionen i andra världsdelar är dock numera icke ringa, och särskilt har utvecklingen i Förenta Staterna varit anmärkningsvärt hastig.

Jämväl *havre*odlingen, har sitt förnämsta utbredningsområde i Europa och därnäst i Nordamerika.

Den största produktionen i Europa faller inom Ryssland, Tyskland, Frankrike, Österrike-Ungern och Storbritannien. Förnämsta havreproducenten är dock numera Förenta Staterna.

TAB. 6. PRODUKTIONEN AV VETE, RÅG, KORN OCH HAVRE I SKILDA LÄNDER ÅREN 1905/14.

1 000 DT. (ENLIGT ANNUAIRE INTERNATIONAL DE STATISTIQUE AGRICOLE.)

	Vete		Råg		Korn		Havre	
	1905/09	1910/14	1905/09	1910/14	1905/09	1910/14	1905/09	1910/14
Europa	472 157	529 196	378 264	418 707	202 745	225 894	360 351	382 422
Därav: Norge	85	81	236	249	685	651	1 564	1 706
Danmark	1 128	1 561	4 781	4 098	4 911	5 375	6 937	7 639
Storbritannien	16 036	16 195	64	60	14 973	14 026	31 120	29 520
Nederländerna	1 307	1 403	3 787	3 969	810	704	3 075	2 881
Belgien	3 766	4 019	5 627	5 803	1 001	930	6 132	6 372
Sverige	1 809	2 249	6 013	6 054	2 972	3 076	10 804	11 544
Tyskland	37 285	41 833	102 151	111 249	32 173	32 712	81 895	85 754
Österrike (hela)	15 554	16 720	25 992	27 728	16 282	16 373	22 209	23 602
Frankrike	93 656	84 328	13 885	12 178	9 369	10 580	48 302	51 331
Italien	47 016	48 756	—	1 365	—	2 024	—	4 881
Spanien	32 526	33 977	7 405	6 463	14 847	15 857	3 767	4 136
Ryssland	144 659	173 162	190 885	221 602	79 676	97 851	122 194	132 391
Ungern	43 516	49 267	12 370	13 408	14 634	15 615	12 579	12 926
Rumänien	20 370	23 209	1 257	1 130	5 014	5 615	3 214	4 142
Bulgarien	9 045	13 165	1 577	2 394	2 214	3 353	1 431	1 768
Asien	118 735	146 607	8 246	8 695	27 708	29 732	14 960	16 904
Därav: Ryska Asien	33 920	42 243	8 246	8 695	6 718	8 155	14 467	16 077
Britt. Ostindien	78 049	97 189	—	—	—	—	—	—
Afrika	19 302	20 347	5	8	12 906	13 682	1 917	2 408
Därav: Algeriet	8 525	9 476	5	8	8 790	9 755	1 451	2 000
Nordamerika	222 828	253 135	8 303	10 090	47 091	51 202	171 265	221 070
Därav: Förenta Staterna	185 628	198 193	7 820	9 543	35 238	40 541	130 253	168 078
Canada	33 543	53 350	435	547	10 280	9 021	41 012	52 992
Sydamerika	49 111	49 549	20	28	903	939	5 891	9 369
Därav: Argentina	41 944	42 555	—	—	—	—	3 453	8 721
Australien med Nya Zeeland	20 038	22 810	47	46	809	927	4 798	4 952
Summa	902 171	1 021 644	394 885	437 574	292 162	322 376	559 182	637 125

Vad slutligen *majs* beträffar, är odlingen därav så avgjort koncentrerad till Förenta Staterna, att skörden i detta land åren 1910—1914 representerade över 70 % av världsproduktionen (689 mill. deciton av sammanlagt 968 mill.). Närmast i ordningen kommo Argentina med 48 mill., Ungern med 45 mill. och Mexiko med 31 mill. deciton. I Europa odlas majs, förutom i Ungern, huvudsakligen blott i Italien, Rumänien och övriga Balkanländer.

Efter vikt räknat representerade åren 1910—1914 veteskörden c:a 30 %, rågskörden 13 %, kornskörden 9 $^1/_2$ %, havreskörden 18 $^1/_2$ % och majsskörden 29 % av den totala spannmålsproduktionen, om dit hänföras allenast de nämnda fem sädesslagen.

2. Världshandeln med spannmål. Statistisk översikt.

Det nämndes ovan, att från 1860-talet i ett flertal europeiska länder en allt större brist i den egna spannmålsförsörjningen började framträda. I främsta rummet gäller detta *vetet*. Tab. 7 här nedan innehåller en översikt rörande importöverskottet av denna vara sedan 1871 för de viktigare länder, där ett sådant överskott i högre grad förekommit.

I vissa av de i denna tablå upptagna länderna, nämligen de skandinaviska länderna, Nederländerna, Belgien, Schweiz samt tidigare Tyskland och Frankrike, har ett större eller mindre importöverskott även av *råg* förekommit, som tab. 8 utvisar. I Tyskland förbyttes dock under åren närmast före världskriget det förut ganska stora importöverskottet av råg i exportöverskott.

TAB. 7. INFÖRSELÖVERSKOTT AV VETE [1] FÖR ETT ANTAL LÄNDER I EUROPA ÅREN 1871—1913.

1 000 DT. (— BETECKNAR UTFÖRSELÖVERSKOTT).

Årligen	Sverige	Norge	Danmark	Storbritannien	Nederländerna	Belgien	Tyskland [2]	Schweiz	Frankrike	Italien
1871/75	202	136	— 665	24 869	·	3 034	— 636	·	3 963	2 428
1876/80	448	181	— 675	31 758	2 030	3 986	2 398	·	11 637	2 586
1881/85	840	246	— 78	38 930	2 577	4 731	4 703	3 080	10 835	2 601
1886/90	852	315	— 31	38 730	3 120	5 833	3 147	3 293	10 112	8 245
1891/95	1 576	521	487	47 914	3 897	8 812	9 157	3 758	13 374	6 330
1896/00	1 572	581	622	47 341	4 114	9 359	10 816	4 186	5 760	6 300
1901/05	2 246	692	1 214	55 456	4 847	12 230	19 342	4 752	2 568	11 635
1906/10	2 065	857	1 319	56 201	5 320	12 237	19 050	4 643	2 687	11 760
1911/13	1 886	968	1 885	58 750	6 222	14 700	18 409	5 359	14 577	15 719

TAB. 8. INFÖRSELÖVERSKOTT AV RÅG [3] FÖR ETT ANTAL LÄNDER I EUROPA ÅREN 1871—1913.

1 000 DT. (— BETECKNAR UTFÖRSELÖVERSKOTT).

Årligen	Sverige	Norge	Danmark	Nederländerna	Belgien	Tyskland	Schweiz	Frankrike
1871/75	997	1 351	— 330	·	511	5 469	·	— 1 228
1876/80	1 409	1 700	— 10	1 924	444	7 564	·	— 666
1881/85	1 856	1 757	7	1 652	115	7 385	35	— 970
1886/90	1 533	1 975	841	2 323	344	7 574	52	62
1891/95	1 163	1 960	742	1 976	— 4	6 294	48	— 257
1896/00	947	2 552	974	1 917	263	5 944	63	138
1901/05	1 162	2 758	1 477	2 552	442	3 973	89	46
1906/10	682	2 511	1 511	2 170	475	— 2 010	147	76
1911/13	1 080	2 386	2 082	3 052	1 329	— 6 811	185	667

[1] Inräknat vetemjöl med reduktion till vikt i omalet tillstånd.

[2] 1871—95 även rågmjöl.

[3] Inräknat rågmjöl, där det särskilt redovisats, med reduktion till vikt i omalet tillstånd.

Tab. 9 anger i genomsnitt för konsumtionsåren 1909/10—1913/14 enligt Internationella lantbruksinstitutets i Rom årsbok totala införselöverskottet av brödsäd (råg och vete samt mjöl därav reducerat till omalen spannmål) i samma tio länder som upptagas i tab. 7 samt dess förhållande till konsumtionen därsammastädes.

TAB. 9. INFÖRSELÖVERSKOTTET AV VETE OCL RÅG SAMT MJÖL DÄRAV, ÄVENSOM DESS FÖRHÅLLANDE TILL KONSUMTIONEN I ETT ANTAL LÄNDER I EUROPA, KONSUMTIONSÅREN 1909/10—1913/14.

Länder	Införsel-överskott 1 000 dt	% av konsumtionen	Länder	Införsel-överskott 1 000 dt	% av konsumtionen
Sverige	2 058	20·10	Belgien	15 075	63·04
Norge	3 436	86·81	Tyskland	12 549	8·21
Danmark	3 637	39·03	Schweiz	4 502	74·77
Storbritannien och Irland	58 720	79·35	Frankrike	10 833	10·78
Nederländerna	9 022	65·32	Italien	14 868	24·87

Ovanstående siffror visa i vilken ofantligt stor omfattning vissa av de västeuropeiska länderna under senare år varit för sin brödförsörjning hänvisade till främmande tillförsel. Norge, Storbritannien, Schweiz, Nederländerna och Belgien stå i detta hänseende i främsta rummet, men även i de övriga skandinaviska länderna samt Italien har beroendet av importen varit mycket stort.

Den internationella spannmålshandelns starka tillväxt under senare delen av 1800-talet sammanhänger på det närmaste med kommunikations- och transportväsendets utveckling tack vare ångans och elektricitetens omvälvande inverkan härå. Först därigenom möjliggjordes att från avlägsna länder åstadkomma masstransporter av en så skrymmande och ömtålig vara, och därmed sjönk i samma mån den lokala sädesproduktionens betydelse för folknäringen och folktillväxten i de gamla kulturländerna. Om den moderna kommunikationsteknikens förbilligande inflytande på transportkostnaderna vittna nedanstående siffror, vilka angiva genomsnittliga fraktsatserna per quarter vete (= 218 kg) dels med järnväg från Chicago till New York, dels sjöledes från New York till Liverpool:

Årligen	Chicago—New York		New York—Liverpool	
	Sh.	d.	Sh.	d.
1866/70	13	11	2	0
1871/75	10	0	2	11
1876/80	6	1	2	3 ½
1881/85	4	10	1	3
1886/90	5	0	1	0
1891/95	4	7	0	10
1896/00	3	10	1	0
1901/04	3	7	0	4

Den billigare landfrakten genomfördes i bredd med järnvägsnätets väldiga utveckling i Förenta Staterna under åren 1866—1880. Sjöfrakternas fall började först något senare. Transporten av 1 quarter vete från den amerikanska vetehandelns centrum till Liverpool, som på 1860-talet kostade 15 sh. 11 d., hade i början av 1880-talet fallit till 6 sh. 1 d. och i början av 1900-talet till 3 sh. 11 d. eller till ungefär en fjärdedel. På liknande sätt

nedgingo fraktkostnaderna även från övriga delar av världen. I Ryssland sänktes till spannmålsexportens befrämjande järnvägstaxorna därhän, att vid sekelskiftet kostnaden per tonkilometer vid transport till utförselhamn belöpte sig till endast omkring 1·35 öre.

Endast genom den sålunda vunna möjligheten att för billigt pris förse Västeuropas tättbefolkade länder med en väsentlig del av deras brödbehov från olika delar av världen har den starka folktillväxten därstädes och den alltmer genomförda industrialiseringen kunnat åvägabringas och detta under en ständigt fortgående höjning av välståndet. Under varje del av året avger någon del av jordklotet sitt överskott till marknaden,[1] och med telegrafens hjälp hållas alla världens handelscentra ständigt underrättade om tillgången och behoven, med vilkas utjämnande en vitt förgrenad och ytterst välorganiserad handel oavbrutet är sysselsatt. Hungersnöd av allmännare omfattning har under sådana förhållanden, frånsett krigiska rubbningar, blivit så gott som en omöjlighet, och spannmålspriserna hava, om de ock fortfarande fluktuera avsevärt år för år och dag för dag, nått en i jämförelse med äldre tiders enorma kastningar anmärkningsvärd fasthet och jämnhet. (Se nedan sid. 49 ff.).

Av samtliga spannmålsslag finnas som bekant en mångfald sorter, vilka till sin beskaffenhet kunna skilja sig avsevärt från varandra och på den grund hava helt skiljaktig användning. Denna omständighet har ock bidragit till spannmålshandelns ofantliga uppsving under senaste årtionden, i det att varje land och landsdel företrädesvis koncentrerat sig på de sorter, som bäst lämpat sig för dess särskilda förhållanden.

De odlade varieteterna av *vete* uppgå till flera hundra. Man skiljer efter såningstiden mellan höst- (vinter-) och vårvete; i olika länder är ettdera av dessa slag förhärskande. Man skiljer vidare på grund av kornens ljusare eller mörkare färg mellan vita och röda sorter. Särskilt viktig är också skillnaden mellan hårt och mjukt vete, varav det förra huvudsakligen före-

[1] Till belysning härav meddelas nedanstående tablå, som beträffande vete anger de vanliga tiderna för sådd och skörd i världens viktigaste överskottsområden ävensom tiden för ankomst till Storbritannien av laster från resp. länder. (Enligt *A. Millar*, Wheat and its Products. Pitmann's Common Commodities and Industries. London 1916, sid. 12.)

Sådd	Land	Skörd	Ankomst till Storbritannien
Juli—aug.	Indien och övre Egypten	Febr.—mars	Juni—juli
Aug—sept.	Syrien, Persien, Indien, Mexiko	April	Juli—aug.
Aug.—okt.	Algeriet, Centralasien	Maj	»
»	Japan, Marocko, Texas	»	»
Sept.—okt.	Södra Europa	Juni	»
»	Californien	»	Jan.—febr.
»	Kansas och södra »vinter-staterna» *	»	Aug.—sept.
Mars—april	Tidiga amerikanska »vår-staterna» *	Juli	Okt.—nov.
Sept.—okt.	Mellaneuropa och södra Ryssland	»	»
Mars—april	Nordamerikanska »vår-staterna» *	Augusti	»
Sept.—okt.	Oregon och Washington	»	Mars—april
Mars—april	Södra Canada	»	Okt.—nov.
April—maj	Norra Canada och nordväst-staterna	September	November
April	Norra Ryssland	»	December
Maj—juni	Argentina	Dec.—jan.	Febr.—mars
»	Australien, Nya Zeeland, Chile	»	April—maj

* D. v. s. de stater i U. S. A. som odla företrädesvis vinter-, resp. vårvete.

kommer i trakter med varma, torra somrar. De hårda sorterna, vilka hava små, glasiga korn, äga i allmänhet en högre protein- eller glutenhalt och äro fördenskull näringsrikare. Mjöl av dylikt vete giver en deg, som jäser väl upp; de mjukare, glutenfattiga, men i gengäld stärkelserikare sorterna böra därför blandas med vete av förstnämnda slag för att ett »bakkrafttigt» mjöl skall erhållas. Hårda, glutenhaltiga äro särskilt de ryska vetesorterna samt vissa av de nordamerikanska, canadensiska och australiska, medan de i mellersta och norra Europa odlade sorterna vanligen tillhöra de mjukare slagen och i regel behöva en viss tillsats av hårt vete.[1]

Vad *råg* beträffar, äro skiljaktigheterna i kvalitet mindre framträdande, men även därvidlag är blandning av vara av olika proveniens ofta nödvändig för erhållande av ett gott mjöl.

I avseende på *korn* skiljer man mellan tvåradigt och sexradigt. De bästa sorterna, framför allt av tvåradskornet, användas som maltkorn, de sämre och lättare som foderkorn. Gott maltkorn, vilket är en jämförelsevis fordrande odlingsväxt, förekommer särskilt i England, vissa delar av Tyskland, Ungern, Böhmen, Sydryssland, Danmark samt delar av Sydsverige (Skåne och Gotland). I norra Sverige användes kornet som bekant i stor omfattning till brödföda. Av *havren,* vilken liksom kornet uteslutande odlas som vårsäd, förekommer dels vit-, dels svart-havre, vardera i många variationer. Till havregrynstillverkning användas blott vita, tunnskaliga sorter. Även av *majs* förekomma ett flertal sorter. Merendels skiljas de efter färgen (vitmajs, gulmajs, mixed-majs). La Platamajsen är vanligen gul- eller rödaktig. Till kvaliteten anses den i det stora hela jämförlig med den nordamerikanska.

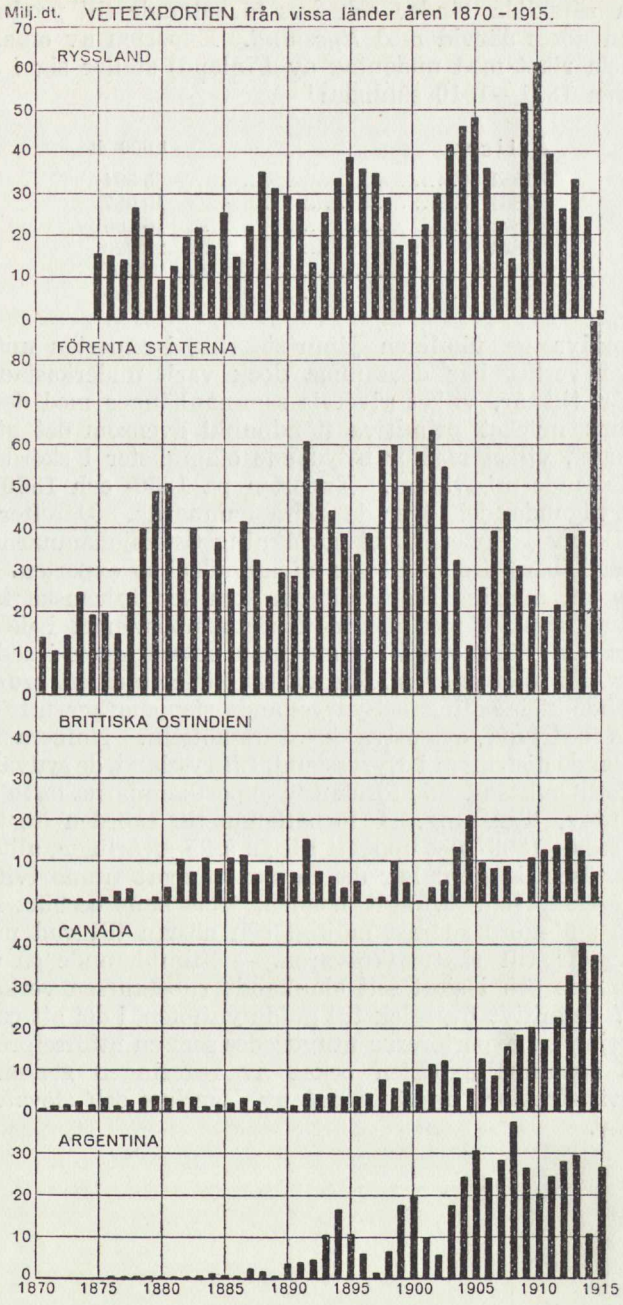
Vetehandeln.

Vetet, är icke blott det viktigaste bland spannmålsslagen utan över huvud den största av världshandelns artiklar.

Redan före 1800-talets mitt hade Ryssland framträtt som veteexportör i jämförelsevis stor skala. Det var det sydryska vetet, som från Svarta havets hamnar då begynte föras i marknaden. Tillförseln skedde väsentligen till London, som från den tiden alltmer överflyglat Amsterdam som den större vetehandelns centrum. Förenta Staternas veteexport till Europa tog egentlig fart först ett gott stycke efter seklets mitt. På 1870- och 1880-talen framträder Brittiska Ostindien med en relativt stark, ehuru sedermera minskad utförsel. 1890-talet har medfört Argentinas och Canadas uppstigande som Rysslands och U. S. A:s förnämsta medtävlare på vetemarknaden (jfr diagram 1). — Vad andra europeiska länder än Ryssland beträffar, må framhållas, att Tyskland och Frankrike ännu på 1850- och 1860-talen, Österrike-Ungern ännu i början av 1890-talet kunde avgiva ej obetydliga överskott till grannstaterna; sedan den tiden har exporten av vete från dessa länder reducerats till ett minimum eller förbytts i importöverskott. Ungern har visserligen ända fram till världskrigets början haft en rätt avsevärd utförsel, särskilt av vetemjöl, men då den andra rikshalvan haft en ännu större införsel, har för monarkien i dess helhet sedan 1890-talets mitt icke uppkommit något exportöverskott. Däremot har i vissa av Balkanländerna, främst Rumänien, ett sådant av jämförelsevis betydande omfattning förefunnits, vilket upphörde först under världskriget.

[1] Närmare härom i tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden nr XXI: Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet av *H. Nilsson-Ehle.*

Diagram 1.

Milj. dt. VETEEXPORTEN från vissa länder åren 1870 - 1915.
RYSSLAND
FÖRENTA STATERNA
BRITTISKA OSTINDIEN
CANADA
ARGENTINA
1870 1875 1880 1885 1890 1895 1900 1905 1910 1915

Här nedan skola några närmare upplysningar meddelas rörande veteexporten från särskilda länder och dess förhållande till produktionen därstädes. Början göres därvid med *Ryssland*. Exporten av omalet vete från detta land (hela riket med undantag av Finland) ställer sig i tioårsgenomsnitt under åren 1851—1910 sålunda:[1]

Årligen	1 000 dt
1851/60	5 504
1861/70	10 057
1871/80	16 886
1881/90	23 920
1891/00	27 707
1901/10	37 589

Siffrorna angiva en tämligen jämn stegring i exporten under de sextio åren. I själva verket har densamma dock varit underkastad starka växlingar från år till år, vilket givetvis sammanhänger med det ryska jordbrukets alltjämt mycket primitiva ståndpunkt ävensom det utpräglat kontinentala klimatet, vilket medför betydande ojämnheter i skördeutfallet med esomoftast infallande missväxter. Exporten på 1850- och 1860-talen försiggick till övervägande del över de södra hamnarna. Därefter inträdde en tid, då till följd av järnvägsnätets utvidgning Östersjöhamnarna (S:t Petersburg, Riga och Libau) drogo till sig en huvuddel av exporten. Härutinnan har sedermera en ändring skett, alltefter som den inhemska konsumtionen stigit i samband särskilt med det industriella uppsvinget i de centrala och västra delarna av riket och i samma mån veteodlingen i södern tilltagit. Egentligen är det först efter mitten av 1800-talet som ett ordnat åkerbruk med övervägande sädesodling å Sydrysslands steppmarker utträngt den där förr mestadels bedrivna extensiva kreatursskötseln. Numera ligga de förnämsta veteodlande distrikten i Nyryssland, Lillryssland, de sydvästra guvernementen och Nordkaukasus. De förnämsta exporthamnarna hava varit Odessa, Nikolajev, Rostov, Taganrog. I förhållande till skörden (se tab. 2 och 6) har exporten sedan 1890-talet uppgått till 20 à 25 % årligen, alltså en mycket hög siffra. I väsentlig grad har denna stora export framdrivits genom det hårda skattetrycket, som tvungit bonden, trots hans oerhört små krav på livet, att sälja sin skörd snarast möjligt och nästan till vad pris som helst för att få pengar till skatteutkrävaren. — Stimulerande på exporten har ock den varierande och i stort sett sjunkande rubelkursen verkat, intill dess Ryssland 1897 definitivt övergick till guldmyntfoten, i det att pappersrubelns växlande notering av exportörerna utnyttjades som en utförselpremie. Direkt uppmuntrades spannmålsexporten också av regeringen genom ytterst förmånliga järnvägsfrakter, upprättandet av lagerhus och elevatorer i hamnstäderna o. s. v.

[1] *Jurowsky*, Der russische Getreideexport (Stuttgart u. Berlin 1910). — Das Getreide im Weltverkehr (Wien 1900, 1905, 1909). — Annuaire international de statistique agricole.

Årssiffrorna för veteexporten sedan 1875 äro följande:[1]

År	1 000 dt	År	1 000 dt	År	1 000 dt
1875	15 620	1888	35 170	1902	30 472
76	15 140	89	31 209	03	41 762
77	14 188	1890	29 824	04	46 010
78	26 873	91	28 887	05	48 131
79	21 666	92	13 358	06	36 036
1880	9 558	93	25 589	07	23 207
81	12 799	94	33 698	08	14 710
82	19 956	95	38 845	09	51 511
83	21 971	96	35 966	1910	61 360
84	17 813	97	34 938	11	39 402
85	25 406	98	29 080	12	26 376
86	14 990	99	17 543	13	33 294
87	22 153	1900	19 143	14	24 115
		01	22 698	15	1 910

År 1891 inföll en allmän missväxt, som starkt nedsatte exportsiffran för det följande året. Därefter stod exporten jämförelsevis högt t. o. m. år 1897; så omväxlade nedgång och uppgång med toppunkter åren 1905 och 1910. Sistnämnda år exporterade Ryssland en större kvantitet vete än något år förr eller senare; dess export uppgick då till över $^1/_3$ av den från alla världens länder sammanlagt utförda kvantiteten; eljest har den under senare år i genomsnitt repesenterat 15 à 20 % därav. På särskilda länder fördelade sig exporten åren 1906—10 sålunda, att c:a 20 % gingo till Storbritannien, 21 % till Nederländerna (delvis för reexport), 18 % till Italien och 8 % till Tyskland. Endast 1·2 % kom på de skandinaviska länderna, varav över hälften på Sverige.

Världskriget avbröt helt Rysslands veteutförsel, och den närvarande allmänna oredan i detta land kommer med säkerhet ännu länge att förhindra, att sagda export åter kan bliva en faktor att räkna med. Men även om denna katastrof icke inträffat, är det osannolikt att någon avsevärd ökning utöver de under 1900-talets första årtionde uppnådda exportkvantiteterna skulle kommit till stånd. Man kan sluta detta därav, att, enligt sakkunnigas vittnesbörd, gränsen för en fortsatt extensiv utvidgning av veteodlingen i det stora hela redan var uppnådd och att en vidare tillväxt i skördekvantiteterna blott skulle kunnat åvägabringas genom en omläggning av brukningsmetoderna i intensiv riktning. Härigenom skulle visserligen en oerhörd produktionsökning kunna uppnås, då skörden per hektar i Ryssland, trots jordens stora fruktbarhet, under senare år hållit sig vid i genomsnitt blott 600 à 700 kg, under det att den i flera av Västeuropas länder uppgått till över 2 000 kg. I betraktande av den ryska jordbruksbefolkningens låga kulturståndpunkt måste dock en sådan omläggning endast kunna försiggå relativt långsamt, och den inhemska konsumtionens stegring borde under den närmaste framtiden kunnat förväntas komma att snarare minska än öka det för export tillgängliga överskottet.

I de anförda exportsiffrorna är även utförseln från *Sibirien* medräknad, i den mån den gått utanför Rysslands gräns. Att Sibirien besitter ofantliga, ännu outvecklade möjligheter för veteodling är allbekant. Huruvida det inom överskådlig framtid skall bliva ekonomiskt möjligt att utföra större spannmålskvantiteter därifrån på världsmarknaden synes däremot mer än tvivelaktigt.

[1] Das Getreide im Weltverkehr. — Annuaire int. de stat. agr.

I *Förenta Staterna* sammanhänger veteodlingens utveckling intimt med kommunikationsledernas utveckling. Eriekanalens tillkomst år 1826 öppnade först de stora prärieområdena för odling; genom järnvägsnätets utbyggnad har senare veteområdet utsträckts längre och längre mot väster; t. o. m. de torra, halvt ökenartade distrikten i en del av staterna kring Klippiga bergen har man på senare år genom det s. k. torrmarks-jordbruket (dry farming) kunnat vinna för vetekultur. Betydelse för Europa fick det amerikanska vetet dock givetvis först, sedan det blivit icke blott tekniskt möjligt utan ock ekonomiskt lönande att organisera en export i stor skala över Atlanten. Detta skedde i huvudsak på 1860-talet, efter borgarkrigets slut. Huvudområdet för veteodlingen i Förenta Staterna är numera Kansas och de därtill sig anslutande Nord- och Syd-Dakota, Minnesota och Nebraska samt, österom Missisippi, Illinois, Indiana och Ohio. De viktigaste stapelplatserna för spannmålshandeln äro S:t Louis, Duluth, Chicago och Minneapolis, de förnämsta exporthamnarna New York och Philadelphia. Längre fram skall det i U. S. A. tidigt utvecklade och till hög fullkomning utbildade systemet för spannmålens uppsamling och klassificering i och för försäljning och export något beröras.

Veteskördens och veteexportens genomsnittliga storlek sedan år 1867 angives här nedan jämte procenttal, utvisande exportens andel av skörden samt förhållandet mellan utförd malen och omalen spannmål.[1]

Årligen	Skörd 1 000 dt	Utförsel[2] 1 000 dt	Utförsel i % av skörd	Av utförseln utgjorde i % omalen spannmål	mjöl
1867/70.....	57 740	8 340	14·65	62	38
1871/80.....	84 956	23 481	27·64	77	23
1881/90.....	122 389	34 460	28·16	66	34
1891/00.....	136 918	47 096	34·36	59	41
1901/05.....	170 425	44 553	26·14	55	45
1906/10.....	191 242	33 148	17·33	52	48
1911/15.....	198 194	41 909	21·15	56	44
1916/20.....	227 972	59 219	25·98	58	42
1921	226 716	99 631	43·95	80	20
1922	221 785	76 043	34·29	74	26

Den större amerikanska veteexporten började alltså senare än den ryska men utvecklade sig därefter hastigare, så att den alltsedan 1870-talet i genomsnitt avsevärt överstigit denna, om nämligen därvid medräknas även exporten av malen spannmål, vilken för Rysslands vidkommande är jämförelsevis mindre betydande, medan den åter för Förenta Staternas vidkommande spelat en allt viktigare roll. Om hänsyn tages endast till den omalna spannmålen, har Rysslands utförsel under senare år varit större. Anmärkningsvärd är mjölexportens alltmer växande betydelse. Dess andel av hela utförseln har dock varit mycket växlande under olika år och under de sista åren varit jämförelsevis låg.

Årssiffror för exporten av vete och vetemjöl sedan år 1871 meddelas i tab. 10. Jämföras dessa siffror med de ovan anförda beträffande exporten från Ryssland, visar sig i många fall en omvänd parallellism, så att de år då den ryska exporten visar höga tal, den amerikanska i allmänhet varit inskränkt och tvärtom (jfr ock diagram 1). Dessa de båda största exportörerna hava alltså lyckligt kompletterat varandra och bidragit till ett möjligast jämnt fyllande av världsbehovet.

[1] Statistical Abstract of the United States.

[2] Utförseln av vetemjöl är tillagd efter förvandling till motsvarande vikt i omalet tillstånd.

TAB. 10. UTFÖRSEL AV VETE FRÅN FÖRENTA STATERNA ÅREN 1871—1922.[1]

År[2]	Vete 1 000 dt	Vetemjöl 1 000 dt	Summa med reduktion till omalen vikt 1 000 dt	År	Vete 1 000 dt	Vetemjöl 1 000 dt	Summa med reduktion till omalen vikt 1 000 dt
1871	9 338	3 438	13 922	1897	21 654	12 937	38 903
72	7 191	2 512	10 540	98	40 343	13 628	58 514
73	10 670	2 640	14 190	99	37 948	16 413	59 832
74	19 334	4 033	24 711	1900	27 747	16 602	49 883
75	14 437	3 527	19 140	01	35 942	16 561	58 023
76	14 989	3 494	19 648	02	42 146	15 768	63 170
77	10 975	2 969	14 934	03	31 076	17 505	54 416
78	19 706	3 504	24 378	04	12 038	15 093	32 162
79	33 300	4 999	39 965	05	1 196	7 836	11 644
1880	41 709	5 337	48 825	06	9 518	12 358	25 995
81	40 978	7 055	50 385	07	20 835	13 838	39 286
82	25 929	5 253	32 933	08	27 317	12 366	43 805
83	28 954	8 173	39 851	09	18 214	9 341	30 669
84	19 146	8 126	29 981	1910	12 704	8 027	23 407
85	23 039	9 454	35 644	11	6 458	8 993	18 449
86	15 720	7 262	25 403	12	8 208	9 772	21 237
87	27 753	10 227	41 389	13	24 931	10 117	38 420
88	17 905	10 623	32 069	14	25 146	10 496	39 141
89	12 632	8 323	23 729	15	70 664	14 369	89 823
1890	14 802	10 860	29 282	16	47 778	13 781	65 533
91	15 005	10 072	28 434	17	40 778	10 604	54 917
92	42 805	13 493	60 796	18	9 286	19 427	35 189
93	31 878	14 757	51 554	19	40 303	23 484	71 615
94	24 056	14 970	44 016	1920	59 409	17 628	82 913
95	20 712	13 556	38 787	21	76 221	14 917	96 110
96	16 507	12 981	33 815	22	44 823	13 340	62 610

Betraktas siffrorna för åren före världskriget, finner man, att exporten i det stora hela kunde sägas hava stagnerat sedan början av 1890-talet och snarast befann sig i sjunkande. Detta förhållande gav anledning till den allmänt utbredda åsikten, att Förenta Staterna snart skulle mista sin betydelse som exportland för vete.[3] Folktillväxten vore så stark, att landets egen konsumtion inom kort skulle komma att lägga beslag på hela produktionen. En starkare utveckling av denna ansågs väl möjlig, men icke sannolik. Man fäste uppmärksamheten på att det amerikanska jordbruket småningom ändrat karaktär. Den förut ohejdat bedrivna rovdriften, då veteskördar togos år efter år utan att jorden tillfördes ny näring, tills den vore mer eller mindre fullständigt utsugen, vore icke längre möjlig. De gamla veteodlande distrikten i de östra staterna begynte övergå till jordbruk mera efter europeiskt mönster med regelbunden gödsling, omväxling av grödorna och ordnad kreatursskötsel. Veteodlingens tyngdpunkt förflyttades alltmera västerut under allt ogynnsammare betingelser, och produktionskostnaderna befunno sig i konstant stigande.

Krigsårens erfarenheter ha dock visat, att Förenta Staternas veteproduktion, stimulerad av de höga priserna (för 1917—1919 års skördar fastställdes statsgaranterade minimipris) samt bortfallandet av den ryska konkurrensen, varit mäktig en expansion, som man förut icke tilltrott den.

[1] Statistical Abstract of the United States.

[2] Fiskalår, slutande den 30 juni angivna år. 1871 betecknar alltså tiden $^1/_7$ 1870—$^{30}/_6$ 1871 o. s. v.

[3] En sådan uppfattning framträder t. ex. i det i serien Schriften des Vereins für Sozialpolitik utgivna arbetet av *M. Augstin*, Die Entwicklung der Landwirtschaft in den Vereinigten Staaten von Nordamerika, 1914.

Följande siffror visa odlingens omfattning under senaste decennium:[1]

År	Med vete besådd areal. 1 000 har	Veteskörd 1 000 dt
1908/12	18 847	181 513
1913	20 309	207 762
1914	21 668	242 499
1915	24 471	279 182
1916	21 172	173 180
1917	18 247	173 272
1918	23 921	249 598
1919	29 583	257 301
1920	24 744	226 717
1921	25 777	221 785
1922	24 779	233 026

Huruvida de höga produktionssiffrorna och den starkt uppdrivna exporten kunna bliva beståndande eller de endast böra anses som en övergående företeelse kommer givetvis att bliva beroende på utvecklingen i andra överskottsländer och prisernas gestaltning i framtiden, då det här i viss mån ej torde vara fråga om ett verkligt plus i produktionen utan endast ett ombyte av grödor.

Av veteexporten från Förenta Staterna 1909—13 gick 39 % till Storbritannien, 13·4 % till Nederländerna, 12·8 % till Belgien, 11·3 % till Tyskland, 5 % till Frankrike och 4·6 % till Italien. Exporten till Nederländerna och Belgien var emellertid till mycket stor del avsedd för reexport. Av återstoden, 13·9 %, gick en icke ringa del till andra amerikanska länder.

Som de förnämsta medtävlarna i veteexporten vid sidan av de nu berörda länderna framstå Canada och Argentina. Av dessa utvecklade sig *Canada* tidigare till ett exportland av rang. Det var i början av 1870-talet som detta land först uppträdde med nämnvärda kvantiteter på världsmarknaden. Veteodlingen därstädes har sedan dess utvecklat sig synnerligen kraftigt, såsom framgår av följande siffror:

Årligen	Veteareal 1 000 har	Produktion 1 000 dt
1881/90	(930)	c:a 10 000
1901/10	2 390	» 30 000
1909/13	4 025	53 648
1914/18	5 864	69 326
1919	7 740	52 598
1920	7 378	71 630
1921	9 413	81 882
1922	9 074	108 806

De förnämsta vetedistrikten ligga i provinserna Manitoba och Saskatchewan, d. v. s. i huvudsak det västra prärieområdet. Där tagas ännu mångenstädes, liksom tidigare i Förenta Staterna, veteskördar år efter år utan någon omväxling av grödor och utan gödsling. Naturligtvis måste detta även här föranleda att jorden småningom alldeles utmattas, men vidsträckta områden finnas, vilka ännu stå till förfogande för vetekultur. Största delen av prärievetet är vårvete.

Exporten tog starkare fart först på 1890-talet, varvid den egentliga stöten gavs genom 1891 års europeiska missväxt. Sedan har ökningen fortgått i raskt tempo. Vissa år (1910—13, 1916—17 och 1922) har Canadas veteexport rätt betydligt överstigit Förenta Staternas export av omalet vete.

[1] Annuaire int. de stat. agr.

Utförselsiffror för tiden 1871—1915 meddelas femårsvis här nedan; (åren avse fiskalår, slutande t. o. m. 1906 den 30 juni, därefter den 31 mars angivna år):[1]

Årligen	1 000 dt	Årligen	1 000 dt
1871/75	1 093	1896/00	4 910
1876/80	2 354	1901/05	7 191
1881/85	1 889	1906/10	12 897
1886/90	1 442	1911/15	24 428
1891/95	3 120		

Härefter följa årssiffror, omfattande utförseln av såväl malet som omalet vete för kalenderåren 1903—22 (1 000 dt):[2]

År	Vete	Vetemjöl	År	Vete	Vetemjöl
1903	7 629	1 500	1913	35 367	4 351
04	4 523	1 244	14	19 133	4 153
05	7 803	1 137	15	41 341	4 951
06	10 379	1 348	16	52 042	7 042
07	10 207	1 652	17	39 973	7 798
08	14 289	1 553	18	14 983	8 953
09	13 452	2 260	19	18 588	8 948
1910	12 635	2 835	1920	33 492	4 205
11	16 459	3 149	21	39 968	6 470
12	23 122	3 825	22	56 974	8 432

Även här har världskriget tydligen verkat starkt stimulerande på exporten. Med obetydliga undantag hava hela de utförda kvantiteterna gått till Storbritannien.

Argentinas betydelse som exportland för vete är att datera först från slutet av 1880-talet. Produktionen var då ännu jämförelsevis ringa, men tillväxte sedan utomordentligt hastigt, som följande siffror utvisa:

Årligen	Veteareal 1 000 har	Produktion 1000 dt	Utförsel 1 000 dt
1890/91	c:a 800	c:a 8 000	3 618
1899/00	» 3 250	» 26 300	18 216
1903/07	5 270	41 576	23 566
1909/13	6 496	40 026	24 250
1914/18	6 704	44 433	19 288
1919/22	6 362	51 254	33 953

En särskild betydelse har Argentina fått för världshandeln med vete genom att giva densamma en kontinuitet, som den dittills saknat. Skörden faller i december och januari och levereras under de följande vårmånaderna eller just den tid, då tillförseln från de andra viktigare exportländerna utsinar.

Från början av 1900-talet förmärkes emellertid ingen starkare utveckling. Det sammanhänger med en viss stagnation överhuvud i det argentinska åkerbruket, vilket tvivelsutan har sin egentliga grund i de mindre lyckliga jordegendoms- och arrendeförhållandena, som icke uppmuntrat till en fast och sund kolonisationsrörelse. Eljest gömmer detta land ännu ofantliga, outnyttjade resurser på jordbruksområdet. Avkastningen av veteskörden är fortfarande i allmänhet mycket låg och torde med förbättrad teknik kunna ansenligt uppdrivas. Veteskörden per hektar utgjorde i genomsnitt åren 1903—12 endast 7·3 dt. Anmärkningsvärt är, vilken betydande del av produktionen, som kunnat exporteras (stundom ända upp till tre fjärdedelar).

[1] Das Getreide im Weltverkehr. — Statistical Abstract for the several British Oversea Dominions and Protectorates.

[2] Annuaire int. de stat. agr.

De årligen utförda kvantiteterna äro emellertid mycket växlande. Över huvud har Argentina visat sig vara en tämligen oberäknelig faktor i den internationella vetehandeln.

Årssiffror för utförseln såväl av vete som vetemjöl fr. o. m. år 1885 meddelas här nedan: [1]

År	Vete 1 000 dt	Vetemjöl 1 000 dt	År	Vete 1 000 dt	Vetemjöl 1 000 dt
1885	785	74	1904	23 047	1 073
86	379	53	05	28 683	1 448
87	2 379	54	06	22 480	1 290
88	1 789	64	07	26 808	1 275
89	228	34	08	36 363	1 135
1890	3 279	120	09	25 141	1 165
91	3 956	70	1910	18 836	1 154
92	4 701	188	11	22 860	1 185
93	10 081	379	12	26 291	1 316
94	16 082	408	13	28 121	1 246
95	10 102	539	14	9 805	673
96	5 320	517	15	25 115	1 160
97	1 018	414	16	22 948	1 443
98	6 452	319	17	9 358	1 125
99	17 134	595	18	29 213	1 435
1900	19 297	512	19	30 381	2 503
01	9 043	717	1920	51 723	1 750
02	6 449	390	21	16 335	470
03	16 813	720	22	37 372	924

I olikhet med vad fallet varit beträffande de Nordamerikanska exportländerna hava världskrigsåren icke nämnvärt påverkat exportkvantiteterna. Påfallande höga äro emellertid siffrorna för år 1920.

Veteutförseln från *Brittiska Ostindien* till Europa möjliggjordes först genom öppnandet av Suezkanalen (1869). Den antog större dimensioner först under 1880-talet; en stegring utöver de då uppnådda kvantiteterna har sedan i allmänhet blott under enstaka år förekommit. Följande siffror ge en föreställning om produktionens storlek samt exportens omfattning i förhållande härtill under senare år.

Årligen	Veteareal 1 000 har	Produktion 1 000 dt	Utförsel 1 000 dt
1891/1900	10 200	63 900	6 207
1903/07	10 995	85 900	12 468
1909/13	11 824	95 800	13 216
1914/18	12 926	96 500	8 253
1919/22	10 903	86 740	1 091

Vete odlas i alla Indiens provinser, men företrädesvis i nordvästra delen av det Indo-Gangeska slättområdet samt i Centralprovinserna, Central-Indien och Bombay. Omkring 35 % av hela vetearealen är under bevattning helt eller delvis. Genom utvidgning av bevattningssystemet i Punjab ha nyligen stora områden bragts under kultur. Eljest torde icke större utvidgningsmöjligheter förefinnas, då den mesta odlingsbara jorden i de förnämsta veteodlande distrikten redan är tagen i bruk. Dock anses det sannolikt, att produktionen skulle kunna ej obetydligt uppdrivas genom förbättrade brukningsmetoder och införande av mera givande sorter. För närvarande uppgår skörden blott till omkring 7·4 deciton per hektar. Vete och korn odlas ofta tillsammans och vetelasterna från Indien innehålla därför vanligen en viss procent korn (upp till 2 %, undantagsvis mera).

[1] Das Getreide im Weltverkehr. För sista åren Annuaire int. de stat. agr.

Här nedan meddelas utförselsiffror årsvis fr. o. m. 1870:[1]

År[2]	Utförsel 1 000 dt	År[2]	Utförsel 1 000 dt	År[2]	Utförsel 1 000 dt
1870	40	1887	11 310	1904	13 163
71	126	88	6 877	05	21 845
72	324	89	8 946	06	9 525
73	201	1890	7 011	07	8 143
74	892	91	7 275	08	8 945
75	546	92	15 396	09	1 115
76	1 276	93	7 606	1910	10 674
77	2 838	94	6 176	11	12 864
78	3 237	95	3 500	12	13 829
79	537	96	5 082	13	16 868
1880	1 119	97	971	14	12 216
81	3 782	98	1 215	15	7 177
82	10 110	99	9 916	16	6 633
83	7 211	1900	4 930	17	7 609
84	10 669	01	25	18	14 776
85	8 052	02	3 720		
86	10 703	03	5 228		

De starkt växlande exportsiffrorna sammanhänga med ojämnheterna i skördeutfallet ej blott av vete utan även av ris och andra växter. Ända till senaste tid hava verkliga missväxter i Indien ej varit sällsynta. På exporten hava även silverprisets växlingar och i sammanhang därmed det indiska myntets kurs utövat starkt inflytande, så länge den rena silvermyntfoten och rätten till silverutmyntning för enskilda bestod (till 1893).

Den alldeles övervägande delen av utförseln har alltid gått till Storbritannien.

Även *Australien* är numera i avseende på vete ett exportland av betydelse. Vete är där det mest betydande sädesslaget; det upptager ungefär hälften av den odlade arealen. Utvecklingen belyses av följande siffror:

Årligen	Veteareal 1 000 har	Produktion 1 000 dt
1860/61	75	700
1881/90	1 300	7 200
1903/07	2 373	16 800
1909/13	3 077	24 600
1914/18	4 208	30 100
1919/22	3 558	29 100

Noggranna undersökningar under senare år hava givit vid handen, att den nuvarande vetearealen i de fyra förnämsta veteproducerande staterna, Nya Syd-Wales, Victoria, Sydaustralien och Västaustralien, utan olägenhet skulle kunna flerdubblas. Avkastningen per arealenhet är emellertid låg (i allmänhet ej mer än 7 à 8 dt per har) och lider ofta av torkan. Utförseln av såväl malet som omalet vete angives här nedan årsvis fr. o. m. 1903.[3]

---

[1] Das Getreide im Weltverkehr. För senaste år Statistical Abstract for the several British Oversea Dominions and Protectorates.

[2] Fiskalår, slutande den 30 mars angivna år.

[3] Annuaire int. de stat. agr.

År	Vete 1 000 dt	Vetemjöl 1 000 dt	År	Vete 1 000 dt	Vetemjöl 1 000 dt
1903	319	55	1913	11 682	2 0011
04	9 001	936	14	14 391	1 5580
05	6 708	1 399	15	390	72
06	8 236	1 514	16	11 992	2 3349
07	7 834	1 483	17	13 339	2 8809
08	4 090	1 060	18	5 878	3 4432
09	8 586	1 179	19	22 113	5 8873
1910	12 999	1 270	1920	13 120	2 7799
11	15 009	1 596	21	27 779	2 7752
12	8 873	1 525	22	18 646	3 1159

Liksom fallet är med övriga brittiska besittningar har även för Ausstraliens vidkommande den huvudsakliga exporten gått till Storbritannien.

Som ovan anförts, hava under senare år bland de europeiska länderna, vid sidan av Ryssland, endast vissa av Balkanländerna spelat någon roll som veteexportörer. Främst i detta hänseende står *Rumänien*. Sedan år 1903 har veteutförseln därifrån varit följande: [1]

År	Utförsel 1 000 dt	År	Utförsel 1 0000 dt
1903	8 331	1910	18 4114
04	7 105	11	14 5580
05	17 164	12	13 7716
06	17 278	13	11 5526
07	11 514	14	5 5591
08	7 143	15	2442
09	8 577		

Den övervägande delen härav har gått till Belgien, en mindre del till Italien, Frankrike och Nederländerna. Världskriget framkallade ett ffullständigt avbrytande av exporten. I någon ringa mån har densamma efter kriget kunnat återupptagas.

Bulgarien uppvisade åren 1909—13 i genomsnitt en export av 2 138 000 dt vete och 435 000 dt vetemjöl, *Serbien* samma år en export av 1 011 000 dt vete.

Slutligen må anföras utförselsiffror även för det viktigaste afrikanska veteexportlandet, *Algeriet*. Så gott som hela exporten härifrån har gått till Frankrike.

Årligen	Utförsel 1 000 dt	År	Utförsel 1 000 dt
1903/07	1 081	1918	693
1908/12	1 334	1919	2 319
1913/17	1 616	1920	39
		1921	1 429
		1922	438

En sammanfattande översikt av världshandeln med vete och vetemjöl under åren närmast före världskriget meddelas i tab. 11, som innehåller siffror för samtliga länder, beträffande vilka i sådant hänseende någorlunda säkra uppgifter föreligga.

Det framgår härav, att vissa länder, framförallt Nederländerna och Belgien, äga stor betydelse som förmedlare av en genomgångstrafik beträffande

[1] Annuaire int. de stat. agr.

TAB. 11. IN- OCH UTFÖRSEL AV VETE OCH VETEMJÖL ÅREN 1909/13.

(ENLIGT ANNUARIE INTERNATIONAL DE STATISTIQUE AGRICOLE).

	Vete		Vetemjöl	
	Införsel 1 000 dt	Utförsel 1 000 dt	Införsel 1 000 dt	Utförsel 1 000 dt
Europa.				
Sverige	1 643	2	73	3
Norge	208	4	543	1
Danmark	1 113	125	518	12
Finland	3	—	968	—
Storbritannien och Irland	52 488	404	5 410	814
Nederländerna	18 206	14 532	1 928	2
Belgien	20 092	5 336	28	610
Tyska riket	24 217	3 319	153	1 765
Österrike-Ungern	2 362	10	51	172
Schweiz	4 506	4	—	—
Frankrike	10 389	48	104	268
Italien	15 531	5	18	642
Spanien	1 216	3	1	11
Portugal	879	—	—	197
Ryssland [1]	1 215	42 389	—	1 188
Rumänien	48	13 363	—	778
Bulgarien	10	2 138	—	435
Serbien	1	1 011	1	72
Grekland	1 853	1	13	—
Turkiet	.	.	.	.
Utomeuropeiska länder.				
Brittiska Ostindien	49	13 216	—	539
Kina	—	978	1 127	379
Japan	710	—	170	5
Egypten	25	17	1 597	32
Tunis	180	215	208	25
Algeriet	109	1 423	56	141
Marocko	—	138	33	—
Brittiska Sydafrika	869	—	609	50
Canada	55	20 207	44	3 284
Förenta Staterna	256	14 510	118	9 284
Brasilien	3 457	—	1 648	—
Uruguay	—	191	—	121
Paraguay	93	—	34	1
Argentina	1	24 250	—	1 213
Chile	25	604	4	63
Peru	554	—	17	—
Australien	—	11 430	1	1 516
Nya Zeeland	4	247	29	2

ifrågavarande varuslag. Det slutliga destinationslandet har i detta fall varit Tyskland. En ej obetydlig utförsel har även ägt rum från sistnämnda land, baserad på det därstädes utbildade systemet med utförselbevis (Einfuhrscheine), varigenom, trots det höga tullskyddet, utförsel möjliggjorts från de starkt spannmålsproducerande östra provinserna, medan till Västtyskland en flerdubbelt större införsel försiggått.

[1] Hela ryska riket utom Finland.

Råghandeln.

I jämförelse med vetehandeln har råghandeln avsevärt mindre betydelse för världsomsättningen. I utomeuropeiska länder är rågodlingen och rågförbrukningen relativt ringa, och detsamma gäller ock hela västra och södra Europa. Däremot spelar rågen en betydande roll för mellersta, norra och östra Europas länder. Viktiga rågländer äro Ryssland, Tyskland, Österrike-Ungern, de skandinaviska länderna, Balkanländerna och i någon mån även Nederländerna och Belgien. Av länder utom Europa har huvudsakligen blott Förenta Staterna någon nämnvärd andel i råghandeln.

Utförseln från *Ryssland* har sedan år 1851 uppgått till följande belopp i tioåriga medeltal:

Årligen	1 000 dt	Årligen	1 000 dt
1851/60	1 933	1881/90	13 038
1861/70	2 621	1891/00	10 779
1871/80	10 941	1901/10	9 728

Utförseln stegrades raskt fram till 1880-talet; därefter har den förblivit i huvudsak stillastående och förlorat avsevärt i betydelse i jämförelse med veteutförseln. En väsentlig del har gått till Tyskland. Årssiffrorna för rågutförseln sedan år 1888 äro följande: [1]

År	1 000 dt	År	1 000 dt
1888	17 560	1902	16 088
89	13 806	03	13 468
1890	12 596	04	9 837
91	11 139	05	9 775
92	1 976	06	10 707
93	5 271	07	7 398
94	13 262	08	4 081
95	14 952	09	5 815
96	12 981	1910	6 640
97	12 036	11	8 825
98	10 960	12	5 012
99	9 937	13	6 465
1900	15 270	14	3 823
01	13 551	15	951

De egentliga rågodlande distrikten ligga i de centrala guvernementen och trakterna kring övre Volga. I jämförelse med veteexporten har rågexporten i högre grad dirigerats över Östersjöhamnarna.

Österrike-Ungern hade ännu på 1870- och början av 1880-talet att uppvisa en rätt avsevärd utförsel av råg. Den har sedermera nästan helt upphört och efterträtts av en ganska stark införsel i synnerhet från Ryssland och Rumänien. Däremot har *Tyskland* sedan 1894 i samband med avskaffandet av det s. k. identitetsbeviset vid spannmålsutförseln samt införandet av Einfuhrscheine arbetat upp en tämligen stark rågexport. Ändock var importen även här ända till år 1908 övervägande. Huvudsakliga tillförseln skedde från Ryssland och Rumänien. Åren 1908—13 förelåg emellertid ett exportöverskott. En god del av utförseln har gått till de skandinaviska länderna. In- och utförseln angives här nedan i 5-årsgenomsnitt (1 000 dt):

[1] Das Getreide im Weltverkehr samt Annuaire int. de stat. agr.

Årligen	Införsel	Utförsel	In- eller utförsel-överskott
1871/75	6 978	1 509	+ 5 469
1876/80	8 877	1 313	+ 7 564
1881/85	7 484	100	+ 7 384
1886/90	7 593	19	+ 7 574
1891/95	6 468	174	+ 6 294
1896/00	8 512	948	+ 7 564
1901/05	7 396	2 165	+ 5 231
1906/10	4 536	5 065	— 528
1911/13	4 274	8 334	— 4 060

Rågutförseln från *Rumänien* uppgick under åren 1903—12 till i genomsnitt 1 065 000 dt.

Utförseln från samtliga nu nämnda länder har givetvis upphört i och med världskriget. Detta har däremot påtagligen stimulerat rågproduktionen och råghandeln i *Förenta Staterna*, som förut aldrig varit betydande. Exporten därifrån av detta sädesslag under åren 1913—22 har varit följande:[1]

År	1 000 dt	År	1 000 dt
1913	507	1918	1 939
1914	1 993	1919	8 356
1915	3 342	1920	14 497
1916	3 851	1921	7 572
1917	3 404	1922	12 005

Den med råg besådda arealen i Förenta Staterna ökades från 905 000 hektar 1909—1913 till 2 689 000 hektar 1918—19.

Canadas rågutförsel har åren 1916—20 uppgått till i genomsnitt 374 000 dt mot förut en obetydlighet. År 1922 var den uppe i 2·5 mill. dt.

En sammanfattande översikt av råghandeln åren 1909—13 gives i tabell 12.

TAB. 12. IN- OCH UTFÖRSEL AV RÅG OCH RÅGMJÖL ÅREN 1909/13.
(ENLIGT ANNUAIRE INTERNATIONAL DE STATISTIQUE AGRICOLE).

	Råg		Rågmjöl	
	Införsel 1 000 dt	Utförsel 1 000 dt	Införsel 1 000 dt	Utförsel 1 000 dt
Europa.				
Sverige	190	1	111	10
Norge	1 975	4	420	11
Danmark	1 791	2	176	38
Finland	634	12	1 815	—
Storbritannien och Irland	411	2	76	—
Nederländerna	5 784	3 266	869	672
Belgien	1 302	207	5	5
Tyska riket	3 893	7 941	11	1 625
Österrike-Ungern	384	1	—	3
Frankrike	527	7	144	1
Italien	121	—	40	—
Spanien	—	9	—	—
Portugal	49	—	—	—
Ryssland	1 210	6 551	—	1 146
Rumänien	10	903	—	—
Bulgaren	—	483	—	—
Serbien	797	58	—	—
Utomeuropeiska länder.				
Canada	8	27	4	—
Förenta Staterna	—	145	—	4
Argentina	—	69	—	—

[1] Annuaire int. de stat. agr.

Handeln med korn och havre.

Handeln med *korn* har under senare år tagit ett anmärkningsvärt uppsving och överträffar numera rätt avsevärt råghandeln i omfattning. Detsamma gäller handeln med *havre*, som dock ej uppnår samma kvantiteter som kornhandeln. I avseende på bägge var Ryssland fram till världskriget den största exportören. Rätt stora kvantiteter havre utfördes under 1870- och 80-talen från Sverige. Åren närmast före världskriget framträdde Argentina som det näst Ryssland starkast havreexporterande landet. Därefter ha de största posterna såväl av havre som av korn kommit från Förenta Staterna och Canada. — Av det på världsmarknaden utförda kornet tog före kriget Tyskland huvudparten, av havren England.

Rysslands korn- och havreutförsel uppgick sedan 1870-talet till följande belopp i femårsgenomsnitt (1 000 dt): [1]

Årligen	Korn	Havre
1871/75	1 982	3 989
1876/80	3 444	7 113
1881/85	5 098	7 919
1886/90	10 086	10 024
1891/95	15 157	9 318
1896/00	13 287	8 023
1901/05	20 229	12 598
1906/10	29 921	9 293
1911/13	36 640	9 475

Tabell 13 ger för åren 1909—13 en översikt av världshandeln med ifrågavarande tvenne spannmålsslag.

Majshandeln.

För *majs*odlingen är Förenta Staterna alltjämt huvudlandet. Skörden och exporten sedan 1870-talet framgå av följande siffror: [2]

Årligen (finansår)	Skörd 1 000 dt	Export 1 000 dt	Utförsel i % av skörden
1867/70	214 109	2 473	1·14
1871/80	300 871	13 990	4·65
1881/90	432 692	14 494	3·43
1891/95	406 967	12 743	3·13
1896/00	525 308	44 825	8·53
1901/05	551 859	22 078	4·00
1906/10	692 869	17 126	2·47
1911/15	694 071	11 155	1·64
1916/19	706 759	11 350	1·61
1920/22	736 065	18 425	2·50

Majsskörden i Förenta Staterna överträffar i kvantitet vida veteskörden, men det allra mesta därav förbrukas inom landet, dels till människoföda, dels och framför allt som svinfoder, varför en relativt obetydlig del föres ut på världsmarknaden. Argentinas majsproduktion är endast en bråkdel

[1] *Jurowsky*, Der russische Getreideexport. — Das Getreide im Weltverkehr. — Annuaire int. de stat. agr.

[2] Statistical Abstract of the United States.

TAB. 13. IN- OCH UTFÖRSEL AV KORN, HAVRE OCH MAJS ÅREN 1909/13.
(ENLIGT ANNUAIRE INTERNATIONAL DE STATISTIQUE AGRICOLE.)

	Korn		Havre		Majs	
	Införsel 1 000 dt	Utförsel 1 000 dt	Införsel 1 000 dt	Utförsel 1 000 dt	Införsel 1 000 dt	Utförsel 1 000 dt
Europa.						
Sverige	9	21	903	226	375	7
Norge	1 030	—	114	6	271	—
Danmark	711	616	660	19	2 891	—
Finland	67	—	167	51	66	—
Storbritannien och Irland	10 866	97	9 151	191	21 136	345
Nederländerna	7 972	5 899	5 497	4 403	7 514	2 223
Belgien	3 967	666	1 139	7	6 552	1 947
Tyska riket	30 829	26	5 570	4 156	8 169	—
Österrike-Ungern	147	1 743	341	16	3 525	68
Schweiz	235	—	1 758	2	1 013	—
Frankrike	1 377	173	3 972	17	4 746	25
Italien	175	4	1 193	9	3 783	59
Spanien	711	616	—	—	2 483	11
Portugal	5	1	—	1	425	3
Ryssland	193	37 182	198	10 881	85	7 629
Rumänien	17	3 525	8	1 567	60	9 897
Bulgarien	1	390	11	55	13	2 080
Serbien	—	317	10	65	—	1 076
Utomeuropeiska länder.						
Brittiska Ostindien	3	2 298	12	7	—	147
Nordafrikanska länder (Egypten, Tunis, Algeriet, Marocko)	262	2 500	—	1 037	336	73
Canada	18	1 047	13	1 816	2 655	4
Förenta Staterna	—	1 628	633	1 190	751	11 011
Argentina	—	166	9	6 179	—	29 402
Chile	19	231	—	358	50	1
Australien och Nya Zeeland	38	38	134	393	115	2

av U. S. A.:s (1910—14 resp. 57 och 694 mill. dt), men dess utförsel är ändock i regel avsevärt större:[1]

Årligen (kalenderår)	Utförsel av majs från Förenta Staterna 1 000 dt	Utförsel av majs från Argentina 1 000 dt
1909/13	11 011	29 402
1914/18	10 643	24 533
1919	2 843	22 271
1920	4 512	44 107
1921	32 761	28 349
1922	41 558	27 713

Av Europas länder hava huvudsakligen blott Ryssland och Rumänien haft att uppvisa en utförsel av majs, nämligen åren 1909—13 i genomsnitt resp. 7·6 och 9·9 mill. dt, alltså dock kvantiteter, som närmat sig utförseln från Förenta Staterna.

En översikt av världshandeln med majs åren 1909—13 lämnas i tabell 13.

[1] Annuaire int. de stat. agr.

Mjölhandeln.

Anmärkningsvärd är den starka tillväxt, som under senare år skett i den internationella *mjöl*handeln, varvid särskilt vetemjöl ifrågakommer. För några årtionden sedan intog på detta område *Österrike-Ungern* en ledande ställning. Sedan 1880-talet blev dess exportförmåga härutinnan dock starkt inskränkt. I stället har *Tyskland,* tack vare ett effektivt tullrestitutionsförfarande, förmått, trots sina höga skyddstullar å spannmål, upparbeta en avsevärd export av såväl vete- som rågmjöl, såsom följande siffror utvisa:

Årligen	Utförselöverskott av Vetemjöl 1 000 dt	Rågmjöl 1 000 dt
1881/85	629	
1886/90	1 145	
1891/95	1 003	
1896/00	371	1 053
1901/05	144	818
1906/10	1 135	963
1911/13	1 595	1 788

Rysslands mjölexport har i jämförelse med utförseln av omalen spannmål varit tämligen obetydlig (1909—13 i genomsnitt 1 188 000 dt vetemjöl och 1 146 000 dt rågmjöl).

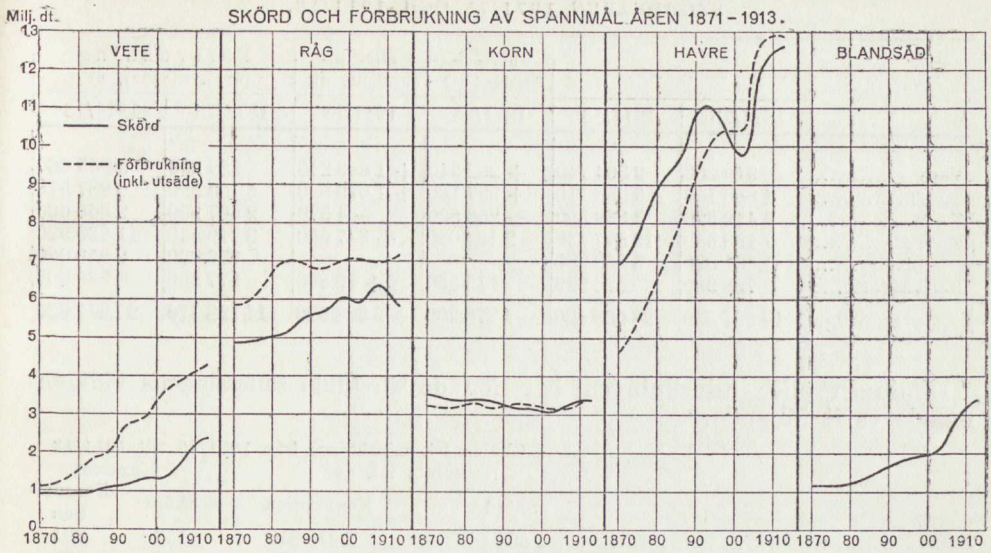
Däremot har *Förenta Staternas* mjölutförsel i synnerhet från mitten av 1880-talet kraftigt utvecklats (siffror ha meddelats ovan i tab. 10). Mindre betydande har mjölutförseln varit från *Canada* och *Argentina* (se sid. 19 och 20).

Bland europeiska länder, utom de nämnda, ha även Frankrike, Belgien, Italien och Rumänien haft utförselöverskott av vetemjöl. Detsamma var tidigare också fallet med Danmark, men förhållandet är där numera omkastat. Som det mest betydande importlandet för vetemjöl liksom för omalet vete framstår Storbritannien, men importöverskottet har dock sedan 1890-talet avsevärt nedgått (1896—1900 10·5, 1909—13 4·7 mill. dt). Utpräglade importländer äro vidare Nederländerna och Norge.

3. Sveriges produktion samt in- och utförsel av spannmål.

Beträffande Sveriges produktion av spannmål innehåller del V av tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden (Tabeller till belysning av det svenska jordbrukets utveckling 1871—1919) fullständiga upplysningar vad angår såväl riket i dess helhet som särskilda landsdelar. Det kan alltså icke ifrågakomma att här mera vidlyftigt utveckla detta ämne. Däremot skall till närmare granskning upptagas den jämförande översikt av produktion, in- och utförsel och förbrukning av spannmål under perioden 1871—1913, som meddelas i tab. 12 av nämnda publikation. Femårsvis angives där för varje särskilt sädesslag inhemska skörden, in- eller utförselöverskottet, utsädet, förbrukningen (med avdrag för utsädet) dels i absoluta tal, dels per invånare samt skörden i procent av förbrukningen och per invånare.

Diagram 2.

Huvudsiffrorna i nämnda tabell åskådliggöras grafiskt å diagram 2 här ovan. Det framgår härav, att huvudsädet i Sverige avgjort är havren; därefter i ordningen komma råg, korn, blandsäd, vete och baljväxter. Ordningen är densamma för perioden 1871—75 som för perioden 1911—13, men vetet och blandsäden ha under årens lopp i betydelse närmat sig kornet, varav produktionen varit ungefär stillastående eller snarast gått något tillbaka. I avseende på produktionens förhållande till konsumtionen finner man, vad vetet beträffar, att den förra, ehuru den absolut taget mer än fördubblats, dock relativt nedgått från 80 till 52 % av förbrukningen,[1] vilket med andra ord innebär att införselöverskottet tillväxt mycket hastigare än den inhemska skörden. För rågens vidkommande är förhållandet motsatt, d. v. s. skörden av detta sädesslag representerar nu en större andel av förbrukningen än tidigare (1871—75 81 %, 1911—13 83 %, åren 1906—10 t. o. m. 89 %). Produktionen av korn översteg ända till slutet av 1880-talet behovet (1871—75 med 10 %); sedan har den ungefär jämnt motsvarat detsamma eller hållit sig något därunder. Havreproduktionen lämnade ända in på 1890-talet ett stort överskott, sjunkande från nära 60 % av förbrukningen 1871—75 till 15 % 1891—95. Under 1900-talet har däremot i allmänhet ett underskott på några procent förelegat. Även produktionen av baljväxter har företett ett växande underskott, medan ifråga om blandsäd produktion och förbrukning ständigt praktiskt taget sammanfallit, d. v. s. ingen nämnvärd vare sig in- eller utförsel har ägt rum.

Nedanstående sammanställning anger i sammanträngd form resultatet av utvecklingen under berörda tidsskede:

[1] Här avses nettoskörd och nettoförbrukning, d. v. s. med bortseende från utsäde.

TAB. 14. SVERIGES SKÖRD OCH FÖRBRUKNING AV SPANNMÅL SKÖRDEÅREN 1871/75 OCH 1911/13.

Sädesslag	Skörd, dt		Införsel- (+) eller utförsel- (—) överskott, dt		Förbrukning (exkl. utsäde), dt	
	1871/75	1911/13	1871/75	1911/13	1871/75	1911/13
Vete	910 260	2 304 740	+ 202 340	+ 1 886 210	989 850	3 965 060
Råg	4 886 150	5 958 110	+ 997 180	+ 1 079 820	5 168 220	6 287 570
Korn	3 442 590	3 339 350	— 263 500	— 4 520	2 667 990	2 966 690
Havre	7 168 550	12 577 440	— 2 199 030	+ 347 550	3 749 440	11 236 920
Blandsäd	1 131 020	3 300 930	—	—	976 020	2 953 080
Baljväxter	728 960	548 850	— 15 350	+ 89 860	577 250	538 300
Samtliga	**18 267 530**	**28 029 420**	**— 1 278 360**	**+ 3 398 920**	**14 128 770**	**27 947 620**

Ökningen eller minskningen har för de särskilda sädesslagens vidkommande varit följande:

	Ökning (el. minskning) från 1871/75 till 1911/13 i absoluta tal. dt		i procent	
	Skörd	Konsumtion	Skörd	Konsumtion
Vete	1 394 480	2 975 210	153	301
Råg	1 071 960	1 119 350	22	22
Korn	— 103 240	298 700	— 3	11
Havre	5 408 890	7 487 480	75	200
Blandsäd	2 169 910	1 977 060	192	203
Baljväxter	— 200 110	— 38 950	— 27	— 8
Samtliga	**9 741 890**	**13 818 850**	**53**	**98**

Siffrorna utvisa, att, under det totalskörden av samtliga sädesslag sedan 1870-talets början ökats från 18·3 till 28 mill. dt eller med 53 %, så har förbrukningen ökats från 14·1 till 27·9 mill. dt eller med 98 %, d. v. s. praktiskt taget fördubblats. Det under 1870-talets första kvinkvennium förefintliga exportöverskottet på 1·3 mill. dt har ersatts av ett importöverskott på 3·4 mill. dt.

Absolut taget tillväxte den årliga skördekvantiteten med 9·7 mill. dt Av ökningen föll 54 % på havren, 21 % på blandsäden, 14 % på vetet och 11 % på rågen, medan däremot skörden av baljväxter och korn något minskades. På grund av denna olikformighet i utvecklingen ha de olika sädesslagens procentuella andelar av totalskörden under perioden avsevärt förskjutit sig, som följande siffror utvisa:

		1871/75	1911/13			1871/75	1911/13
Vete	%	5·0	8·2	Havre	%	39·3	44·0
Råg	%	26·7	21·3	Blandsäd	%	6·2	11·8
Korn	%	18·8	11·9	Baljväxter	%	4·0	1·9
				Summa	%	**100·0**	**100·0**

Havren, som redan tidigare under 1800-talet utvecklat sig till vårt kvantitativt förnämsta sädesslag (så var, som bekant, icke fallet i äldre tid), har med åren blivit det i än högre grad; tillsammans med blandsäden representerar den numera betydligt över hälften av den totala skördemängden. Ökningen för dessa slag av fodersäd överstiger med ett par procent minskningen för korn och baljväxter. För den egentliga brödsäden, vete och råg

har alltså uppstått en motsvarande relativ tillbakagång. Anmärkningsvärt är därvid det förändrade inbördes procentförhållandet mellan vete och råg till vetets förmån.

Utvecklingsresultatet särskilt med hänsyn till konsumtionen framträder i följande tablå, där de olika data angivits i relation till folkmängden:

TAB. 15. SKÖRD OCH FÖRBRUKNING AV SÄRSKILDA SPANNMÅLSSLAG SKÖRDEÅREN 1871/75 OCH 1911/13.

RELATIVA TAL.

Sädesslag	Skörd (inkl. utsäde) kg per inv.		Förbrukning kg per inv.		Nettoskörd i % av förbrukning	
	1871/75	1911/13	1871/75	1911/13	1871/75	1911/13
Vete	21·3	41·1	23·2	70·8	79·6	52·4
Råg	114·3	106·4	120·9	112·2	80·7	82·8
Korn	80·5	59·6	62·4	53·0	109·9	100·2
Havre	167·7	224·5	87·7	200·6	158·6	96·9
Blandsäd	26·5	58·9	22·8	52·7	100·0	100·0
Baljväxter	17·1	9·8	13·5	9·6	102·7	83·3
Samtliga	**427·4**	**500·3**	**330 5**	**498·9**	**108·8**	**87·8**

Hela spannmålsförbrukningen steg alltså från 330 till nära 500 kg per person och år, därav den egentliga brödsäden från 144 till 183 kg. Av återstoden, resp. 186 och 316 kg, har den övervägande delen (hela blandsäden, det mesta av havren, större delen av kornet och antagligen närmare hälften av baljväxterna) gått till kreatursfoder. Siffrorna avge i sin mån ett vittnesbörd dels om det ökade välståndet i landet, dels om den intensiva kreatursskötselns relativt allt starkare ställning inom den svenska lanthushållningen.

Sist anförda tablå visar vidare, att även den sammanlagda skördekvantiteten tillväxt ej obetydligt starkare än folkmängden. Framför allt gäller detta havren och blandsäden, men i någon mån även den egentliga brödsäden tillsammantagen (135·6 kg per inv. 1871—75, 147·5 kg 1911—13, varvid en tillbakagång för rågen ersatts av en så mycket starkare tillväxt för vetet). Än starkare har emellertid förbrukningen tilltagit, varvid för brödsädens vidkommande den importerade varans andel stigit från c:a 20 till nära 30 %, medan för de övriga spannmålsslagen småningom hela inhemska produktionen och därjämte en ej ringa mängd utländsk vara tagits i anspråk för det inhemska behovet.

För närmare detaljer angående produktionsutvecklingen hänvisas till förutnämnda tabellverk (Tull- och traktatkommitténs utredn. V). Beträffande *in- och utförseln av de särskilda spannmålsslagen* skola däremot en del ytterligare upplysningar här meddelas.

Femårssiffror för in- och utförseln av vart och ett av de viktigaste slagen av omalen och malen spannmål meddelas här nedan i tab. 16—17, årssiffror för huvudslagen i tab. 18, varjämte i tab. 19—23 lämnas uppgifter, som belysa från vilka länder den huvudsakliga införseln skett, resp. till vilka länder utförseln.

Vad först införseln av omalet *vete* beträffar, har den från en ringa kvantitet vid 1870-talets början successivt tillväxt till perioden 1901—05 (största införseln 1903), från vilken tid den något avtagit i omfattning, med undantag för de båda krigsåren 1915—16 samt 1923. Exporten av vete översteg på

1870-talet importen, men har sedan dess uppgått till endast en obetydlighet. Större vikt än importen av omalet vete hade under nyssnämnda årtionde importen av vetemjöl; den var ända fram till mitten av 1890-talet ganska ansenlig, men har därefter varit av jämförelsevis mindre omfattning.

De största posterna av veteinförseln hava, som av tab. 19 framgår, i allmänhet ända fram till år 1908 kommit från Tyskland. De därnäst viktigaste importländerna voro Danmark och Ryssland, under enstaka år från 90-talets början Förenta Staterna och Argentina, bägge tillväxande i betydelse från år 1906, förmodligen i samband med tillkomsten av direkta sjöfartslinjer till dessa länder. Åren 1909—13 går Ryssland i täten, medan införseln även från Ostindien tilltager. Under krigsåren behärska Nord- och Sydamerika helt importen. Vad den redovisade införseln från Danmark och Tyskland beträffar, torde den till mycket stor del hava utgjorts av transitogods från andra länder, antagligen företrädesvis Ryssland och Amerika. Från Danmark och Tyskland har enligt statistiken även det mesta vetemjölet kommit. Därvid är då troligen i allmänhet icke fråga om transitotrafik, utom beträffande den tyska importen, vilken för de tidigare åren antagligen till en del kommit från Ungern.

Näppeligen skönjer man i införselsiffrorna för omalet vete någon direkt inverkan av de 1888 införda och 1895 höjda tullarna. Däremot är det påfallande, att veteutförseln nästan helt avstannat fr. o. m. 1888. Även har införseln av vetemjöl rönt mycket starkt inflytande av tullförändringarna.

TAB. 16. INFÖRSELN TILL SVERIGE AV SPANNMÅL I FEMÅRS-MEDELTAL, ÅREN 1871—1913.

TON.

	1871/75	1876/80	1881/85	1886/90	1891/95	1896/00	1901/05	1906/10	1911/13
Omalen spannmål.									
Vete	1 193	5 973	45 811	46 074	115 104	135 567	203 615	190 383	181 198
Råg	58 227	108 379	154 973	133 025	100 180	101 015	114 919	59 415	81 433
Korn	4 634	10 740	13 157	2 917	7 211	5 261	2 932	2 042	432
Havre	408	1 186	2 175	3 686	2 173	21 374	60 345	77 761	87 887
Majs	225	12 543	9 737	8 343	10 313	18 976	8 601	9 812	57 806
Ärter	678	2 031	1 257	338	137	866	3 415	1 074	854
Bönor	422	656	982	1 154	1 584	2 516	2 765	2 986	3 434
Vicker	95	249	253	425	116	218	2 102	4 744	6 003
Bovete	55	477	314	361	412	313	144	19	38
Andra slag	1	1	1	7	4	44	23	27	
Summa	**65 938**	**142 235**	**228 660**	**196 330**	**237 234**	**286 150**	**398 861**	**348 263**	**419 085**
Malen spannmål.									
Vetegryn	14	20	29	123	451	825	952	1 224	1 275
Korngryn	106	164	26	14	9	41	75	19	4
Havregryn	3	4	4	8	7	185	115	30	117
Gryn ej spec.	22	26	19	13	51	284	74	91	85
Vetemjöl	15 731	29 258	30 739	26 042	23 105	8 726	7 416	8 695	7 428
Rågmjöl	27 914	35 806	20 508	23 748	14 182	6 240	3 750	7 156	8 347
Kornmjöl	240	367	665	875	1 257	301	802	395	103
Havremjöl	13	9	7	8	8	10	22	31	25
Mjöl ej spec.	43	59	143	71	15	100	30	23	35
Summa	**44 086**	**65 713**	**52 140**	**50 902**	**39 085**	**16 712**	**13 236**	**17 664**	**17 419**
Kli	547	3 925	6 639	14 280	25 375	62 246	107 582	88 189	64 083

Den förut starka mjöltillförseln från Danmark fick genom de svenska skyddstullarna så gott som dödsstöten.

Införseln av ryskt eller amerikanskt hårt vete kan delvis förklaras genom det svenska vetets jämförelsevis låga glutenhalt, som gör det i regel mindre lämpligt att utan blandning användas till framställning av bakkraftigt mjöl. Det tidigare i så stor omfattning införda mjölet användes av bagarna till att blanda med det inhemska mjölet. Numera verkställes blandningen vid kvarnarna före förmalningen. I själva verket har behovet av tillsats av utländskt, hårt vete vuxit i och med utbredningen av de nyare förädlade vetesorterna, enär dessa i jämförelse med det gamla svenska lantvetet äro anmärkningsvärt glutenfattiga, om ock betydligt mera givande.

Införseln av *råg* nådde sitt maximum under perioden 1881—85, och nedgick därefter rätt avsevärt för att under åren 1901—05 åter stiga, dock ej till samma höjd som tidigare. Utförseln av råg har liksom veteutförseln sedan mitten av 1880-talet varit försvinnande. Beträffande importen av rågmjöl har utvecklingen varit ungefär densamma som i avseende på vetemjöl.

Ända fram till början av 1900-talet var Ryssland den vida största exportören av råg till Sverige, ehuruväl Tyskland mer och mer framträdde som medtävlare, framför allt från 1894, då Einfuhrscheinsystemet för omalen spannmål infördes därstädes. Från och med 1902 ha de största kvantiteterna regelmässigt kommit från sistnämnda land. Beträffande importen av råg-

TAB. 17. UTFÖRSELN FRÅN SVERIGE AV SPANNMÅL I FEMÅRS-MEDELTAL, ÅREN 1871—1913.

TON.

	1871/75	1876/80	1881/85	1886/90	1891/95	1896/00	1901/05	1906/10	1911/13
Omalen spannmål.									
Vete	9 048	8 751	848	1 071	24	30	49	91	227
Råg	3 633	2 764	1 121	608	141	44	27	51	179
Korn	35 389	34 522	25 905	21 188	3 963	85	49	125	3 310
Havre	219 413	261 642	227 281	168 139	141 032	34 766	10 091	7 953	33 993
Majs	—	—	—	—	—	—	—	—	1 191
Ärter	2 232	2 617	1 963	2 132	406	32	18	163	208
Bönor	9	2	3	1	570	620	185	7	2
Vicker	70	202	207	224	414	241	205	259	386
Bovete	0	1	7	—	—	—	—	1	0
Andra slag	31	20	5	—	2	1	5	3	
Summa	**269 825**	**310 521**	**257 340**	**193 363**	**146 552**	**35 819**	**10 629**	**8 653**	**39 496**
Malen spannmål.									
Vetegryn	1	—	2	0	3	1	0	0	—
Korngryn	24	29	26	47	1	1	—	—	—
Havregryn	33	78	142	236	342	89	245	726	4 026
Gryn ej spec.	—	0	—	1	—	—	—	4	—
Vetemjöl	2 419	2 382	5 213	3 626	675	1 011	96	70	381
Rågmjöl	642	844	2 462	886	222	2 370	4 481	2 721	488
Kornmjöl	58	6	10	5	—	—	—	—	1
Havremjöl	—	2	13	37	43	12	25	26	46
Mjöl ej spec.	0	1	4	0	1	0	1	2	0
Summa	**3 177**	**3 342**	**7 872**	**4 838**	**1 287**	**3 484**	**4 848**	**3 549**	**4 942**
Kli	235	151	3 247	2 767	2 756	862	1 105	3 096	19 586

TAB. 18. INFÖRSELN TILL OCH UTFÖRSELN FRÅN SVERIGE

TON.

År	Vete		Råg		Korn	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
1871	2 099	11 909	10 164	11 449	1 059	44 471
72	477	6 622	38 564	2 029	2 076	39 611
73	897	8 485	43 171	3 615	3 710	30 046
74	1 542	5 836	121 532	411	12 703	28 353
75	949	12 387	77 704	663	3 625	34 467
1876	4 404	13 427	61 846	2 840	6 217	30 993
77	8 137	4 856	133 524	6 503	21 807	27 262
78	3 622	9 158	152 406	732	14 473	35 049
79	5 073	10 528	114 026	150	3 536	42 787
80	8 628	5 786	80 094	3 593	7 666	36 521
1881	42 144	315	123 446	279	12 854	20 603
82	41 887	301	134 949	330	7 951	40 468
83	50 224	1 282	171 999	1 145	13 460	30 387
84	47 346	623	155 119	2 791	14 950	23 020
85	47 455	1 718	189 351	1 058	16 570	15 048
1886	32 832	3 540	130 999	854	4 036	35 473
87	37 646	1 746	154 125	1 706	5 041	37 289
88	48 368	20	130 409	261	1 128	25 118
89	54 242	31	132 054	123	889	4 016
90	57 284	17	117 537	96	3 492	4 044
1891	74 177	20	87 632	150	1 000	6 549
92	118 187	39	75 815	96	9 428	4 470
93	121 357	35	80 310	321	5 897	4 746
94	154 259	24	135 432	87	17 729	3 943
95	107 538	3	121 709	50	2 000	105
1896	120 012	48	91 163	45	615	6
97	110 833	15	44 872	46	12 019	14
98	132 340	19	92 565	45	2 935	57
99	156 744	30	144 227	56	367	201
1900	157 908	37	132 249	27	10 370	146
1901	172 036	78	47 720	27	256	41
02	204 407	36	158 250	23	6 647	71
03	224 207	46	132 919	45	6 127	56
04	219 971	51	142 603	14	1 159	47
05	197 455	35	93 101	27	469	33
1906	213 342	54	48 692	29	4 193	19
07	153 956	88	39 597	84	752	209
08	206 835	86	54 448	68	2 151	59
09	192 438	84	82 913	37	1 921	50
10	185 344	143	71 424	35	1 194	288
1911	172 360	161	46 186	40	1 279	5 379
12	171 054	209	106 829	44	6	3 277
13	200 181	310	91 284	454	12	1 275
14	132 336	72	54 271	47	153	884
15	238 914	43	44 967	23	7 767	—
1916	262 013	84	27 329	2	2 454	180
17	97 629	5	11 692	—	7 636	—
18	57 636	—	3 496	350	3 492	602
19	109 287	69	—	715	8 176	2 042
20	201 621	759	5	15 184	1 156	1 655
1921	156 135	6 981	12 904	65 536	7 548	391
22	138 335	536	10 360	4 103	603	13 580
23	268 634	303	78 113	463	1 513	5 020

AV DE VIKTIGASTE SPANNMÅLSSLAGEN ÅREN 1871—1923.

TON.

Havre		Majs		Vetemjöl		Rågmjöl	
Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
102	257 904	3	·	5 990	2 348	12 646	696
263	214 172	11	·	11 486	2 358	19 238	389
540	211 226	11	·	14 414	2 477	31 557	317
546	219 444	934	·	22 644	2 090	50 414	1 513
589	194 317	165	·	24 122	2 823	25 716	295
1 310	268 486	4 396	·	21 320	2 666	34 165	426
1 450	189 958	3 777	·	34 994	2 257	76 320	2 141
914	261 679	7 239	·	31 546	2 892	22 692	979
949	312 121	4 596	·	25 895	2 312	27 467	544
1 309	275 966	42 706	·	32 537	1 784	18 385	129
2 905	205 010	1 871	·	18 758	628	11 065	62
990	251 199	1 515	·	22 549	4 452	14 866	2 057
907	270 921	5 809	·	33 880	6 869	22 863	1 829
3 730	175 952	11 472	·	39 150	7 253	20 855	4 298
2 344	233 324	28 020	·	39 356	6 861	32 891	4 064
2 211	245 109	11 215	·	38 552	6 146	34 953	1 308
3 691	247 667	4 565	·	34 775	5 360	37 539	1 717
4 734	165 420	172	·	21 008	2 035	16 909	612
3 410	114 363	9 336	·	20 466	2 059	16 393	503
4 385	68 136	16 428	·	15 409	2 533	12 944	289
1 932	175 917	7 847	·	15 569	1 543	10 158	131
1 443	106 986	18 359	·	21 822	1 477	11 748	837
1 551	211 761	9 684	·	31 949	176	17 507	64
2 762	135 312	10 728	·	37 009	87	24 016	60
3 177	75 183	4 945	·	9 176	94	7 483	18
5 671	62 125	5 240	·	9 912	808	9 557	124
13 926	20 557	7 921	·	5 258	2 211	6 589	296
8 307	39 573	27 142	·	5 594	1 382	2 550	2 271
20 177	38 980	38 601	·	14 200	415	6 321	3 545
58 789	12 597	15 974	·	8 668	240	6 182	5 615
16 339	30 504	14 879	·	7 693	75	1 771	7 384
50 207	13 286	4 876	·	8 746	206	2 538	5 475
59 861	3 129	4 810	·	8 312	35	3 531	3 579
94 280	745	5 969	·	7 188	83	6 638	3 596
81 035	2 789	12 473	·	5 142	81	4 272	2 369
70 807	6 464	14 350	·	7 463	23	381	2 818
66 100	13 223	8 374	—	11 150	34	407	4 745
63 827	8 959	12 390	—	10 681	84	4 300	2 351
77 508	8 538	6 910	—	6 281	82	11 813	1 706
110 564	2 580	7 035	0	7 901	128	18 877	1 987
102 052	28 092	11 643	0	7 033	502	4 965	1 074
97 289	5 237	100 959	3 249	6 605	435	7 450	293
64 321	68 650	60 817	325	8 647	207	12 627	97
71 371	33 479	55 751	294	9 408	436	6 666	60
30 078	1	210 619	—	22 824	0	3 192	0
127	6 937	51 384	15	4 639	5	1 359	2
8	7	30 791	—	1 695	1	5	50
5 289	3	34 910	—	5 625	916	1	2 073
22 809	516	81 255	370	1 250	1 137	22	1 010
197	8 668	38 222	1 050	13 515	40	63	1 233
43 653	18 504	105 563	1 680	26 144	583	224	6 425
11 858	58 051	49 913	1 287	16 269	19 421	579	9 775
40 638	7 847	66 431	1	24 195	9 532	1 457	2 992

TAB. 19. INFÖRSELN TILL SVERIGE AV VETE FRÅN OLIKA LÄNDER ÅREN 1871—1923.

TON.

Årligen	Införsel från							Summa
	Danmark	Ryssland (och Finland)	Tyskland	Brittiska Ostindien	Förenta Staterna	Argentina	Andra länder	
1871/75	319	165	617	—	—	—	92	**1 193**
1876/80	1 473	220	3 984	—	256	—	40	**5 973**
1881	7 714	702	28 900	—	4 216	—	612	**42 144**
82	11 834	2 356	25 494	—	1 827	—	376	**41 887**
83	11 550	9 614	25 616	—	797	—	2 647	**50 224**
84	11 368	15 367	12 022	—	—	—	8 589	**47 346**
85	16 076	10 527	18 089	—	—	—	2 763	**47 455**
1886	12 724	8 714	10 232	—	—	—	1 162	**32 832**
87	10 957	5 458	20 830	—	276	—	125	**37 646**
88	8 256	12 898	27 166	—	—	—	48	**48 368**
89	13 830	12 788	26 610	—	—	—	1 014	**54 242**
90	22 686	14 679	19 616	—	—	—	303	**57 284**
1891	20 063	13 029	26 283	—	9 060	—	5 742	**74 177**
92	32 781	11 146	30 391	—	21 503	977	21 389	**118 187**
93	25 007	9 401	37 756	—	22 368	12 602	14 223	**121 357**
94	16 450	19 429	70 266	—	13 450	26 360	8 304	**154 259**
95	12 491	16 698	56 999	—	8 057	3 610	9 683	**107 538**
1896	18 029	29 637	60 324	—	6 629	—	5 393	**120 012**
97	20 480	34 867	51 167	—	1 578	—	2 741	**110 833**
98	24 471	31 968	56 302	—	10 665	—	8 934	**132 340**
99	17 877	18 650	107 734	—	4 559	3 088	4 836	**156 744**
1900	22 437	24 815	107 761	—	—	2 058	837	**157 908**
1901	36 732	25 379	67 227	—	28 369	—	14 329	**172 036**
02	43 342	18 895	119 893	—	10 831	—	11 446	**204 407**
03	25 417	44 793	125 096	—	6 850	1 364	20 687	**224 207**
04	13 775	72 593	109 180	—	—	8 697	15 726	**219 971**
05	4 977	75 361	100 356	10 804	100	4 455	1 402	**197 455**
1906	12 967	39 179	109 182	9 777	12 527	26 938	2 772	**213 342**
07	16 519	6 938	70 740	12 344	16 528	22 759	8 128	**153 956**
08	24 820	4 207	112 283	—	23 030	37 437	5 058	**206 835**
09	12 183	71 438	67 431	202	10 937	18 804	11 443	**192 438**
10	18 718	87 452	53 420	4 384	8 045	4 395	8 930	**185 344**
1911	16 189	65 063	48 292	11 789	10 530	6 664	13 833	**172 360**
12	10 409	42 990	59 988	20 470	7 707	18 385	11 105	**171 054**
13	23 964	58 710	46 154	24 578	18 926	18 041	9 808	**200 181**
14	10 930	25 996	19 909	6 720	45 469	—	23 312	**132 336**
15	234	8 374	38	—	201 642	28 625	1	**238 914**
1916	44	—	40	—	209 480	52 449	—	**262 013**
17	—	—	5	—	70 914	26 710	—	**97 629**
18	—	—	—	—	—	43 390	14 246	**57 636**
19	—	—	—	—	—	46 042	63 245	**109 287**
20	1 431	—	13	—	36 788	145 789	17 600	**201 621**
1921	2 015	—	24 874	5 465	75 587	12 478	35 716	**156 135**
22	9 213	—	8 879	—	73 422	9 881	36 940	**138 335**
23	8 363	—	22 107	619	123 132	39 662	74 750	**268 634**

TAB. 20. INFÖRSELN TILL SVERIGE AV RÅG FRÅN OLIKA LÄNDER ÅREN 1871—1923.

TON.

Årligen	Införsel från					Summa
	Danmark	Ryssland	Finland	Tyskland	Andra länder	
1871/75	2 587	47 715	2 891	4 891	143	**58 227**
1876/80	1 634	95 997	2 812	7 896	40	**108 379**
1881	11 580	97 886	3 656	8 437	1 887	**123 446**
82	5 191	82 000	1 213	46 159	386	**134 949**
83	3 695	132 831	3 599	31 855	19	**171 999**
84	1 758	142 467	3 883	6 072	939	**155 119**
85	1 981	164 772	2 474	20 114	10	**189 351**
1886	1 108	119 394	62	8 247	2 188	**130 999**
87	893	140 408	1 579	11 244	1	**154 125**
88	1 829	113 596	3 381	11 512	91	**130 409**
89	2 859	113 592	1 578	13 924	101	**132 054**
90	1 486	109 511	1 791	4 717	32	**117 537**
1891	2 193	72 906	3 288	8 641	604	**87 632**
92	7 518	25 699	163	26 662	15 773	**75 815**
93	3 470	54 254	383	10 470	11 733	**80 310**
94	14 726	83 034	772	36 580	320	**135 432**
95	10 897	80 428	1 597	20 248	8 539	**121 709**
1896	3 824	70 594	1 229	14 238	1 278	**91 163**
97	574	36 441	853	6 584	420	**44 872**
98	4 430	54 501	1 842	27 153	4 639	**92 565**
99	5 729	70 189	2 376	61 835	4 098	**144 227**
1900	2 844	78 957	890	49 335	223	**132 249**
1901	2 024	33 950	717	10 996	33	**47 720**
02	11 701	82 079	1 757	60 079	2 634	**158 250**
03	7 987	54 434	959	65 233	4 306	**132 919**
04	6 949	35 003	1 178	96 118	3 355	**142 603**
05	2 186	24 336	831	63 728	2 020	**93 101**
1906	2 645	19 225	800	23 656	2 366	**48 692**
07	1 008	10 744	1 492	22 072	4 281	**39 597**
08	2 696	10 209	687	39 806	1 050	**54 448**
09	651	14 136	1 062	65 250	1 814	**82 913**
10	1 608	9 828	795	57 812	1 381	**71 424**
1911	616	5 355	886	35 814	3 515	**46 186**
12	1 192	19 718	870	84 709	340	**106 829**
13	1 060	14 233	1 043	74 080	868	**91 284**
14	2 116	3 960	793	43 511	3 891	**54 271**
15	—	442	31	100	44 394	**44 967**
1916	—	—	—	—	27 329	**27 329**
17	—	—	—	—	11 692	**11 692**
18	3 496	—	—	—	—	**3 496**
19	—	—	—	—	—	—
20	—	—	—	5	—	**5**
1921	1 248	—	—	167	11 489	**12 904**
22	1 427	—	250	2 365	6 318	**10 360**
23	8 006	10 972	254	19 241	39 640	**78 113**

TAB. 21. INFÖRSEL TILL SVERIGE AV VETEMJÖL FRÅN OLIKA LÄNDER, ÅREN 1871—1923.

TON.

Årligen	Införsel från				Summa
	Danmark	Tyskland	Förenta Staterna	Övriga länder	
1871/75	14 317	1 243	—	171	**15 731**
1876/80	22 311	4 631	—	2 316	**29 258**
1881	13 159	5 354	—	245	**18 758**
82	15 726	6 468	—	355	**22 549**
83	26 995	6 192	—	693	**33 880**
84	29 746	8 278	—	1 126	**39 150**
85	30 150	8 464	—	742	**39 356**
1886	27 322	10 275	28	927	**38 552**
87	24 285	9 531	349	610	**34 775**
88	14 551	5 758	118	581	**21 008**
89	13 710	6 367	—	389	**20 466**
90	10 709	4 394	—	306	**15 409**
1891	8 537	6 283	—	749	**15 569**
92	9 251	8 859	2	3 710	**21 822**
93	7 944	16 980	1 526	5 499	**31 949**
94	8 047	20 840	943	7 179	**37 009**
95	1 343	5 287	297	2 249	**9 176**
1896	1 706	3 986	313	3 907	**9 912**
97	1 088	2 833	—	1 337	**5 258**
98	1 096	2 920	60	1 518	**5 594**
99	893	9 156	2	4 149	**14 200**
1900	830	5 682	—	2 156	**8 668**
1901	953	4 648	—	2 092	**7 693**
02	906	5 760	—	2 080	**8 746**
03	1 183	6 034	—	1 095	**8 312**
04	1 294	4 074	—	1 820	**7 188**
05	713	1 152	2 063	1 214	**5 142**
1906	681	1 735	4 410	637	**7 463**
07	673	4 235	5 646	596	**11 150**
08	1 538	4 689	3 997	457	**10 681**
09	606	2 380	2 904	391	**6 281**
10	801	2 133	3 982	985	**7 901**
1911	563	1 588	4 475	407	**7 033**
12	545	1 538	4 173	349	**6 605**
13	491	1 753	6 036	367	**8 647**
14	847	2 063	6 255	385	**9 550**
15	4 971	22	16 925	906	**22 824**
1916	284	—	4 223	132	**4 639**
17	—	—	1 689	6	**1 695**
18	—	—	10	5 615	**5 625**
19	12	—	191	1 047	**1 250**
20	2 338	—	10 360	817	**13 515**
1921	481	147	25 320	196	**26 144**
22	779	452	14 756	282	**16 269**
23	1 060	398	21 891	846	**24 195**

TAB. 22. INFÖRSEL TILL SVERIGE AV RÅGMJÖL FRÅN OLIKA LÄNDER, ÅREN 1871—1923.

TON.

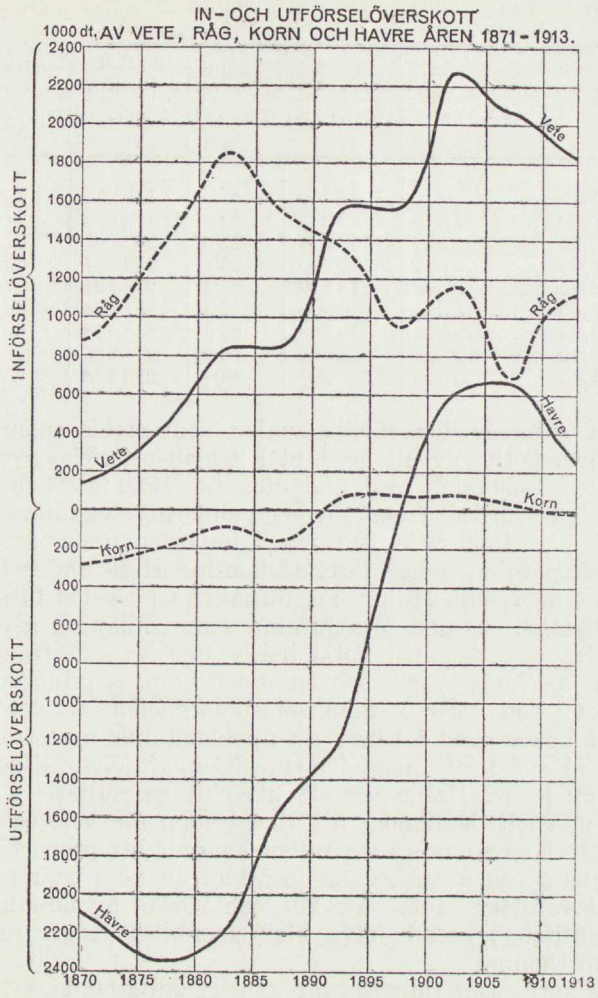
Årligen	Införsel från				Summa
	Danmark	Ryssland	Tyskland	Övriga länder	
1871/75	3 989	19 978	2 832	1 115	**27 914**
1876/80	4 555	25 623	2 971	2 657	**35 806**
1881	4 906	2 591	2 223	1 345	**11 065**
82	6 292	2 808	2 658	3 108	**14 866**
83	6 036	8 645	5 682	2 500	**22 863**
84	6 711	5 317	6 609	2 218	**20 855**
85	6 971	9 434	13 642	2 844	**32 891**
1886	5 266	7 863	18 596	3 228	**34 953**
87	4 523	10 761	20 347	1 908	**37 539**
88	1 430	3 315	10 699	1 465	**16 909**
89	683	840	14 392	478	**16 393**
90	243	2 697	9 399	605	**12 944**
1891	161	1 216	8 053	728	**10 158**
92	243	201	10 760	544	**11 748**
93	201	48	16 633	625	**17 507**
94	165	—	23 427	424	**24 016**
95	231	363	6 592	297	**7 483**
1896	159	1 219	7 811	368	**9 557**
97	86	191	6 037	275	**6 589**
98	21	—	2 293	236	**2 550**
99	56	—	5 970	295	**6 321**
1900	58	—	5 856	268	**6 182**
1901	29	—	1 480	262	**1 771**
02	23	—	2 203	312	**2 538**
03	40	—	2 954	537	**3 531**
04	109	—	6 058	471	**6 638**
05	33	—	3 855	384	**4 272**
1906	23	—	183	175	**381**
07	36	—	248	123	**407**
08	49	10	4 102	139	**4 300**
09	23	—	11 480	310	**11 813**
10	116	—	18 253	508	**18 877**
1911	131	—	4 572	262	**4 965**
12	26	—	7 245	179	**7 450**
13	11	—	12 340	276	**12 627**
14	28	—	6 478	160	**6 666**
15	—	1 240	1	1 951	**3 192**
1916	—	—	1	1 358	**1 359**
17	—	—	—	5	**5**
18	—	—	—	1	**1**
19	12	—	—	10	**22**
20	—	—	—	63	**63**
1921	—	—	—	224	**224**
22	4	—	43	532	**579**
23	144	—	67	1 246	**1 457**

TAB. 23. UTFÖRSEL FRÅN SVERIGE AV HAVRE TILL OLIKA LÄNDER, ÅREN 1871—1923.

TON.

Årligen	Utförsel till				Summa
	Danmark	Storbritannien	Frankrike	Andra länder	
1871/75	1 625	192 815	13 684	11 288	**219 412**
1876/80	5 546	189 210	46 990	19 896	**261 642**
1881	10 356	147 764	24 153	22 737	**205 010**
82	13 398	187 883	40 871	9 047	**251 199**
83	13 095	217 185	33 072	7 569	**270 921**
84	21 611	114 746	36 467	3 128	**175 952**
85	17 689	184 857	25 223	5 555	**233 324**
1886	15 603	203 530	20 485	5 491	**245 109**
87	18 771	173 592	54 390	914	**247 667**
88	25 968	89 653	49 345	454	**165 420**
89	27 316	73 695	11 475	1 877	**114 363**
90	9 111	52 520	5 530	975	**68 136**
1891	23 053	132 120	9 869	10 875	**175 917**
92	17 842	84 273	103	4 768	**106 986**
93	13 849	146 470	40 080	11 362	**211 761**
94	12 422	47 327	71 723	3 840	**135 312**
95	12 053	56 422	5 478	1 230	**75 183**
1896	13 754	41 277	4 966	2 128	**62 125**
97	4 608	9 872	5 032	1 045	**20 557**
98	5 566	18 039	14 808	1 160	**39 573**
99	4 959	30 321	62	3 638	**38 980**
1900	1 615	6 027	3 932	1 023	**12 597**
1901	2 947	18 007	8 389	1 161	**30 504**
02	907	8 245	3 328	806	**13 286**
03	791	1 279	—	1 059	**3 129**
04	177	59	—	509	**745**
05	367	1 780	—	642	**2 789**
1906	1 354	282	4 321	507	**6 464**
07	2 498	7 734	2 027	964	**13 223**
08	310	4 481	3 557	611	**8 959**
09	302	1 083	6 283	870	**8 538**
10	359	307	1 128	786	**2 580**
1911	426	12	26 551	1 103	**28 092**
12	672	108	3 208	1 249	**5 237**
13	1 607	1 053	63 794	2 196	**68 650**
14	680	48	30 539	2 212	**33 479**
15	—	—	—	1	**1**
1916	—	—	—	6 937	**6 937**
17	—	—	—	7	**7**
18	—	—	—	3	**3**
19	—	—	—	516	**516**
20	501	248	6 317	1 602	**8 668**
1921	856	1 041	12 823	3 784	**18 504**
22	4 373	9 806	21 680	22 192	**58 051**
23	1 943	1 060	826	4 018	**7 847**

Diagram 3.

mjöl visar tab. 22, att densamma under 70-talet, då den ännu var verkligt betydande, till alldeles övervägande del härrörde från Ryssland. Importen därifrån avtog starkt under 80-talet och upphörde något senare nästan alldeles. Även importen från Danmark, som tidigare ej var obetydlig, upphörde i huvudsak 1888. Sedan den tiden har Tyskland varit den enda rågmjölleverantören av betydelse, ehuru införselkvantiteterna varit ganska växlande.

I olikhet med vad fallet varit beträffande omalet vete har den svenska tullpolitiken för rågens vidkommande avsatt starka spår i importsiffrorna. Importen börjar nedgå i slutet av 80-talet och har sedan 90-talets mitt hållit sig på en förhållandevis låg nivå, med tillfälliga stegringar under svagare skördeår.

Efterföljande tablå (tab. 24) anger sammanlagda importen femårsvis av vete och råg, dels utan, dels med inräknande av mjölimporten, samt vartdera spannmålsslagets andel av summan under respektive perioder.

TAB. 24. SAMMANLAGDA INFÖRSELÖVERSKOTTET AV VETE OCH RÅG, ÅREN 1871—1913.

Årligen	Omalen spannmål [1]		Omalen och malen spannmål [2]	
	Absoluta tal Ton	därav vete %	Absoluta tal Ton	därav vete %
1871/75	46 739	[3]	119 952	16·9
1876/80	102 837	[3]	185 685	24·1
1881/85	198 815	22·6	269 567	31·1
1886/90	177 420	25·4	238 424	35·7
1891/95	215 119	53·5	273 921	57·5
1896/00	236 508	57·3	251 888	62·4
1901/05	318 458	63·9	343 748	66·2
1906/10	249 656	76·2	274 693	75·2
1911/13	262 225	69·0	296 603	63·6

Här anförda summor för såväl omalen som malen spannmål visa, att totala införselöverskottet av all brödsäd i genomsnitt icke avsevärt stegrats sedan början av 1880-talet, med undantag för 1900-talets första år, då ett par mycket dåliga skördeår framkallade en abnormt stor införsel. Emellertid har proportionen mellan vete och råg i importen under årens lopp totalt omkastats. Förskjutningen har fortgått kontinuerligt under hela den redovisade perioden, men omkastningen i förhållandet skedde först under förra hälften av 1890-talet. Denna förskjutning sammanhänger givetvis med det ökade välståndet och den till följd härav starkare efterfrågan på det till finare bakverk använda vetet och en proportionsvis minskad förbrukning av råg ävensom den förut nämnda omständigheten, att det svenska vetet blivit i relativt högre grad i behov av uppblandning med främmande vete. Det är emellertid svårt att undgå den slutsatsen, att även tullpolitiken utövvat ett visst inflytande på ifrågavarande utvecklingsresultat. Tullsatserna ha alltifrån början varit bestämda till lika belopp för vete och råg, men då vetet alltid stått högre i pris, har tullen kommit att proportionsvis minddre starkt drabba detta och alltså gynna införseln av vete på rågens bekostnaad.

Korn infördes under slutet av 70- och början av 80-talet i ej alldeles obetydliga kvantiteter; sedan hava blott sporadiskt några mera avsevärda införselposter förekommit.

Utförseln av korn, som tidigare var ganska omfattande — vissa år under 1870-talet översteg den 40 000 ton — började från 1880-talets mitt avtaga i omfattning och har sedan 1895, med undantag för ett eller annat år, varit ringa. Det mesta av det exporterade kornet, vilket huvudsakligen torde ha utgjorts av det förträffliga skånska maltkornet, gick till Storbritannien.

För *havrens* vidkommande är framför allt den ansenliga utförseln på 1870- och 80-talen anmärkningsvärd. Havre var denna tid en av vårt lands viktigaste exportvaror. Höjdpunkten nåddes år 1879 med en kvantitet av över 312 000 ton till ett värde av 32·5 mill. kr. En avgjord nedgång inträder från och med 1888; därefter fortgår minskningen i stort sett oavbrutet under följande årtionden; en tillfälligt stegrad export förekommer likväl åren

[1] Enligt tab. 16 och 17 här ovan (kalenderår).

[2] Enligt tab. 12 i »Tabeller till belysning av det svenska jordbrukets utveckling 1871—1919». Införseln av malen spannmål är omräknad till vikt i omalet tillstånd. Siffrorna avse skördeåren 1871/72 — 1875/76 o. s. v.

[3] Utförselöverskott av vete.

1911—14. Den huvudsakliga exporten skedde till Storbritannien, därnäst till Frankrike och Danmark; vissa år torde även till Nederländerna försänts ganska avsevärda partier (se tab. 23). I bredd med exportens minskning har i stället importen tilltagit; den stegras kontinuerligt från 1890-talets mitt och uppnår 1910 den stora summan av över 110 000 ton. Väsentligen torde denna import hava utgjorts av råvara för havregrynstillverkningen; exporten har däremot utgjorts av foderhavre. Att exportens avtagande till tiden sammanfallit med skyddstullars införande å brödsäd är säkerligen icke en tillfällighet. Denna tull gjorde givetvis odlingen av vete och råg relativt mera lönande än förut i förhållande till havren, vilket icke kunde undgå att verka nedsättande på exportdugligheten för den senare. Som sedan utförligare skall påvisas, stå priserna å de särskilda spannmålsslagen i ett visst beroende av varandra, och havrepriset i Sverige har, trots frånvaron av tullskydd för denna vara (utom under åren 1888—92), åtminstone efter 1895 hållit sig avsevärt högre i förhållande till priset utomlands än tidigare.

Även av *baljväxter* hade Sverige ända fram till 1880-talets slut ett utförselöverskott, dock successivt avtagande i omfattning. Utförseln utgjordes huvudsakligen av ärter, medan införseln åtminstone tidvis övervägande bestod av bönor. Från nämnda tid har utförseln av baljväxter i allmänhet varit ringa, medan införseln svällt högst betydligt. En väsentlig del har utgjorts av bönor (bruna bönor från Holland), det mesta dock av foderärter, pelusker och vicker, vilka äro tullfria. — Exportens bortfallande är även här en tydlig följd av tullskyddet.

Införseln av *majs* visar mycket växlande siffror. Den väsentliga användningen har ända till år 1908 varit för brännvinsbränning, såsom framgår av nedanstående sammanställning:

Årligen	Införsel av majs	Förbrukning av majs vid brännerierna [1]
	ton	ton
1871/75	225	155
1876/80	12 543	4 444
1881/85	9 737	7 811
1886/90	8 343	7 176
1891/95	10 313	9 627
1896/00	18 976	15 937
1901/05	8 601	7 152
1906/10	9 812	4 209
1911/13	57 806	310

Den höga genomsnittssiffran för åren 1876—80 härrör från ett enda års import (1880: 42 706 ton). Även åren 1898 och 1899 var importen stor (resp. 27 142 och 38 601 ton). I samtliga fall sammanhängde importökningen med felslagna potatisskördar.

Ända sedan den $^{15}/_{5}$ 1887 och fram till den $^{1}/_{12}$ 1911 var införseln av majs belagd med jämförelsevis hög tull ehuru av växlande storlek. Priset ställde sig på den grund så högt, att konkurrens med potatis och annan fodersäd icke kunde ifrågakomma annat än under särskilt dåliga skördeår. Sedan tullen å majs borttagits, har importen starkt ökats, och den användes numera så gott som uteslutande till kreaturs-, företrädesvis svinfoder.

Av *kli* har alltsedan 1870-talet importöverskott förelegat. De införda kvantiteterna ha, som av tab. 16 framgår, från 1890-talet varit betydande.

[1] Avser tillverkningsåren 1870/71 — 1874/75 o. s. v.

4. Världsspannmålshandelns organisation.

Ännu under förra hälften av 1800-talet existerade inom spannmålshandeln blott ett antal mer eller mindre fristående lokalmarknader. Kommunikationsväsendets framsteg ha medfört den gradvisa utvecklingen av en världsmarknad, där de olika över- och underskottsområdena bragts i oavbruten förbindelse med varandra och prisbildningen till följd därav gestaltat sig i stort sett enhetligt. Den förbättrade transporttekniken är det sålunda som i främsta rummet möjliggjort en utbredning över jordklotet av den *effektiva handeln* med spannmål, spridandet av de faktiska förråden från land till land, från världsdel till världsdel, allt efter det tillfälliga förhållandet mellan tillgång och behov. Telegrafen åter har utgjort den viktigaste förutsättningen för uppkomsten av en ävenledes världsomfattande *spekulativhandel.*

Åtskillnaden mellan dessa världshandelns bägge huvudformer är grundväsentlig. Den förra har själva varuomsättningen till föremål, genom densamma sker uppköp regelmässigt från producent och försäljning till konsument, om ock vanligen genom en kedja av mellanhänder; de partier, som det handlas med, avse verkligen befintlig vara av bestämd karaktär och bestämd proveniens; vinsten utgöres som regel allenast av ett bestämt, förhållandevis måttligt tillägg till inköpspriset. Naturligtvis är ett visst spekulativt moment nödvändigt inneslutet i all spannmålshandel, för såvitt som den avser framtida leverans. Dock torde det på det hela taget ligga i effektivhandelns intresse att i avseende på priset upprätthålla en viss jämnhet och likformighet. Dess strävan sammanfaller i så måtto med såväl producenttens som konsumentens önskningar.

Helt annorlunda förhåller sig det med den egentliga spekulationshandeln. Här gäller det blott att inhösta vinster genom utnyttjande av de dagliga och månatliga prisvariationerna, vilkas bibehållande och om möjligt förstärkande är spekulationens livsnerv. Spekulanten har att, så gott sig göra låter, klargöra för sig världsförrådet och världsbehovet och deras inbördes förhållande under skördeåret. Till ledning härför har han de kontinuerligt publicerade skörderapporterna, uppgifterna om de s. k. synliga förrådens och skeppningarnas storlek, tillförseln till viktigare hamnar och handelsplatser i importländerna o. s. v., vilka uppgifter, om ock bristfälliga, dock lämna vissa hållpunkter för bedömandet. Den faktiska varuomsättningen intresserar honom icke i annan mån än som ett statistiskt moment för uppskattning av marknadsläget; varan själv och dess ändamål, behovstäckningen, angår honom icke. Därför rör sig spekulativhandeln icke med verkliga, individuellt bestämda varupartier, utan med en abstrakt normalvara, oavsett om denna existerar eller blott framdeles kan komma att existera. Formen för denna handel är regelmässigt den s. k. *terminshandeln,* vilken innebär, att alla bestämmelser med avseende på kvalitet, kvantitet, leveranstid o. s. v. äro på förhand fixerade och blott priset blir föremål för avtal mellan kontrahenterna. Fullgörandet av de kontraherade förbindelserna sker icke medelst leveranser och dessas mottagande och likviderande utan allenast genom en ömsesidig saldering av kursvinster och kursförluster vid kontraktsterminerna.

Att närmare ingå på dessa förhållanden kan givetvis här icke komma ifråga. Det må blott erinras, att den börsmässiga varuspekulationen i själva verket har en mycket viktig samhällsuppgift att fylla. En sida därav är, att terminsaffärerna, kombinerade med affärsavslut i effektiva varor, tjäna till att utjämna och fördela riskerna inom den stora varuhandeln. Spekula-

tivhandelns egentliga betydelse ligger dock däri, att den kontinuerligt strävar att bringa priset i överensstämmelse med det faktiska läget på världsmarknaden, vilket med hänsyn till konsumtionens anpassning efter förråden och dessas möjligast jämna fördelning under konsumtionsåret är av det största socialekonomiska intresse.

Vid sidan av terminshandeln verkar i skilda länder en omfattande *arbitragehandel*, vars ändamål är att upphäva prisskillnaden mellan olika handelsplatser, när denna av en eller annan orsak blivit större än transportkostnaderna och de lokala förhållandena o. s. v. berättiga till. Denna handelsgren bidrager alltså ytterligare till att göra världsmarknadens priser i möjligaste mån likformiga.

Terminshandelns egentliga säte är de stora börsplatserna i import- och exportländerna med deras enkom härför inrättade terminsbörser. Självklart är den alltså lokalt ytterligt starkt koncentrerad.

I motsats härtill är den effektiva handeln en vittförgrenad företeelse och på grund av sin natur tämligen decentraliserad. Här avslutas affärerna sällan på börsen utan på de särskilda firmornas kontor. Många orter, som sakna egentlig spannmålsbörs, äga trots detta stor betydelse för den verkliga spannmålshandeln, såväl i import- som exportländerna.

Själva tyngdpunkten i denna handel, i den mån den kunnat föras under begreppet världshandel, kan sägas ha legat hos de stora importfirmorna i Europa, vilka sammandragit varumassorna från skilda delar av världen för att kontinuerligt förse de konsumerande distrikten, storstäderna och industriområdena med deras behov. Endast de hava ägt den kapital- och kreditkraft, som fordrats för så väldiga handelstransaktioner. I regel är det så, att importörens betalningsplikt inträder redan i samma stund varan lämnar exporthamnen, medan han själv återfår sina penningar tidigast vid utlossningen i Europa. I själva verket torde de skenbart så inflytelserika handelsfirmorna i de transoceana exportländerna merendels befunnit sig i tämligen starkt finansiellt beroende av ett jämförelsevis litet antal stora europeiska importhus. I någon mån torde detta under senare år hava ändrats, så att numera även i exportländerna åtminstone några stora, fullt självständiga världsfirmor finnas.

Vad beträffar proceduren med spannmålens upphandling etc. har i Förenta Staterna redan tidigt utbildats ett särskilt system, som måhända förtjänar ett något utförligare omnämnande. Överallt inom produktionsområdena därstädes, nästan vid varje järnvägsstation, finnas förrådshus (country elevators), där jordbrukarna efter tröskningen få avlämna sin spannmål, som här sorteras och blandas för att sedan föras till de stora samlingselevatorerna (terminal elevators), vilka äro belägna i själva knutpunkterna för den nordamerikanska spannmålshandeln (Chicago, Duluth, S:t Louis, New York m. fl.). Dessa samlingselevatorer befinna sig i händerna på några få jättebolag, som i sin ordning dirigeras av storköpmännen. Vid dem fastställas de olika kvalitetstyperna, enligt vilka den inlevererade spannmålen graderas, visserligen formellt under tillsyn av statstjänstemän eller börsinspektörer. Elevatorbolagen äga emellertid ett fullständigt herravälde över bedömandet av den i ortselevatorerna inlevererade varan, och ett vitt spelrum är därför vid graderingen lämnat för deras godtycke. (I någon mån har man genom en lag av den 11 aug. 1916, »the United States grain standards act», sökt råda bot härpå). Över den inlagrade spannmålen erhåller lantbrukaren ett kvitto (warehousereceipt), som han kan avyttra och som fullständigt företräder varan; med mottagandet därav förlorar han äganderätten till det inlagrade

konkreta varupartiet. Dessa papper köpas och säljas, medan den spannmål de avse kvarligger i lagerhusen, för att vid behov utfraktas. Nu skildrade system för skördens hopsamling och gradering har visserligen lämnatt de amerikanska lantbrukarna helt och hållet i händerna på de stora handelsmatadorerna men har å andra sidan i hög grad bidragit att giva den nordamerikanska spannmålsproduktionen den likformighet, som mer än något annat underlättat produktens avsättning på världsmarknaden. För exporthandeln har nämnda system den betydelsen, att all spannmål från Förenta Staterna säljes enligt s. k. inspektionscertifikat (d. v. s. intyg av vederbörande börsinspektör angående den åsatta graden enligt den för tillfället gällande standard), medan överallt annorstädes exporten sker på grundl av prov eller särskilt överenskomna villkor i fråga om vikt, föroreningsprocent o. s. v. Försök från de europeiska importörernas sida att befria sig ffrån den godtycklighet, som medföljt nämnda system, ha hittills misslyckats.

Den egentliga terminshandeln är anknuten till ett relativt fåtal sitora centralvarubörser. Dessa terminsbörser föra otvivelaktigt stora lager till resp. orter och äro därför till fördel för den effektiva handeln. Dock är en kombination av bägge dessa handelsformer icke nödvändig för att giva en ort en framträdande plats inom världsspannmålshandeln. Världens största effektiva börs är »the Baltic» i London. Ursprungligen fungerande som en centralpunkt för handeln på Östersjöländerna har den sedan 1860-talet fått en världsbehärskande betydelse framför allt genom sina förbindelser med Sydryssland och Indien, mindre genom handeln på Amerika. Dess stora roll beror i hög grad också på den enorma kapital- och kreditkraft, som är koncentrerad i Londons banker och som gör denna stad till världens vida viktigaste konsignationsplats. Någon terminshandel har däremot aldrig kunnat organiseras i London. Englands terminsbörsplats är i stället Liverpool, som i denna egenskap i stor utsträckning begagnas även från London. Av övriga centra för spannmålshandeln i Europa kunna nämnas Paris, Amsterdam, Antwerpen, Berlin, Mannheim, Odessa, Riga, Budapest, av vilka åtminstone de fyra förstnämnda ävensom Budapest äga betydande terminsbörser. Amsterdams betydelse har befunnit sig i avtagande. Däremot har Antwerpen utövat ett växande inflytande speciellt för handeln med Argentina och Sydryssland. Berlin ägde sedan 1870-talet en för hela mellersta och norra Europa utslagsgivande terminsbörs för vete och råg. Den tyska börslagen av 1896 gjorde för tillfället slut härpå. Sedermera har börshandeln här åter levat upp, men sin förra internationella betydelse har Berlin icke återfått. Mannheim är centrum för spannmålshandeln i Västra Tyskland; någon terminshandel förekommer ej här. I Förenta Staterna framträder Chicago som den dominerande börsplatsen; hit strömmar största delen av det nordamerikanska vetet tillsammans, och här försiggår fördenskull prisbildningen för hela ifrågavarande område. Vid sidan härav har New York väsentligen nedsjunkit till en speditionsplats. I samma mån som västra Amerikas spannmålsproduktion ökats, har däremot San Francisco tilltagit i betydelse. I Argentina och Ostindien äro resp. Buenos Aires och Rosario samt Bombay och Karrachee de förnämsta skeppningsplatserna. Någon självständig prissättning har här intill senaste tid knappast förekommit, men här befintliga börsers inflytande torde dock vara i tillväxt.

5. Sveriges spannmålshandel.

I vårt land förekommer ingen egentlig börshandel med spannmål, liksom verkliga varubörser över huvud saknas. Marknaden är för liten för att någon sådan skulle kunna bestå. Ett särskilt hinder för en börsmässig omsättning av inhemsk spannmål ligger också i den mångfald sorter, som här odlas och saluföras, och den bristande typiseringen.

Egendomligt är emellertid, att även den självständiga grosshandeln i spannmål i vårt land är jämförelsevis svagt utvecklad. I själva verket torde i detta hänseende en viss tillbakagång under senare årtionden hava ägt rum. Så länge en omfattande export förekom, företrädesvis av havre, i mindre mån även av korn och övriga sädesslag, förefunnos för en sådan handel viktiga uppgifter, vilka numera bortfallit. Särskilt i Göteborg och Skånestäderna funnos den tiden framstående exportfirmor, vilka numera upphört eller inriktat sin verksamhet åt annat håll. En annan omständighet, som inkräktat på den fria grosshandeln, är kvarnrörelsens utveckling i större former. De stora handelskvarnarnas uppkomst härstädes är att datera från 70- och 80-talen. Efter tullskyddets införande ha de blivit i stånd att fullt behärska den inhemska marknaden. De förr så talrika små skvalte- och väderkvarnarna, vilka förmalde för ortsbehoven och i viss mån även direkt för kundernas räkning, hava mer och mer försvunnit. De i deras ställe uppkomna stora, modernt inrättade kvarnanläggningarna med deras ofta betydande lagerrum, deras torkinrättningar o. s. v. stå i en helt annan självständig ställning till såväl producenter som handlande. Till väsentlig del verkställa de själva sina uppköp av den inhemska spannmålen, direkt eller genom agenter, och själva importera de sitt behov av utländska spannmålsslag. Följden härav har blivit, att den fristående mellanhandeln i denna bransch rätt mycket undanträngts. Prof. N. Wohlin yttrar på tal härom i sin utredning angående det svenska jordbrukets inrikes avsättningsförhållanden (sid. 133), att, enligt inhämtade upplysningar, »den fria handeln med inhemsk spannmål numera icke är föremål för mera betydande handelshus' verksamhet utan handhaves av ett relativt mindre antal partihandelsfirmor i landsorten samt av en större mängd små uppköpare, vilka nog därtill ofta i större eller mindre grad endast äro agenter». Beträffande spannmålshandelns omfattning i olika landsdelar meddelas i samma utredning följande:[1] I Norrland bedrives över huvud ingen nämnvärd partihandel med inhemsk spannmål. Även i södra och mellersta Sveriges skogsbygder (Dalarna, Bergslagen, Värmland, inre Småland etc.) äro spannmålsfirmorna fåtaliga och mindre betydande. Annorlunda är visserligen förhållandet i de egentliga sädesproducerande bygderna, nämligen Mälareprovinserna, Östergötland, Västergötland, Kalmar län, Gotland och Skåne. Bland dessa sägas Mälareprovinserna vara relativt mest i saknad av större självständiga spannmålshandlare. I Östergötland och Västergötland samt i synnerhet i Skåne har den fria spannmålshandeln bättre bibehållit sig, varemot den i Stockholm är obetydlig.

Till belysning av kvarnarnas betydelse som direkta avnämare av den inhemska spannmålen anföras å samma ställe siffror, som visa, att av 78·9 mill. kg inhemskt vete och inhemsk råg, som år 1909 inköpts till förmalning vid 10 större kvarnar, 26·3 mill. kg eller 33·4 % inköpts direkt av producenter, och 52·6 mill. kg eller 66·6 % genom mellanhänder. Bland

[1] A. a. sid. 134.

dessa sistnämnda antagas dock en stor del endast vara agenter för kvarnarna. I fråga om maltkorn gäller på samma sätt, att inköpen mestadels verkställas av de förädlande företagen själva, i detta fall bryggerierna.

I regel är det naturligtvis så, att överskottsproduktionen av brödsäd inom en viss landsdel huvudsakligen finner avsättning hos de på närmaste håll belägna kvarnarna. Mera långväga avsättning lärer dock icke vara ovanlig, beroende på det tillfälliga prisläget. Skånevete kan sålunda ofta finna avsättning till Östgöta- och Stockholmskvarnar. Därvid ske uppköpen antingen genom kvarnarnas egna agenter eller genom självständiga spannmålsfirmor. Mera sällan förekommer försäljning av vete uppifrån landet till Skåne. I sådana fall lära mestadels en del relativt små firmor eller mäklare, som eljest sälja till uppsvenska kvarnar, medverka.

Numera hava flertalet svenska spannmålshandlare sammanslutit sig i ett antal distriktsföreningar (åtta st. med c:a 400 medlemmar), vilka tillsammans bilda en sektion av Föreningen Sveriges Spannmålsintressenter. Övriga sektioner utgöras av Föreningen Sveriges Handelskvarnar och Svenska Spannmålsmäklareföreningen. Dessa föreningar hava otvivelaktigt verkat höjande och befrämjande på den inhemska handeln. Inom importhandeln existerar likaledes en förening, Svenska Foderämnes- och Spannmålsimportörernas förening, för tillvaratagande av gemensamma intressen.

Icke utan betydelse för den inhemska spannmålshandeln äro även lantmännens centralföreningar i vissa provinser (Skåne, Halland, Östergötland, Södermanland m. fl.), i det att dessa vid sidan av sin verksamhet som förmedlare av inköp av foder- och gödslingsämnen m. m. även något sysslat med försäljning av medlemmarnas spannmål.

Att den i större former arbetande partihandeln med spannmål i vårt land f. n. är jämförelsevis litet företrädd, torde icke kunna sägas vara till direkt men för producenterna. Huvudsaken är, att konkurrens om inköpen icke saknas. En brist har dock varit, att intill senaste tid tillfredsställande prisnoteringar och för jordbrukarna vägledande upplysningar om marknadsförhållanden i väsentlig mån saknats.

I fråga om *importhandeln* med spannmål torde kunna sägas, att denna under tiden före kriget väsentligen omhänderhades av ett mindre antal stora handelsfirmor. Bland kvarnarna torde vissa av de förnämsta även hava drivit direkta importaffärer. Flertalet av dem lära dock ha gjort sina inköp i andra hand genom handelsfirmor antingen i Sverige, Tyskland eller Danmark. Det under krigsåren gällande statsmonopolet å importhandeln har emellertid alldeles omkastat förhållandena på detta område. Monopolets överlämnande till en sammanslutning av de större kvarnarna medförde, att dessa fingo själva direkt besörja importen, och detta har, efter monopolets upphörande, kommit att fortbestå, om ock inköpsverksamheten ej längre är i samma grad som förut centraliserad.

6. Spannmålspriser på världsmarknaden och i särskilda främmande länder.

Under Napoleonskrigen i början av 1800-talet stego spannmålspriserna liksom även priserna å andra varor starkt överallt i Europa. Högst stodo de i England, som redan då på sin trånga ö hade en talrik befolkning att föda och där avstängningen under krigsåren nödvändiggjorde en anspänning till det yttersta för utnyttjande av landets jordbruksresurser. Efter nämnda

tid föllo priserna såväl där som annorstädes brådstörtat, och på 1820-talet hemsöktes Europa — som följd av nämnda prisreaktion samt en i början av årtiondet ovanlig rad av goda skördeår — av en agrarkris, vilken kännbart drabbade jordbrukarna i skilda länder genom fallande jordpriser och talrika tvångsförsäljningar av egendomar. Om alltså vissa allmänna drag kunna påvisas som gemensamma för prisutvecklingen i Europa, så voro priserna dock ännu i de olika länderna högst skiljaktiga, beroende på att den lokala produktionen ännu överallt hade ett bestämmande inflytande på behovstäckningen och följaktligen på prisbildningen.

För ett antal länder anföres här genomsnittspriset per dt vete åren 1821—30. Visserligen äro uppgifterna för de särskilda länderna ej fullt jämförbara, dock troligen ej värre än att sammanställningen kan anses ge en någorlunda riktig bild av läget:[1]

VETEPRIS PER DT 1821—1830.

	Kr.		Kr.
England	24·79	Nederländerna	11·60
Norge	20·28	Preussen	10·83
Frankrike	17·21	Österrike	8·76
Belgien	15·48	Ungern	6·62
Sverige	12·18		

Skillnaden är avsevärd mellan importerande länder som England och Norge å ena sidan och överskottsländer som Ungern, Österrike och Preussen å den andra. Det kunde ännu icke vara tal om någon allmän prisutjämning mellan länder med knapp och länder med jämförelsevis riklig spannmålstillgång. Kostnaderna för en masstransport ställde sig med dåtida ofullkomliga transportmedel så höga, att det i allmänhet icke annat än i exceptionella fall kunde bli fråga om ett mera långväga handelsbyte av den omfattning, att det för prisbildningen kunde vara av utslagsgivande betydelse. Nedanstående tablå anger i grova drag veteprisets ställning i ett antal länder för vissa årtionden under perioden 1840—1910 i kr. per dt.[2]

Länder:	1841/50	1871/80	1901/10
England	21·36	20·17	12·47
Belgien	18·54	22·29	13·03
Danmark (Kapitelstakster)	13·88	17·65	11·74
Frankrike	18·38	21·28	16·27
Preussen	14·77	19·86	16·29
Sverige (markegång)	16·02	18·02	15·37
Österrike	10·54	20·03	16·40
Ungern	9·47	17·69	13·40

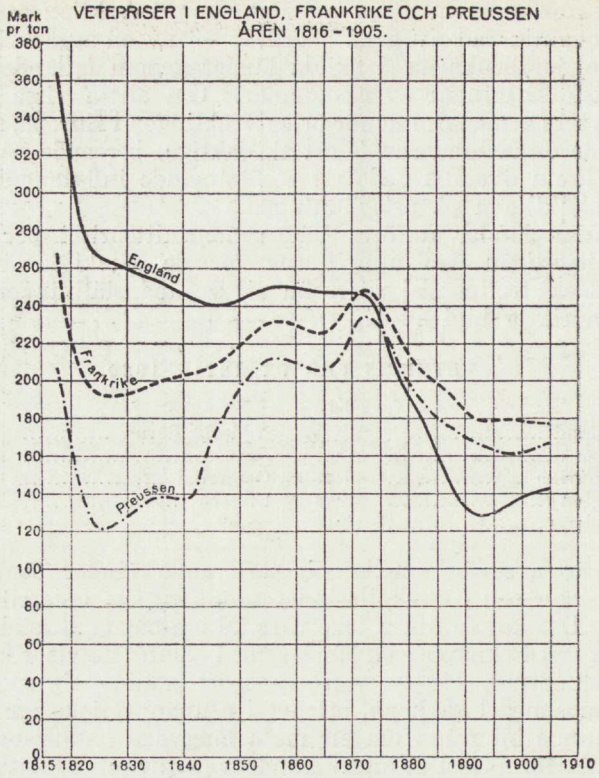
Länderna äro i tablån så ordnade, att först upptagas importländerna, därav skilda från varandra dem som sedan den allmänna frihandelsperioden bibehållit tullfrihet å spannmål och dem som under senaste årtionden infört skyddstullar; därefter de övervägande exporterande länderna.

Utvecklingsgången har till en början i stort sett varit den, att priserna i de starkt spannmålsproducerande (resp. exporterande) länderna stigit, medan de i de importerande länderna sjunkit, åtminstone relativt till de förra, tills fram på 1870-talet en någorlunda likformig prisnivå uppnåtts. Intill dess

[1] Huvudsakligen enligt *Földes*, Die Getreidepreise im 19. Jahrhundert. Conrads Jahrbücher 1905.

[2] Enligt *Földes*, a. a., ävensom andra källor. Priserna för Danmark och Sverige torde vara något för låga i förhållande till de övriga.

Diagram 4.

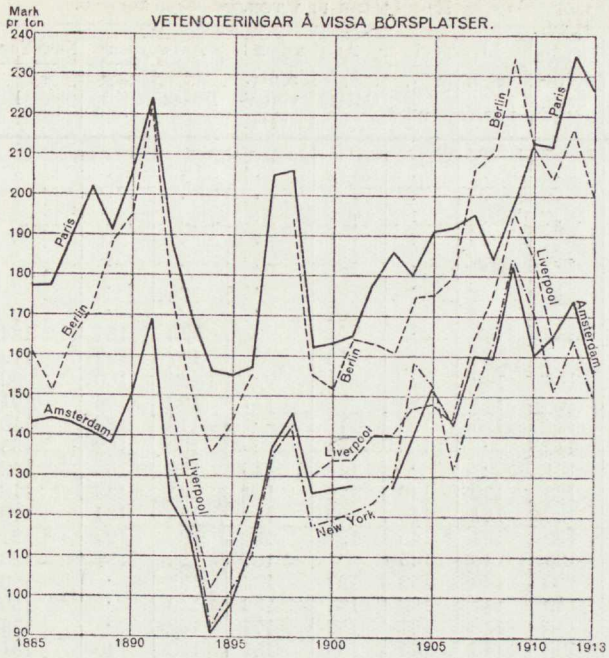

har prisutvecklingen gått sin egen väg i skilda länder; nu nedbrytas med den mellanfolkliga handelns och samfärdselns väldiga utveckling de stängande skrankorna länderna emellan, och prisdifferenserna bliva allt mindre, i samma mån transportkostnaderna mellan import- och exportländer nedbringas. Samtidigt har ock inom varje särskilt land en prisnivellering inträtt tack vare de oerhört lättade och förbilligade förbindelserna till lands och sjöss.

Men en utjämning sker ej blott mellan de europeiska länderna inbördes och inom desamma utan ock mellan Europa och de transoceana länderna; alla deltaga de i den gemensamma stora prisutvecklingen. Olikheterna bero sedan 1880-talet huvudsakligen på de skilda ländernas olika handels- och tullpolitik, olika frakt- och andra omkostnader m. m., vilket allt visserligen medför skiljaktigheter i prisernas absoluta höjd utan att dock förhindra den allmänna parallelliteten i prisrörelsen. Den lokala prisbildningen har alltså avlösts av en internationell; prisdifferenserna hava, såvitt de icke genom tullar på konstlat sätt upprätthållits eller än ytterligare vidgats, inskränkts till en jämförelsevis obetydlig procentsats.

Till belysning härför anföras följande tvenne tablåer, varav den ena meddelar en jämförande översikt av veteprisets utveckling i England, Frankrike och Preussen sedan 1816, den andra årsgenomsnitt av ett antal vetenoteringar å vissa av de ledande börserna sedan slutet av 80- eller början av 90-talet.

Diagram 5.

TAB. 25. GENOMSNITTLIGA VETEPRIS I ENGLAND, FRANKRIKE OCH PREUSSEN ÅREN 1816—1905.

MARK PER 1 000 KG[1]

Å r	England	Frankrike	Preussen	Diff. mellan England och Preussen
1816/20	364·0	265·5	206·2	— 157·8
1821/30	266·0	192·4	121·4	— 144·6
1831/40	254·0	199·2	138·4	— 115·6
1841/50	240·0	206·6	167·8	— 72·2
1851/60	250·0	231·4	211·4	— 38·6
1861/70	248·0	224·6	204·6	— 43·4
1871/75	246·4	248·8	235·2	— 11·2
1876/80	206·8	229·4	211·2	+ 4·4
1881/85	180·4	205·6	189·0	+ 8·6
1886/90	142·8	193·2	173·9	+ 31·1
1891/95	128·2	178·5	165·5	+ 37·3
1896/00	134·3	178·6	160·9	+ 26·6
1901/05	140·3	178·1	163·9	+ 23·6

Till dessa båda tabeller ansluta sig diagrammen 4 och 5.

Egenheterna i tab. 25 beröras något närmare nedan. Tab. 26 och dithörande diagram 5 visar den under senare år mycket stora överensstämmelsen i prisrörelsen å de olika börsplatserna år för år. Skiljaktigheterna

[1] Handwörterbuch der Staatswiss., Art. Getreidepreise. Priserna avse genomsnittliga marknadspris för ett större antal platser inom resp. land.

TAB. 26. VETENOTERINGAR 1885—1913, ÅRSGENOMSNITT.

MARK PER TON.[1]

År	England Gazette averages[2]	London Mark-Lane, röd	Liverpool		Amsterdam		Antwerpen		New-York	Paris	Berrlin
			La Plata	Manitoba n:r 2	Odessa	Amer. vinter-vete	Donau	La Plata	Leveransvara		
1885	153	·	·	·	143	·	·	·	·	177	161
86	145	·	·	·	144	·	·	·	·	177	151
87	152	·	·	·	143	·	·	·	·	190	164
88	149	·	·	·	141	·	·	·	·	202	172
89	140	·	·	·	138	·	·	·	·	191	188
1890	149	·	·	·	150	·	·	·	·	205	195
91	173	·	·	·	169	·	·	·	·	224	224
92	142	142	148	·	124	·	143	151	134	188	176
93	123	124	124	·	116	·	117	122	112	169	152
94	107	108	102	·	91	·	96	100	92	156	136
95	108	108	111	123	98	117	103	106	101	155	143
96	123	124	125	126	112	·	118	124	110	157	156
97	142	142	·	160	137	·	150	162	135	205	·
98	159	161	·	·	146	143	152	164	142	206	194
99	121	123	130	140	126	131	135	133	118	162	155
1900	127	130	134	146	127	129	135	134	119	163	152
01	125	129	134	145	128	130	130	129	121	165	164
02	132	135	140	145	·	137	129	131	123	178	163
03	126	130	140	153	127	134	133	·	129	186	161
04	133	140	147	160	141	152	140	·	159	180	174
05	139	146	148	161	152	171	142	·	153	191	175
06	133	139	143	145	143	151	130	140	131	192	180
07	144	152	164	169	160	164	154	162	150	195	206
08	150	155	176	189	159	176	175	172	163	184	211
09	174	179	196	198	183	192	191	192	184	198	234
1910	149	152	174	177	160	163	166	162	170	213	212
11	149	153	163	170	165	172	155	160	151	212	204
12	163	168	·	183	174	181	173	·	163	235	217
13	149	151	168	168	156	163	163	·	150	226	199

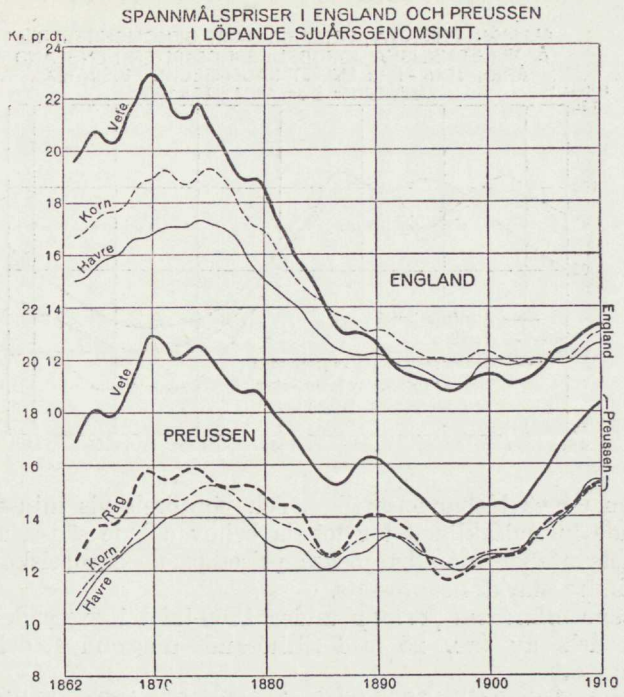
mellan Paris och Berlin å ena sidan och övriga platser å den andra förklaras väsentligen genom den skiljaktiga tullpolitiken. Pariskurvans i övrigt i viss mån självständiga rörelse sammanhänger med Frankrikes relativa oberoende av världsmarknaden under goda skördeår (jfr nedan sid. 88). Att de olika kurvorna eljest röra sig på en något olika nivå beror givetvis främst på kvalitéskillnader. Över huvud bestyrka siffrorna till fullo, att man åtminstone beträffande vete har full rätt att tala om ett *världsmarknadspris*, ett uttryck, som naturligtvis icke får pressas för hårt och som självklart icke utesluter temporära avvikelser för de särskilda handelsplatserna. Innebörden därav torde kunna angivas så, att därmed bör förstås likformigheten i prisrörelsen å de stora världsbörserna under längre tidsavsnitt. »Endast tendensen hos dessa priser att stiga eller att falla, den tillnärmelsevis lika starka intensiteten i dessa rörelser, bör man sammanfatta under ifrågavarande begrepp. Då de flesta marknader i sina priskurvor följa de stora centralmarknaderna, plägar man ofta beteckna dessas priser som 'världsmarknadspris'. Det engelska priset gäller då som 'världsmarknadspris' för vete, det tyska som 'världsmarknadspris' för råg».[3]

[1] Enligt Vierteljahrshefte zur Statistik des deutschen Reichs.

[2] Medeltal för ett flertal orter i England och Wales (före 1890 187, därefter 196 st.).

[3] *Borchard*, Die Wirkungen der Getreidezölle auf die Getreidepreise. 1913, sid. 9.

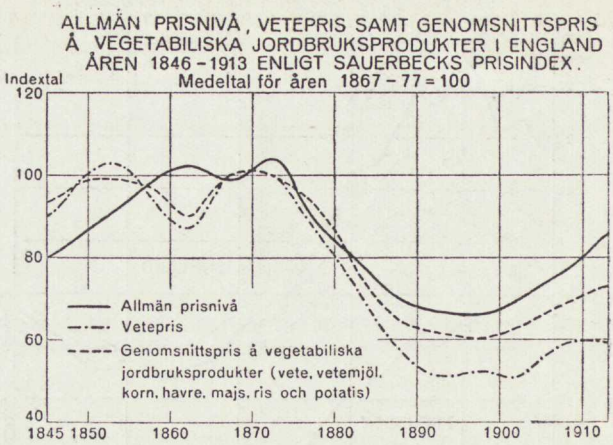
Diagram 6.

En undersökning av *priserna å de särskilda spannmålsslagen* i deras förhållande till varandra visar, att dessa i allmänhet jämförelsevis väl följas åt, om ock understundom icke oväsentliga avvikelser framträda. Det ligger i sakens natur, att en växelverkan dem emellan skall äga rum, då ju de olika spannmålsslagen till en viss grad förmå ersätta varandra. Råg och vete kunna i stor utsträckning träda i varandras ställe som brödsäd och mjöl därav blandas i olika proportioner. En mera varaktig förskjutning i prisförhållandet medför ock, att lantbrukarna snart anpassa sig därefter, så att jämviktsförhållandet återställes. Rågen kan ock med fördel användas till utfodring och alltså till en viss grad ersätta havren. Korn och havre hava även liknande användning som kreatursfoder, och priserna däråpåverka varandra därför mycket nära. Endast som råvara för bryggeriindustrien är kornet utan konkurrent; det gäller dock härvid endast den bästa kvaliteten, maltkornet.

Om alltså i stort sett en tydlig parallellitet mellan de olika sädesslagens priser kan spåras, är det å andra sidan påfallande, att de under 1800-talets lopp till sin absoluta höjd alltmer närmat sig varandra. Framför allt har detta yttrat sig däri, att vetet relativt till de övriga slagen starkt sjunkit i pris. Även rågen har, ehuru i mindre mån, sjunkit i förhållande till korn och havre. Nu nämnda förhållanden åskådliggöras tydligt av diagram 6, däri priserna i England och Preussen å de olika spannmålsslagen sedan början av 1860-talet, utjämnade i löpande 7-årsgenomsnitt, inlagts. Konkurrensen på världsmarknaden har givetvis framträtt med särskild skärpa i fråga om vete, mindre i fråga om råg, som i betydligt ringare grad är

Diagram 7.

att anse som en världshandelsartikel, och jämförelsevis minst i avseende å de fortfarande huvudsakligen för lokala behov odlade sädesslagen korn och havre. I motsvarande mån har också priset på de europeiska marknaderna mer eller mindre starkt nedpressats.

Prisrörelsens allmänna förlopp under 1800-talet i avseende på spannmål kan avläsas dels av tab. 25 med tillhörande diagram 4, dels av nyss berörda diagram 6.

Utvecklingen fram till 1870-talet är, som förut framhållits, för de särskilda länderna olikformig. Englands i början av århundradet oerhört höga prisnivå, framkallad genom kriget och kontinentalspärren och sedan bibehållen genom ett synnerligen kraftigt tullskydd, sänker sig gradvis, i bredd med det successiva raserandet av tullmuren, till in på 1840-talet, och håller sig därefter någorlunda konstant till början av 70-talet. De kontinentala länderna åter uppvisa ända dittills en sedan omkring 1820 på det hela taget stigande priskurva, sammanhängande med den starka folktillväxten och den odlingsbara jordens allt fullständigare ianspråktagande. Från 1870-talet börjar allestädes den transatlantiska konkurrensen verka i pristryckande riktning. De i Tyskland och Frankrike såväl som i åtskilliga andra länder införda och i flera repriser höjda tullarna lyckas för dessa länders vidkommande något fördröja men ingalunda hejda prisfallet. Bottnen nås vid 90-talets mitt. Därefter begynner åter en långsamt uppstigande prisrörelse.

Jämför man spannmålsprisernas gång under det senaste århundradet med den allmänna prisnivån, finner man i de stora dragen en väsentlig överensstämmelse i rörelseriktningen (se diagram 7). Dock följas kurvorna icke helt åt. Tages perioden 1867—77 till jämförelsepunkt, så som skett i Sauerbecks engelska prisindex, befinnes spannmålspriset före den tiden ligga något över, därefter mer och mer under det allmänna prisgenomsnittet. Avvikelsen åren 1861—65 beror huvudsakligen på textilämnenas, framför allt bomullens utomordentligt höga prisläge dessa år, sammanhängande med den försvårade tillförseln under nordamerikanska inbördeskriget, »the Cotton famine». (För textilgruppen är indextalet nämnda år 132 mot allmänna prisnivåns 102; uteslötes textilgruppen, skulle icke någon nämnvärd stegring i priskurvan framträda). Från början av 70-talet till mitten av 90-

talet äger en fortsatt stark sänkning av den allmänna varuprisnivån rum. Veteprisets fall är dock långt mer utpräglat. Även för gruppen vegetabiliska jordbruksprodukter i dess helhet (inneslutande förutom spannmål även ris och potatis) är prisfallet starkare än för det totala priskomplexet. I den sedan mitten av 90-talet inträdande uppåtstigande prisrörelsen deltager även spannmålen om ock något dröjande.

Grunden till prisernas stora svängningsrörelse torde man ha att söka såväl i förhållanden, vilka röra tillgången och efterfrågan på varor och tjänster, som i omständigheter, vilka direkt påverkat värdemätaren själv.

Utvecklingen under 1800-talet karakteriserades av en oerhört stark folkökning i de flesta länder men också av utomordentliga framsteg inom tekniken på alla områden, varigenom ett reellt förbilligande av produktionen i oanad grad möjliggjordes. Dessa bägge omständigheter skulle måhända i sin inbördes växelverkan åstadkommit, att priserna kunnat hållas på en någorlunda jämn nivå, om ej samtidigt starka förändringar på penningväsendets område verkat förryckande. Den stora guldtillströmningen från Californien och Australien under 1850-talet och det under den följande tiden kraftigt utvecklade kreditväsendet bidrogo att i stort sett hålla prisnivån i stigning fram till mitten av 70-talet. Därefter inträder en period av sjunkande guldproduktion, som sträcker sig fram till början av 90-talet. Samtidigt inträffar en oerhörd ökning i efterfrågan på guld för monetära ändamål genom Tysklands, Förenta Staternas och flera andra länders övergång till guldmyntfoten. Härigenom förklaras i huvudsak den sjunkande tendensen i prisrörelsen under denna tid. Medverkande var dessutom den särskilt under ifrågavarande period på alla områden kraftigt utvidgade varuproduktionen ävensom det förhållandet, att samtidigt stora befolkningsgrupper, framför allt jordbrukarna, indrogos bland de penningförbrukande, under det att de tidigare i väsentlig grad ännu levat under ett system av naturahushållning (varuproduktion för eget behov, avlöning in natura o. s. v.). Från mitten av 90-talet börjar guldproduktionen ånyo kraftigt stiga till följd framför allt av det ökade utbytet å de sydafrikanska guldfälten, och säkerligen är detta huvudorsaken till den höjning i den allmänna varuprisnivån som från den tiden förspörjes.

Spannmålspriserna ha, som förut framhållits, i huvuddragen följt den allmänna priskurvans svängningar, och så till vida ligga för deras allmänna rörelse förmodligen samma väsentliga orsaker till grund. En närmare förklaring tarvar allenast den omständigheten, att spannmålsprisernas fall under nedgångsperioden var så mycket kraftigare markerat än den allmänna prisnivåns. Man skulle väntat sig den motsatta följden, då jordbruket, såsom en naturbunden produktion, väsentligen måste hemfalla under den avtagande avkastningens lag. Priset bestämmes i längden av produktionskostnaden på produktionsmarginalen, d. v. s. kostnaderna för den del av den för behovstäckningen nödvändiga produktionen, vilken bedrives under de (med hänsyn till naturliga förutsättningar, läge o. s. v.) ekonomiskt ogynnsammaste förhållandena, och behovens stegring har föranlett odlingens successiva utsträckande till nya jordarealer samt en förlängning undan för undan av tillförselvägarna.

De stora tekniska framstegen, framför allt på transportväsendets område, ha likväl trots detta gjort, att de marginala produktionskostnaderna kunnat under lång tid hållas i sjunkande, då nämligen därmed yppats möjligheter att i ymnigt mått tillföra marknaden produkter från alltjämt nya i naturhänseende gynnade trakter. Fraktkostnadernas sänkning har varit den för-

nämsta härtill medverkande omständigheten (jfr ovan sid. 10). Medan dessa ännu på 1870-talet t. ex. gåvo den engelske producenten ett naturligt skydd av över 20 sh. per quarter, hade detta på 90-talet nedbragts till 5 à 6 sh. År 1892 gav ett pris av 28 sh. per quarter — motsvarande kr. 11·60 per 100 kg — den amerikanske producenten nästan lika stort utbyte som ett pris av mellan 40 och 50 sh. tjugu år tidigare.

Själva de förhållanden under vilka spannmålsproduktionen bedrivits i de amerikanska länderna i fråga om driftsorganisation och möjlighet att utnyttja maskinella hjälpmedel ha ock härvidlag varit av ofantlig betydelse. Det uppgives, att 1887 i Förenta Staterna med en arbetslön av 25 dollars per månad + god kost kunde produceras vete med en utgift av 40 cents per bushel, medan samma kvantitet icke kunde produceras för 80 cents i Rehnprovinsen med en arbetslön av 6 dollars + dålig kost. En jämförelse mellan produktionskostnaderna för vete i olika länder 1893 gav till resultat, att, när omkostnaderna i England sattes till 100, voro de i Västra Amerika 70, i Indien 66, i Ryssland 57, i Dakota på de största farmerna 55 à 60.[1]

Som särskilt medverkande orsak till att den främmande spannmålen kunde så billigt försäljas på den europeiska marknaden kom också den sjunkande valutan i flera av de stora exportländerna: silverrupien i Indien och pappersmyntet i Ryssland och Argentina.

F. ö. är det ett numera erkänt faktum, att spannmålsodlingen inom stora delar av de för kultur successivt öppnade delarna av Nya världen länge bedrevs på ett sätt, som icke kan karakteriseras annat än som en klar och otvetydig rovdrift. Förhållandet har berörts ovan på tal om jordbruksförhållandena i Förenta Staterna (sid. 17). Detsamma har emellertid varit fallet även i andra länder, såsom Canada och Argentina. De billiga spannmålspriserna ha i själva verket till stor del möjliggjorts genom ett hänsynslöst ödslande med i den jungfruliga jorden sedan århundraden anhopade näringsförråd.

Den tid, då sådant i större omfattning kunde ske, är emellertid sedan länge förbi. Den allmänna omsvängningen av prisrörelsen i uppåtstigande riktning sedan 90-talets mitt har därför för spannmålens, framför allt vetets, vidkommande accentuerats genom den i nyssnämnda länder delvis framtvungna, kostsamma omläggningen av jordbruket i kapitalintensiv riktning.

7. Spannmålspriserna i Sverige.

Allmän översikt.

För kännedomen om prisutvecklingen å spannmål i Sverige sedan längre tid tillbaka har man ett värdefullt material att tillgå i *markegångstaxorna*. Rörande dessas tillförlitlighet i allmänhet och användbarhet som priskälla kan sägas, att de enligt samstämmigt vittnesbörd av forskare, som för olika ändamål använt sig av desamma, kunna anses giva en i det väsentliga korrekt bild av prisutvecklingen, i synnerhet om man inskränker sig till medeltal för längre eller kortare tidsperioder. Årssiffrorna lida av det felet, att de ofta nog ej tillräckligt tydligt angiva variationerna uppåt eller nedåt, de lämna med andra ord en i någon mån utjämnad bild av prisrörelsen.

[1] *Birck*, Vigtige varer. Kbhvn, 1915 sid. 39—40.

Vad de särskilda spannmålsslagen beträffar, finnas de med vissa undantag[1] upptagna i samtliga läns taxor, och de uträknade riksmedeltalen grunda sig alltså på en stor mängd uppgifter, representerande alla delar av riket. En olägenhet med markegångspriserna i vad de avse spannmål är, att de meddela prisen per rymdenhet i stället för per viktenhet. Markegångssättningen

TAB. 27. MARKEGÅNGSPRISER Å VETE, RÅG, KORN OCH HAVRE, ÅREN 1834—1923.

RIKSMEDELTAL, KR. PER HEKTOLITER.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	År	Vete	Råg	Korn	Havre
1834	9·55	7·03	5·44	2·99	1879	12·80	8·67	7·75	4·48
35	8·51	6·89	5·47	2·89	1880	13·33	10·73	8·49	4·97
36	8·57	7·02	5·81	3·48	81	14·29	11·35	8·68	5·12
37	9·43	8·17	6·59	4·20	82	12·72	9·09	7·64	4·51
38	12·95	8·85	6·97	3·76	83	12·38	8·86	7·41	4·43
39	11·02	7·67	6·04	3·45	84	10·51	8·17	7·22	4·51
1840	11·21	7·93	5·55	3·05	85	9·44	7·14	6·76	4·28
41	13·41	9·89	5·38	2·77	86	9·17	6·80	6·53	4·13
42	11·59	9·24	6·01	3·04	87	8·37	5·76	5·52	3·38
43	9·29	8·04	5·82	3·19	88	10·68	7·50	6·62	3·69
44	9·26	6·31	4·53	2·44	89	10·64	7·98	6·96	3·93
45	11·80	9·51	6·48	3·53	1890	10·83	8·13	7·01	4·00
46	11·93	9·46	7·66	4·23	91	12·25	10·90	8·11	4·85
47	11·52	8·87	7·12	3·74	92	10·22	8·51	7·27	4·25
48	9·72	6·89	5·67	3·02	93	9·36	7·53	7·00	4·71
49	10·28	7·00	5·24	2·96	94	7·71	6·41	6·05	3·71
1850	10·53	8·09	5·80	3·41	95	8·41	6·98	6·41	3·59
51	11·28	9·32	7·12	4·09	96	9·66	7·46	6·86	3·94
52	10·66	8·91	6·85	3·69	97	11·45	8·10	7·74	4·33
53	15·54	10·60	7·95	4·47	98	11·29	8·40	7·57	4·35
54	12·48	9·34	7·33	4·52	99	10·97	9·35	7·90	4·73
55	18·89	12·37	9·22	5·68	1900	10·73	8·94	7·81	4·56
56	19·53	11·70	10·15	5·92	01	10·93	8·74	7·88	4·83
57	15·61	10·20	8·79	5·07	02	10·10	8·48	7·72	4·87
58	11·45	7·98	6·82	4·51	03	10·37	8·41	7·66	4·63
59	11·04	7·83	6·95	4·43	04	10·66	8·77	7·70	5·04
1860	13·18	8·91	7·77	4·60	05	10·88	9·01	7·80	4·97
61	14·63	10·93	8·33	4·70	06	10·88	9·06	8·01	5·09
62	13·60	9,86	7·72	4·17	07	11·83	9·80	8·53	5·40
63	11·23	9·02	7·34	4·05	08	11·80	9·65	8·56	5·04
64	9·94	7·60	6·42	3·75	09	12·07	9·54	8·21	4·99
65	11·43	8·22	6·42	4·09	1910	11·56	8·87	8·01	4·87
66	12·34	8·94	7·68	4·47	11	12·05	9·75	8·61	5·55
67	18·34	13·60	9·97	5·39	12	11·88	9·94	8·70	5·55
68	15·78	12·46	10·78	6·11	13	11·18	9·60	8·26	5·26
69	11·58	8·98	7·34	4·28	14	14·13	12·40	10·52	7·86
1870	12.07	8·71	7·22	4·55	15	16·57	15·13	12·80	8·52
71	13·95	9·32	7·64	4·59	16	16·85	14·92	13·29	8·80
72	15·32	9·90	8·41	4·97	17	21·89	20·03	16·01	10·93
73	16·58	11·16	9·63	5·62	18	28·43	26·20	20·86	14·09
74	13·72	11·08	10·28	6·42	19	29·77	26·99	20·46	13·62
75	12·95	10·05	8·79	5·62	1920	34·86	24·17	21·18	14·07
76	13·60	10·05	9·06	5·96	21	18·72	17·59	14·23	8·31
77	14·55	10·08	9·21	5·81	22	13·15	11·93	9·96	6·65
78	12·03	8·75	7·91	4·51	23	12·64	11·19	9·98	6·97

[1] Vete saknas i taxorna för Kronobergs län och de fyra nordligaste länen; havre saknas i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens läns taxor, ärter i taxorna för Uppsala, Södermanlands, Kronobergs, Kalmar, Gottlands, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Örebro och Jämtlands län.

TAB. 28. MARKEGÅNGSPRISER Å VETE, RÅG, KORN OCH HAVRE, ÅREN 1860—1923.

RIKSMEDELTAL, KR. PER DT. [1]

År	Vete	Råg	Korn	Havre	År	Vete	Råg	Korn	Havre
1860	16·98	12·43	12·14	9·79	1892	13·17	11·87	11·36	9·004
61	18·85	15·24	13·02	10·00	93	12·06	10·50	10·94	10·002
62	17·53	13·75	12·06	8·87	94	9·94	8·94	9·45	7·889
63	14·47	12·58	11·47	8·62	95	10·84	9·74	10·02	7·634
64	12·81	10·60	10·03	7·98	96	12·45	10·40	10·72	8·538
65	14·78	11·46	10·03	8·70	97	14·76	11·30	12·09	9·221
66	15·90	12·47	12·00	9·51	98	14·55	11·72	11·83	9·226
67	23·63	18·97	15·58	11·47	99	14·14	13·04	12·34	10·006
68	20·34	17·38	16·84	13·00	1900	13·83	12·47	12·20	9·770
69	14·92	12·52	11·47	9·11	01	14·09	12·19	12·31	10·228
1870	15·55	12·15	11·28	9·68	02	13·02	11·83	12·06	10·336
71	17·98	13·00	11·94	9·77	03	13·36	11·73	11·97	9·835
72	19·74	13·81	13·14	10·57	04	13·74	12·23	12·03	10·772
73	21·37	15·56	15·05	11·96	05	14·02	12·57	12·19	10·557
74	17·68	15·45	16·06	13·66	06	14·02	12·64	12·52	10·833
75	16·69	14·02	13·73	11·96	07	15·24	13·67	13·33	11·449
76	17·53	14·02	14·16	12·68	08	15·21	13·46	13·38	10·772
77	18·75	14·06	14·39	12·36	09	15·55	13·31	12·83	10·662
78	15·50	12·20	12·36	9·60	1910	14·90	12·37	12·52	10·336
79	16·49	12·09	12·11	9·53	11	15·53	13·60	13·45	10·881
1880	17·18	14·97	13·27	10·57	12	15·31	13·86	13·59	10·881
81	18·71	15·83	13·56	10·89	13	14·41	13·39	12·91	11·119
82	16·39	12·68	11·94	9·60	14	18·21	17·29	16·44	16·772
83	15·95	12·35	11·58	9·43	15	21·35	21·10	20·00	18·113
84	13·54	11·39	11·28	9·60	16	21·71	20·81	20·77	18·772
85	12·16	9·96	10·56	9·11	17	28·21	27·94	25·02	23·226
86	11·82	9·48	10·20	8·79	18	36·64	36·54	32·59	29·998
87	10·79	8·03	8·63	7·19	19	38·36	37·64	31·97	28·998
88	13·63	10·46	10·34	7·85	1920	44·92	33·71	33·09	29·994
89	13·71	11·13	10·88	8·36	21	24·12	24·53	22·23	17·668
1890	13·96	11·34	10·95	8·51	22	16·95	16·64	15·56	14·115
91	15·79	15·20	12·67	10·32	23	16·29	15·61	15·59	14·883

avser ju varor av normal kvalitet inom resp. orter, men då genomsnittliga vikten för den skördade spannmålen kan variera rätt betydligt under olika år, ges ju härigenom möjlighet till en viss olikformighet i prismaterialet. För en följd av år torde denna dock bliva nöjaktigt utjämnad. Ihågkommas får för övrigt, att markegångsvärdena ju icke åsyftat att ange verkliga marknadspriser utan beräknade leveranspriser, vid vilkas bestämmande man avsiktligt hållit sig i underkanten av eller t. o. m. något under faktiska marknadspriset.

I tab. 27 lämnas en sammanställning av markegångspriserna för vete, råg, korn och havre i riksmedeltal för vart och ett av åren 1834—1923. Den därefter följande tabellen meddelar samma priser sedan 1860 omräknade i kr. per dt med användande av ungefärliga reduktionstal.

Här nedan återgivas för åren 1836—1913 femårsgenomsnitt (sista åren treårsgenomsnitt) av de i tab. 27 meddelade priserna ävensom motsvarande uppgifter för ärter.

[1] Vid omräkningen från rymd- till viktpriser hava använts följande viktstal per hektoliter: vete 77·6 kg, råg 71·7 kg., korn 64 kg, havre 47 kg.

TAB. 29. MARKEGÅNGSPRISER Å VETE, RÅG, KORN, HAVRE OCH ÄRTER ÅREN 1836—1913.

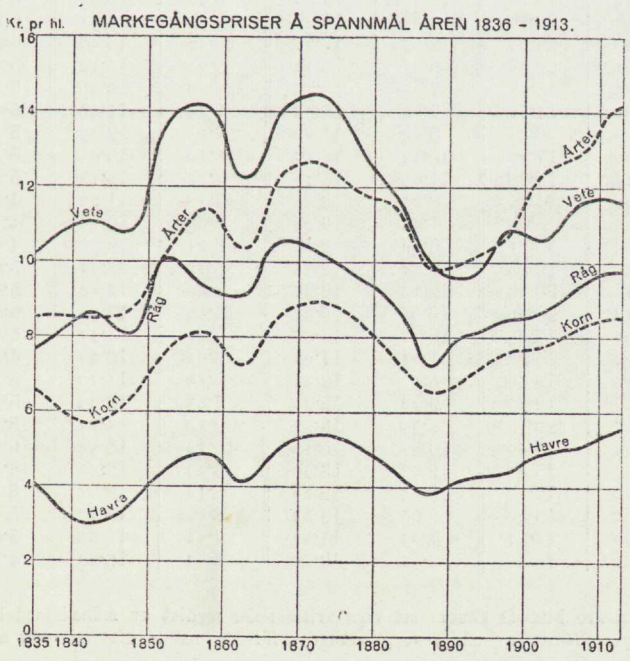
FEMÅRSMEDELTAL, KR. PER HEKTOLITER.

Å r	Vete	Råg	Korn	Havre	Ärter
1836/40	10·63	7·93	6·19	3·59	8·55
1841/45	11·07	8·60	5·65	2·99	8·53
1846/50	10·80	8·06	6·30	3·48	8·62
1851/55	13·77	10·11	7·69	4·49	10·21
1856/60	14·16	9·33	8·10	4·90	11·45
1861/65	12·17	9·09	7·26	4·13	10·35
1866/70	14·03	10·55	8·60	4·96	12·35
1871/75	14·50	10·29	8·94	5·43	12·65
1876/80	13·26	9·66	8·50	5·14	11·92
1881/85	11·87	8·92	7·54	4·52	11·57
1886/90	9·92	7·23	6·53	3·83	9·86
1891/95	9·59	8·07	6·97	4·22	10·08
1896/00	10·82	8·44	7·58	4·38	10·66
1901/05	10·59	8·68	7·75	4·87	12·39
1906/10	11·63	9·38	8·26	5·08	12·89
1911/13	11·70	9·76	8·52	5·45	14·04

Ovan meddelade siffror återgivas grafiskt å diagram 8.

Vid sidan av markegångspriserna finnes en annan priskälla, som är ägnad att bättre angiva faktiska marknadspriset i Sverige å de särskilda spannmålsslagen under tidigare år, nämligen de s. k. *noteringarna å Stockholms börs.* Dessa finnas på olika ställen publicerade sedan rätt lång tid tillbaka. De

Diagram 8.

återgivas med maximum, minimum och medeltal per månad för åren 1838—62 samt 1860—79 i resp. 1863 och 1882 års tullkommittéers betänkandlen. För senare år finner man dessa noteringar i facktidskrifternas marknadsberättelser. T. o. m. år 1879 äro de angivna per rymdenhet (tunna eller kubitfot), därefter per 100 kg. Börsnoteringar i egentlig mening äro dessa

TAB. 30. PRISNOTERINGAR Å STOCKHOLMS BÖRS FÖR VETE, RÅG, KORN OCH HAVRE, ÅREN 1838—1913.

MEDELTAL AV NOTERADE MAXIMI- OCH MINIMIPRIS [1].

År	Vete		Råg		Korn		Havre	
	Kr. per hl	Kr. per dt	Kr. per hl	Kr. per dt	Kr. per hl	Kr. per dt	Kr. per hl	Kr. per dt
1838	13·99	18·02	9·74	13·59	7·61	11·89	5·17	11·00
39	12·78	16·46	7·70	10·74	6·60	10·32	4·22	8·98
1840	13·08	16·85	7·87	10·97	6·07	9·48	4·48	9·52
41	13·76	17·74	9·00	12·55	5·28	8·25	3·08	6·57
42	14·00	18·04	9·17	12·79	6·28	9·83	3·30	7·03
43	10·32	13·29	7·75	10·80	5·92	9·25	3·60	7·66
44	10·85	13·98	6·58	9·18	4·94	7·72	3·45	7·35
45	13·08	16·84	8·94	12·47	6·23	9·74	3·88	8·26
46	14·98	19·29	10·93	15·24	8·69	13·58	5·13	11·32
47	15·21	19·61	10·28	14·33	8·85	13·83	4·97	10·58
48	11·46	14·76	6·96	9·71	6·16	9·64	3·53	7·51
49	10·17	13·10	6·43	8·97	5·25	8·20	3·29	7·01
1850	10·50	13·53	7·57	10·55	5·47	8·55	3·76	8·00
51	11·68	15·05	9·37	13·06	7·16	11·18	4·97	10·57
52	12·43	16·02	9·57	13·35	8·19	12·80	4·70	9·99
53	15·10	19·45	10·50	14·64	8·43	13·18	5·20	11·07
54	15·30	19·72	10·65	14·85	8·19	12·80	5·64	12·00
55	18·43	23·76	12·11	16·90	9·12	14·24	6·31	13·44
56	20·12	25·93	12·35	17·23	10·54	16·47	6·55	13·95
57	16·05	20·68	9·42	13·13	9·04	14·12	5·38	11·44
58	12·01	15·48	7·29	10·16	6·96	10·88	5·09	10·82
59	11·58	14·93	7·63	10·63	7·38	11·52	5·27	11·22
1860	13·01	16·74	8·60	11·99	7·91	12·36	5·46	11·62
61	13·58	17·48	10·13	14·12	8·75	13·67	5·46	11·62
62	14·14	18·22	11·08	15·45	8·79	13·73	5·31	11·30
63	11·50	14·82	8·87	12·36	7·18	11·22	4·32	9·18
64	10·13	13·04	7·38	10·28	6·50	10·15	4·17	8·86
65	10·66	13·74	6·99	9·75	6·04	9·43	4·20	8·94
66	12·38	15·95	8·64	12·04	8·18	12·77	5·39	11·46
67	15·86	20·43	12·15	16·94	9·40	14·68	5·69	12·11
68	17·46	22·50	13·68	19·07	11·43	17·85	6·76	14·39
69	13·57	17·48	10·47	14·60	9·13	14·27	5·77	12·27
1870	11·92	15·36	7·91	11·03	6·65	10·39	4·81	10·24
71	14·83	19·10	8·90	12·41	7·53	11·76	5·46	11·62
72	14·79	19·05	9·29	12·95	7·83	12·24	5·04	10·73
73	15·67	20·18	9·97	13·91	9·13	14·27	5·73	12·19
74	14·98	19·30	10·89	15·18	10·13	15·82	6·80	14·47
75	12·11	15·61	9·32	13·00	8·10	12·65	6·34	13·49
76	13·60	17·53	9·17	12·79	8·14	12·71	6·11	13·00
77	15·17	19·54	9·55	13·32	8·83	13·79	5·81	12·35
78	11·39	14·67	7·91	11·03	7·41	11·58	5·04	10·73
79	12·72	16·39	7·76	10·82	6·61	10·33	4·74	10·08

[1] Årsmedeltalen äro bildade genom att taga aritmetiska mediet av månadsmedeltalen, vilka i sin ordning utgöra genomsnitt av under resp. månader förekommande maximi- och miniminoteringar.

(Forts. å tab. 30). Kr. per dt.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	År	Vete	Råg	Korn	Havre
1880	18·75	15·21	14·81	11·66	1897	16·27	11·26	12·26	9·67
81	19·62	17·18	14·01	11·97	98	18·15	13·18	12·79	10·62
82	14·31	12·09	10·78	10·08	99	14·35	13·30	11·80	9·91
83	16·97	11·54	11·85	10·12	1900	14·41	13·31	12·94	10·84
84	14·48	11·41	11·74	10·61	01	14·98	12·20	12·05	10·70
85	12·72	10·19	11·18	10·38	02	15·50	13·13	13·32	12·20
86	11·05	8·73	9·91	9·56	03	12·97	11·02	9·94	9·52
87	12·65	8·32	8·49	8·04	04	13·37	12·10	10·99	10·78
88	14·36	9·76	9·72	8·68	05	14·33	13·28	11·54	10·59
89	14·02	11·30	10·93	8·95	06	15·32	13·46	13·11	11·66
1890	15·83	12·73	13·30	10·94	07	15·76	14·09	13·92	11·73
91	18·22	16·20	13·16	10·86	08	15·85	14·19	13·49	10·30
92	15·88	14·95	13·52	10·58	09	19·08	14·93	13·48	11·82
93	13·24	10·81	10·42	10·11	1910	16·54	12·42	12·22	10·89
94	11·01	9·08	9·24	9·67	11	16·28	13·47	13·32	11·63
95	12·68	10·62	10·57	7·74	12	17·04	15·47	14·86	13·12
96	13,19	10·23	10·77	8·23	13	14·21	12·84	11·40	10·81

TAB. 31. PRISNOTERINGAR FÖR VETE, RÅG, KORN, HAVRE OCH ÄRTER Å STOCKHOLMS BÖRS, ÅREN 1880—1913.

ÅRSMEDELTAL FÖR BÄSTA NOTERADE KVALITET [1].

Kr. per 100 kg.

Å r	Vete	Råg	Korn 2-rad.	Korn 6-rad.	Havre	Ärter
1880	20·09	15·55	15·17	14·69	11·91	16·58
81	20·19	17·49	14·23	14·06	12·17	17·10
82	15·27	12·58	11·16	10·75	10·18	16·90
83	17·95	11·92	12·36	11·89	10·23	14·73
84	15·41	11·79	12·14	11·67	10·74	15·27
85	13·28	10·39	11·56	10·76	10·50	12·93
86	11·87	8·86	10·28	9·67	9·63	11·58
87	13·17	8·48	8·92	8·63	8·14	10·70
88	15·12	10·04	10·11	9·58	8·80	12·40
89	15·40	11·67	11·31	10·04	9·23	16·34
1890	16·82	13·04	13·75	12·89	11·32	15·74
91	18·94	16·64	13·65	12·58	10·96	15·19
92	16·24	15·28	13·80	10·54	11·50	16·60
93	13·51	11·02	10·47	10·29	10·22	11·69
94	11·22	9·26	9·40	9·48	9·81	11·54
95	13·31	10·84	10·67	10·83	8·05	13·06
96	14·23	10·56	11·02	11·00	8·29	14·38
97	16·79	11·47	12·47	12·47	9·68	14·83
98	18·59	13·39	13·06	12·96	10·97	14·00
99	14·78	13·32	12·20	12·05	10·16	16·29
1900	14·78	13·54	13·47	13·47	11·11	17·29
01	15·31	12·38	12·31	12·61	10·74	15·21
02	15·88	13·34	14·00	13·45	12·34	20·47
03	14·32	11·83	10·35	10·28	9·87	19·22
04	14·87	12·56	11·35	11·14	10·99	14·92
05	15·04	13·57	12·02	12·02	10·73	15·58
06	15·59	13·72	13·35	13·29	11·88	14·48
07	16·60	14·51	14·17	14·33	12·04	14·83
08	17·02	14·68	13·72	13·70	10·65	17·90
09	19·67	15·20	13·73	13·75	11·88	16·10
1910	17·20	12·83	12·42	12·51	10·94	17·04
11	16·65	13·75	13·53	13·56	11·66	15·29
12	17·51	15·70	15·02	15·68	13·12	17·79
13	15·57	13·29	11·59	—	10·81	17·07

[1] Årsmedeltalen äro bildade genom att taga aritmetiska mediet av månadsmedeltalen, vilka i sin ordning utgöra genomsnitt av under resp. månader förekommande högsta och lägsta noteringar för bästa noterade kvalitet.

TAB. 32. PRISNOTERINGAR FÖR SPANNMÅL Å STOCKHOLMS BÖRS, ÅREN 1880—1913. (BÄSTA NOTERADE KVALITET.)

GENOMSNITT FÖR MÅNADERNA SEPTEMBER—FEBRUARI [1].

Kr. per 100 kg.

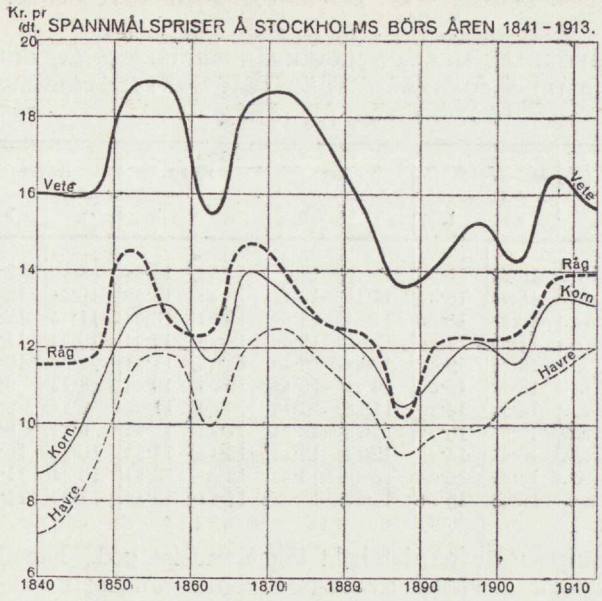
Å r	Vete	Råg	Korn 2-rad.	Korn 6-rad.	Havre	Ärter
1880	18·91	17·52	14·70	14·46	11·72	16·11
81	19·35	16·23	13·41	12·96	11·60	19·52
82	17·38	11·92	11·06	10·76	9·55	13·91
83	17·07	11·82	12·11	11·62	9·86	15·87
84	13·60	11·25	11·41	10·70	10·25	13·44
85	11·74	9·35	11·09	10·05	9·74	12·17
86	13·12	9·09	9·73	9·65	8·79	11·21
87	12·09	7·77	7·68	7·27	7·66	10·12
88	16·56	11·31	11·58	10·81	8·95	16·76
89	16·08	12·66	12·13	—	10·89	16·47
1890	16·17	13·24	12·50	11·00	9·20	14·67
91	19·06	18·94	14·95	13·50	11·95	16·83
92	13·75	11·86	11·52	10·35	9·03	13·13
93	12·48	9·94	10·17	10·15	10·71	11·75
94	10·86	9·15	9·04	9·13	7·66	11·13
95	13·04	10·29	9·84	10·03	7·45	13·42
96	15·75	11·40	11·75	11·73	9·31	15·17
97	18·11	12·23	13·06	13·06	9·59	14·13
98	15·46	13·33	11·90	11·56	9·76	15·38
99	14·38	13·86	12·52	12·50	11·08	16·92
1900	14·46	12·42	12·52	12·63	9·61	14·92
01	15·67	12·68	12·61	12·61	11·59	18·04
02	14·98	12·79	13·50	—	11·21	21·00
03	14·42	12·04	10·50	10·30	9·82	16·25
04	14·58	12·66	11·38	11·19	10·67	15·92
05	15·71	14·15	12·83	12·83	11·04	15·00
06	14·84	12·98	12·67	12·65	10·02	13·10
07	17·54	15·67	14·36	14·57	12·22	19·33
08	17·09	14·11	12·52	12·57	9·73	14·92
09	18·13	14·05	13·40	13·42	11·40	17·38
1910	16·11	12·38	12·25	12·23	10·04	15·83
11	16·74	15·39	14·65	14·73	12·76	16·38
12	16·57	14·06	12·86	—	11·01	19·17
13 [2]	14·16	13·53	10·44	—	10·17	16·94

priser naturligtvis icke, enär någon verklig spannmålsbörs ju aldrig funnits i Stockholm. De grunda sig på uppgifter som lämnats av spannmålsmäklarna, under senare år, enligt vad från initierat håll meddelats, i samråd med representanter för spannmålshandeln och kvarnindustrien. Någon bestämd vikt eller kvalitet för de noterade spannmålsslagen angives icke, allenast för varje noteringsdag ett maximi- och ett minimipris. Det har emellertid uppgivits, att vid noteringarnas sättande i allmänhet åsyftats i handeln merendels förekommande, medelgoda kvaliteter av huvudsakligen

[1] De till grund härför liggande månadsmedeltalen utgöra genomsnitt av under resp. månader förekommande högsta och lägsta noteringar för bästa noterade kvalitet. — Uppgifterna för 1880 angiva genomsnitt för tiden sept. 1880—febr. 1881 o. s. v.

[2] Uppgifterna avse endast månaderna sept.—dec. 1913.

Diagram 9.

uppsvensk spannmål, med undvikande såväl av faktiskt förekommande toppriser som slumppriser för sämre partier. Under sådana förhållanden borde ifrågavarande noteringar ju vara ägnade att rätt väl angiva åtminstone huvuddragen av prisutvecklingen i avseende på den inhemska spannmålen från Mellansverige. I tab. 30—32 angivas dels årsmedeltal av Stockholmsnoteringarna för åren 1838—1913, utgörande enkla genomsnitt för samtliga månadsmedeltal, vilka i sin ordning utgöra genomsnitt för under resp. månader förekommande maximum och minimum, dels årsmedeltalen för under åren 1880—1913 noterade högsta priser och dels slutligen genomsnitt för månaderna september—februari resp. skördeår, d. v. s. de månader, varunder huvudsakliga försäljningen av spannmålsskörden äger rum. Priserna för åren 1838—79 äro omräknade till viktspriser med användande av samma reduktionstal, som begagnats vid omräkningen av markegångspriserna[1]. Diagram 9 återger viktspriserna femårsvis för hela den redovisade perioden.

[1] Uppgifterna hava för åren 1838—79 hämtats ur ovan omnämnda kommittébetänkanden, för åren 1880—1913 ur de hos Stockholms börs förvarade noteringsböckerna.

Nedanstående tabell innehåller en jämförelse mellan markegångspriserna och Stockholms börspriser i kr. per dt för tiden 1861—1913.

TAB. 33. JÄMFÖRELSE MELLAN MARKEGÅNGSPRISERNA (A) OCH STOCKHOLMS BÖRSPRISER (B) Å SPANNMÅL, ÅREN 1861—1913. FEMÅRSMEDELTAL.

KR. PER 100 KG.

År	Vete		Råg		Korn		Havre		Ärter	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
1861/65	15·28	15·46	12·73	12·39	11·34	11·64	8·79	9·98	13·27	12·42
1866/70	18·07	18·34	14·70	14·74	13·44	13·99	10·55	12·09	15·83	16·53
1871/75	18·69	18·65	14·37	13·89	13·97	13·35	11·55	12·50	16·22	15·86
1876/80	17·09	17·38	13·47	12·63	13·28	12·64	10·94	11·56	15·28	15·10
1881/85	15·35	15·62	12·44	12·48	11·78	11·91	9·62	10·63	14·83	14·78
1886/90	12·78	13·58	10·09	10·17	10·20	10·47	8·15	9·23	12·64	12·39
1891/95	12·36	14·21	11·25	12·17	10·89	11·38	8·98	9·79	12·92	13·09
1896/00	13·95	15·27	11·79	12·25	11·84	12·15	9·32	9·85	13·67	14·69
1901/05	13·65	14·28	12·11	12·35	12·11	11·57	10·36	10·76	15·81	16·22
1906/10	14·98	16·51	13·09	13·82	12·91	13·24	10·81	11·28	16·53	15·43
1911/13	15·08	15·84	13·62	13·98	13·31	13·19	11·60	11·85	18·00	16·59

Överensstämmelsen är på det hela taget ganska god. Emellertid faller det i ögonen, att sedan början av 90-talet markegångspriserna framför allt å vete ligga något lägre än börspriserna. Otvivelaktigt sammanhänger detta därmed, att priserna i de avlägsnare landsändarna, vilka i allmänhet äro att anse som underskottsområden åtminstone vad beträffar vete, till följd av förbättrade kommunikationer befunnit sig, relativt sett, i sjunkande, så att alltså en utjämning av priset mellan rikets olika delar ägt rum. Härom mera nedan. Det är också att observera, att de för de särskilda åren angivna priserna i de två prisserierna ej avse fullt samma skördeår. Markegångspriserna sättas på hösten i november månad och avse givetvis det genom samma års skörd bestämda prisläget; börspriserna åter hänföra sig till kalenderår och äro helt naturligt påverkade av såväl det föregående som det löpande årets skördeförhållanden. Jämföras markegångspriserna med de i tab. 32 återgivna genomsnittspriserna för månaderna september—februari, visar sig också i allmänhet en nästan fullständig överensstämmelse i rörelsen, om än även här de förra ligga absolut taget något under de senare och i allmänhet återgiva dessas svängningar uppåt eller nedåt i något avtrubbad form.

För Skåne finnas fr. o. m. år 1880 användbara uppgifter om spannmålspriserna i den från nämnda år i Malmö utkommande Tidskrift för landtmän. Dessa uppgifter, vilka veckovis publicerats i nämnda tidskrift, hava enligt vad som meddelats lämnats av någon med spannmålshandeln förtrogen person och torde i allmänhet, såsom avsedda att vara för lantbrukarna vägledande, hålla sig i överkanten av de faktiskt betalda priserna för spannmål av bättre kvalitet. Årsmedeltal av dessa Malmönoteringar meddelas i tab. 34. Även rörande dessa priser hava medeltal uträknats för månaderna september—februari resp. skördeår. Såsom uttryck för de priser, som de svenska lantbrukarna faktiskt erhållit för sin spannmål, torde dessa halvårsmedeltal vara de mest upplysande. En jämförelse mellan de sålunda beräknade höstpriserna för Stockholm och Malmö ter sig för femårsperioder sålunda (Stockholmspriserna grunda sig på månadsmedeltal av högsta veckonoteringarna):

TAB. 34. PRISNOTERINGAR Å VETE, RÅG, KORN OCH HAVRE I MALMÖ.

ENLIGT TIDSKRIFT FÖR LANDTMÄN. KR. PER 100 KG.

År	Årsmedeltal[1]				År[2]	Medeltal för mån. sept.—febr.[1]			
	Vete	Råg	Korn 2-rad.	Havre		Vete	Råg	Korn 2-rad.	Havre
1880	19·35	15·44	14·20	12·14	1880	18·54	16·58	13·78	11·77
81	20·57	16·78	13·55	12·41	81	21·72	16·25	14·11	12·27
82	18·66	13·66	12·46	11·59	82	16·86	11·94	11·94	10·62
83	17·50	12·05	12·28	11·05	83	16·93	12·03	12·35	11·03
84	15·43	12·08	12·00	11·64	84	13·66	11·92	11·86	11·07
85	13·72	11·33	12·10	11·06	85	12·51	10·03	11·25	9·96
86	12·78	9·92	10·33	9·96	86	13·21	9·72	11·19	9·59
87	13·20	9·44	10·07	8·66	87	12·27	8·68	10·04	8·15
88	15·15	10·88	10·62	8·90	88	16·40	12·29	10·58	8·93
89	15·32	12·57	10·58	9·86	89	15·25	12·94	13·06	11·74
1890	15·82	13·40	13·06	11·39	1890	15·80	13·54	11·46	9·61
91	18·13	15·99	12·67	11·15	91	18·01	16·70	13·86	12·38
92	15·13	13·64	12·91	11·31	92	12·95	12·18	11·14	9·86
93	12·75	11·16	10·60	10·68	93	12·04	10·15	11·14	10·90
94	10·81	9·62	9·84	9·44	94	10·70	9·86	9·92	8·27
95	13·22	11·49	11·12	8·46	95	13·56	11·21	11·11	8·11
96	14·47	11·22	11·99	8·66	96	15·54	11·81	13·29	9·81
97	16·01	11·91	13·38	10·36	97	16·88	12·63	13·17	10·71
98	17·00	13·23	12·38	11·23	98	15·46	13·86	11·46	10·19
99	14·50	14·17	12·07	10·08	99	14·18	14·07	14·05	10·44
1900	14·33	13·84	14·08	10·81	1900	14·23	12·50	11·96	10·14
01	15·36	12·55	12·04	10·66	01	15·90	13·18	13·41	11·34
02	15·55	13·91	13·72	12·49	02	14·23	13·00	13·09	11·79
03	14·69	12·45	13·55	10·38	03	14·58	12·19	12·24	9·75
04	15·51	12·89	11·77	10·51	04	15·94	13·07	12·15	10·98
05	15·84	13·76	12·40	11·04	05	15·94	14·09	13·39	11·35
06	15·23	13·67	13·73	11·40	06	14·40	13·15	13·40	10·57
07	16·35	14·77	13·95	11·79	07	17·75	16·77	14·57	11·67
08	17·18	15·75	14·23	11·05	08	16·52	14·17	14·00	10·71
09	18·11	15·09	14·43	12·21	09	17·55	14·11	12·76	11·00
1910	16·95	12·96	12·19	10·52	1910	15·94	12·27	13·21	10·34
11	16·43	13·53	13·95	11·62	11	16·65	15·57	14·70	13·36
12	17·92	16·34	15·41	14·64	12	17·19	15·05	14·73	12·21
13	16·31	14·26	13·54	11·39	13	15·00	13·54	12·41	10·65
14	18·06	17·10	15·83	12·73	14	22·81	22·44	23·38	21·59
15	25·30	25·62	26·55	21·86					

TAB. 35. SPANNMÅLSPRISER I STOCKHOLM (A) OCH MALMÖ (B) ÅREN 1880—1913.

FEMÅRSMEDELTAL FÖR SKÖRDEÅREN 1880/81—1912/13.

Skördeår	Vete		Råg		Korn		Havre	
	a	b	a	b	a	b	a	b
1880/81—84/85	17·26	17·54	13·75	13·74	12·58	12·81	10·60	11·35
1885/86—89/90	13·92	13·64	10·04	10·73	10·44	11·22	9·21	9·67
1890/91—94/95	14·46	13·90	12·63	12·49	11·64	11·50	9·71	10·20
1895/96—99/00	15·35	15·12	12·22	12·72	11·81	12·62	9·44	9·85
1900/01—04/05	14·82	14·98	12·52	12·39	12·10	12·57	10·58	10·80
1905/06—09/10	16·66	16·43	14·19	14·46	13·16	13·42	10·88	10·66
1910/11—12/13	16·47	16·59	13·94	14·30	13·25	14·21	11·27	11·97

[1] De till grund härför liggande månadsmedeltalen utgöra genomsnitt av under resp. månader förekommande högsta och lägsta noteringar.

[2] Uppgifterna för 1880 angiva genomsnitt för tiden sept. 1880—febr. 1881 o. s. v.

Avvikelserna mellan de båda prisserierna äro icke synnerligen stora. Mest anmärkningsvärd är den relativa stegring Malmöpriserna förete i avseende på korn. Den sammanhänger antagligen med att noteringen i Malmö väsentligen torde avse maltkorn, medan Stockholmsnoteringen gäller foderkorn. DDet högre prisläget i Malmö för havre upphör vid mitten av 90-talet eller ungefär samtidigt med att den större exporten av detta sädesslag bortfaller.

För en jämförelse med priserna i andra länder, vilka merendels föreliggga i form av genomsnitt för kalenderår, hava i första hand Stockholms börsprisiser kommit till användning. En blick på diagram 4 och 9 ger vid handen, a att vad vete beträffar, som helt naturligt är, en tydlig överensstämmelse förreligger i avseende på priskurvornas huvudriktning. Dock framträda karakteristiska avvikelser. Den svenska kurvan når i sitt fall botten under periioden 1881—85, den engelska under efterföljande femårsperiod, den preussiska först under senare hälften av 90-talet. Olikheterna sammanhänga påtagligegen i väsentlig grad med den skiljaktliga tullpolitiken. Den engelska kurvaan representerar världsmarknadspriset; Englands stora import och frånvaron dälär av alla hämmande tullskrankor har medfört, att priset där under senare titid fullständigt inställt sig efter den internationella handelns läge vid varrje särskild tidpunkt. I Tyskland och Frankrike hejdades det stora prisfallet t i någon mån genom smärre tullar redan under förra delen av 80-talet. Tulllskyddet förstärktes i slutet av samma årtionde, minskades för Tysklanads vidkommande åter under 90-talet, men hissades där ånyo upp år 1906[1]. I Sverige gör sig det 1888 införda tullskyddet märkbart först under 90-talets första femårsperiod; 1895 års tullförhöjning medför därefter en kraftig relatitiv höjning av kurvan.

En jämförelse i stora drag av prisrörelsen i Sverige, England och Tysskland möjliggör diagram 10, där för löpande sjuårsperioder utjämnade kurvoor återgivas över såväl vete-, som råg-, korn- och havrepriserna därstädes.

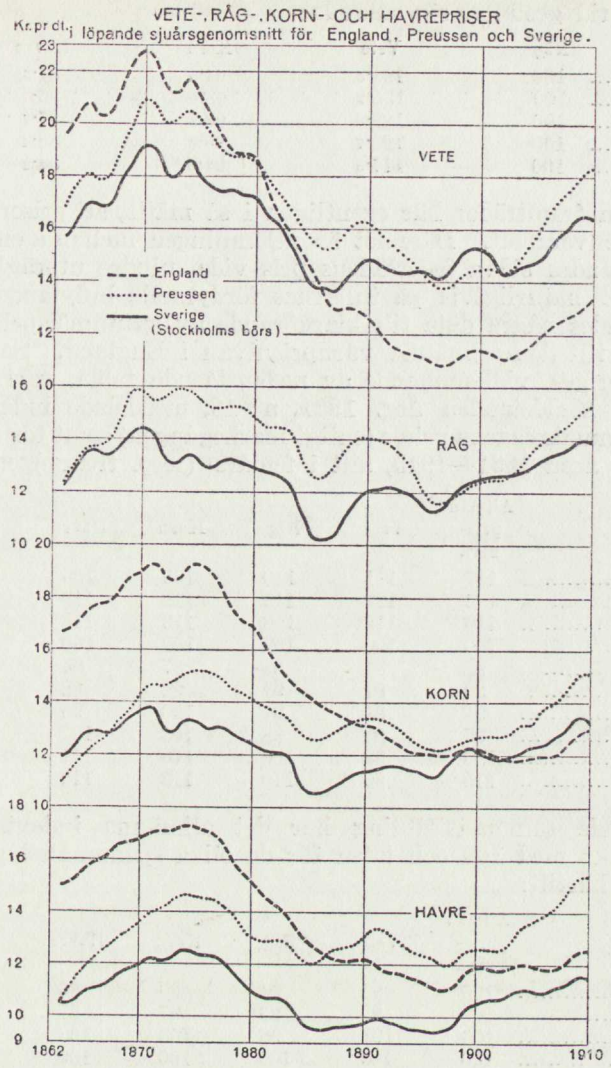
Det är givet, att skiljaktigheterna icke ensamt äro att tillskriva olikheteer i tullpolitiken utan också olika förhållanden i avseende på produktion occh tillförsel. Englands höga prisnivå ännu under 1860-talet beror givetvis ppå otillräckligheten av den egna produktionen och de då ännu jämförelsevvis höga transportkostnaderna. Skärningspunkten i utvecklingen mellan Enggland å ena sidan och Tyskland och Sverige å den andra inträffar beträffandde vete under 80-talet, beträffande korn och havre först senare.

Vad sistnämnda spannmålsslag beträffar förklarar den betydande prisskillnaden mellan England och Sverige till fram emot mitten av 90-taleet den ända dittills ganska omfattande svenska exporten till nämnda land. Föör kornet gäller detsamma i mindre mån.

I avseende på förhållandet mellan de tyska och de svenska priserna uppmärksammas, att å diagrammet de förra ligga på en nästan konstant högrre nivå än de senare. Till övervägande del torde detta bero på prismaterialetts olikartade beskaffenhet. De svenska uppgifterna avse grosshandelspris, dde tyska snarare ett slags detaljpris (»Marktpreise»). I detta sammanhang intresserar emellertid mera den inbördes förskjutningen i prisläget än deet absoluta höjdläget, och i sådant hänseende framgår tydligt av de meddeladde uppgifterna, att, liksom såväl i Tyskland som Sverige prisläget sedan 70-taleet höjt sig i förhållande till England, så har åtminstone från mitten av 90-taleet de svenska priserna höjts i förhållande till de tyska. Efter 1906 har dockk förhållandet blivit ett annat. Förklaringen till denna växling kan näppee-

[1] En översikt av tullsatsernas förändringar meddelas i tull- och traktatkommitténs utredningaar och betänkanden nr XV, sid. 90 ff.

Diagram 10.

ligen vara någon annan än det under åren 1895—1905 i Tyskland i jämförelse med Sverige faktiskt gällande lägre tullskyddet. För havrens vidkommande får man ihågkomma, att detta spannmålsslag i Tyskland ända från 1879 varit belagt med tull (1879—85 1 Mk, 1885—88 1·50 Mk, 1888—92 4 Mk, 1892—1906 2·80 Mk, från 1906 5 Mk), medan det i Sverige med undantag för några få år (1888—92) varit tullfritt.

Det förut beträffande den internationella utvecklingen påpekade förhållandet, att priserna å de särskilda spannmålsslagen mer och mer närmat sig varandra, en utveckling som särskilt markerat framträtt i England (se diagram 6), har givetvis även gjort sig gällande i Sverige. Sättes rågpriset per dt enligt Stockholmsnoteringen under vart och ett av årtiondena 1861—

1910 lika med 100, har priset å övriga spannmålsslag i förhållande därtill under samma tid gestaltat sig sålunda:

År	Råg	Vete	Korn	Havre	Ärter
1861/70	100	124·6	94·5	81·3	106·7
1871/80	100	135·9	98 0	90·7	116·7
1881/90	100	128·9	98·8	87·7	120·0
1891/00	100	120·7	96·3	80·4	113·8
1901/10	100	117·5	94·8	84·2	120·9

Utjämningen framträder här egentligen i så måtto, att priserna å vete och råg alltmer konvergerat. Däremot är utjämningen mellan å ena sidan brödsädens och å andra sidan fodersädens pris vida mindre utpräglad än i England, beroende naturligtvis på tullarnas fördyrande inflytande å det förra.

Ovan lämnades några data till klargörande av spannmålsprisernas rörelse i förhållande till den allmänna varuprisnivån i England. Samma sak belyses för Sveriges vidkommande av nedanstående tablå, vari angivas de i Kommersiella Meddelanden årg. 1921, nr 18, meddelade indextalen för de särskilda spannmålsslagens priser (enligt markegången) samt för den allmänna varuprisnivån åren 1861—1913, allt i femårs- (resp. treårs-)genomsnitt:

År	Allmän prisnivå	Vete	Råg	Korn	Havre	Ärter	Samtliga spannmålsslag
1861/70	117	111	110	105	100	99	105
1871/75	123	122	115	119	119	103	116
1876/80	110	112	108	113	113	103	110
1881/85	100	100	100	100	100	100	100
1886/90	92	84	81	87	84	86	84
1891/95	89	81	91	92	92	94	90
1896/00	91	91	97	100	96	99	97
1901/05	97	89	98	103	107	114	102
1906/10	106	98	106	110	111	118	109
1911/13	115	99	110	113	119	129	114

I efterföljande sammanställning har det allmänna indextalet för varje period satts lika med 100 och talen för de olika spannmålsslagen reducerats i förhållande härtill:

År	Allmän prisnivå	Vete	Råg	Korn	Havre	Ärter	Samtliga spannmålsslag
1861/70	100	95	94	90	86	85	90
1871/75	100	99	93	97	97	84	94
1876/80	100	101	98	103	103	94	100
1881/85	100	100	100	100	100	100	100
1886/90	100	91	88	95	91	93	92
1891/95	100	91	102	103	103	106	101
1896/00	100	100	107	110	105	109	106
1901/05	100	92	101	106	110	118	105
1906/10	100	92	100	104	105	111	102
1911/13	100	86	96	98	103	112	99

Det framgår härav, att spannmålspriserna under perioden 1861—80 i genomsnitt något stegrades i förhållande till den allmänna prisnivån, men att denna utveckling därefter avbröts och att ifrågavarande priser särskilt under 1880-talets senare år föllo avsevärt i jämförelse med priserna i övrigt. 1890-talet medförde en ny relativ stegring för spannmålens vidkommande, varemot under 1900-talet förhållandet var omvänt. Siffrorna giva stöd åt det omdömet, att jordbrukarnas ställning, i den mån den berodde av spannmåls-

priserna, under 80-talet var verkligt betryckt, ävensom att det följande årtiondet bör hava medfört en betydande lättnad. Den regressiva utvecklingen under 1900-talet bör hava varit lättare att uthärda, enär den — i motsats till förhållandet under 80-talet — dock innebar en absolut stegring i priset.

8. De årliga prisvariationerna i Sverige och utlandet. — Månadspriser. — Prisläget i olika delar av Sverige.

Det torde efter förestående allmänna översikt av prisutvecklingen såväl på världsmarknaden som i vårt land vara lämpligt att något mer i detalj undersöka, huru densamma gestaltat sig under senaste årtionden med särskilt aktgivande på de årliga variationerna.

Man kan då för det första konstatera, att prisförändringarna från ett år till ett annat med tiden blivit allt mindre skarpa, naturligtvis på grund av den utjämnande inverkan utbildandet av en världsmarknad haft på prisgestaltningen.

Den engelska officiella prisstatistiken (de s. k. Gazette-priserna) visar, att genomsnittliga förändringen av vetepriset per quarter från år till annat under 20-årsperioden 1840—60 uppgick till 6 sh. 8 d., under perioden 1890—1910 däremot till mindre än hälften därav eller endast 3 sh. Det är givet, att då prisbildningen bestämmes genom å ena sidan utbudet från all världens länder och å andra sidan den gemensamma efterfrågan från hundratals millioner konsumenter och då vidare handeln och spekulationen på detta område nått den universella omfattning, som faktiskt blivit fallet, prisdifferenserna skola kunna hållas inom en jämförelsevis trång ram. Emellertid äro växlingarna i världsskörden alltfort ingalunda obetydliga, och om än den gamla regeln nu icke längre äger giltighet, som lärde att en förändring i skördeutfallet alltid hade en viss bestämd, i potentierad grad försiggående förändring i spannmålspriset till följd,[1] så har dock den jämförelsevis ringa elasticitet i efterfrågan, som utmärker en sådan första rangens nödvändighetsvara, till följd, att skördeutfallet i varje fall mycket starkt inverkar på priset.

Vid en jämförelse mellan skörd och pris äro de eljest vanligen använda kalenderårspriserna mindre användbara. Dessa äro i själva verket påverkade av tvenne års skördar. Ej heller är det fullt riktigt att använda genomsnittspriser för skördeårets 12 månader, då de sista månadernas pris alltid röna ett starkt inflytande av utsikterna för den kommande skörden. Visserligen är det numera så, att nästan året runt tillförsel till världsmarknaden sker från någon del av jordklotet. Indiens skörd kommer till Europa under sommarmånaderna, Argentinas och Australiens under våren o. s. v. Huvudtillförseln sker dock alltjämt om hösten, och priserna under höstmånaderna återge därför säkrast det genom resp. års skörd betingade prisläget under skördeåret, vars begynnelse lämpligen räknas från den 1 september. Till belysning av sambandet mellan världsskörden och världsmarknadspriset meddelas därför i tab. 36 dels siffrorna för världsskörden av vete och råg åren 1880—1913, dels genomsnittspriserna samma år för månaderna september—februari beträffande de två sädesslagen; för vete avse dessa de s. k. Gazette

[1] Den s. k. Kingska regeln, uppställd av den engelske nationalekonomen Gregory King 1696. Enligt denna skulle spannmålspriset vid en minskning i skördeutfallet av 5 % ökas med c:a 10 %, vid en minskning av 10 % ökas med 30 % o. s. v.

TAB. 36. VÄRLDSSKÖRDEN AV VETE OCH RÅG SAMT HÖSTPRISER Å SAMMA SPANNMÅLSSLAG ÅREN 1880—1913

År	Världsskörd, mill. dt[1]		Höstpris i kr. per dt[2]	
	Vete	Råg	Vete (England)	Råg (Bremen oförtullad)
1880	620	300	17·92	17·54
81	594	322	19·56	15·88
82	689	347	17·14	11·96
83	628	318	16·53	11·95
84	679	360	13·54	11·58
85	619	365	12·71	9·51
86	627	356	13·55	8·94
87	688	391	12·59	7·77
88	655	360	13·19	9·50
89	624	315	12·47	10·43
1890	643	348	13·43	11·34
91	660	290	15·05	17·89
92	677	351	11·36	11·33
93	711	390	11·06	10·07
94	742	420	8·22	7·23
95	717	385	10·41	7·69
96	705	394	12·03	8·56
97	636	342	14·14	9·92
98	837	385	11·21	10·72
99	784	424	10·85	10·55
1900	750	417	11·39	9·76
01	821	381	11·16	9·53
02	864	435	10·65	9·55
03	911	439	11·19	9·33
04	880	459	12·62	10·05
05	939	397	11·66	11·83
06	969	382	10·95	10·35
07	879	404	14·15	15·19
08	890	412	13·40	13·41
09	966	443	13·80	12·36
1910	998	445	12·71	9·94
11	976	430	13·77	12·93
12	1 049	499	13·20	12·88
13	1 130	486	12·92	10·64

averages i England, för råg noteringar i Bremen å oförtullad vara (huvudsakligen rysk). Huvudsiffrorna återges grafiskt i diagram 11, särskilt för vete och särskilt för råg.

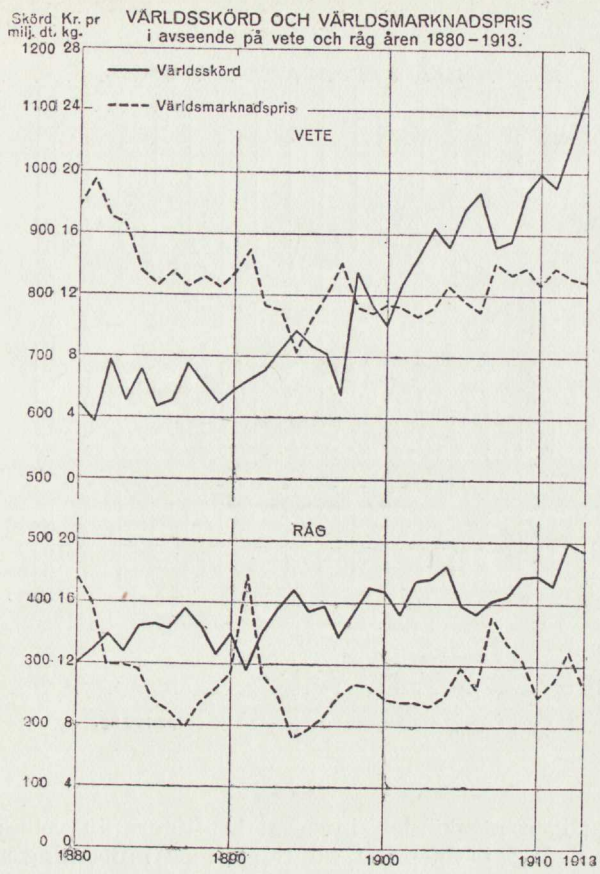
Frånsett att i bägge fallen den ena kurvan har ett stigande och den andra ett huvudsakligen fallande förlopp konstaterar man år för år en nästan fullständig motsvarighet i rörelsen.

Det måste besinnas, att på priset å ett spannmålsslag inverkar ej blott skörden av samma slag utan ock skörden av de övriga. Rågpriset kan sålunda ej undgå att påverkas av tillgången å vete och omvänt, och tillgången på fodersäd tjänar otvivelaktigt i stor omfattning som en regulator till förhindrande av alltför häftiga kastningar i brödsädspriset, enär förbrukningen

[1] Åren 1880—1906 enligt *Sundbärgs* Aperçus, åren 1907—13 enligt *Jöhlinger*, Die Praxis des Getreidegeschäftes (Berlin 1917).

[2] Genomsnitt för månaderna september—februari resp. skördeår. Se tab. 45.

Diagram 11.

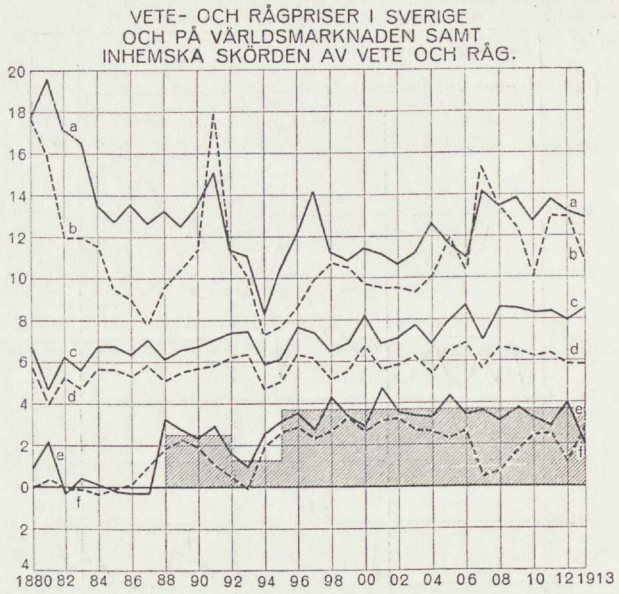
av säd för utfodringsändamål är ofantligt mycket mera tänjbar än förbrukningen till brödföda.

I diagrammet finner man sålunda, att vetepriset år 1891 uppenbarligen starkt påverkats av den häftiga stegringen i rågpriset, och på samma sätt rågpriset åren 1906—07 påverkats av stegringen i vetepriset.

För Sveriges vidkommande är det av intresse att undersöka, i vad mån avvikelserna i här noterade pris kunna tillskrivas den inhemska skördens inflytande. Diagram 12 meddelar i sådant hänseende de behövliga upplysningarna. Där angivas dels skördesiffror för vete och råg samt för råg enbart, dels världsmarknadspriset å samma spannmålsslag, representerat genom resp. höstpriser å vete i England och råg i Bremen, oförtullad (se tab. 45), dels det svenska priset representerat genom Malmönoteringen för vete och Stockholmsnoteringen för råg (ävenledes höstpriser).

Tullförändringarna 1888, 1892 och 1895 bidraga att något fördunkla bilden. (Tullarnas inverkan på priset diskuteras utförligare nedan.) På det hela taget torde det emellertid kunna sägas, att de svenska prisernas avvikelser från världsmarknadspriset i flertalet fall låta sig åtminstone till en viss grad förklara genom ojämnheter i den inhemska skörden, och att

Diagram 12.

a Vetepris i England (sept.-febr.) Kr. pr 100 kg.
b Rågpris i Bremen (sept.-febr. ofördullat) " "
c Skörden i Sverige av vete och råg i 100 000 ton.
d " " " råg i 100 000 ton.
e Differensen mellan vetepriset i Malmö och England.
f " " rågpriset i Stockholm och Bremen.
Det streckade partiet angiver tullskyddets höjd i kr. pr 100 kg.

därvid uppenbarligen rågskörden inverkat kraftigare än veteskörden. 1904 års relativa nedgång i vetepriset samtidigt med minskning av såväl vete- som rågskörd sammanhänger otvivelaktigt med detta och föregående års osedvanligt starka brödsädsimport, den största som förekommit före världskriget. 1907—08 framträder en liknande oregelbundenhet beträffande rågen. Den kan dock förklaras så, att vårt land, som dessa år, tack vare den så starkt ökade tillgången på vete, begynt bliva relativt mindre beroende av rågimporten, icke så fullständigt följde med i dessa års skarpa prisstegring på världsmarknaden, vilken framför allt sammanhängde med hämmad utförsel från Ryssland. Över huvud synas de svenska prisernas avvikelser från världsmarknadspriset ofta kunna tillskrivas en viss benägenhet hos de förra att något dröjande följa det senare såväl i upp- som nedgång.

För ett studium av de årliga prisvariationerna hänvisas beträffande Sverige till förutberörda tab. 27—28 och 30—32 samt 34 och beträffande andra länder, vilkas priser lämpligen kunna tjäna som jämförelsematerial, till tab. 37 och 38. Sistnämnda tabeller angiva prisutvecklingen dels i frihandelsländerna England och Belgien, dels i Tyskland, vars priser alltid starkt påverkat de svenska, dels — beträffande vete — i exportlandet Förenta Staterna. För åskådlighetens skull meddelas samtliga priser även omräknade i svenskt mynt och reducerade till gemensam kvantitetsenhet (dt). De äro givetvis icke direkt jämförbara med varandra, enär de i viss mån avse olika kvaliteter och olika slag av priser; men med hänsyn till rörelseriktningen möter

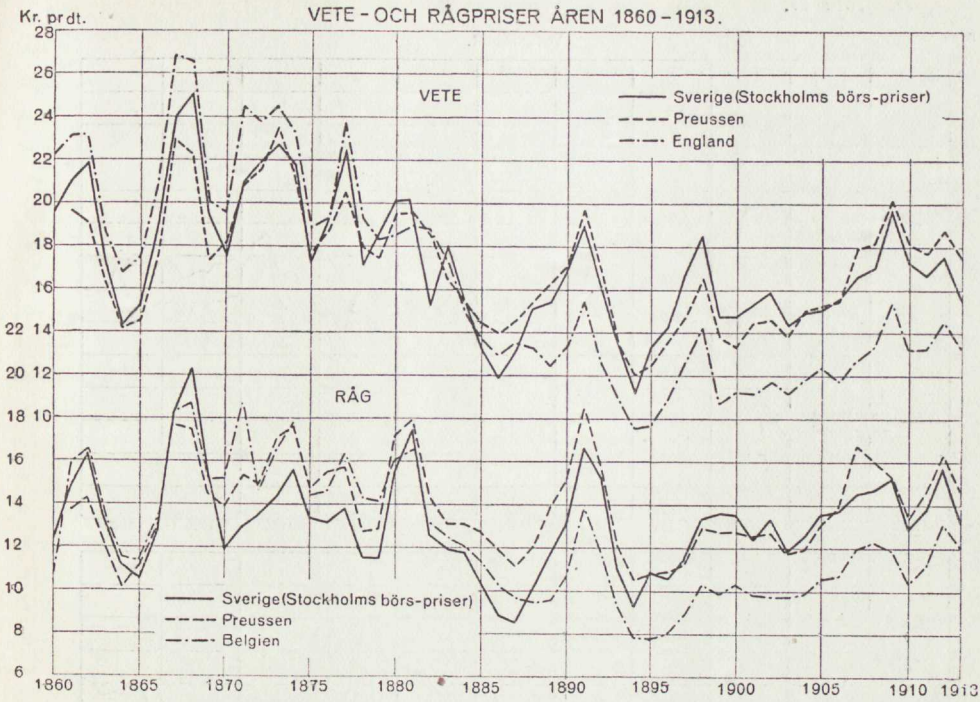
TAB. 37. SPANNMÅLSPRISER I VISSA FRÄMMANDE LÄNDER (ENGLAND, PREUSSEN, BELGIEN OCH FÖRENTA STATERNA), ÅREN 1860—1913.

År	England			Preussen				Belgien				För. Stat.
	Vete	Korn	Havre	Vete	Råg	Korn	Havre	Vete	Råg	Korn	Havre	Vete
	sh. o. d. pr quarter			Mark pr 1 000 kg				Francs pr dt				$ pr bushel
1860	53/3	36/7	24/5	.	.	.	.	23·72	15·22	13·34	8·64	1·384
61	55/4	36/1	23/9	221	154	138	121	33·64	22·07	23·94	20·29	1·282
62	55/5	35/1	22/7	214	160	128	120	31·56	22·93	21·77	18·03	1·282
63	44/9	33/11	21/2	184	136	118	114	27·03	18·62	18·00	16·15	1·044
64	40/2	29/11	20/1	159	114	110	117	23·85	16·03	19·37	17·17	1·277
65	41/10	29/9	21/10	163	125	112	119	23·11	15·80	18·25	17·77	0·945
66	49/11	37/5	24/7	196	146	135	134	27·97	18·44	22·76	20·57	1·641
67	64/5	40/	26	258	198	169	156	36·92	25·43	27·14	22·36	2·112
68	63/9	43/	28/1	250	196	175	168	35·22	25·97	25·54	23·51	1·780
69	48/2	39/5	26	194	162	153	154	27·61	21·02	23·13	21·58	1·158
1870	46/11	34/7	22/10	204	156	142	142	29·34	21·10	22·49	21·24	1·078
71	58/8	36/2	25/2	234	172	152	146	36·26	26·03	24·58	22·07	1·440
72	57	37/4	23/2	242	168	152	138	33·35	20·26	19·01	15·97	1·486
73	58/8	40/5	25/5	264	192	182	160	35·51	23·00	23·90	22·02	1·561
74	55/9	44/11	28/10	240	198	200	192	33·06	24·74	25·18	25·30	1·314
75	45/2	38/5	28/8	196	166	168	180	26·21	19·99	22·53	23·17	1·178
76	46/2	35/2	26/3	210	174	168	177	28·05	20·28	21·53	22·84	1·195
77	56/9	39/8	25/11	230	177	169	160	32·58	22·62	22·75	21·79	1·539
78	46/5	40/2	24/4	202	143	157	139	28·73	19·83	23·28	20·29	1·231
79	43/10	34	21/9	196	144	148	134	27·25	19·63	21·89	19·00	1·171
1880	44/4	33/1	23/1	219	193	168	152	28·56	22·24	21·60	19·74	1·270
81	45/4	31/11	21/9	220	202	166	159	28·55	22·92	21·08	19·80	1·319
82	45/1	31/2	21/10	208	161	154	146	27·11	18·20	21·09	18·68	1·277
83	41/7	31/10	21/5	185	147	146	137	24·46	17·34	19·24	17·69	1·176
84	35/8	30/8	20/3	173	147	149	144	21·94	16·72	18·64	17·53	0·974
85	32/10	30/1	20/7	162	143	143	143	19·89	15·79	17·48	17·29	0·955
86	31	26/7	19	157	134	135	133	18·83	14·21	15·65	16·20	0·885
87	32/6	25/4	16/3	164	125	128	113	19·16	13·42	15·73	13·83	0·889
88	31/10	27/10	16/9	174	135	135	130	19·47	13·81	16·97	14·32	0·885
89	29/9	25/10	17/9	183	156	151	151	18·44	13·26	16·06	14·57	0·882
1890	31/11	28/8	18/7	192	170	165	160	19·74	14·80	17·26	16·30	0·981
91	37	28/2	20	222	208	171	162	22·90	19·26	18·64	16·66	1·094
92	30/3	26/2	19/10	189	178	156	149	19·40	16·44	16·00	14·86	0·908
93	26/4	25/7	18/9	152	135	143	158	15·52	12·85	15·78	16·40	0·739
94	22/10	24/6	17/1	135	118	132	139	13·61	10·89	14·72	14·39	0·611
95	23/1	21/11	14/6	140	121	125	121	13·98	10·81	13·87	13·31	0·669
96	26/2	22/11	14/9	153	122	130	126	15·47	11·12	14·32	15·08	0·781
97	30/2	23/6	16/11	165	126	135	134	18·03	12·35	14·37	15·99	0·954
98	34	27/2	18/5	186	145	149	148	20·55	14·31	15·74	16·93	0·952
99	25/8	25/7	17/0	155	143	144	137	16·19	13·75	16·32	16·70	0·794
1900	26/11	24/11	17/7	150	143	143	137	16·25	14·28	16·37	16·79	0·804
01	26/9	25/2	18/5	162	141	145	143	16·31	13·64	15·61	17·04	0·803
02	28/1	25/8	20/2	164	143	142	154	16·35	13·55	15·79	18·42	0·836
03	26/9	22/8	17/2	155	132	138	135	16·26	13·51	15·19	15·14	0·853
04	28/4	22/4	16/4	169	134	139	134	17·35	13·75	14·95	15·62	1·107
05	29/8	24/4	17/4	171	147	149	146	17·63	14·65	16·09	18·14	1·028
06	28/3	24/2	18/4	174	157	154	161	16·98	14·88	16·58	18·29	0·865
07	30/7	25/1	18/10	201	186	170	179	18·69	16·64	17·88	19·13	0·963
08	32	25/10	17/10	204	180	168	161	19·52	17·01	17·73	18·17	1·048
09	36/11	26/10	18/11	226	171	170	176	22·15	16·54	17·53	22·15	1·263
1910	31/8	23/1	17/4	204	150	154	158	19·71	14·39	15·75	17·34	1·118
11	31/8	27/3	18/10	199	164	172	174	19·33	15·53	17·77	18·78	0·963
12	34/9	30/8	21/6	211	184	194	197	20·98	18·29	21·01	22·38	1·091
13	31/8	27/3	19/1	196	165	153	165	19·80	16·76	19·42	19·59	1·041

TAB. 38. PRISERNA I TAB. 37, OMRÄKNADE TILL KR. PER DT.

År	Vete				Råg		Korn			Havre		
	England	Preussen	Belgien	För. Stat.	Preussen	Belgien	England	Preussen	Belgien	England	Preussen	Bellgien
1860	22·21	·	17·08	18·97	·	10·96	18·31	·	9·82	15·65	·	6·22
61	23·08	19·67	24·22	17·57	13·71	15·89	18·05	12·28	17·24	15·23	10·76	14·61
62	23·11	19·05	22·73	17.57	14·24	16·51	17·55	11·39	15·67	14·48	10·68	12·98
63	18·66	16·38	19·46	14·31	12·10	13·41	16·97	10·50	12·96	13·57	10·15	11·63
64	16·75	14·15	17·17	17·50	10·15	11·54	14·96	9·79	13·95	12·88	10·41	12·36
65	17·44	14·51	16·64	12·95	11·13	11·38	14·89	9·97	13·14	14·00	10·59	12·79
66	20·82	17·44	20·14	22·49	12·99	13·28	18·72	12·02	16·39	15·76	11·93	14·81
67	26·86	22·96	26·58	28·94	17·62	18·31	20·02	15·04	19·54	16·67	13·88	16·10
68	26·59	22·25	25·36	24·39	17·44	18·70	21·52	15·58	18·39	18·00	14·95	16·93
69	20·09	17·27	19·88	15·87	14·42	15·13	19·72	13·62	16·65	16·67	13·71	15·54
1870	19·57	18·16	21·12	14·77	13·88	15·19	17·31	12·64	16·19	14·63	12·64	15·29
71	24·46	20·83	26·11	19·74	15·31	18·74	18·11	13·53	17·70	16·14	12·99	15·89
72	23·77	21·54	24·01	20·37	14·95	14·59	18·68	13·53	13·69	14·86	12·28	11·50
73	24·46	23·50	25·57	21·39	17·09	16·56	20·22	16·20	17·21	16·28	14·24	15·85
74	23·25	21·36	23·80	18·01	17·62	17·81	22·47	17·80	18·13	18·48	17·09	18·22
75	18·84	17·44	18·87	16·14	14·77	14·39	19·22	14·95	16·22	18·38	16·02	16·68
76	19·25	18·69	20·20	16·38	15·49	14·60	17·60	14·95	15·50	16·69	15·75	16·44
77	23·67	20·47	23·46	21·09	15·75	16·29	19·85	15·04	16·38	16·10	14·24	15·69
78	19·35	17·98	20·69	16·87	12·73	14·28	20·10	13·97	16·76	15·60	12·37	14·61
79	18·28	17·44	19·62	16·05	12·82	14·13	17·01	13·17	15·76	13·95	11·93	13·68
1880	18·49	19·49	20·56	17·41	17·18	16·01	16·55	14·95	15·50	14·80	13·53	14·21
81	18·90	19·58	20·56	18·08	17·98	16·50	15·97	14·77	15·18	13·95	14.15	14·26
82	18·80	18·51	19·52	17·50	14·33	13·10	15·60	13·71	15·18	14·00	12·99	13·45
83	17·35	16·47	17·61	16·12	13·08	12·48	15·93	12·99	13·85	13·72	12·19	12·74
84	14·87	15·40	15·80	13·35	13·08	12·04	15·35	13·26	13·42	12·98	12·82	12·62
85	13·69	14·42	14·32	13·09	12·73	11·37	15·06	12·73	12·58	13·20	12·73	12·45
86	12·93	13·97	13·56	12·13	11·93	10·23	13·31	12·02	11·27	12·18	11·84	11·66
87	13·56	14·60	13·80	12·18	11·13	9·66	12·67	11·39	11·33	10·42	10·06	9·96
88	13·28	15·49	14·02	12·13	12·02	9·44	13·93	12·02	12·22	10·74	11·57	10·31
89	12·41	16·29	13·28	12·09	13·88	9·55	12·93	13·44	11·56	11·39	13·44	10·49
1890	13·31	17·09	14·21	13·44	15·13	10·66	14·35	14·69	12·43	11·92	14·24	11·74
91	15·43	19·76	16·49	14·99	18·51	13·87	14·10	15·22	13·42	12·82	14·42	12·00
92	12·62	16·82	13·97	12·44	15·84	11·84	13·09	13·88	11·52	12·71	13·26	10·70
93	10·98	13·53	11·17	10·13	12·02	9·25	12·81	12·73	11·36	12·03	14·06	11·81
94	9·52	12·02	9·80	8·27	10·50	7·84	12·26	11·75	10·60	10·96	12·37	10·36
95	9·62	12·46	10.07	9·17	10·77	7·78	10·97	11·13	9·99	9·30	10·77	9·58
96	10·92	13·62	11·14	10·70	10·86	8·01	11·47	11·57	10·31	9·46	11·21	10·86
97	12·58	14·69	12·98	13·07	11·21	8·89	12·26	12·02	10·35	10·84	11·93	11·51
98	14·18	16·55	14·80	13·05	12·91	10·30	13·59	13·26	11·33	11·80	13·17	12·19
99	10·71	13·80	11·66	10·88	12·73	9·90	12·83	12·82	11·75	10·90	12·19	12·02
1900	11·23	13·35	11·70	11·02	12·73	10·28	12·47	12·73	11·79	11·27	12·19	12·09
01	11·15	14·42	11·74	11·01	12·55	9·82	12·59	12·91	11·24	11·80	12·73	12·27
02	11·71	14·60	11·77	11·46	12·73	9·76	12·85	12·64	11·37	12·93	13·71	13·26
03	11·15	13·80	11·71	11·69	11·75	9·73	11·34	12·28	10·94	11·00	12·02	10·90
04	11·82	15·04	12·49	15·17	11·93	9·90	11·17	12·37	10·76	10·47	11·93	11·25
05	12.38	15·22	12·69	14·09	13·08	10·55	12·17	13·26	11·58	11·11	12·99	13·06
06	11·78	15·49	12·23	11·85	13·97	10·71	12·10	13·71	11·94	11·76	14·33	13·17
07	12·76	17·89	13·46	13·20	16·55	11·98	12·55	15·13	12·87	12·08	15·93	13·77
08	13·34	18·16	14·05	14·36	16·02	12·25	12·93	14·95	12·77	11·43	14·33	13·08
09	15·39	20·11	15·95	17·31	15·22	11·91	13·43	15·13	12·62	12·12	15·66	15·95
1910	13·21	18·16	14·19	15·32	13·35	10·36	11·55	13·71	11·34	11·11	14·06	12·48
11	13·21	17·71	13·92	13·20	14·60	11·18	13·64	15·31	12·79	12·08	15·49	13·52
12	14·50	18·78	15·11	14·95	16·38	13·17	15·35	17·27	15·13	13·78	17·53	16·10
13	13·21	17·44	14·26	13·71	14·69	12·07	13·64	13·62	13·98	12·23	14·69	14·10

Diagram 13.

naturligen intet hinder att lägga dem till grund för ett jämförande studium. Delvis återgivas ifrågavarande prisserier i diagram 13.

Några anmärkningar till förklaring av prisrörelsen i enskildheterna, utöver vad redan tidigare anförts, torde vara på sin plats. Man finner vid 1860-talets början ett allmänt högt prisläge, därefter ett brant fall och slutligen åren 1867—68 ånyo en pristopp. Denna sist nämnda sammanfaller med en över hela Europa utbredd missväxt (1867). I Sverige minnes man detta och följande år som de sista egentliga hungeråren i vår historia. Under 1870-talet framstå särskilt åren 1871 och 1876 som svaga skördeår, medan däremot året 1874 kunde uppvisa en rekordskörd. Till följd härav visa priskurvorna 1875 ett djupt fall, 1877 däremot en skarp topp. Från den tiden är det den transoceana vetetillförseln börjar antaga verkligt betydande dimensioner (se diagram 1) och undan för undan pressa ned prisnivån först i Storbritannien och sedan i andra länder. Förenta Staternas export 1878—80 var enormt stor. Samtidigt svällde också tillförseln från Ryssland starkt. I Sverige bestämdes prisläget ännu i hög grad av det inhemska skördeutfallet, och 1881 års svaga skörd framkallade fördenskull en kraftig prisstegring, vilken icke finner sin motsvarighet i världsmarknadspriset. Vårt land deltager därefter i den allmänna prisnedgången, som först hejdas 1888. Frankrike och Tyskland hade då för sin del genom upprepade tullhöjningar sökt motverka prisfallet. I Sverige kommo tullarna först sedan prisvågen redan var på väg att vända uppåt, vilket givetvis förstärkte deras prisstegrande verkan. Sistnämnda års skörd var såväl i Europa som Amerika mycket klen, och detta medförde en allmän höjning i prisläget.

Diagram 14.

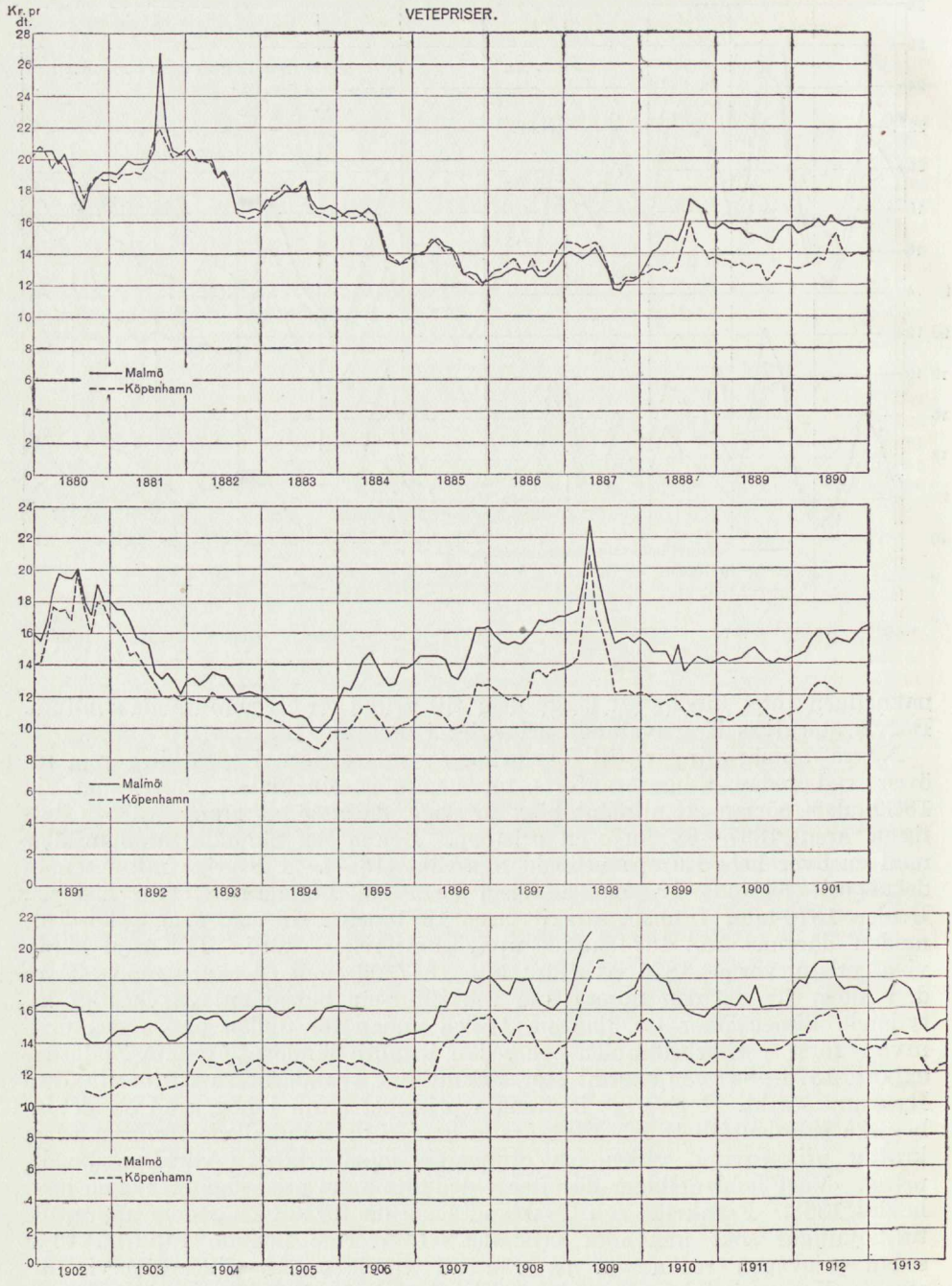
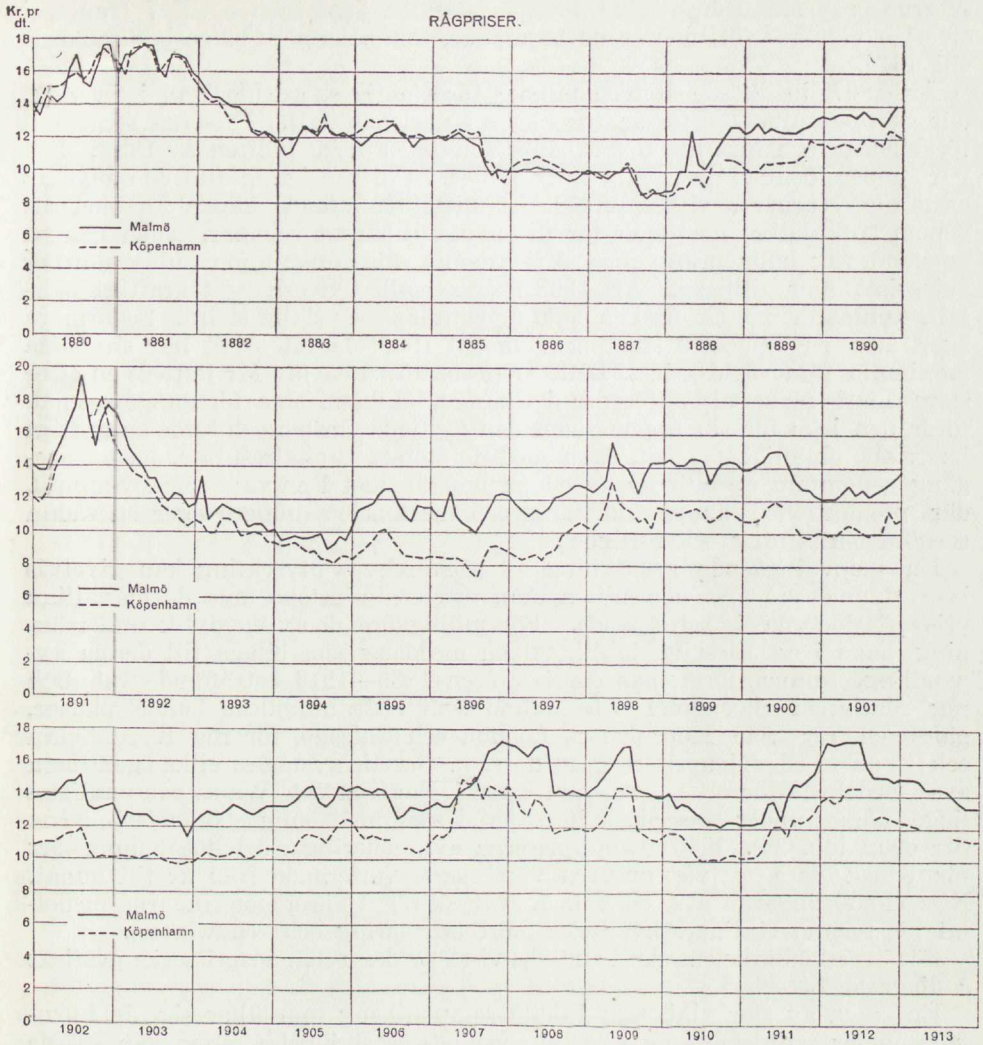

VETEPRISER.
Kr. pr dt.
Malmö
Köpenhamn
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913

Diagram 15.

Nästa anmärkningsvärda händelse var den företrädesvis i Ryssland svåra missväxten 1891, vilken gav anledning till utförselförbud därstädes för alla spannmålsslag utom vete. Amerika åter hade detta år en utomordentligt gynnsam skörd, och exporten av vete från Förenta Staterna svällde också under året 1891/92 ut till större kvantitet än någonsin tillförne (se tab. 10). Även från Indien kommo jämförelsevis stora vetepartier. Icke desto mindre stego priserna å såväl vete som råg våldsamt. För Sveriges del framkallade detta nedsättning av 1888 års tullsatser till hälften. Också i Frankrike vidtogs en tillfällig sänkning. I Tyskland nedsattes tullarna på grund av vissa handelstraktater fr. o. m. år 1892.

1890-talets efterföljande år karaktäriseras av en växande veteexport från Ryssland och en begynnande stark export från Argentina till alltjämt fal-

lande priser. Skördarna i allmänhet i Europa och ävenså i Sverige voro merendels goda. I Frankrike höjdes vetetullen 1894 från 5 till 7 francs, i Sverige vidtogos följande år de höjningar, som sedermera blevo beståndaiide till 1914.

År 1897 inträffade åter en mindre fördelaktig skörd (dock ej i Sverige, där skörderesultatet detta år var mer än medelmåttigt). Priserna stego till följd härav och fortsatte uppåt oavbrutet under förra hälften av 1898. Det var under denna tid som en Mr Leiter i Chicago igångsatte den mycket omtalade »corner», vilken utgör det mest omfattande kända försöket att genom spekulativa manövrer för någon tid behärska vetemarknaden och på konstlad väg hålla priset uppe. Efter denna våldsamma uppressning sjunker vetepriset åter tillbaka. År 1903 sker särskilt i Sverige ett kraftigt prisfall, sammanhängande med en detta år jämförelsevis riklig skörd. Sedermera äger åter en långsam stigning rum till 1909, då vetepriset når sitt siista maximum före världskriget. Detta år iscensattes ånyo (av Mr Patten) en efter stora mått planerad vetecorner i Chicago. Liksom sina föregångare medförde den icke för sin upphovsman den åsyftade vinsten och torde slutgiltigt ha visat omöjligheten att, även med de största kapitalresurser, med framgång genomföra operationer av denna beskaffenhet i en vara som spannmål, där produktionen är så vidsträckt och marknaden numera äger en sådan oerhörd omfattning och rörlighet.

En mera ingående granskning av prisrörelsens utveckling kan givetvis icke stanna vid årsgenomsnitten utan måste åtminstone taga de månatliga prisvariationerna i betraktande. För möjliggörande av en dylik undersökning hava i en särskild tabell, vilken meddelas som bilaga till denna avhandling, sammanförts månadspriser åren 1880—1913 beträffande vete och råg för såväl Stockholm och Malmö som vissa utländska handelsplatser, nämligen för vete Köpenhamn, London och Chicago, för råg Köpenhamn och Bremen. Londonpriserna äro de s. k. Gazette averages, vilka egentligen avse medelpris för ett större antal orter i England och Wales och vanligen ligga något under priserna å importerad spannmål enligt börsnoteringarna (jfr ovan tab. 26). Köpenhamnspriserna avse noteringar å Köpenhamns börs för dansk vara av viss angiven vikt, något varierande från år till annat. Bremennoteringarna avse oförtullad, sydrysk råg, Chicagonoteringarna medeltal för tvenne viktigare kvaliteter (northern spring och red winter).

För överskådlighetens skull angivas vissa av dessa månadsprisserier grafiskt å diagram 14 och 15.

En fråga av stor vikt, som i detta sammanhang uppställer sig, är, huruvida under skördeårets lopp någon regelmässighet i prisrörelsen kan spåras och särskilt vilket fog som förefinnes för den ofta framställda åsikten, att spannmålspriserna omedelbart efter skörden stå lägst och före skörden däremot oproportionerligt högt, en åsikt som plägar förbindas med förebråelsen mot spannmålshandlarna att på konstlat sätt påverka priserna, så att de tryckas ned under den tid då lantbrukarna föra sin vara till torgs och sedan skruvas i höjden, då köpmännen fått den i sina händer.

Prof. Conrad har för Tysklands vidkommande underkastat denna fråga en statistisk belysning, i det han sammanställt månadspriserna för en längre följd av år och beräknat genomsnittstal för varje månad.[1] Han har därvid kommit till följande resultat.

---

[1] Jahrb. für Nationalökonomie und Statistik, III. Folge, Bd. 9. Se även Handwörterbuch der Staatswiss., 3. Aufl., Art. Getreidepreise.

TAB. 39. MÅNADSPRISER I PROCENT AV GENOMSNITTLIGA ÅRSPRISET.

Månad	Vete		Råg			Korn	Havre
	Preussen riksmedeltal	Berlin börspris	Preussen riksmedeltal		Berlin börspris	Preussen riksmedeltal	
	1865/93	1878/93	1816/55	1865/93	1878/93	1865/93	
Augusti	101·0	98·3	98	98·2	98·7	97·4	102
September	99·0	96·4	98	98·2	98·7	97·4	95·3
Oktober	99·5	98·2	102	101·2	101·7	99·4	96
November	99·5	98·1	102	101·8	100·2	100·6	97·3
December	98·5	97·4	100	100·6	101·1	100	96·7
Januari	98·5	99·0	100	99·4	100·6	99·4	96·7
Februari	98·0	99·9	100	98·8	100·2	100	97·3
Mars	98·5	99·7	98	98·2	98·9	100	99·3
April	100·0	103·7	98	98·8	100·3	101·3	102
Maj	102·5	104·3	102	100·6	100·4	100·9	104·7
Juni	102·9	101·0	106·1	101·8	100·7	101·3	106
Juli	102·9	103·6	104·1	101·2	98·7	100·6	107·3
Differens mellan högsta och lägsta månadspris	4·9	7·9	8·1	3·6	3·0	3·9	12·0

Siffrorna visa med ganska stor regelbundenhet ett prisminimum i september, därefter en svag stegring med tillfälligt höjdläge i november—december, en svag sänkning under januari—mars och slutligen ett jämförelsevis högt prisläge under de återstående månaderna. Beträffande vete kan man dock nästan säga, att prisen hållit sig i genomsnitt oförändrade något under genomsnittet från september till mars. Emellertid äro differenserna på det hela taget jämförelsevis obetydliga. Prisskillnaden från de första till de sista månaderna av skördeåret är genomsnittligt mindre än som motsvarar ränteförlust och lagringskostnad under samma tid; för lantbrukaren bör alltså en försäljning snarast möjligt efter skörden som regel vara det förmånligaste. Anmärkningsvärt är, att prisvariationerna tidigare voro avsevärt större än vad fallet sedermera blivit (jfr rågpriserna 1816—55 och 1865—93) ävensom att de framträda med betydligt större skärpa beträffande havre, i fråga om vilken handeln är mindre koncentrerad, än beträffande vete och råg.

För att få utrönt huru förhållandena i nu nämnda hänseende gestaltat sig i vårt land hava Stockholms börsnoteringar för perioden augusti 1895—juli 1913 underkastats en liknande bearbetning som de tyska priserna enligt Conrads här ovan refererade undersökning. Resultatet meddelas i efterföljande tab. 40.

De svenska siffrorna visa ganska stora överensstämmelser med de tyska; i bägge fallen förete rågpriserna de minsta fluktuationerna, havrepriserna de största, minimum infaller under höst- och vintermånaderna, maximum under maj—juli. Däremot stå augustipriserna i allmänhet relativt högre i Sverige, beroende givetvis på den senare inträffade skörden speciellt i fråga om vårsäden; och vidare tycks det som om den under skördeårets senare del infallande prisstegringen genomgående skulle börja något tidigare här än där förmodligen till följd av den under vintern avbrutna sjöfarten. Den hos oss över huvud skarpare utpräglade skillnaden mellan höst- och vårpriser förefaller att ge något större berättigande åt jordbrukarnas klagomål över missbud från uppköparnas sida under tiden för den starkaste tillförseln.

TAB. 40. GENOMSNITTSPRIS PER MÅNAD ÅREN 1895—1913 Å SÄRSKILDA SLAG AV SPANNMÅL, ENLIGT NOTERINGAR Å STOCKHOLMS BÖRS.

Månad	Kronor per dt				Procent av årsgenomsnitten			
	Vete	Råg	Korn	Havre	Vete	Råg	Korn	Havre
Augusti	16·20	13·33	13·20	11·45	100·9	100·5	103·5	104·9
September	15·70	13·10	12·97	10·99	97·2	98·8	101·7	100·6
Oktober	15·60	13·10	12·65	10·23	97·1	98·8	99·2	93·7
November	15·75	13·21	12·46	10·23	98·1	99·6	97·7	93·7
December	15·68	13·09	12·34	10·13	97·6	98·7	96·8	92·8
Januari	15·80	13·12	12·21	10·59	98·4	98·9	95·8	97·0
Februari	16·06	13·20	12·42	10·90	100·0	99·5	97·4	99·8
Mars	16·18	13·14	12·58	11·02	100·7	99·1	98·7	100·9
April	16·32	13·22	12·84	11·18	101·6	99·7	100·7	102·4
Maj	16·75	13·55	13·05	11·37	104·3	102·2	102·4	104·1
Juni	16·70	13·55	13·15	11 47	104·0	102·2	103·1	105·0
Juli	15·97	13·52	13·18	11·51	99·4	102·0	103·4	104·4
Årsgenomsnitt	16·06	13·26	12·75	10·92	—	—	—	—

Ifrågavarande förhållande sammanhänger säkerligen med spannmålshandelns hos oss mera outvecklade tillstånd och de ofta mindre möjligheterna för lagring av skörden hos producenterna.

För ett land som Sverige med dess vidsträckthet och dess i olika trakter så vitt skilda förhållanden bör det äga ett särskilt intresse att söka vinna någon kännedom om *spannmålsprisernas ställning i de särskilda landsdelarna,* ej minst för att erhålla en uppfattning om de lokala variationerna i tullskyddets effektivitet. För en sådan undersökning, som sträckes något längre tillbaka i tiden, finnes knappast något annat material att tillgå än markegångspriserna, vilka ju finnas för varje län och i vissa fall även delar av län. Detta prismaterials brister har förut varit tillfälle att vidröra. Det är här ju ej fråga om verkliga marknadspris utan för särskilda kamerala ändamål fastställda lösningspris, och någon säkerhet äger man ej, att i de olika länen fullt samma principer följts vid deras bestämmande. Icke desto mindre förefaller det sannolikt, att, om man vid en undersökning som den här åsyftade ej eftersträvar minutiös noggrannhet utan endast fastställandet av vissa allmänna drag, ifrågavarande prismaterial bör kunna med framgång nyttjas, blott detaljerna däri ej pressas för hårt.[1]

I tab. 41 ha sammanförts markegångspriserna å de fyra huvudsädena för varje särskilt län under åren 1880—1913, varvid genomsnittstal uträknats för de fyra perioderna 1880—87, 1888—94, 1895—1904 och 1905—13. I tab. 42 meddelas samma priser omräknade i procent av riksmedeltalen för resp. sädesslag under samma perioder.

Till bättre bedömande av dessa länspriser lämnas i tab. 43 en sammanställning av skördesiffrorna för de olika länen under perioden 1906—10. Av denna tabell framgår, att huvuddistrikten för veteodlingen äro Skåne,

[1] Jfr *Wohlin,* Spannmålspriser och spannmålstullar i Sverige 1873—1903. Ek. Tidskr. 1905. Det heter där (sid. 5), »att den skepsis, som gör sig gällande gent emot markegångstaxornas statistiska användbarhet, otvivelaktigt är överdriven. Helt visst är troligt, att dessa höstpris på det löpande årets skörd i allmänhet äro något låga; dock finnes ingen anledning att antaga, att dessa avvikelser skulle i vissa provinser systematiskt vara större än i andra och att en falsk föreställning av prisdistributionen inom riket därav skulle framgå.»

Mälareprovinserna och Östergötland ävensom i mindre mån Skaraborgs län, medan densamma i Småland, Blekinge och större delen av Västsverige är jämförelsevis obetydlig och i Norrland nästan ingen. Betydligt jämnare utbredd är rågodlingen. Dock kunna även här vissa huvudområden urskiljas; som sådana framstå dels nyssnämnda vetebygder (jämförelsevis mindre utpräglat Malmöhus län, det förnämsta vetedistriktet), dels därjämte övriga delar av Östsverige (Kalmar, Gottlands och Blekinge län). Kornet har sina odlingscentra i Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Gottlands och Malmöhus län samt Norrland; som maltkorn är särskilt Gottlands- och Skånekornet efterfrågat. Havren slutligen är allmänt odlad i hela södra och mellersta Sverige ända upp till Gävleborgs län, förhållandevis minst på Gottland, starkast åter i Småland och de västra landskapen, eller i stort sett dem som man vant sig att betrakta som mera magra och ur jordbrukssynpunkt jämförelsevis klent lottade.

Betraktas nu de relativa prissiffrorna i tab. 42 för förra delen av 1880-talet, finner man lätt för närliggande områden gemensamma drag, enligt vilka länen kunna inordnas i vissa naturliga grupper, som mer eller mindre tydligt sammanfalla med de ur produktionssynpunkt urskiljbara grupperna. Man finner, vad brödsäden beträffar, att priserna genomgående stå högst i de magra havrebygderna samt Norrland, d. v. s. i huvudsak underskottsområdena för dessa säden; relativt lägst åter i de rikare råg- och vetebygderna. I fråga om kornet äro prisvariationerna länen emellan i södra Sverige mindre framträdande. I Norrland däremot stå kornpriserna avsevärt högre än i det övriga Sverige; det sammanhänger givetvis med att kornet här fortfarande allmänt brukas som brödsäd. Havren företer prismaximum i Skåne och Norrland, minimum i Småland och Västsverige (Värmland med sin stora havreproduktion gör egendomligt nog härvid ett undantag; måhända sammanhänger detta med att havren här länge haft betydelse som brödsäd). Sådan var ställningen under 80-talets början före införandet av skyddstullarna.

Nu är det av intresse att följa prisförskjutningarna under de följande i ovanstående tabeller urskilda perioderna. För att underlätta översikten lämnas i tab. 44 en sammanfattning av de relativa prissiffrorna för sju huvudområden av riket.

TAB. 41. MARKEGÅNGSPRISER Å SPANNMÅL FÖR DE SÄRSKILDA LÄNEN I GENOMSNITT UNDER VISSA PERIODER ÅREN 1880/1913.

KR. PER HEKTOLITER.

Län	Vete				Råg				Korn				Havre			
	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13
Stockholms	11·07	10·52	10·51	11·22	7·91	7·98	7·97	8·57	6·97	7·02	7·92	7·49	4·56	4·51	4·56	4·86
Uppsala	10·14	10·18	10·22	11·22	7·76	7·91	7·81	8.77	6·51	6·36	6·84	7·22	4·41	4·12	4.26	4·58
Södermanlands	11·17	10·50	10·80	12·00	7·98	7·85	8·12	9·39	7·14	6·82	7·63	8·17	4·37	4·07	4·37	4·85
Östergötlands	11·49	10·57	10·93	11·62	8·44	8·37	8·38	9·36	7·28	7·19	7·98	8·46	4·39	4·02	4·34	4·79
Jönköpings	12·17	10·47	9·97	10·24	8·88	8·20	8·05	8·99	7·84	7·43	7·30	8·16	4·13	3·80	4·57	5·63
Kronobergs	—	—	—	—	8·54	8·01	8·16	9·05	7·00	6·08	6·82	7·97	3·82	3·46	4·00	4·99
Kalmar	10·60	9·91	10·14	11·69	7·82	7·75	7·80	9·14	7·12	6·66	7·47	8·17	3·88	3·47	3·82	4·73
Gottlands	11·06	10·09	9·70	11·09	7·43	7·40	7·71	8·75	6·97	7·18	7·44	7·88	3·95	4·40	4·92	5·17
Blekinge	11·57	10·47	11·15	11·73	8·53	8·53	9·00	9·94	7·17	7·04	8·14	8·59	4·20	4·23	4·75	5·57
Kristianstads	10·62	9·72	10·40	11·89	8·34	7·97	8·37	9·88	7·01	6·49	7·49	8·69	4·57	4·31	4·74	5·60
Malmöhus	11·20	10·12	10·96	12·09	8·48	8·00	8·54	10·00	7·23	6·77	7·92	8·86	4·94	4·48	4·70	5·59
Hallands	9·50	8·18	9·13	10·72	8·07	7·47	7·85	9·17	6·88	6·10	6·36	7·65	4·06	3·68	4·19	5·30
Göteborgs och Bohus	11·92	10·10	10·68	12·34	8.73	8·36	8·27	10·10	7·86	6·79	7·40	8·18	4·48	3·96	4·28	5·42
Älvsborgs	12·01	10·51	10·54	11·90	9·00	8·25	8·36	9·41	7·26	7·19	7·65	8·66	4·23	3·82	4·32	5·22
Skaraborgs	11·57	9·34	9·91	11·03	8·34	7·47	7·71	8·66	6·93	6·44	7·07	7·92	4·10	3·68	3·93	4·65
Värmlands	12·04	10·87	10·80	11·55	8·60	8·14	8·49	9·50	7·51	6.97	7·60	8·78	4·60	4·56	4·83	5·29
Örebro	11·53	10·68	10·74	11·84	8·28	8·17	8·38	9·34	7·24	7·02	7·63	8·72	4·19	3·99	4·30	4·86
Västmanlands	11·05	10·31	10·44	12·09	8·00	7·73	7·64	9·09	6·92	6·64	6·94	7·76	4·46	4·08	4·16	4·72
Kopparbergs	12·32	11·11	10·30	11·53	9·44	8·90	8·68	9·72	7·73	7·41	7·36	8·15	4·65	4·59	4·73	5·26
Gävleborgs	11·54	10·77	11·67	12·21	8·66	8·54	8·54	9·42	7·03	6·77	6·89	7·71	4·78	4·56	4·58	5·10
Västernorrlands	—	—	—	—	8·95	8·44	9·11	9·85	7·93	7·45	8·05	8·63	5·71	5·12	5·60	6·46
Jämtlands	—	—	—	—	7·84	7·54	8·83	9·65	6·23	6·31	7·55	8·16	4·97	4·75	4·78	5·57
Västerbottens	—	—	—	—	9·97	9·54	9·53	10·53	9·01	8·72	8·49	9·14	—	—	—	—
Norrbottens	—	—	—	—	9·64	9·48	9·63	10·90	8·86	9·05	9·20	10·18	—	—	—	—
Riksmedeltal	**11·28**	**10 24**	**10 46**	**11·57**	**8·49**	**8·14**	**8·36**	**9·47**	**7·28**	**7·00**	**7·53**	**8·30**	**4·42**	**4·17**	**4·49**	**5·19**

TAB. 42. MARKEGÅNGSPRISER Å SPANNMÅL FÖR DE SÄRSKILDA LÄNEN ÅREN 1880/1913 I PROCENT AV RIKSMEDELTALEN FÖR RESP. SPANNMÅLSSLAG.

Län	Vete				Råg				Korn				Havre			
	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13
Stockholms	98	103	100	97	93	98	95	90	96	100	105	90	103	108	102	94
Uppsala	90	99	98	97	91	97	93	93	89	91	91	87	100	99	95	88
Södermanlands	99	103	103	104	94	96	97	99	98	97	101	98	99	98	97	93
Östergötlands	102	103	104	100	99	103	100	99	100	103	106	102	99	96	97	92
Jönköpings	108	102	95	89	105	101	96	95	108	106	97	98	93	91	102	108
Kronobergs	—	—	—	—	101	98	98	96	96	87	91	96	86	83	89	96
Kalmar	94	97	97	101	92	95	93	97	98	95	99	98	88	83	85	91
Gottlands	98	99	93	96	88	91	92	92	96	103	99	95	89	106	110	100
Blekinge	103	102	107	101	100	105	108	105	98	101	108	103	95	101	106	107
Kristianstads	94	95	99	103	98	98	100	104	96	93	99	105	103	103	106	108
Malmöhus	99	99	105	104	100	98	102	106	99	97	105	107	112	107	105	108
Hallands	84	80	87	93	95	92	94	97	95	87	84	92	92	88	93	102
Göteborgs och Bohus	106	99	102	107	103	103	99	107	101	97	98	99	101	95	95	104
Älvsborgs	106	103	101	103	106	101	100	99	100	103	102	104	96	92	96	101
Skaraborgs	103	91	95	95	98	92	92	91	95	92	94	95	93	88	88	90
Värmlands	107	106	103	100	101	100	102	100	103	100	101	106	104	109	108	102
Örebro	102	104	103	102	98	100	100	99	99	100	101	105	95	96	96	94
Västmanlands	98	101	100	104	94	95	91	96	95	95	92	93	101	98	93	91
Kopparbergs	109	108	98	100	111	109	104	103	106	106	98	98	105	110	105	101
Gävleborgs	102	105	112	106	102	105	102	99	97	97	92	93	108	109	102	98
Västernorrlands	—	—	—	—	105	104	109	104	109	106	107	104	129	123	125	124
Jämtlands	—	—	—	—	92	93	106	102	86	90	100	98	112	114	106	107
Västerbottens	—	—	—	—	117	117	114	111	124	125	113	110	—	—	—	—
Norrbottens	—	—	—	—	114	116	115	115	122	129	122	123	—	—	—	—

TAB. 43. SPANNMÅLSSKÖRDEN I DE SÄRSKILDA LÄNEN I GENOMSNITT ÅREN 1906/10.

Län	Absoluta tal. Ton							% av totalskörden i resp. län			
	Vete	Råg	Korn	Havre	Blandsäd	Baljväxter	All spannmål	Vete	Råg	Korn	Havre
Stockholms	11 183	27 543	7 365	42 952	16 445	8 496	113 985	9·8	24·2	6·5	37·7
Uppsala	12 403	23 863	17 830	24 455	21 249	5 178	104 978	11·8	22·7	17·0	23·3
Södermanlands	12 982	26 836	4 449	54 284	13 233	4 721	116 505	11·1	23·0	3·8	46·6
Östergötlands	15 905	51 329	18 895	59 773	70 504	6 656	223 061	7·1	23·0	8·5	26·8
Jönköpings	904	30 052	3 726	76 683	1 927	511	113 803	0·8	26·4	3·3	67·4
Kronobergs	309	21 952	9 251	53 470	163	136	85 281	0·4	25·7	10·8	62·7
Kalmar	6 679	47 248	18 703	57 377	1 382	2 001	133 391	5·0	35·4	14·0	43·0
Gottlands	5 047	17 412	20 847	3 522	2 882	528	50 239	10·1	34·7	41·5	7·0
Blekinge	2 893	20 975	3 203	20 556	2 088	1 770	51 486	5·6	40·7	6·2	39·9
Kristianstads	13 100	55 281	17 337	54 352	32 745	2 152	174 968	7·5	31·6	9·9	31·1
Malmöhus	64 484	54 059	87 024	88 302	91 854	2 743	388 465	16·6	13·9	22·4	22·7
Hallands	6 863	32 426	3 495	66 970	5 927	1 602	117 283	5·9	27·6	3·0	57·1
Göteborgs och Bohus	1 376	13 966	4 631	45 452	1 419	4 336	71 181	1·9	19·6	6·5	63·9
Älvsborgs	2 343	34 991	1 024	116 026	996	555	155 935	1·5	22·4	0·7	74·4
Skaraborgs	9 977	62 337	3 762	165 238	5 366	7 374	254 054	3·9	24·5	1·5	65·0
Värmlands	877	38 799	820	73 374	263	560	114 693	0·8	33·8	0·7	64·0
Örebro	6 043	24 759	2 280	64 049	1 725	1 253	100 110	6·0	24·7	2·3	64·0
Västmanlands	9 470	23 358	4 233	54 849	7 734	3 179	102 823	9·2	22·7	4·1	53·3
Kopparbergs	668	17 780	3 609	39 808	723	495	63 085	1·2	28·2	5·7	63·1
Gävleborgs	114	4 726	17 823	28 061	1 572	584	52 880	0·2	8·9	33·7	53·1
Västernorrlands	—	2 071	24 925	7 415	612	84	35 107	—	5·9	71·1	21·1
Jämtlands	—	1 048	11 004	1 068	224	796	14 141	—	7·4	77·8	7·6
Västerbottens	—	615	24 141	1 468	959	—	27 183	—	2·3	88·8	5·4
Norrbottens	—	1 197	21 331	1 854	164	—	24 545	—	4·9	86·9	7·6

TAB. 44. MARKEGÅNGSPRISER FÖR SPANNMÅL I VISSA HUVUDOMRÅDEN AV RIKET, ÅREN 1880—1913, I PROCENT AV RIKSMEDELTALEN.

	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13	1880/87	1888/94	1895/04	1905/13
	Vete.				*Råg.*			
Mälareprovinserna och Östergötland	97·6	102·1	101·5	99·5	94·6	98·8	96·5	95·5
Småländska höglandet	108·0	102·0	95·0	89·0	103·0	99·5	97·0	95·0
Sydöstra kustprovinserna	96·6	98·4	98·2	100·0	92·8	96·2	95·8	97·6
Skåne	97·0	97·4	102·6	103·6	99·2	98·0	101·2	105·2
Västsverige	101·6	94·0	96·6	98·7	100·6	96·1	95·6	96·4
Bergslagen	103·5	104·4	101·3	101·6	100·1	100·3	98·8	99·2
Norrland	—	—	—	—	105·3	110·0	108·0	105·0
	Korn.				*Havre.*			
Mälareprovinserna och Östergötland	96·1	98·1	101·2	94·8	100·1	99·9	97·7	91·7
Småländska höglandet	102·0	96·5	94·0	97·0	89·5	87·0	95·5	102·0
Sydöstra kustprovinserna	97·6	97·8	100·8	98·4	89·6	91·2	94·2	96·0
Skåne	97·8	95·4	102·6	106·2	108·4	105·4	105·4	108·0
Västsverige	97·3	95·1	95·4	97·7	94·9	90·1	92·0	96·9
Bergslagen	100·3	99·7	98·0	100·7	100·9	102·6	100·1	106·3
Norrland	105·8	107·3	104·3	101·8	114·2	113·7	108·7	106·7

Anm. Vid medeltalens uträknande hava medelpriserna för de olika länen vägts med hänsyn till dessas betydelse i jordbrukshänseende, sådan den framgår av åkerarealens omfattning.
Mälareprovinserna = Stockholms, Uppsala och Södermanlands län.
Småländska höglandet = Jönköpings och Kronobergs län.
Sydöstra kustprovinserna = Kalmar, Gottlands och Blekinge län.
Västsverige = Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län.
Bergslagen = Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län.

Den andra här angivna perioden, åren 1888—94, d. v. s. tiden för de lägre spannmålstullarnas giltighet, kännetecknas bl. a. av följande drag: för brödsäden en stark relativ stegring i Mälareprovinserna men nedgång i Småland och Västsverige; för kornet en anmärkningsvärd stegring framför allt å det starkt kornproducerande Gottland.

Den följande perioden, omfattande förra hälften av den tid då priserna stått under påverkan av 3·70 kr.-tullen, utmärkes för brödsäden av en fortsatt relativ prissänkning i havrebygderna men en kraftig uppgång i Skåne och närmast angränsande län (Blekinge och Halland). För havren spårar man snarast en motsatt utvecklingstendens. I Norrland befinna sig priserna något på återgång.

Under den senaste perioden fram till kriget fortsätter utvecklingen i stort sett i den inslagna riktningen. Det inbördes prisläget provinserna emellan är då tämligen omkastat mot vad det var i början av 80-talet. Frånses Norrland, där en alltsedan trävaruindustriens första glansdagar framträdande allmän hög prisnivå fört med sig ett relativt högt prisläge även för spannmål — så mycket mer som landets egen otillräckliga produktion krävt en växande tillförsel söderifrån — framträder numera Skåne som den landsdel, där spannmålen betalas bäst, medan i övrigt en påtaglig utjämning av prisläget i över- och underskottsområdena ägt rum.

I vad mån skyddstullarna kunna anses ha inverkat härpå skall med några ord beröras i följande kapitel. Här bör vara tillräckligt att som

orsaker till den påvisade prisförskjutningen påpeka dels trafikväsendets utveckling, som medfört, att de inre, från kusterna och trafikcentra förut mer eller mindre isolerade bygderna ryckts ut ur sin avskildhet, dels och framför allt den bättre organiserade uppköpsverksamheten, vilken i sin ordning stått i samband med kvarnrörelsens koncentration och utbildning i större former. Visserligen ske de stora kvarnarnas spannmålsköp delvis från rätt vidsträckta områden (se härom de upplysningar, som meddelas i prof. Wohlins undersökning av det svenska jordbrukets inrikes avsättningsförhållanden). Men i alla fall är dock den lokala tillförseln viktigast, så mycket mer som dessa kvarnar helt naturligt ligga i de sädesrikare provinserna; vid uppköpen i avlägsnare trakter måste ju kvarnarna räkna med högre transportkostnader, vilka givetvis nedpressa priserna på produktionsorterna. I stort sett bör man alltså kunna fastslå, att de stora kvarnarnas (resp. bryggeriernas) belägenhet numera är den för den lokala prisbildningen å spannmål avgörande faktorn.

1913 års industristatistik anger för handelskvarnarna ett sammanlagt tillverkningsvärde av 115·7 mill. kr. Denna summa fördelade sig sålunda på olika landsdelar:

Mälareprovinserna	18·3	mill.	kr.
Östergötland	8·9	»	»
Jönköpings och Kronobergs län	0·4	»	»
Kalmar län	12·0	»	»
Gottlands och Blekinge län	0·7	»	»
Skåne	44·5	»	»
Halland	11·2	»	»
Göteborgs och Bohus län samt (i huvudsak angränsande del av) Älvsborgs län	10·8	»	»
Skaraborgs län	1·1	»	»
Värmlands, Örebro och Västmanlands län	4·9	»	»
Dalarna och Norrland	2·9	»	»
Summa	115·7	mill.	kr.

Till väsentlig del finner man genom dessa siffror de ovan meddelade uppgifterna rörande förskjutningen i det inbördes prisläget å brödsäden i de olika provinserna förklarade: de stegrade priserna i Mälareprovinserna, Östergötland, Kalmar län, Skåne, Halland, Göteborgs och Bohus län, de sänkta priserna i Småland och Västergötland samt de i huvudsak relativt stillastående i det inre Svealand (Värmland, Närke, Västmanland). Beträffande den övervägande för det egna lokala behovet förbrukade havren råda delvis andra förhållanden. Här är kvarnrörelsens ståndpunkt en faktor av mindre betydelse.

9. Tullarnas inflytande på prisbildningen å spannmål.

Det är ett i litteraturen mycket diskuterat problem i vad mån spannmålstullar, som införas i ett land, få bäras av de inhemska förbrukarna och i vad mån de överflyttas på exportörerna. Då Bismarck 1879 upptog kampanjen för återinförande av spannmålstullar i Tyskland, angav han som sin övertygelse, att som regel en tull bures av exportlandet, i det den där framkallade ett motsvarande pristryck. Frågan har sedermera av olika författare ingående behandlats, och man har från vissa håll velat göra gällande, att spannmålstullarna icke medfört prisstegring i det skyddade landet, åt-

minstone icke i en omfattning som motsvarat tullarnas faktiska belopp, utan endast ett nedtryckande i motsvarande grad av utlandspriset. Särskilt i Tyskland har man genom ett jämförande studium av priserna i in- och utlandet sökt komma till klarhet om vilken verkan Tysklands tullpolitik i sådant hänseende utövat. Härvid är särskilt att märka Lexis' skarpsinniga undersökning i festskriften för Georg Hanssen 1889 samt Conrads avhandlingar i flera årgångar av hans Jahrbücher. Lexis kommer till det resultatet, att det under vissa omständigheter mycket väl är tänkbart, att utlandet i större eller mindre omfattning kan bära den i importlandet pålagda tullen, men att det i allmänhet är beroende på samverkan av en hel del faktorer i avseende på utbud och efterfrågan å ömse sidor om tullgränsen i vad mån tullen kommer till uttryck i inlandspriset. För att bestämma tullens positivt fördyrande verkan i inlandet borde man egentligen jämföra det inländska priset icke med det faktiska priset i utlandet utan med det som skulle uppkomma, om tullen upphävdes. Då detta emellertid är omöjligt att utröna, blir slutsatsen, att problemet egentligen är olösligt.

Vid det förhållandet, att prisbildningen för spannmål numera försiggår internationellt, således regleras i stort sett enhetligt över hela världen, kan man näppeligen vid bedömandet av möjligheten av en överflyttning av tullen inskränka sig till att betrakta allenast två länder, ett köpande och ett säljande, i deras förhållande till varandra. Åtminstone gäller detta vete. Man måste räkna med världsmarknaden och därvid sammanfatta å ena sidan hela komplexet av exporterande länder och å den andra de importerande länderna, dels de tullskyddade och dels frihandelsländerna. Man finge då, för att det skulle kunna bli tal om en verklig överflyttning av tullarna, tänka sig förloppet så, att allt eftersom tullar införts i en del länder, importen dit hämmats och den inrikes produktionen till följd härav stimulerats. Detta borde ha medfört, att priserna i exportländerna måst sänkas för att de skulle kunna finna avnämare för sitt överskott och följden därav borde ha blivit, att, i samma mån odlingen gjorts mindre räntabel, densamma i sistnämnda länder inskränkts.

De statistiska data ge dock intet stöd för att utvecklingsgången varit den ovan antydda. Veteodlingen i de tullskyddade länderna har visserligen, som av siffrorna ovan i tab. 2 framgår, gjort framsteg. Men importen har ävenledes i samtliga dessa länder stigit avsevärt. Å andra sidan har någon tillbakagång av produktionen i de stora exportländerna ej ägt rum. Denna utvecklades tvärtom med särskild kraft just under årtiondet närmast efter skyddstullarnas återinförande i ett flertal europeiska länder. Världsmarknadspriset gick visserligen under sådana förhållanden ned så starkt, att även i tullskyddsländerna ett positivt prisfall inträffade. Men den neutralisering av tullarnas prisstegrande verkan, som alltså skedde genom den väldiga ökningen i utbudet, kan naturligtvis icke betraktas som en överflyttning av dessa tullar. Att genom den av tullarna framkallade produktionsökningen i tulländerna det allmänna prisfallet på världsmarknaden i någon mån skärptes är givetvis en möjlighet, men denna omständighet har i så fall till sina följder antagligen uppvägts genom produktionens tillbakagång i frihandelsländerna (se ovan tab. 2). Att bland de länder, som infört skyddstullar, ett enskilt lands tullpolitik skulle kunnat utöva något nämnvärt inflytande på veteprisets ställning å världsmarknaden måste anses uteslutet. Därtill har dess efterfrågan i förhållande till det totala utbudet varit för ringa.

Något annorlunda ställa sig i detta hänseende förhållandena beträffande

rågen. Här har Tysklands ställning som avnämare av överskottet på världsmarknaden varit så dominerande, att dess tullpolitik säkerligen ej oväsentligt påverkat prisbildningen och därmed framkallat märkbara förskjutningar av marknadsläget. Samtidigt som Tyskland i allt högre grad övergått till vetekonsumtion, har det, under hägnet av ett kraftigt tullskydd, utvidgat sin egen produktion av råg därhän, att det förvandlat den förra bristen å denna vara till ett överskott. (Här bortses naturligtvis från förhållandena under kriget och efteråt.) Det är icke osannolikt, att den förstärkning av utbudet av råg på världsmarknaden, som framkallats genom de tyska tullarna, kunnat utöva ett pristryck på övriga rågodlande länders produktion. Något exakt bevis härför med hjälp av statistiska data kan dock helt naturligt icke åvägabringas.

Ett helt annat problem än det nu berörda är frågan i vad mån priserna i ett tullskyddat land höjt sig över världsmarknadsprisen eller med andra ord i vad mån producenterna i ett sådant land blivit i stånd att tillgodonjuta den genom tullskyddet beredda möjligheten till prisstegring i förhållande till utlandet. Denna fråga sammanhänger tydligen intimt med förhållandet mellan tillgång och behov i skilda länder, och detta kan växla från år till år, ja från månad till månad.

I ett land som Frankrike, där veteproduktionen under senare tid utvecklat sig därhän, att den i goda skördeår varit i stånd att helt täcka behovet, och där alltså en relativ oavhängighet av världsmarknaden förefunnits, har inlandsprisets differens gent emot världsmarknadspriset kunnat vara ganska varierande. I ymniga skördeår har priset kunnat sjunka under »världsmarknadspariteten» ända tills utförseln av spannmål kunnat bliva lönande (då utförselbevis ej förekomma, betyder detta en ganska vid marginal); de år, då åter införsel varit nödvändig, ha tullarna helt kommit till uttryck i inlandspriset. I Tyskland, där under de senaste årtiondena ständigt ett starkt införselbehov förefunnits, har differensen mellan inlands- och världsmarknadspriset hållit sig vida mer konstant. Tack vare systemet med »Einfurscheine» (vid utförseln erhållna bevis, vilka kunna användas som tullikvid vid införsel av spannmål och vissa andra varuslag) ha här också de exporterande delarna av riket kunnat utnyttja tullskyddet, om ock inlandspriserna alltfort ställt sig avsevärt lägre i den konsumerande och importerande västern med dess stora industridistrikt än i den spannmålsförsäljande östern.

Emellertid visa jämförelser mellan de tyska börspriserna och priserna å tullfria marknader, att även i detta land växlingar under olika år förekommit i spänningen mellan inlands- och världsmarknadspris. Ävenså har detta gestaltat sig olika för de särskilda tullskyddade spannmålsslagen. Såväl Lexis som Conrad hava i sina förutnämnda undersökningar sökt för Tysklands vidkommande följa dessa variationer och uppvisa deras sammanhang med de skiftande skörde- och konsumtionsförhållandena. Speciellt i avseende på rågen, där Tyskland och Ryssland länge stått gentemot varandra som huvudsakliga köpare och säljare, har det antydda sammanhanget legat ganska klart. För senare år (1879—1909) föreligger en liknande undersökning i avseende på vete och råg av C. Borchard (Die Wirkungen der Getreidezölle auf die Getreidepreise, Berlin 1913). Sistnämnda författare påvisar, hurusom vid varje skedd tullförhöjning kännedomen om den väntade åtgärden medfört en spekulativ import, som till en början i någon mån förtagit verkan av tullhöjningen. Han visar vidare upp, att förändringarna i tullsatserna, såväl uppåt som nedåt, ständigt gjort sig märkbara i prisdifferenserna, ävensom att varje åtgärd, som varit ägnad att förminska konkurrensen

mellan de inhemska producenterna, såsom införandet 1891 av den s. k. Staffel-tariffen å de preussiska järnvägarna, varigenom fördelaktigare avsättning inrikes av de östra provinsernas överskott möjliggjordes, samt upphävandet av identitetsbeviset vid spannmålsutförseln och införandet av Einfuhrscheinsystemet 1894, genast haft den verkan, att därigenom differensen mellan in- och utlandspris skärpts. Som allmänt resultat av undersökningen framgick eljest [1], att en tullsats av bestämd höjd redan i normala år och alldeles särskilt under år med abnormt stort tillförselbehov, alltså år med mindre än genomsnittlig skörd, i regel stegrade inlandspriset i förhållande till världsmarknadspriset med sitt belopp, om vederbörlig hänsyn toges till frakt- och kvalitetsskillnader. Vid rika skördar i Tyskland, vilka stärkte dess ställning på världsmarknaden gent emot de offererande utförselländerna, motsvarade differensen mellan inlands- och utlandspriset däremot icke längre tullsatsen. Förändringarna i spänningsförhållandena visade sig alltså ständigt ha försiggått i överensstämmelse med Tysklands växlande ställning på världsmarknaden.

Emellertid påpekar Lexis vissa förhållanden, som torde medföra att trots ett ständigt införselbehov, skillnaden mellan utlandspriset och inlandspriset på en tullskyddad marknad för likvärdig vara under skördeåret i genomsnitt normalt icke bör uppgå till fulla tullsatsen[2]. Priserna å världsmarknaden variera uppåt och nedåt. Dessa växlingar utnyttjas av spekulationen, och importen verkställes följaktligen företrädesvis under de månader, då förhållandena i detta hänseende ställa sig gynnsammast. Är prisläget inom landet vid tidpunkten för importen sådant, att den importerade spannmålen icke med fördel kan avyttras, upplägges den på nederlag i avvaktan på bättre konjunktur. Under de närmaste månaderna efter en tillfredsställande skörd står priset på den inhemska spannmålen ofta nog så lågt, att differensen med det för den oförtullade utländska samtidigt gällande icke medgiver någon införsel. Men följande vår ha förråden blivit knappa, och då för täckande av behovet en införsel är oundgänglig, så måste priset stiga så högt, att försäljningen av den utländska förtullade spannmålen blir lönande. Hade nu under den tid, då priset å den sistnämnda stod lägst, inga förråd därav upplagts eller inköpts för leverans, så måste i sådant fall priset på den inhemska produkten överstiga priset på den oförtullade utländska med mera än tullens hela belopp; men då sådana förråd väl faktiskt alltid äro för handen, så behöver priset icke stiga så mycket för att ägarna av förråden ändock skola göra en vinst, och differensen mellan den utländska och den inhemska spannmålens pris blir mindre, ju större förråden äro och ju skarpare konkurrensen mellan säljarna. »Genom den egendomliga form importen antager under tullarnas herravälde, i det den äger rum liksom stötvis och under skickligt utnyttjande av lokala och temporära prisskillnader, förhindras alltså en hela tullbeloppet motsvarande fördyring av genomsnittspriset å all den i inlandet konsumerade spannmålen».

Nu påpekade förhållanden äga givetvis — i den mån de ej gälla speciellt tyska förhållanden — giltighet även i andra tullskyddade länder. Vad Sverige beträffar är det tydligt, att dess marknad är allt för obetydlig för att öva något som helst inflytande på priserna i de exporterande länderna och att alltså vid import hit köparna hava att vidkännas hela tullbeloppet som tillägg till det utländska marknadspriset jämte fraktkostnader etc. till svensk

[1] A. a. sid. 38.

[2] A. a. sid. 233.

tullgräns. Att exakt med siffror påvisa detta är helt naturligt ganska svårt i brist på tillräckligt upplysande siffermaterial.

Än svårare men på samma gång av vida större intresse är att siffermässigt bestämma tullarnas inverkan på priset å den inhemska spannmålen. Priserna äro, som förut påvisats, ganska varierande i olika landsdelar, och verkligt tillförlitliga noteringar å ensartade kvaliteter ha intill senaste tid saknats. De priser, som för tidigare år finnas tillgängliga, torde merendels avse en normalkvalitet av årets skörd; men skördens beskaffenhet varierar ju ofta starkt från år till annat.

Att uppköpspriset å den svenska spannmålen i regel icke uppnår priset på importvaran, kan man à priori antaga med den kännedom man har om dess i allmänhet bristande sortrenhet och de försummelser, som de svenska lantbrukarna ännu i stor utsträckning göra sig skyldiga till i avseende på sädens bärgning, torkning och rensning och som vålla, att denna i fråga om torrhet och renhet merendels lämnar mycket övrigt att önska. (Jfr härom Wohlin, Det svenska jordbrukets inrikes avsättningsförhållanden, sid. 112 ff.).

För att erhålla sakkunniga uttalanden om vilket inflytande nu nämnda och andra omständigheter kunna anses ha utövat på den inhemska spannmålens pris i jämförelse med priset på den utländska, hava några av de betydligaste spannmålshandlarna i riket tillsports om denna sak. Här nedan lämnas utdrag av vad de härutinnan meddelat. Yttrandena hänföra sig genomgående till förhållandena före kriget.

Grosshandlaren *G. A. Du Rietz*, Stockholm, anför, att uppköpspriserna å tullskyddad svensk brödspannmål i regel vid rika skördar något understigit importpriset för prima utländsk vara inkl. tull, varemot uppköpspriset å svenskt maltkorn ofta med nästan hela tullen understigit importpriset för motsvarande kvalitet utländskt maltkorn; vid särskilt rika svenska kornskördar har priset å svenskt maltkorn undantagsvis nedpressats så djupt, att sådant med fördel kunnat exporteras såväl till Danmark som Finland. Orsakerna till det lägre priset å den svenska brödsäden sägas i regel hava varit dels torrare, hållbarare kvalitet å den utländska säden, dels fördelen att få in större partier av samma kvalitet på en gång.

Svenska Foderämnes- och Spannmålsimportörernas Förening, Göteborg, framhåller, att beträffande hårdare kvaliteter amerikanskt vete priset i allmänhet överstigit priset å svenskt vete med c:a 2 à 3 kr. per 100 kg.

Grosshandlaren *Pehr Swartz*, Norrköping, yttrar, att visserligen uppköpspriserna å tullskyddad svensk spannmål plägat konstant mer eller mindre understiga priserna å motsvarande utländska varuslag vid svensk tullgräns med tillägg av tull, men att skillnaden dock alltmera reducerats, ej minst tack vare det förhållandet, att goda inhemska mjölmärken på grund av kvarnteknikens stora framsteg i landet numera kunnat väl hävda sin plats i konkurrensen med de utländska.

Ett huvudskäl till den inhemska spannmålens lägre pris även i förhållande till därmed jämngod utländsk vara har varit de stora utbuden omedelbart efter skörden. Handeln med en sådan artikel som spannmål är förenad med stora risker. Dels är spannmål en skäligen ömtålig artikel, som kvalitativt snart nog kan försämras vid fuktig och varm väderlek, dels är den ofta underkastad häftiga och oberäkneliga prisfluktuationer. Vid stora utbud kan det då knappast förtänkas även den reelle spannmålsuppköparen, om han genom en större vinstmarginal söker försäkra sig mot risken av att lägga sig till med stora lager. Ju bättre lagringsmöjligheterna blivit, dess mera hava emellertid dessa risker

kunnat minskas. Alla större kvarninrättningar torde numera vara försedda med till dem angränsande, rymliga s. k. silos, där spannmålen billigt, bekvämt och väl kan skötas och därifrån direkt tillföras kvarnen. De nya lagerhusen uppvisa också förbättrade lagringsmöjligheter.

Beträffande vete spelar eljest kvalitetsfrågan en bestämmande roll för priset. Viktigast är därvid skillnaden mellan s. k. hårt och mjukt vete. Härom yttras i skrivelsen följande: "Det hårda vetet innehåller vanligen 11 till 13 % fuktighet, under det att det mjukvete, som det närmast här är fråga om — nämligen svenskt, nordtyskt och danskt — vanligen beräknas innehålla 18 till 20 %. Den färdiga produkten, vetemjölet, får ej gärna hålla mer än ungefär 17 % för att tåla lagring.

Att det hårda vetet är mera värt än det mjuka redan genom sina bättre lagringsegenskaper och sin större torrhetshalt är självklart. Därtill kommer att det har egenskapen av att vara 'starkare' än det mjuka på grund av sin höga glutenhalt och att det därigenom vid lämplig tillsats till mjukvetet åstadkommer ett bakkraftigare mjöl än detta senare enbart använt kan göra. Nu beror det slutligen på huru det mjuka vetet blivit inbärgat. Har kvaliteten blivit fullgod, är behovet av hårt vete som tillsats mindre, har det däremot blivit ogynnsamt inbärgat, föreligger ett större sådant.

Utländskt hårt vete har alltså förutsättningar att betinga högre pris än det mjuka, och prisskillnaden kan på grund av större efterfrågan bli särskilt stor under år med ogynnsamma bärgningsförhållanden. Jag förutsätter då nöjaktig renhetsgrad och jämnhet hos det utländska, vilket ju ingalunda alltid är fallet.

Mjukt vete, av exotiskt ursprung, måste också på grund av större torrhetshalt, större tunnskalighet och ljusare kärna, skattas högre proportionsvis än det svenska.

Men blir det fråga om med det svenska fullt jämförbara provenienser, såsom nordtyska och danska, anser jag, att man icke kan påstå, att någon omotiverad prisskillnad att tala om förefunnits. Svenska vetet är också fullt jämbördigt med dessa nordeuropeiska kvaliteter och gör sig väl i goda blandningar.

Alltemellanåt hava dock mera uppenbara divergenser varit att anteckna, nämligen under de år, då skörden blivit kvalitativt dåligt inbärgad. Dåliga kvaliteter äro för både säljare och köpare svåra att uppbevara, de kräva stora magasinsutrymmen men kunna endast i begränsad utsträckning ingå i mjölblandningen, om denna ej skall giva anledning till klagomål från konsumtionens sida. Spannmålens fuktighetshalt är visserligen ej längre så ödesdiger som förr, sedan den våta spannmålen kan torkas efter fullt rationella metoder. Men den s. k. sötighetsprocenten är ännu lika viktig att studera som förr. Lönngrodd spannmål i blandningen har vållat mången fula spratt, och största försiktighet och återhållsamhet vid inköpen är därför av nöden, när skörden blivit dåligt inbärgad.

Å andra sidan vill producenten av naturliga skäl bliva av med sådan spannmål så fort som möjligt, uppköparen däremot taga emot så litet som möjligt. Kvarnen kan ej forcera några inköp, särskilt om den är mån om att hålla en god, jämn kvalitet på sitt mjöl. All spannmål, men i synnerhet dåligt bärgad, måste, tröskad eller otröskad, helst ligga lagrad en tid för att hinna svetta ut före förmalningen. Förmales den dessförinnan, måste äldre mjöl eller gammal spannmål tillföras blandningen. Detta torde vara ett känt förhållande, men vad som däremot torde vara mindre känt är, att den lämpliga procenthalten av all spannmål av "ny skörd", som bör användas i den nya blandningen, vid de stora fordringar allmänheten numera ställer på ett gott mjöl, ej utan en tids experimenterande kan hinna fastställas. Ännu mera inkrånglade och tidsödande bliva experimenten naturligtvis, när man har att göra med undermålig vara. Först småningom inträder köplusten under sådana år. Stora utbud och liten efterfrågan

följa sålunda dåligt bärgade skördar åt och utöva därmed en press på marknadsläget. Det låter sig nog ej heller förneka, att dåliga kvaliteter ofta draga med sig i fallet även de bättre.»

I fråga om den inhemska rågen yttras, att denna, dels till följd av att den numera på grund av noggrannare bärgning levereras i allt bättre kvaliteter, dels sedan det blivit allt mera brukligt, att vissa eftermjölsprodukter, som uppstå vid den ökade veteförmalningen, tillsättas rågmjölet, under senare tider kunnat användas utan den förr tämligen obligatoriska tillsatsen av utländsk vara.

Då rågen vidare i allmänhet tröskas senare än vetet, blir höstutbudet däraf också mindre överväldigande. Rågen har därför ej varit utsatt för pristryck av alldeles samma anledning som vetet. Däremot tillkommer understundom för denna spannmålssort en annan prisnedpressande faktor, och det är de år man kan misstänka, att den i landet skördade rågen kvantitativt kan komma att överstiga årskonsumtionen, något som aldrig torde förväntas bliva fallet med vetet. Priset får då en given tendens att hålla sig under världsmarknadspriset.

Konsul *C. Fritsch*, Landskrona, framhåller, att det i grunden är omöjligt att åtminstone beträffande vete och korn ens tillnärmelsevis angiva skillnaden i pris mellan inländsk och utländsk vara, då en jämförelse härutinnan måste baseras på ensartade kvaliteter, men den importerade varan av vete och råg som regel varit av helt annan kvalitet än den inhemska och på grund därav i användningen mera värdefull. Råg åter har importerats från Tyskland i någorlunda samma kvaliteter som den inhemska varan, och i allmänhet kan sägas, att priserna å skånsk råg varit någorlunda jämnställda med priset på den utländska varan med tillägg av tullen.

Vidkommande kvalitetsfrågan framhålles det, att det för förbrukarna, resp. kvarnar och bryggerier, naturligtvis spelar en stor roll, om varan är av ensartad kvalitet eller om densamma framkommer i oensartade, mindre handelsgilla partier. Som regel har vid bedömandet av vete- och rågkvaliteterna kvalitetsvikten varit avgörande samt, om varan varit fuktig eller mindre välbärgad, även dessa omständigheter. Beträffande korn inverkar även kornsorten samt jordmånen, varpå densamma vuxit.

Konsul *F. E. Neess*, Landskrona, yttrar, att i viss mån har tullens inverkan på priset å olika slag av svensk spannmål berott på den inhemska produktionens storlek i förhållande till konsumtionen. I fråga om vete säges, att över huvud taget priset på inhemsk vara varit ungefär så mycket högre än det pris, vartill motsvarande utländska kvalitet kunnat importeras, som beloppet av tullen, d. v. s. tullen har varit nära nog effektiv, vilket dock icke hindrat att vissa utländska vetesorter stått i ännu högre pris, beroende på deras bättre och värdefullare kvalitet. Huvudorsaken till denna tullens effektivitet har påtagligen varit det förhållandet, att landets produktion av vete icke på långt när kunnat täcka behovet, så att det alltid förelegat ett betydande importbehov, i allmänhet motsvarande ungefär halva konsumtionen, dock ganska starkt varierande efter den inhemska skördens storlek och beskaffenhet.

Beträffande råg har däremot saken ställt sig något annorlunda på grund av landets egen stora produktion, som medgivit importens inskränkande till en relativt betydligt mindre kvantitet. Priset på svensk råg har därför något understigit priset plus tullen på utländsk, i allmänhet med 1 kr. å 1 kr. 50 öre per 100 kg, ja, det har t. o. m. hänt, att under år med en stor inhemsk skörd tullen tidtals mer eller mindre bortelimineras. I enstaka fall har t. o. m. priset på råg stått lika på båda sidor om Öresund.

Vid bedömandet av tullens inverkan på priset å korn framhålles vikten att skilja mellan maltkorn och foderkorn. Produktionen av maltkorn, som endast

kan produceras i Skåne och på öarna Gottland och Öland, har vid normal skörd i allmänhet täckt konsumtionen. Ett importbehov har därför egentligen aldrig förelegat. Detta oaktat har priset på svenskt maltkorn nästan, om än icke fullt, kunnat hållas uppe invid det utländska priset med tillagd tull, utan att någon import, i stort sett, förekommit, då man undantager ett och annat år.

Prisbildningen för foderkorn röner däremot ett starkt inflytande av konkurrensen med den tullfria majsen, då båda dessa fodermedel huvudsakligen användas för samma ändamål, nämligen till svinfoder.

Av vete odlas i Sverige så gott som uteslutande mjuka sorter, och dessa betinga helt naturligt oberoende av tullen ett lägre pris än de för framställandet av kvalitetsmjöl erforderliga hårda, utländska sorterna. Eljest gäller, beträffande det inhemska vetet, att det, levererat i småposter, vid välbärgade skördar i allmänhet icke varierar synnerligen mycket i kvalitet. Skillnaden inskränker sig huvudsakligen till renhetsgraden. Vid skördar med svårt bärgningsväder blir dock förhållandet annorlunda, och stora skiljaktigheter kunna då uppstå, vilka endast genom omsorgsfull och skicklig skötsel kunna i viss mån utjämnas.

För maltkornets pris är ävenledes kvalitetsfrågan av avgörande betydelse liksom sortrenheten. Av alla sädesslag är detta det svåraste att odla. Emellertid är maltkornet från Skåne, och till en viss grad även från öarna, även med högt ställda fordringar fullt tillfredsställande för öltillverkningen och är icke i behov av någon komplettering eller ersättning med utländska sorter. Men här äro småposterna till den grad olikartade, att knappast tvenne partier äro varandra absolut lika. Här kräves därför ett sakkunnigt omdöme, omsorgsfull behandling, sortering och rensning som en oavvislig nödvändighet.

De anförda yttrandena understryka alltså, att det måste anses som en så gott som omöjlig uppgift att med någon exakthet angiva hur stor prisförhöjning som i regel tillföres den inhemska spannmålen genom tullarna, detta huvudsakligen på grund av de stora olikheter i kvalitet, som äro rådande. Det framgår emellertid, att man ansett det inhemska vetet i allmänhet fullt jämförbart med nordtyskt och danskt, men underlägset de importerade amerikanska, hårda vetesorterna. Den svenska rågen åter har ansetts över huvud jämngod med vilken som helst utländsk.

Att ändock priset på den inhemska säden vanligen understigit priset å motsvarande utländsk vara vid tullgränsen med tillägg av tullen förklaras genom flera omständigheter, i första rummet det vanliga förhållandet, att varan tillföres köparen i smärre, ojämna partier, samt dess mindre handelsgilla beskaffenhet överhuvudtaget. Detta gäller samtliga spannmålsslag. För vete tillkommer speciellt det merendels mycket starka utbudet strax efter tröskningen, då lantbrukarna i brist på lagringslokaler sträva att fortast möjligt avyttra sina partier. I mindre mån verkar denna omständighet för rågen, vars försäljning i allmänhet utsträckes under längre tid. Här är däremot den inhemska skördens storlek och det åtminstone i bättre skördeår jämförelsevis ringa importbehovet en huvudorsak till att priset å den inhemska varan ofta med avsevärt mindre belopp än tullen överstiger priset å den utländska utanför tullgränsen. I ännu högre grad torde detta vara fallet beträffande kornet. För samtliga spannmålsslag gäller naturligtvis, att under år, då grödan är illa bärgad och fuktig, priset mer än eljest nedpressas.

Att med siffror giva belägg för dessa förhållanden är, som nämnts, mycket svårt. Dock skall här åtminstone något material till frågans belysning framläggas.

Diagram 12 har ådagalagt det uppenbara samband, som rått mellan de inhemska skördarnas storlek samt de svenska vete- och rågprisernas avvikelser från världsmarknadens priser. För utrönande av den årligen växlande skördekvalitetens inflytande härå har verkställts en matematisk analys, varvid man genom uträknande av korrelationskoefficienter sökt fastställa det eventuellt förefintliga sambandet mellan nämnda prisdifferenser samt vete- och rågskördarnas genomsnittliga vikt per rymdenhet enligt jordbruksstatistiken. Analysen har emellertid givit ett negativt resultat, d. v. s. något samband av antydd art har icke kunnat påvisas. Detta är också rätt förklarligt. I stort sett visar statistiken, att just de år, då skördarna varit små, de i regel också varit till kvaliteten underhaltiga (för såvitt denna framgår av vikten). Här ha alltså samtidigt förelegat två faktorer, som påverkat priset i motsatt riktning och därvid har kvantiteten verkat starkare än kvaliteten. För övrigt är det väl så, att prisnoteringarna år för år avse vara av någorlunda likartad beskaffenhet. Har skörden ett år varit av övervägande dålig kvalitet, har detta då endast haft till följd, att noteringarna blivit mindre signifikativa för skördevärdet i dess helhet.

Vad därefter angår frågan med vilket genomsnittligt belopp priserna å inhemsk tullskyddad spannmål av ordinär beskaffenhet överstigit priserna å jämförbar vara å utländsk tullfri marknad, så meddelas i tab. 45—46 siffror, som äro ägnade att åtminstone i någon mån belysa förhållandet.

Här jämföras med varandra priserna för månaderna september—februari i Stockholm, Malmö och Köpenhamn ävensom i England beträffande vete och i Bremen beträffande råg. De svenska noteringarna avse uteslutande inhemsk vara av god genomsnittskvalitet, Köpenhamnsnoteringarna likaledes inhemsk, dansk vara, de engelska noteringarna (de s. k. gazette-priserna) genomsnitt för brittiskt vete å ett stort antal platser i England och Wales, Bremennoteringarna importerad, sydrysk råg exkl. tull.

Av skäl som förut anförts vore det icke rättvist att jämföra priserna å svenskt *vete* med noteringarna å de stora världsbörserna å högklassigt amerikanskt, canadensiskt eller ryskt vete. Jämförelsen med de engelska gazettepriserna har större berättigande såsom gällande varor av någorlunda likartad typ. Det torde dock förhålla sig så, att just på grund av den omständigheten, att England är centralmarknaden för tillförsel av vete från alla världsdelar, priserna därstädes å den egna produkten ofta otillbörligt nedpressas. Härtill kommer, att de engelska gazette-priserna egentligen angivas efter rymd och omräknas till vikt med ledning av vissa antagna relationstal. En viss osäkerhet vidlåder givetvis alltid sådana omräknade priser. Köpenhamnsmarknaden erbjuder otvivelaktigt det lämpligaste jämförelsematerialet. Visserligen torde noteringarna där mer än i England påverkas av lokala tillfälligheter. Men vid genomsnitt för längre perioder utjämnas ju dessa.

Vetepriset under tullfrihetsperioden 1880—87 ställer sig för Stockholm 16 öre lägre än i Köpenhamn och 1 öre lägre än i England, för Malmö 14 öre högre än i Köpenhamn och 29 öre högre än i England, allt per 100 kg; skillnaderna äro alltså obetydliga. Under de följande särskilda tullperioderna, då den svenska tullen utgjorde resp. 2·50, 1·25 och 3·70 kr. per 100 kg, uppgingo motsvarande skillnader till nedanstående belopp (kr. per 100 kg):

TAB. 45. HÖSTPRISER FÖR VETE, RÅG, KORN OCH HAVRE, ÅREN 1880—1913.

MEDELTAL FÖR MÅNADERNA SEPTEMBER—FEBRUARI.

KR. PER 100 KG.

År	Vete				Råg				Korn			Havre		
	Stockholm	Malmö	Köpenhamn	England	Stockholm	Malmö	Köpenhamn	Bremen	Stockholm	Malmö	Köpenhamn	Stockholm	Malmö	Köpenhamn
1880	18·91	18·54	18·46	17·72	17·52	16·58	16·60	17·54	14·70	13·78	14·54	11.72	11·77	13·09
81	19·35	21·72	20·74	19·56	16·23	16·25	15·95	15·88	13·41	14·11	14·45	11·60	12·27	13·56
82	17·38	16·86	16·58	17·14	11·92	11·94	12·10	11·96	11·06	11·94	12·64	9·55	10·62	11·58
83	17·07	16·93	16·48	16·53	11·82	12·03	12·19	11·95	12·11	12·35	13·09	9·86	11·03	12·41
84	13·60	13·66	13·70	13·54	11·25	11·92	12·09	11·58	11·41	11·86	12·90	10·25	11·07	12·31
85	11·74	12·51	12·45	12·71	9·35	10·03	10·11	9·51	11·09	11·25	12·09	9·74	9·96	11·11
86	13·12	13·21	13·77	13·55	9·09	9·72	9·92	8·94	9·73	11·19	13·33	8·79	9·59	10·72
87	12·09	12·27	12·37	12·59	7·77	8·68	8·63	7·77	7·68	10·04	12·33	7·66	8·15	9·20
88	16·56	16·40	14·28	13·19	11·31	12·29	10·44	9·50	11·58	10·58	12·50	8·95	8·93	10·45
89	16·08	15·25	12·87	12·47	12·66	12·94	11·40	10·43	12·13	13·06	15·33	10·89	11·74	13·37
1890	16·17	15·80	13·97	13·43	13·24	13·54	11·95	11·34	12·50	11·46	12·00	9·20	9·61	10·87
91	19·06	18·01	17·06	15·05	18·94	16·70	16·43	17·89	14·95	13·86	14·58	11·95	12·38	14·53
92	13·75	12·95	11·92	11·36	11·86	12·18	10·77	11·33	11·52	11·14	11·09	9·03	9·86	11·00
93	12·48	12·04	10·93	11·06	9·94	10·15	9·65	10·07	10·17	11·14	10·73	10·71	10·90	10.25
94	10·86	10·70	9·32	8·22	9·15	9·86	8·43	7·23	9·04	9·92	9·78	7·66	8·27	9·32
95	13·04	13·56	10·16	10·41	10·29	11·21	8·52	7·69	9·84	11·11	9·74	7·45	8·11	9·28
96	15·75	15·54	11·99	12·03	11·40	11·81	8·85	8·56	11·75	13·29	10·33	9·31	9·81	10·86
97	18·11	16·88	13·59	14·14	12·23	12·63	10·25	9·92	13·06	13·17	11·59	9·59	10·71	12·44
98	15·46	15·46	12·14	11·21	13·33	13·86	11·07	10·72	11·90	11·46	11·30	9·76	10·19	10·80
99	14·38	14·18	10·59	10·85	13·86	14·07	10·98	10·55	12·52	14·05	11·48	11·08	10·44	10·64
1900	14·46	14·23	10·71	11·39	12·42	12·50	9·98	9·76	12·52	11·96	10·39	9·61	10·14	10·80
01	15·67	15·90	·	11·16	12·68	13·18	10·64	9·53	12·61	13·41	10·80	11·59	11·34	12·05
02	14·98	14·23	10·91	10·65	12·79	13·00	10·20	9·55	13·50	13·09	10·46	11·21	11·79	11.32
03	14·42	14·58	11·48	11·19	12·04	12·19	9·87	9·33	10·50	12·24	10·68	9·82	9·73	10·30
04	14·58	15·94	12·49	12·62	12·66	13·07	10·45	10·05	11·38	12·15	11·63	10·67	10·98	11·20
05	15·71	15·94	12·60	11·66	14.15	14·09	11·90	11·83	12·83	13·89	12·06	11·04	11·35	12·12
06	14·84	14·40	11·26	10·95	12·98	12·15	10·81	10·35	12·67	13·40	11·71	10·02	10·57	10·85
07	17·54	17·75	15·31	14·15	15·67	16·77	14·28	15·19	14·36	14·57	13·26	12·22	11·67	11·94
08	17·09	16·52	13·67	13·40	14·11	14·17	11·90	13·41	12·52	14·00	13·18	9·73	10·71	11·08
09	18·13	17·55	14·66	13·80	14·05	14·11	11·55	12·36	13·40	12·76	11·54	11·40	11·00	11·18
1910	16·11	15·94	12·77	12·71	12·38	12·27	10·23	9·94	12·25	13·21	11·80	10·04	10·34	10·72
11	16·74	16·65	13·75	13·77	15·39	15·57	13·01	12·93	14·65	14·70	14·85	12·76	13·36	13·34
12	16·57	17·19	13·65	13·20	14·06	15·05	12·54	12·88	12·86	14·73	14·46	11·01	12·21	12·52
13	14·16	15·00	12·33	12·92	13·53	13·54	11·28	10·64	10·43	12·41	12·15	10·17	10·65	10·84

TAB. 46. DIFFERENSER MELLAN DE I TAB. 45 ANGIVNA HÖSTPRISERNA Å VETE, RÅG, KORN OCH HAVRE, ÅREN 1880—1913.

KR. PER 100 KG.

År	Vete				Råg				Korn		Havre	
	Stockholm—Köpenhamn	Malmö—Köpenhamn	Stockholm—England	Malmö—England	Stockholm—Köpenhamn	Malmö—Köpenhamn	Stockholm—Bremen	Malmö—Bremen	Stockholm—Köpenhamn	Malmö—Köpenhamn	Stockholm—Köpenhamn	Malmö—Köpenhamn
1880	+ 0·45	+ 0·08	+ 1·19	+ 0·82	+ 0·92	— 0·02	— 0·02	— 0·96	+ 0·16	— 0·76	— 1·37	— 1·32
81	— 1·39	+ 0·98	— 0·21	+ 2·16	+ 0·28	+ 0·30	+ 0·35	+ 0·37	— 1·04	— 0·34	— 1·96	— 1·29
82	+ 0·80	+ 0·28	+ 0·24	— 0·28	— 0·18	— 0·16	— 0·04	— 0·02	— 1·58	— 0·70	— 2·03	— 0·96
83	+ 0·59	+ 0·45	+ 0·54	+ 0·40	— 0·37	— 0·16	— 0·13	+ 0·08	— 0·98	— 0·74	— 2·55	— 1·38
84	— 0·10	— 0·04	+ 0·06	+ 0·12	— 0·84	— 0·17	— 0·33	+ 0·34	— 1·49	— 1·04	— 2·06	— 1·24
85	— 0·71	+ 0·06	— 0·97	— 0·20	— 0·76	— 0·08	— 0·16	+ 0·52	— 1·00	— 0·84	— 1·37	— 1·15
86	— 0·65	— 0·56	— 0·43	— 0·34	— 0·83	— 0·20	+ 0·15	+ 0·78	— 3·60	— 2·14	— 1·93	— 1·13
87	— 0·28	— 0·10	— 0·50	— 0·32	— 0·86	+ 0·05	—	+ 0·91	— 4·65	— 2·29	— 1·54	— 1·05
Medeltal 1880/87	— 0·16	+ 0·14	— 0·01	+ 0·29	— 0·33	— 0·06	— 0·03	+ 0·24	— 1·77	— 1·11	— 1·85	— 1·19
1888	+ 2·28	+ 2·12	+ 3·37	+ 3·21	+ 0·87	+ 1·85	+ 1·81	+ 2·79	— 0·92	— 1·92	— 1·50	— 1·52
89	+ 3·21	+ 2·38	+ 3·61	+ 2·78	+ 1·26	+ 1·54	+ 2·23	+ 2·51	— 3·20	— 2·27	— 2·48	— 1·63
90	+ 2·20	+ 1·83	+ 2·74	+ 2·37	+ 1·29	+ 1·69	+ 1·90	+ 2·20	+ 0·50	— 0·54	— 1·67	— 1·26
91	+ 2·00	+ 0·95	+ 4·01	+ 2·96	+ 2·51	+ 0·27	+ 1·05	— 1·19	+ 0·37	— 0·72	— 2·58	— 2·15
Medeltal 1888/91	+ 2·42	+ 1·82	+ 3·43	+ 2·83	+ 1·48	+ 1·31	+ 1.75	+ 1·58	— 0·81	— 1·38	— 2·05	— 1·64
1892	+ 1·93	+ 1·03	+ 2·39	+ 1·59	+ 1·09	+ 1·41	+ 0·53	+ 0·85	+ 0·43	+ 0·05	— 1·97	— 1·14
93	+ 1·55	+ 1·11	+ 1·42	+ 0·98	+ 0·29	+ 0·50	— 0·13	+ 0·08	— 0·56	+ 0·41	+ 0·46	+ 0·65
94	+ 1·54	+ 1·38	+ 2·64	+ 2·48	+ 0·72	+ 1·43	+ 1·92	+ 2·63	— 0·74	+ 0·14	— 1·66	+ 1·05
Medeltal 1892/94	+ 1·64	+ 1·17	+ 2·15	+ 1·68	+ 0·70	+ 1·11	+ 0·77	+ 1·18	— 0·29	+ 0·20	— 1·02	+ 0·19
1895	+ 2·88	+ 3·40	+ 2·63	+ 3·15	+ 1·77	+ 2.69	+ 2·60	+ 3·52	+ 0·10	+ 1·37	— 1·83	— 1·17
96	+ 3·76	+ 3·55	+ 3·72	+ 3·51	+ 2·55	+ 2·96	+ 2·84	+ 3·25	+ 1·42	+ 2·96	— 1·55	— 1·05
97	+ 4·52	+ 3·29	+ 3·97	+ 2·74	+ 1·98	+ 2·38	+ 2·31	+ 2·71	+ 1·47	+ 1·58	— 2·85	— 1·73
98	+ 3·32	+ 3·32	+ 4·25	+ 4·25	+ 2·26	+ 2·79	+ 2·61	+ 3·14	+ 0·60	+ 0·16	— 1·04	— 0·61
99	+ 3·79	+ 3·59	+ 3·53	+ 3·33	+ 2·88	+ 3·09	+ 3·31	+ 3·52	+ 1·04	+ 2·57	+ 0·44	— 0·20
1900	+ 3·75	+ 3·52	+ 3·07	+ 2·84	+ 2·44	+ 2·52	+ 2·66	+ 2·74	+ 2·13	+ 1·57	— 1·19	— 0·66
01	—	—	+ 4·51	+ 4·74	+ 2·04	+ 2·54	+ 3·15	+ 3·65	+ 1·81	+ 2·61	— 0·46	— 0·71
02	+ 4·07	+ 3·32	+ 4·38	+ 3·58	+ 2·59	+ 2·80	+ 3·24	+ 3·45	+ 3·04	+ 2·63	— 0·11	+ 0·47
03	+ 2·94	+ 3·10	+ 3·23	+ 3·39	+ 2·17	+ 2·32	+ 2·71	+ 2·86	— 0·18	+ 1·56	— 0·48	— 0·55
04	+ 2·09	+ 3·45	+ 1·96	+ 3·32	+ 2·21	+ 2·62	+ 2·61	+ 3·02	— 0·25	+ 0·52	— 0·53	— 0·22
05	+ 3·11	+ 3·34	+ 4·05	+ 4·28	+ 2·25	+ 2·19	+ 2·32	+ 2·26	+ 0·77	+ 1·33	— 1·08	— 0·77
06	+ 3·58	+ 3·14	+ 3·99	+ 3·45	+ 2·17	+ 3·34	+ 2·63	+ 2·80	+ 0·96	+ 1·29	— 0·83	— 0·28
07	+ 2·23	+ 2·44	+ 3·39	+ 3·60	+ 1·39	+ 2·49	+ 0·48	+ 1·58	+ 1·10	+ 1·31	+ 0·28	— 0·27
08	+ 3·42	+ 2·85	+ 3·69	+ 3·12	+ 2·21	+ 2·27	+ 0·70	+ 0·76	— 0·66	+ 1·82	— 1·35	— 0·37
09	+ 3·47	+ 2·89	+ 4·33	+ 3·75	+ 2·50	+ 2·56	+ 1·69	+ 1·75	+ 1·86	+ 1·22	+ 0·22	— 0·18
1910	+ 3·34	+ 3·17	+ 3·40	+ 3·23	+ 2·15	+ 2·04	+ 2·44	+ 2·33	+ 0·45	+ 1·41	— 0·68	— 0·38
11	+ 2·99	+ 2·90	+ 2·97	+ 2·88	+ 2·38	+ 2·56	+ 2·46	+ 2·64	— 0·20	— 0·15	— 0·58	+ 0·02
12	+ 2·92	+ 3·54	+ 3·37	+ 3·99	+ 1·52	+ 2·51	+ 1·18	+ 2·17	— 1·60	+ 0·27	— 1·51	— 0·31
13	+ 1·83	+ 2·67	+ 1·24	+ 2·08	+ 2·25	+ 2·36	+ 2·89	+ 2·90	— 1·72	+ 0·26	— 0·67	— 0·19
Medeltal 1895/1913	+ 3·22	+ 3·19	+ 3·46	+ 3·43	+ 2·20	+ 2·58	+ 2·31	+ 2·69	+ 0·64	+ 1·38	— 0·83	— 0·48

	1880/87	1888/91	1892/94	1895/13
Stockholm—Köpenhamn	— 0·16	+ 2·42	+ 1·64	+ 3·22
Malmö—Köpenhamn	+ 0·14	+ 1·82	+ 1·17	+ 3·19
Stockholm—England	— 0·01	+ 3·43	+ 2·15	+ 3·46
Malmö—England	+ 0·29	+ 2·83	+ 1·68	+ 3·43

Under åren 1888—94 uppvisa alltså de svenska priserna gent emot de engelska en differens avsevärt större än tullbeloppet. Dessa år voro just de, då den transoceana vetetillförseln tog en omfattning som aldrig tillförne och då vetepriset på världsmarknaden nådde sitt bottenläge. England och dess jordbruk var det som främst fick taga emot stöten, och även i förhållande till andra frihandelsländer företedde detta land dessa år en anmärkningsvärt låg prisnivå. Man finner sedermera förhållandet mellan England och Danmark i denna punkt jämkat till större överensstämmelse. Under åren 1895—1913 lågo de svenska priserna över de danska med i genomsnitt 3·21 kr. och över de engelska med i genomsnitt 3·44 kr. eller med resp. 87 och 93 % av tullsatsen.

För *råg* innehåller tab. 45 jämförelse mellan Stockholms- och Malmöpriserna å ena sidan och Köpenhamns- och Bremennoteringarna å den andra. Motsvarande sammanställning som den ovan för vete anförda ter sig för råg sålunda:

	1880/87	1888/91	1892/94	1895/13
Stockholm—Köpenhamn	— 0·33	+ 1·48	+ 0·70	+ 2·20
Malmö—Köpenhamn	— 0·06	+ 1·31	+ 1·11	+ 2·58
Stockholm—Bremen	— 0·03	+ 1·75	+ 0·77	+ 2·31
Malmö—Bremen	+ 0·24	+ 1·58	+ 1·18	+ 2·69

Priset under tullfrihetsperioden stod å de svenska orterna i genomsnitt 20 öre under Köpenhamnspriset och 11 öre över Bremenpriset, således en helt obetydlig skillnad. De följande perioderna utvisa genomsnittligt en skillnad av resp. 1·39, 0·91 och 2·39 kr. mellan Sverige och Danmark och 1·66, 0·98 och 2·50 kr. mellan Sverige och Bremen eller resp. 55·6, 64·8 och 64·6 samt 66·4, 78·4 och 67·6 % av tullbeloppet.

Betydligt svårare än beträffande rågpriserna är det i fråga om *korn*priserna att komma till någon klarhet om huru prisförhållandet varit mellan svensk och utländsk vara. De ovan anförda noteringarna å Stockholms börs avse mälarekorn, som endast i mindre grad är användbart som maltkorn. Ej heller Malmönoteringarna torde vara representativa för prima maltkorn. Köpenhamnsnoteringarna åter avse, enligt särskilt inhämtad upplysning, »gode Kvaliteter, anvendelige til Maltbyg».

Skillnaden mellan de tre städernas kornnoteringar uppgår för de fyra perioderna till följande belopp:

	1880/87	1888/91	1892/94	1895/13
Stockholm—Köpenhamn	— 1·77	— 0·81	— 0·29	+ 0·64
Malmö—Köpenhamn	— 1·11	— 1·38	+ 0·20	+ 1·38

Dessa siffror visa, att även korn, som under tullfrihet skulle stått 1 à 2 kr. lägre i pris än danskt bryggerikorn, under den tid 3·70-kronorstullen varit rådande betalts någon krona dyrare. Det är sålunda tydligt, att tullen visst icke varit utan betydelse för prisbildningen å inhemskt korn.

För prima skånskt och gottländskt maltkorn meddelar prof. Wohlin i sin utredning angående det svenska jordbrukets inrikes avsättningsförhållanden höstpriser mastfritt, resp. landfritt Stockholm för åren 1903—1912 enligt

uppgifter lämnade av grosshandlaren G. A. Du Rietz. Dessa priser uppgå för nämnda 10-årsperiod i genomsnitt till resp. 15·03 och 13·85 kr. per 100 kg. Wohlin anför, att frakt och övriga omkostnader vid transport sjövägen Skåne—Stockholm under ifrågavarande tid belöpte sig till c:a 1 kr. per 100 kg. Frändrages detta belopp priset i Stockholm å skånskt maltkorn, uppstår en skillnad mot Köpenhamnsnoteringen för samma period av 3·37 kr.

De resultat angående skyddstullens utnyttjande för korn, som kunna dragas ur här anförda siffror äro uppenbarligen mycket osäkra. Ovan anförda yttranden från representanter för spannmålshandeln äro på denna punkt även motsägande. Största avseendet torde dock böra fästas vid konsul Neess' på mångårig erfarenhet grundade omdöme, att som regel priset på svenskt maltkorn nästan, om än icke fullt, kunnat hållas uppe invid det utländska priset med tillagd tull. Här meddelade siffror motsäga icke detta uttalande. Foderkornets pris har enligt samme fackman rönt huvudsakligt inflytande av majspriset. Tab. 46 ådagalägger också, att från 1908, då majstullen sänktes, det svenska simplare kornets pris avsevärt fallit i förhållande till det danska priset. Än mer har detta varit fallet sedan 1911, efter det tullen å majs helt borttagits.

Vad *havre*priserna beträffar intressera de mindre i detta sammanhang, enär havren endast en kortare tid varit tullbelagd (1 kr. per kg. $^{11}/_{2}$ 1888—$^{21}/_{6}$ 1892). Något inflytande på priserna av då gällande tull förmärkes ej; havren var ju denna tid ännu en exportvara för Sverige. Emellertid är det påtagligt, att havrepriset rönt avsevärd påverkan av den genom tullen framkallade prisstegringen å brödsäden. Tab. 46 anger, att åren 1880—87 havrenoteringen i Stockholm och Malmö i genomsnitt understeg Köpenhamnsnoteringen med 1·52 kr. Åren 1895—1913 har skillnaden varit endast 0·66 kr. Ovan å sid. 43 har denna relativa stegring i inlandspriset å havre anförts som en bidragande orsak till den från 90-talets mitt upphörda exporten.

I fråga om de tullbelagda *baljväxterna* (ärter och bönor till människoföda) föreligga i måhända ännu högre grad än beträffande kornet svårighet att anställa verkligt upplysande prisjämförelser. Här skola, för att giva en antydan om prisförskjutningen i förhållande till utlandsmarknaden under tullarnas inflytande, markegångsprisen å matärter (riksmedeltalen) anföras och där bredvid de danska Kapitelstaksternes priser beträffande »hvide Ærter». I bägge fallen angivas priserna i kronor per hektoliter.

År	Sverige Markegång	Danmark Kapitelstaksterne	Differens	Svensk tull [1]
1880/87	10·95	10·22	0·73	—
1888/91	10·69	9·30	1·39	1·95
1892/94	9·87	8·72	1·15	0·98
1895/04	11·22	8·54	2·68	2·89
1905/13	13·21	9·77	3·44	2·89

Med hänsyn till att det svenska priset redan under tullfriheten stod c:a 70 öre per hl över det danska skulle man kunna säga, att, av de anförda siffrorna att döma, tullsatsen till en början framträdde med knappt hava sitt belopp i det svenska inlandspriset, men att sedan en allt större del därav kunnat av de svenska producenterna utnyttjas. Förmodligen sammanhänger detta med det under senare år ökade importbehovet (se tab. 16).

[1] Omräknad i kr. per hl under antagande att 1 hl väger 78 kg.

Frågan om i vad mån spannmålstullarna i olika grad utnyttjats inom olika landsdelar har av prof. Wohlin gjorts till föremål för en undersökning i den här förut åberopade avhandlingen: Spannmålspriser och spannmålstullar i Sverige 1873—1903 (Ekonomisk Tidskrift 1905).

Han begagnar sig därvid av en jämförelse mellan de svenska markegångspriserna och de danska Kapitelstaksterne och anser sig kunna uttala som ett resultat av undersökningen, »att det i främsta rummet är ett distrikts allmänna köpkraft som är avgörande för dess absorptionsförmåga av en tull», och att som följd härav »agrarskyddet är större i rika trakter än i fattiga; sålunda i regeln större, där det är mindre av nöden, och mindre, där det är mer av nöden». Utan att ingå på ett bedömande av huruvida det förebragta materialet berättigar till så vittgående slutsatser måste man konstatera, att såväl av de i den citerade uppsatsen meddelade prissammanställningarna som av vad här ovan å sid. 81 ff. anförts framgår, att i fråga om brödsäden en prisförskjutning under tullskyddsperioden ägt rum på ett sådant sätt, att priserna i de mera gynnade trakterna (Skåne, Östergötland, Mälareprovinserna o. s. v.) stegrats i förhållande till priserna i de magrare. Huruvida detta har något direkt samband med tullskyddet eller om detsamma skulle inträffat, även om inga tullar funnits, är emellertid en sak, som torde vara så gott som omöjlig att avgöra. I varje fall ligger det närmast till hands att här peka på förändringar i kommunikationer och avsättningsförhållanden, som verkat dels utjämnande på prisläget å de förut mera avgränsade lokalmarknaderna, dels höjande på priserna i trakterna närmast de stora kvarncentra.

10. Prisutvecklingen på den svenska spannmålsmarknaden efter världskriget.[1]

Den internationella spannmålshandeln — liksom många andra handelsgrenar — omstörtades fullständigt av världskriget och dess följdföreteelser. Kriget utkämpades till väsentlig del på bördiga områden, som därigenom föröddes icke blott för stunden utan för åratal efter dess slut. Genom indirekta verkningar, såsom brist på arbetskraft och gödningsämnen, hämmades även spannmålsproduktionen. De statliga åtgärderna, som allmänt vidtogos i Europa för att få till stånd en utvidgad spannmålsproduktion, motvägde icke annat än i några enstaka fall dessa krafter; i vissa fall torde dessa åtgärder t. o. m. hava verkat nedtryckande på produktionen i stället för stimulerande. Viktigast för världsförsörjningen med spannmål blev dock den katastrofala nedgång i Rysslands produktion, som följde omstörtningen av det ryska statsskicket.

I utomeuropeiska länder, där världskrigets produktionshämmande verkningar icke voro så starka, övervägde de produktionslivande verkningarna av krigsårens höga spannmålspriser, så att spannmålsodlingen flerstädes väsentligt utvidgades. Detta var i särskilt hög grad fallet i Canada, där den med vete, råg, korn, havre och majs besådda arealen fördubblades från åren närmast före kriget till åren efter detsamma.

Som en följd av denna utveckling har världens spannmålsförsörjning under krigsåren undergått en betydande omläggning, i det att de transatlantiska produktionsländerna fått en starkt ökad betydelse härför. Detta gäller i fråga om de fyra svenska sädesslagen framför allt vetet och havren.

[1] Denna avdelning är utarbetad av fil. lic. S. G. Cederstrand.

Rågproduktionen åter har aldrig varit av betydelse annat än i Europa, och därför har den visserligen starka minskning därstädes och ökning i transatlantiska länder, som ägt rum under krigsåren, icke som i fråga om vete- och havreproduktionen medfört någon mera märkbar förskjutning i den geografiska fördelningen av denna odling, och i än mindre grad har dettta blivit fallet beträffande kornproduktionen, som minskats i Europa utan att någon ökning av betydenhet skett i transatlantiska länder. En närmare belysning av angivna förhållanden lämnas i efterföljande tablå.

VÄRLDSPRODUKTIONEN AV VETE, RÅG, KORN OCH HAVRE FÖRE OCH EFTER VÄRLDSKRIGET.

(FÖRUTVARANDE RYSKA OMRÅDEN, KINA OCH ASIASISKA TURKIET EJ MEDRÄKNADE.)

Mill. deciton.

		Vete		Råg	
		1909/13	1919/21	1909/13	1919/21
	Världsproduktion	*799·0*	*791·5*	*213·7*	*162.6*
	Därav i				
Norra halvklotet	Europa	348·6	275·0	203·7	141·9
	Nord-Amerika	243·7	308·3	9·4	20·1
	Asien	104·1	93·5	0·0	0·0
	Nord-Afrika	25·6	21·1	0·0	0·0
Södra halvklotet	Syd-Amerika	48·8	59·5	0·4	0·4
	Syd-Afrika	1·7	2·0	0·2	0·2
	Australien o. Nya Zeeland	26·5	32·1	0·0	0·0

		Korn		Havre	
		1909/13	1919/21	1909/13	1919/21
	Världsproduktion	*264·7*	*239·2*	*494·4*	*461·8*
	Därav i				
Norra halvklotet	Europa	131·4	107·0	257·2	195·4
	Nord-Amerika	51·0	51·1	218·4	250·5
	Asien	57·3	57·6	1·1	2·2
	Nord-Afrika	21·3	18·4	2·6	1·8
Södra halvklotet	Syd-Amerika	2·5	3·7	8·6	7·4
	Syd-Afrika	0·3	0·2	1·4	1·1
	Australien o. Nya Zeeland	0·9	1·2	5·1	3·4

Under åren 1920—23 har emellertid, som framgår av nedan anförda uppgifter, kommit till synes en tendens till utveckling tillbaka mot de relationer, som före kriget rådde mellan Europas och Nord-Amerikas spannmålsproduktion.

SPANNMÅLSPRODUKTIONEN I EUROPA OCH NORDAMERIKA 1920—23.

MILL. DECITON. RYSSLAND EJ MEDRÄKNAT.

Vete:	1920	1921	1922	1923[1]
Europa	257·8	330·6	280·6	349·6
Nord-Amerika	302·5	307·3	345·6	345·5
Råg:				
Europa	135·6	193·1	179·1	210·4
Nord-Amerika	18·2	21·1	32·5	22·8
Korn:				
Europa	120·3	123·0	130·4	144·7
Nord-Amerika	55·0	46·7	56·2	60·6
Havre:				
Europa	216·7	218·4	223·6	261·9
Nord-Amerika	299·0	222·3	252·2	270·6

Såsom framgår av den först anförda tablån, har den däri redovisade delen av *världsproduktionen* av vete varit ungefär densamma under efter-

[1] Preliminära beräkningar.

krigsperioden som under förkrigsperioden, men av korn och havre och särskilt av råg har den varit väsentligt mindre. *Tillgångarna* i de i tabellen medräknade delarna av världen ökades emellertid före kriget med den stora ryska spannmålsexporten (jfr ovan sid. 14, 24 och 26), under det att efter kriget hushållningen i dem icke haft tillgång till mer än den egna produktionen, varigenom en nedgång i konsumtionen framtvungits.

Under de år, som förflutit efter världskrigets slut, har, som nyss visats, produktionen utanför Rysslands gränser tillvuxit och sålunda tenderat att ersätta den bortfallna ryska exporten. Detta är i särskilt hög grad fallet i fråga om råg och vete. Då emellertid Rysslands utrikeshandel — och därmed också dess ekonomiska rekonstruktion — väsentligen måste bygga på spannmålsexport, torde man hava att räkna med att de största ansträngningar komma att göras för att åter driva upp en sådan. Sedan 1922 års skörd där bärgades, har detta land också åter börjat framträda såsom säljare av spannmål, ehuru ännu endast i relativt liten skala I samma mån den ryska exporten tilltager i omfattning har man sannolikt att räkna med ett fortsatt pristryck på världsmarknaden. Härvid får dock beaktas, att, allt eftersom välståndet i världen återvänder, en växande efterfrågan för spannmål bör kunna påräknas och dymedelst plats för en viss avsättning för rysk export uppstå, utan att avsättningen av den utomryska produktionen därav beröres.

Prisutvecklingen på världsmarknaden och i Sverige efter världskriget.

Under världskriget stego spannmålspriserna liksom varupriserna i allmänhet kraftigt jämväl efter guldstandard räknat; dock blev prisstegringen för spannmål på världsmarknaden icke så stark som för huvudparten av varor. Detta är liktydigt med att ett *relativt* prisfall på spannmålen inträffade eller m. a. o. en förminskning av spannmålens köpkraft. I den allmänna prissänkning som ägt rum efter krigets slut hava spannmålspriserna deltagit på så sätt, att detta förhållande kommit att fortfara. Huvuddragen av prisutvecklingen på världsmarknaden för de fyra viktigaste sädesslagen framgå av följande tablå över prisnoteringar i New York.

	Vete red winter n:r 2	Råg western n:r 2	Korn	Havre n:r 2 white clipped
	Cents per bushel			
1920	270·8	211·6	138·9	93·2
1921	157·9	138·5	70·4	51·6
1922	135·0	102·6	75·7	50·7
1923	129·5	86·8	69·2	55·1
1924 1:a kvartalet	124·7	82·3	76·6	59·2

I Sverige hava prisrörelserna på världsmarknaden i stort sett återspeglats och det angivna förhållandet mellan spannmålspriser och varupriser i allmänhet fortbestått under den tid, som denna undersökning omfattar, d. v. s. från ingången av år 1920 till slutet av första kvartalet 1924; blott under fyra månader år 1921, maj—augusti, har spannmålens bytesvärde stått högre än före kriget. Såsom framgår av kommerskollegii prisindexberäkningar, har index för omalen spannmål[1], uttryckt i den samtidiga allmänna index för grosshandelspriser som bas, varit följande:

[1] Anmärkas må, att dessa indextal för spannmål gälla endast vete, råg och korn.

År		År	
1913	100·0	1922	77·9
1920	75·6	1923	76·4
1921	91·8	1924 1:a kvartalet	77·3

Betydelsen härav kan sägas vara, att spannmålens köpkraft år 1913 förändrats, så att den

år 1920	var c:a	24	%	mindre	än	år	1913
» 1921	»	»	8	»	»	»	»	»
» 1922	»	»	22	»	»	»	»	»
» 1923	»	»	24	»	»	»	»	»
» 1924 1:a kvartalet	»	»	23	»	»	»	»	»

De svenska spannmålstullarna efter kriget.

Under de år som världskriget pågick skötos genom avspärrningen av utrikeshandeln tullfrågorna helt i bakgrunden. Den 28 december 1914 suspenderades tullarna å vete och råg samt mjöl och gryn därav. Detsamma skedde med tullen å korn den 1 januari 1917. Andra medel än tullar tillgrepos då för att stimulera spannmålsodlingen och dymedelst befrämja landets förmåga av självförsörjning. Ett sådant syfte hade framför allt den utfästelse som staten gjorde att från odlare inom landet efter vissa fastställda priser inköpa de hos dem under år 1919 skördade partier *vete* och *råg*, vilka till staten hembjödos före den 1 juni 1920. Enligt avtal med en för ändamålet bildad sammanslutning av svenska kvarnar övertog denna sammanslutning statens förpliktelser härutinnan och förlänades i samband härmed för tiden 1 september 1919—31 augusti 1920 ensamrätt att importera vete och råg samt mjöl och gryn därav.

Då det sedermera blev frågan om att avveckla dessa för kristidsförhållandena avsedda bestämmelser, antogs av urtima riksdagen 1920 såsom en interimistisk anordning ett system med s. k. glidande tullsatser å spannmål, varigenom åsyftades att på ett mjukare sätt än som med det gamla systemet med fast vikttull var möjligt förmedla övergången till en lägre prisnivå. Detta system trädde i funktion den 1 juni 1920 och avsågs gälla till den 1 juni 1922. Det innebar, att tullsatserna för vete, råg och korn skulle bestämmas för tremånadersperioder och utgöra halva skillnaden mellan en för varje veteskörd beräknad produktionskostnad, minskad med 5 %, och ett för tremånadsperiod, slutande två månader före dess tillämpning, beräknat importpris för vete men högst få uppgå till den före kriget gällande tullsatsen, kr. 3·70 per 100 kg; dock skulle skillnaden mellan produktionskostnad och importpris uppgå till minst 1 kr.; för mjöl och gryn av dessa spannmålsslag och för malt skulle tullsatsen vara 75 % högre än för den omalda spannmålen men vid behov avrundas uppåt till närmaste femtal öre. Dessa bestämmelser kommo att två gånger undergå betydande förändringar. Genom kungl. förordning den 20 april 1921 bestämdes sålunda, att tullsatsen skulle fastställas för kalendermånad eller del därav i stället för som tidigare för tremånadersperiod och uträknas på grundval av importpris, som avsåge månadsperiod, slutande den 15 näst före den månad, under vilken resp. tullsats skulle gälla. Samtidigt borttogs dels 5 %-avdraget från produktionskostnaden, dels den ursprungliga maximeringen av tullsatsen för omalen spannmål till kr. 3·70 för 100 kg, och tullsatsen för mjöl bestämdes skola utgöra utöver ett fast grundbelopp av kr. 1·50 den för omalet vete samtidigt gällande tullsatsen, ökad med 35 %; dock skulle denna

tullsats icke få med mer än 75 % överstiga samtidigt utgående glidtull å omalen spannmål. Den andra förändringen genomfördes genom kungl. kungörelse den 30 september 1921, i samband med att avtal ingicks mellan regeringen och Kvarnföreningen om föreningsmedlemmarnas inköp till viss myckenhet av svenskt vete, och innebar ett återinförande av bestämmelsen om maximering av tullsatsen för den omalna spannmålen, men denna gång till kr. 7·20 per 100 kg; tullsatsen för mjöl och gryn blev i och med detta maximerad till kr. 11·25. I efterföljande tablå lämnas uppgifter om tullsatser samt om importpris och beräknade produktionskostnader för vete under den tid glidtullsystemet var i kraft.

Fastställd tullsats		Till grund för tullsatsernas bestämning liggande uppgifter		
		Importpris å vete cif svensk hamn		Produktionskostnad för svenskt vete. Kr. per 100 kg
Tid	Kr. per 100 kg	Importprisberäkningen grundar sig på prisförhållanden under tiden	Importpris Kr. per 100 kg	
1920 juni—aug.	—	1920 januari—mars	49·42	
sept.—nov.	—	april—juni	65·58	
dec.—1921 febr.	—	juli—september	59·57	39·54
1921 mars—20 april	—	oktober—december	48·78	
21—30 april	4·07	1921 mars	31·39	
maj	5·23	15 mars—15 april	29·08	
juni	[1] 6·02	16 april—15 maj	27·49	[1]
juli	[1] 3·86	16 maj—15 juni	31·81	[1]
augusti	7·18	16 juni—15 juli	28·96	
september	7·21	16 juli—15 augusti	28·91	
oktober	7·20	16 augusti—15 september	27·09	
november	7·20	16 september—15 oktober	24·52	43·32
december	7·20	16 oktober—15 november	21·34	
1922 januari	7·20	16 november—15 december	19·86	
februari	7·20	1921 16 december—1922 15 januari	18·60	
mars	7·20	1922 16 januari—15 februari	20·20	
april	7·20	16 februari—15 mars	22·95	
maj	7·20	16 mars—15 april	21·37	

[1] Tullen beräknad efter en produktionskostnad av kr. 39·54.

Vid utgången av den period, för vilken glidtullsystemet vid dess införande bestämts skola gälla, d. v. s. den 1 juni 1922, trädde de i 1911 års tulltaxa fastställda tullbestämmelserna i funktion.

Spannmålstullarnas verkningar på prisbildningen efter kriget.

För bedömande av spannmålstullarnas inverkan på prisbildningen för svensk spannmål efter kriget hava nedan i fyra särskilda tabeller sammanställts priser å vete, råg, korn och havre beträffande såväl svensk som vissa slag av utländsk vara.

Vete. I tab. 47 meddelas prisserier för vete från Sverige, Danmark, England och Förenta Staterna. De svenska priserna äro de riksmedeltal, som återfinnas i bil. 2 å sid. 127, de danska äro för tiden 1920—augusti 1922 sammanställda efter uppgifter i den av Grosserersocietetets komité utgivna Handelsberetning för år 1922 och äro för varje månad medeltal av högsta och lägsta under månaden i Köpenhamn satta börsnoteringar; för tiden september 1922—mars 1924 äro de angivna månadsmedel-

TAB. 47. PRISER Å SVENSKT OCH UTLÄNDSKT VETE 1920—MARS 1924.

KR. PER 100 KG.

	Sverige				Danmark (Köpenhamn)	England
	svenskt	nordamerikanskt: red winter n:r 2	nordamerikanskt: manitoba n:r 1	argentinskt noteringskvalitet		
	fritt banvagn svensk hamn exkl. tull					
1920 januari	[1], [2] 41·00				[8] 27·51	29·70
februari	—	62·60	—	47·70	25·74	30·30
mars	—				26·90	30·50
april	—				26·38	30·10
maj	—	65·60	—	66·60	25·33	30·40
juni	65·00				24·78	30·90
juli	73·75				24·08	34·50
augusti	47·95	59·60	—	66·70	23·32	35·90
september	[3] 49·28				[9] 29·85	36·20
oktober	49·79				30·54	36·80
november	47·84	48·80	—	—	30·52	37·30
december	38·94				33·37	35·80
1921 januari	36·79	40·80	—	—	37·23	34·50
februari	31·32	35·90	—	32·60	37·24	31·70
mars	32·11	33·40	—	31·40	34·14	31·90
april	32·09	[7] 30·10	—	29·10	34·48	33·70
maj	34·30	28·70	—	27·50	34·51	34·00
juni	36·84	31·90	—	31·80	34·31	34·60
juli	33·64	28·60	—	30·60	33·65	33·50
augusti	30·91	28·60	—	32·60	[10] 23·91	27·10
september	[4] 26·30	27·00	—	29·90	22·92	23·10
oktober	23·44	24·60	—	26·60	19·60	19·90
november	20·75	21·90	—	21·30	18·80	17·70
december	21·35	22·10	—	19·90	19·27	17·90
1922 januari	21·45	20·90	21·80	18·60	18·29	17·70
februari	21·43	21·70	24·60	20·20	19·80	18·30
mars	22·36	23·10	24·60	23·00	21·21	20·30
april	21·94	23·00	22·30	21·40	22·06	20·00
maj	22·85	23·90	25·20	22·90	23·68	21·90
juni	22·67	21·20	23·70	20·60	22·97	21·60
juli	22·24	20·70	23·80	20·40	21·70	20·90
augusti	21·89	18·90	20·60	18·90	20·41	20·30
september	17·38	18·50	18·30	17·80	[11] 19·70	15·40
oktober	[5] 17·58	20·60	20·00	19·10	16·63	15·20
november	19·07	20·80	19·90	19·10	17·79	16·30
december	19·59	18·90	18·40	19·60	18·53	16·30
1923 januari	19·66	20·40	20·50	19·50	18·11	16·70
februari	20·03	20·90	20·70	19·40	17·85	16·30
mars	20·74	22·10	20·40	19·50	17·10	16·30
april	21·52	22·60	21·40	19·60	17·13	16·90
maj	22·08	22·10	20·70	19·40	17·11	18·50
juni	22·03	20·90	20·10	18·50	16·74	18·70
juli	21·50	18·10	19·10	16·90	—	19·20
augusti	21·75	17·50	19·40	16·10	—	17·40
september	17·11	17·60	18·80	16·70	[12] 14·29	15·10
oktober	[6] 17·01	18·70	17·70	17·40	14·49	15·10
november	17·23	18·70	17·40	17·70	14·58	15·00
december	17·28	18·80	17·40	17·10	15·04	15·90
1924 januari	17·53	19·30	18·20	16·50	16·81	15·80
februari	18·39	19·90	18·70	16·40	16·50	16·60
mars	18·52	19·40	18·60	16·40	16·73	17·40

[1] Minimipriser t. o. m. juni 1920.

[2] 80·6 kg/hl. Statsgaranterat pris t. o. m. 31/6 1920. [3] 77·6 kg/hl. [4] 78·8 kg/hl. [5] 77·6 kg/hl. [6] 76·4 kg/hl.

[7] Härifrån och t. o. m. april 1922 avse priserna på red winter- och argentinskt vete icke angivna kalendermånad utan en månadsperiod, som slutar mitt i densamma, d. v. s. 16 mars—15 april o. s. v.

[8] Maximipriser för 1919 och 1920 års veteskördar; fri prisbildning fr. o. m. augusti 1921.

[9] 75·8—77·0 kg/hl. [10] 78·8 kg/hl. [11] 77·0 kg/hl. [12] 77·6 kg/hl.

talen grundade på medeltalet av de av den danska tidningen Børsen meddelade, fem dagar i veckan på Köpenhamns börs satta högsta och lägsta noteringarna. Den första danska prisserien gäller disponibla partier »in loco» eller med kort leveranstid, den senare disponibla partier på minst 10 000 kg, fritt banvagn. De engelska priserna grunda sig på den enligt Corn Returns Act, 1882, ordnade inhemska spannmålsmarknadsstatistiken och äro för tiden 1 januari 1920—juli 1921 tagna ur författarens uppsats i Kommersiella meddelanden 1922 häft. 7 »Spannmålspriser och spannmålsförsäljningar i England» och för tiden september 1921—augusti 1923 ur »Interim report on cereals, flour and bread», London 1923, av Departmental Committee on distribution and prices of agricultural produce samt i övrigt ur den engelska tidningen »The London Grain, Seed and Oil Reporter».

Dessa engelska priser avse, som förut påpekats, icke någon bestämd kvalitet, ej heller vare sig bestämt leveranssätt eller handelsgren, och kunna därför användas endast för jämförelser i tämligen grova drag mellan priser och prisutveckling i Sverige och England.

Den amerikanska prisserien är, vad fobpriserna beträffar, grundad på de i ovannämnda tidning, The London Grain etc., meddelade uppgifterna om de dagliga loconoteringarna på New York-börsen, och dessa fobpriser hava omräknats till att gälla fritt banvagn svensk importhamn med ledning av inom kommerskollegium samlade uppgifter. På samma vis har prisserien för argentinskt vete åstadkommits på grundval av noteringar på börsen i Buenos Aires, om vilka uppgifter erhållits dels telegrafiskt till kommerskollegium från svenska beskickningen i Buenos Aires, dels ur nyssnämnda engelska tidning.

Jämförelse mellan de särskilda prisserierna äro vanskliga, därför att det icke är utrönt, i vad mån olika kvaliteter äro likvärdiga. Det danska vetet torde dock kunna betraktas såsom i stort sett likabeskaffat med det svenska, och jämförelser emellan de svenska och danska vetepriserna torde alltså kunna anses såsom belysande, blott prisnoteringarna reduceras till att avse vara av samma kvalitetsvikt. Red winter-vetet antages, såsom vanligen sker, vara värt 10 % mer än det svenska vetet; värdedifferensen torde icke överstiga detta, snarare tvärtom (se spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande, sid. 24). Den argentinska noteringen avser vete med en kvalitetsvikt av 80 kg per hl, som torde kunna antagas ungefärligen likvärdigt med det noterade svenska vetet.

Såsom framgår av anmärkning till tabellen rådde i Danmark maximiprisbestämmelser t. o. m. juli 1921; först från augusti 1921 hava därför de danska priserna något intresse i detta sammanhang. Av jämförelser mellan de danska och svenska priserna efter juli 1921 framgår, att de svenska priserna fr. o. m. augusti 1921 och ända till slutet av den undersökta perioden med undantag blott för tiden april—juni 1923 mer eller mindre understigit de danska, ökade med svenska tullen. Tidsperioden september 1921—december 1922 har varit föremål för undersökning av spannmålsmarknadssakkunniga, som beräknat skillnaden i pris mellan danskt vete och svenskt av samma kvalitet enligt noteringarna i Malmö, varvid skillnaden ökats med den svenska vetetullen; de av dem funna resultaten äro följande:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1921...	—	—	—	—	—	—	—	—	+3·91	+3·60	+5·61	+4·95
1922...	+4·56	+6·04	+6·78	+7·92	+8·45	+4·79	+3·88	+3·25	+4·07	+3·44	[1]+4·24	+3·36

[1] Spannmålsmarknadssakkunniga hava angivit 3·88, vilket synes vara felaktigt och här beriktigats.

I omstående tablå angivas differenserna mellan noteringarna å svenskt vete i Malmö och å danskt vete i Köpenhamn samt, till jämförelse, de svenska tullsatserna (kr. per 100 kg).

	1921		1922		1923		1924	
	Malmö—Köpenhamn	Tull	Malmö—Köpenhamn	Tull	Malmö—Köpenhamn	Tull	Malmö—Köpenhamn	Tull
Januari	—	—	+ 2·64	7·20	+ 1·04	3·70	+ 1·63	3·70
Februari	—	—	+ 1·16	7·20	+ 1·74	3·70	+ 2·83	3·70
Mars	—	—	+ 0·42	7·20	+ 3·56	3·70	+ 2·87	3·70
April	—	—	— 0·72	7·20	+ 4·53	3·70	—	—
Maj	—	—	— 1·25	7·20	+ 4·81	3·70	—	—
Juni	—	—	+ 1·09	3·70	—	3·70	—	—
Juli	—	—	— 0·18	3·70	—	3·70	—	—
Augusti	—	—	+ 0·45	3·70	—	3·70	—	—
September	+ 3·30	7·21	— 0·37	3·70	+ 2·36	3·70	—	—
Oktober	+ 3·60	7·20	+ 0·26	3·70	+ 3·28	3·70	—	—
November	+ 1·59	7·20	— 0·54	3·70	+ 3·24	3·70	—	—
December	+ 2·25	7·20	+ 0·34	3·70	+ 2·78	3·70	—	—

Av tablån framgår, att den skånska vetenoteringen icke annat än med några få undantag överstigit den danska med så stort belopp som svenska tullen. På den relativt lägsta nivån stod den år 1922; från ingången av år 1923 har den rört sig på en relativt högre nivå. Det är emellertid uppenbart, att likaväl som vi i Sverige hava att räkna med att marknadsbetingelserna från tid till annan ställa sig mer och mindre gynnsamma, måste vi räkna med att i Danmark förhållandet är detsamma. De anförda jämförelserna kunna därför icke anses lämna säker grund för slutsatser om den svenska tullens större eller mindre verkningsgrad [1].

För sådant ändamål äro de amerikanska priserna genom sin betydelse för den internationella handeln och till följd därav större frihet från inflytelser från lokala marknadsförhållanden de enda lämpliga. I efterföljande tablå, som begynner med juli 1920, då de svenska minimiprisbestämmelserna upphört att gälla, angivas skillnaderna mellan de svenska vetepriserna förhöjda med 10 % och de i tab. 47 meddelade cifpriserna å red winter n:r 2; till jämförelse angivas även här de svenska tullsatserna.

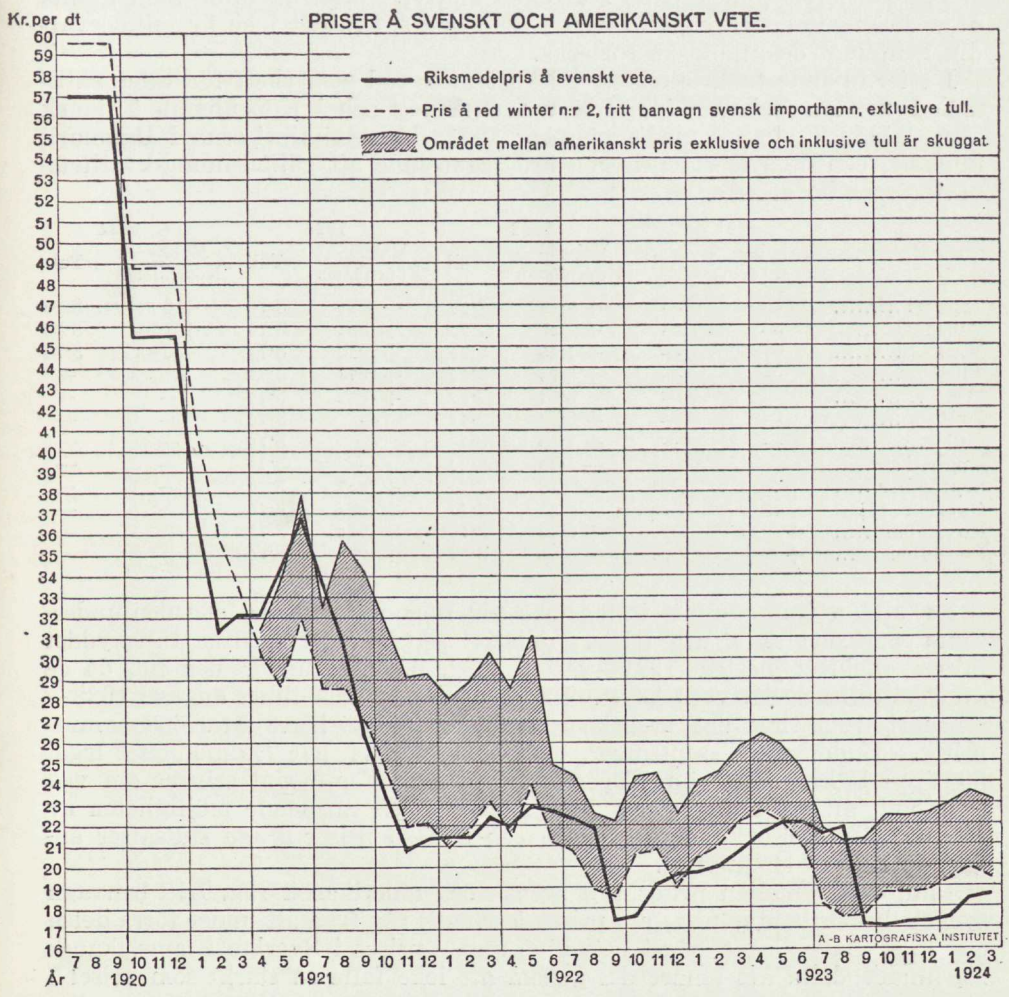
	1920		1921		1922		1923		1924	
	Svenskt—amerikanskt vete	Tull	Svenskt—amerikanskt vete	Tull	Svenskt—amerikanskt vete	Tull	Svenskt—amerikanskt vete	Tull	Svenskt—amerikanskt vete	Tull
Januari	—	—	— 0·33	—	+ 2·70	7·20	+ 1·23	3·70	— 0·02	3·70
Februari	—	—	— 1·45	—	+ 1·87	7·20	+ 1·13	3·70	+ 0·33	3·70
Mars	—	—	+ 1·92	—	+ 1·50	7·20	+ 0·71	3·70	+ 0·97	3·70
April	—	—	+ 5·20	[2]4·09	+ 1·13	7·20	+ 1·07	3·70	—	—
Maj	—	—	+ 9·03	5·23	+ 1·24	7·20	+ 2·29	3·70	—	—
Juni	—	—	+ 8·62	6·02	+ 3·74	3·70	+ 3.33	3·70	—	—
Juli	+ 3·09	—	+ 8·40	3·86	+ 3·76	3·70	+ 5·55	3·70	—	—
Augusti			+ 5·40	7·18	+ 5·18	3·70	+ 6·43	3·70	—	—
September			+ 1·93	7·21	+ 0·62	3·70	+ 1·22	3·70	—	—
Oktober	+ 1·27	—	+ 1·18	7·20	— 1·26	3·70	+ 0·01	3·70	—	—
November			+ 0·93	7·20	+ 0·18	3·70	+ 0·25	3·70	—	
December			+ 1·39	7·20	+ 2·65	3·70	+ 0·21	3·70	—	—

[1] Jfr. sid. 94.

[2] Gällande fr. o. m. den 20 april.

Det framgår av denna tablå, att det med 10 % förhöjda svenska vetepriset, bortsett från 1920, endast undantagsvis med så stort belopp som tullen överstigit det amerikanska, nämligen under perioderna mars—juli 1921, juni —augusti 1922 samt juli—augusti 1923; härvid må anmärkas, att storleken av dessa belopp tala för riktigheten av vad ovan sagts om värdeförhållandena mellan det svenska vetet och ifrågavarande amerikanska vetesort. Under hela den övriga tiden har den svenska tullen varit ofullständigt utnyttjad. Alltsedan 1921 har för skördeår räknat tullen varit minst effektiv under första halvåret. En jämförelse mellan förhållandena under skördeåret 1922/23 och den undersökta delen av 1923/24, vilka med hänsyn till tullförhållandena äro inbördes men icke med förhållandena skördeåret 1921/22 jämförbara, giver vid handen, att tullens effektivitet båda åren varit ungefärligen lika svag. Å diagram 16 återges grafiskt prisförhållandet mellan svenskt och nordamerikanskt vete.

Diagram 16.

Råg. I tab. 48 meddelas för råg prisserier från Sverige, Danmark och Förenta Staterna. De svenska priserna äro de riksmedeltal, som återfinnas i bilaga 2, de danska äro hämtade ur samma källor och beräknade på samma sätt som vetepriserna i tab 47. Den amerikanska prisserien är för åren 1920 och 1921 grundad på noteringarna en dag i varje vecka, och noteringarna hava hämtats ur ovannämnda tidning, The London etc. Reporter. För den övriga tiden ligga de dagliga noteringarna i New York, hämtade ur samma källa, till grund. Fraktkostnaderna hava genomgående antagits varit 3·1 % högre än för vete; försäkrings- samt lossningskostnader hava beräknats efter samma grunder som för vete. Anmärkas må, att för tiden april 1921—april 1922 de beräknade fraktkostnaderna icke avsett angivna kalendermånader utan månadsperioder, som slutat mitt i dessa. Då emellertid fraktkostnaderna under denna tid varit underkastade endast relativt långsamma förändringar, är denna oegentlighet av underordnad betydelse och förorsakar säkerligen icke större fel än på högst 25 öre i angivna pris, med undantag möjligen för december 1921.

Vid jämförelser mellan de i tabellen angivna priserna torde man kunna utgå ifrån att den svenska rågen i avseende å kvalitet icke är mindervärdig gentemot de utländska sorterna.

I efterföljande tablå angives, i likhet med vad som skett för vetet, skillnaden mellan priserna i Malmö å svensk råg och i Köpenhamn å dansk råg; tablån begynner med september 1921, då maximipriserna i Danmark upphört, och de svenska priserna äro reducerade att gälla samma kvalitetsvikter som de danska.

	1921		1922		1923		1924	
	Malmö—Köpenhamn	Tull	Malmö—Köpenhamn	Tull	Malmö—Köpenhamn	Tull	Malmö—Köpenhamn	Tull
Januari	—	—	+ 2·78	7·20	— 1·19	3·70	+ 0·80	3·70
Februari	—	—	+ 2·36	7·20	— 0·84	3·70	+ 1·04	3·70
Mars	—	—	+ 1·28	7·20	+ 0·29	3·70	+ 0·83	3·70
April	—	—	+ 0·04	7·20	+ 0·74	3·70	—	—
Maj	—	—	— 0·81	7·20	+ 0·82	3·70	—	—
Juni	—	—	+ 0·03	3·70	—	3·70	—	—
Juli	—	—	+ 1·52	3·70	—	3·70	—	—
Augusti	—	—	— 1·38	3·70	—	3·70	—	—
September	+ 3·10	7·21	— 0·13	3·70	+ 0·21	3·70	—	—
Oktober	+ 2·70	7·20	— 0·85	3·70	+ 0·81	3·70	—	—
November	+ 0·24	7·20	+ 0·42	3·70	+ 0·72	3·70	—	—
December	+ 0·32	7·20	— 0·91	3·70	+ 0·52	3·70	—	—

Av tablån framgår, att tullen icke vid någon tid under hela den undersökta perioden fullt utnyttjats. Relativt sett var det svenska tullskyddet minst effektivt hösten 1921—våren 1922, d. v. s. under den tid, då de svenska tullsatserna voro högst. Under nära nog hela tiden augusti 1922—februari 1923 låg det svenska rågpriset i Malmö lägre än Köpenhamns-priset. Under tiden september 1923—mars 1924 har Malmö-priset legat 50 öre—1 kr. högre än Köpenhamns-priset. För övrigt erinras om vad som vid undersökningen av vetepriserna sagts angående möjligheten av att ur jämförelser mellan svenska och danska priser draga slutsatser angående tullens effektivitet.

Jämförelser mellan priserna å svensk och amerikansk råg, fritt banvagn svensk importhamn, visa, att priset å svensk råg från att under förra delen av 1920 hava legat högst betydligt under priset i Sverige å amerikansk råg under detta års senare del genom att icke falla så starkt som priset å

TAB. 48. PRISER Å SVENSK OCH UTLÄNDSK RÅG 1920—MARS 1924.

KR. PER 100 KG.

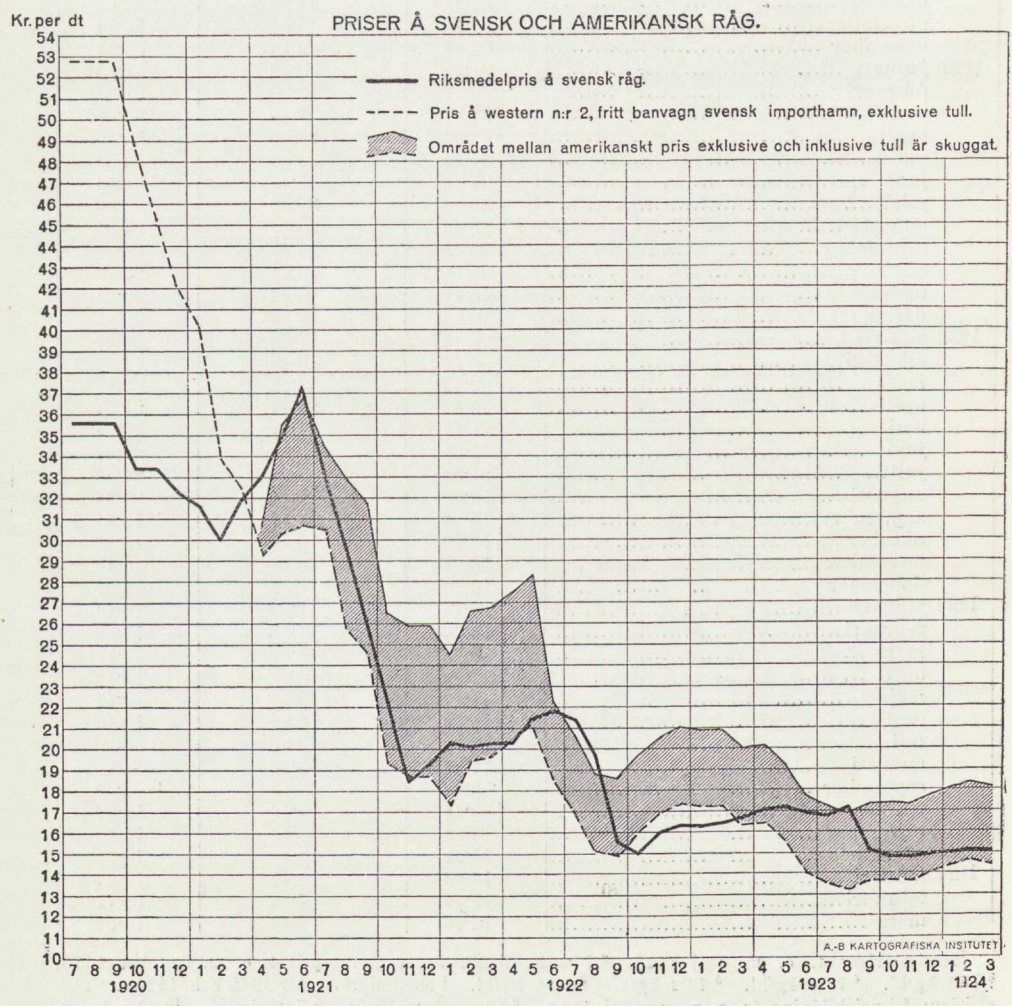
	Sverige		Danmark
	svensk	nordamerikansk, western n:r 2, fritt banvagn svensk importhamn exkl. tull	
1920 januari	[1,2] 38·00		[7] 27·51
februari	38·00	47·60	25·74
mars	38·00		26·90
april	38·00		26·38
maj	38·00	56·60	25·33
juni	37·92		24·78
juli	37·38		24·08
augusti	[3] 35·71	52·80	23·32
september	33·79		[8] 29·85
oktober	33·41	48·80	30·54
november	33·38	45·30	30·52
december	32·32	42·10	33·37
1921 januari	31·62	40·20	37·23
februari	30·07	33·90	37·24
mars	31·93	32·40	34·14
april	33·02	29·30	34·48
maj	34·95	30·30	34·51
juni	37·16	30·70	34·31
juli	33·20	30·50	33·65
augusti	29·63	25·80	[9] 24·68
september	[4] 26·19	24·60	23·53
oktober	22·15	19·30	20·22
november	18·47	18·70	20·11
december	19·32	18·70	20·07
1922 januari	20·28	17·30	18·89
februari	20·07	19·40	19·29
mars	20·32	19·60	20·55
april	20·33	20·30	21·57
maj	21·36	21·10	23·31
juni	21·80	18·50	22·62
juli	21·44	17·00	21·22
augusti	19·72	15.10	20·09
september	15·59	14·90	[10] 15·58
oktober	[5] 14·95	16·00	16·03
november	16·06	16·90	16·25
december	16·30	17·30	17·89
1923 januari	16·29	17·20	18·11
februari	16·37	17·20	17·85
mars	16·73	16·30	17·10
april	17·09	16·40	17·13
maj	17·17	15·50	17·11
juni	16·90	14·00	16.74
juli	16·70	13·50	—
augusti	17·13	13·20	—
september	15.08	13·60	[11] 14·29
oktober	[6] 14·76	13·70	14·49
november	14·84	13·60	14·58
december	14·91	14·00	15·04
1924 januari	14·96	14·40	14·91
februari	15·09	14·60	14·77
mars	15·08	14·40	14·98

[1] Minimipriser t. o. m. maj 1920. [2] 70·4 kg/hl. Statsgaranterat pris t. o. m. den 31/5 1920. [3] 72.8 kg/hl. [4] 73·4 kg/hl. [5] 72·2 kg/hl. [6] 70·4 kg/hl. [7] Maximipriser för 1919 och 1920 års rågskördar; fri prisbildning fr. o. m. augusti 1921. [8] 69·0—71·6 kg/hl. [9] 74·0 kg/hl. [10] 72·8 kg/hl. [11] 71·0 kg/hl.

den amerikanska rågen kommit betydligt närmare detta. Sedan glidtullsystemet medfört, att i april 1921 tull kommit till stånd i Sverige, har priset på svensk råg långa tider hållit sig högre än priset å den amerikanska. Särskilt har detta varit fallit under vår- och sommarmånaderna, då prisskillnaden tidtals gått upp till samma storlek som tullbeloppet och enstaka gånger överstigit detta. Under övriga tider har det relativa prisläget för den svenska rågen varit ofördelaktigare, och detta gäller särskilt månaderna oktober—februari. Sistlidna vinter har det svenska rågpriset dock hållit sig något bättre än under de två tidigare. Liksom ovan för vetet angives i följande tablå för rågen skillnaden mellan det svenska rågpriset och priset å amerikansk råg enligt tab 48.

Å diagram 17 återges grafiskt prisförhållandet mellan svensk och nordamerikansk råg.

Diagram 17.

	1920		1921		1922		1923		1924	
	Svenskt—amerikanskt	Tull	Svenskt—amerikanskt	Tull	Svenskt—amerikanskt	Tull	Svenskt—amerikanskt	Tull	Svenskt—amerikanskt	Tull
Januari ...	—	—	— 8·58	—	+ 2·98	7.20	— 0·91	—	+ 0·56	3·70
Februari	—	—	— 3·83	—	+ 0·67	7·20	— 0·83	—	+ 0·49	3·70
Mars	—	—	— 0.47	—	+ 0·72	7·20	+ 0·43	—	+ 0·68	3.70
April	—	—	+ 3·72	4·09[1]	+ 0·03	7·20	+ 0·69	—	—	—
Maj	—	—	+ 4·65	5·23	+ 0·26	7·20	+ 1·67	—	—	—
Juni	—	—	+ 6·46	6·02	+ 3·30	3·70	+ 2·90	—	—	—
Juli			+ 2·70	3·86	+ 4·44	3.70	+ 3·20	—	—	—
Augusti ...	— 17·17	—	+ 3·83	7·18	+ 4·62	3·70	+ 3 93	—	—	--
September			+ 1·59	7· 21	+ 0·69	3·70	+ 1·48	—	—	—
Oktober ...	— 15·39	—	+ 2·85	7·20	— 1·05	3·70	+ 1·06	—	—	—
November	— 11·92	—	— 0·23	7·20	— 0·84	3·70	+ 1·24	—	—	—
December.	— 9·78	—	+ 0·63	7·20	— 1·00	3·70	+ 0·91	—	—	—

[1] Fr. o. m. den 20.

Korn. I tab. 49 meddelas för korn prisserier från Sverige, Danmark, England och Förenta Staterna. De svenska priserna äro riksmedeltalen för maltkorn, som återfinnas i bilaga 2. De danska och engelska priserna äro hämtade ur samma källor och beräknade på samma sätt som motsvarande vetepriser i tab. 47 och de amerikanska priserna beräknade lika som råg-priserna i tab. 48; dock hava kornfrakterna antagits varit desamma som vetefrakterna. De danska priserna avse gott, 2-radigt korn, dugligt till mältning.

Beträffande möjligheterna att göra jämförelser mellan de svenska kornpriserna och priser å utländskt korn erinras om vad som tidigare anförts (jfr. sid. 97). På grund av dessa svårigheter har sammanställningen begränsats till att avse maltkorn. Av tabellen framgår, att priset å svenskt maltkorn från början av år 1920 t. o. m. februari 1922 legat högre än priset å danskt. 1922 års svenska skörd har däremot betingat lägre pris än samma års danska skörd, men 1923 års svenska skörd har avsatts till högre priser än den samtidiga danska skörden. De engelska priserna hava som regel legat högre än de svenska, dock har det motsatta förhållandet ägt rum vid upprepade tillfällen, nämligen december 1920—mars 1921, augusti 1921, mars 1923 samt december 1923—mars 1924. Priserna å nordamerikanskt korn avse sannolikt i väsentlig utsträckning foderkorn.

Liksom för de tidigare undersökta perioderna meddelas härnedan differenserna dels mellan Malmö- och Köpenhamns-priserna dels mellan Stockholms- och Köpenhamns-priserna, i båda fallen avseende tiden september—februari. De genomsnittliga tullsatserna angivas till jämförelse.

	Malmö—Köpenham	Stockholm—Köpenhamn	Tull
1920/21	+ 4·48	+ 4·51	—
1921/22	+ 3·17	+ 3·38	7·20
1922/23	— 1·37	—	3·70
1923/24	+ 1·91	—	3·70

Talen i tablån vittna om att tullen, utom konsumtionsåret 1922/23, utnyttjats till i runt tal halva sitt belopp. Förklaringen till att de svenska priserna 1920/21 så mycket överstego de danska torde vara, att det »naturliga skydd», som ligger i frakter och dylika kostnader, då för tiden uppgick till avsevärda belopp och tillgodogjordes på den importbehövande svenska marknaden men icke på den exporterande danska.

TAB. 49 PRISER Å SVENSKT OCH UTLÄNDSKT KORN 1920—MARS 1924.

		Sverige		Danmark	England
		svenskt	nordamerikanskt, fritt banvagn svensk importhamn, exkl. tull		
1920	januari	32·71		35·25	53·20
	februari	34·71	47·70	33·18	50·70
	mars	34·63		33·95	47·70
	april	34·44		32·36	43·70
	maj	34·00	48·90	32·26	43·10
	juni	32·39		33·10	45·70
	juli	32·08		31·80	43·50
	augusti	33·83	38·20	30·25	39·60
	september	34·00		[5] 30·37	38·40
	oktober	36 14	33·90	31·96	43·10
	november	37·20	31·80	32·87	44·70
	december	38·44	26·30	33·71	37·10
1921	januari	36·87	—	30·11	35·40
	februari	[1] 32·28	19·80	23·59	29·10
	mars	31·61	19.50	23·73	24·70
	april	—	16·80	25·13	22·10
	maj	—	17·10	25·15	21·40
	juni	—	18·00	25·68	19·80
	juli	—	20·00	26·59	20·60
	augusti	29·75	19·10	[6] 23·72	25.20
	september	[2] 24·85	18·20	22·20	29·40
	oktober	22·53	14·80	18·36	25·50
	november	20·84	14·40	18·00	23·30
	december	19·29	13·50	17·97	21·50
1922	januari	19 20	13 50	17·48	20·20
	februari	18·13	14·70	17·71	19·70
	mars	—	16·20	18·93	18·90
	april	—	16·50	18·91	19·00
	maj	—	17·20	19·77	19·20
	juni	—	16·60	19·26	20·00
	juli	—	16·10	19·35	19.00
	augusti	—	14·70	19·47	18·80
	september	[3] 13·79	15·00	18·50	17·40
	oktober	13·42	15·80	[7] 14·11	18·00
	november	13·84	15·30	14·25	18·70
	december	14·14	15·30	14·69	16·30
1923	januari	14·39	15·40	16·34	16·40
	februari	14·86	15·30	16·74	15·80
	mars	15·38	14·90	16·45	14·90
	april	—	15·30	16·21	14·40
	maj	—	14·10	16·90	15·20
	juni	—	13·20	16·75	14·90
	juli	—	12·50	—	14·30
	augusti	—	13·20	—	14·00
	september	14·70	13·60	[8] 13·98	18·30
	oktober	[4] 14·38	13·70	14·56	17·90
	november	16·72	13·60	15·25	17·40
	december	17·34	14·00	16·40	17·10
1924	januari	18·06	14·40	16·94	17·30
	februari	19·29	14·60	16·22	18·80
	mars	19·13	14·40	16·65	18·60

[1] Fr. o. m. den 18/2 69—70 kg/hl. [2] 70—72 kg/hl. [3] 69—71 kg/hl. [4] 68—70 kg/hl. [5] 68 kg/hl [6] 69·8 kg/hl. [7] 68 kg/hl. [8] 66·8 kg/hl.

TAB. 50. PRISER Å SVENSK OCH UTLÄNDSK HAVRE 1920—MARS 1924.

	Sverige		Danmark	England
	svensk	nordamerikansk, white clipped, fritt banvagn svensk importhamn		
1920 januari	[1] 31·67		[4] 36·11	36·40
februari	33·25	48·50	33·89	38·30
mars	33·65		34·26	37·50
april	33·19		32·26	35·40
maj	32·02	52·20	32·36	38·40
juni	30·91		32·71	41·20
juli	29·63		30·39	40·50
augusti	29·71	41·40	29·88	36.70
september	[2] 30·42		[4] 30·11	33·70
oktober	30·17	35·10	30·99	34·60
november	30·86	33·20	29·36	32·90
december	28·78	30·00	28·38	27·30
1921 januari	26·37	—	23·79	27·20
februari	[3] 22·29	22·70	21·50	23·60
mars	22·35	21·50	22·58	21·60
april	22·94	19·30	23·00	21·40
maj	23·39	18·80	25·54	23·00
juni	25·45	19·20	28·08	23·30
juli	25·00	20·10	28·10	23·00
augusti	21·90	19·00	22·38	19·80
september	17·56	20·50	19·96	18·60
oktober	13·81	17·30	17·44	15·70
november	13·30	18·00	17·31	15·80
december	14·07	16·90	17·27	17·00
1922 januari	14·83	16·80	16·88	17·00
februari	16·26	16·70	17·31	17·30
mars	16·79	15·40	18·01	17·80
april	16·83	15·90	19·62	17·70
maj	18·11	17·10	21·85	19·40
juni	18·04	16·20	21·88	20·00
juli	16·89	15·30	21·54	20·10
augusti	16·89	14·20	21·22	18·50
september	12·99	15·60	20·70	14·70
oktober	12·94	16·60	14·48	15·10
november	13·48	16·50	14·95	15·90
december	13·74	16·60	15·72	16·00
1923 januari	14·04	16·50	16·53	16·70
februari	14·69	16·80	16·45	17·00
mars	15·00	16·70	16·56	16·90
april	15·07	16·80	17·07	16·90
maj	15·44	16·10	17·68	18·00
juni	16·08	16·10	17·70	18·20
juli	16·35	16·20	18·01	18·40
augusti	17·25	16·90	18·48	15·40
september	13·88	16·90	17·33	14·70
oktober	13·74	16·70	13·82	14·60
november	14·94	16·80	15·50	14·30
december	15·23	17·00	15·78	14·80
1924 januari	15·29	17·70	16·38	15·10
februari	15·09	18·40	15·37	16·20
mars	14·81	18·10	15·02	15·90

[1] 52 kg/hl. [2] 50 kg/hl. [3] Fr. o. m. 8/2 lägst 49 kg/hl. [4] »Lätt».

Havre. I tab. 50 meddelas för havre prisserier från Sverige, Danmark, England och Förenta Staterna. Beträffande material och bearbetning gälla samma anmärkningar som gjorts i fråga om vete; havrefrakterna från Förenta Staterna hava dock antagits varit 26·3 % högre än vetefrakterna.

Havren har under den period denna undersökning avser icke varit tullbelagd. Jämförelserna giva vid handen, att det svenska havrepriset nära nog oavbrutet sedan början av år 1920 legat lägre än det danska. Därjämte kommer en markerad höstdepression för det svenska priset väl till synes; särskilt kraftig var denna 1921 och 1922. Samma förhållande framträder vid jämförelse med priserna på nordamerikansk havre. Under tiden september—februari ligger i medeltal för skördeåren 1921/22—1923/24 det svenska havrepriset ungefär kr. 2·50 per 100 kg lägre än priset å den nordamerikanska, under det att det svenska havrepriset sedan 1921 om somrarna regelbundet överstigit detsamma.

Marknadsförhållandena i Sverige.

Av det statistiska material, som ovan framlagts beträffande spannmålspriserna under tiden 1920—mars 1924 i såväl Sverige som utlandet, framgår, att de alla, sedan statliga regleringsåtgärder upphört, i stora drag följt med i en gemensam rörelse. Karaktäristisk härför har först och främst varit en kraftig sänkning. Denna har emellertid icke försiggått kontinuerligt utan kommit till stånd genom en följd av markerade prisfall, vilka inträffat en gång årligen och varje gång ungefärligen vid den tid, då skördarna bärgats. De svenska spannmålspriserna, med undantag för kornpriserna, visa dessutom, såsom framgår av analyserna av det statistiska materialet, en i stort sett periodisk rörelse gent emot världsmarknadens spannmålspriser, i det att de under första hälften av varje skördeår sjunkit betydligt under dessa och under sista hälften stigit upp emot eller över dessa.

Vid jämförelse mellan de resultat, till vilka utredningen i detta kapitel fört angående de svenska spannmålsprisernas förhållande till världsmarknadens priser, och de för tiden före kriget enligt kap. 9 här ovan funna förhållandena framgår, att de svenska vete-, råg- och havrepriserna efter kriget legat förhållandevis betydligt lägre än före detsamma. Egentligen gäller detta endast priserna under skördeårens första hälfter, men då försäljningarna från jordbrukarna till huvudsaklig del äga rum under dessa tidsperioder, är det givetvis priserna därunder, som måste läggas till grund för bedömandet.

Betydelsen av detta de svenska spannmålsprisernas för producenterna ogynnsamma läge gentemot de utländska kan sägas vara tvåfaldig. För det första har nämligen därigenom den förut påvisade internationella nedgången i spannmålens köpkraft framträtt i skärpt grad i Sverige. För det andra har tullsystemets prisdifferentierande verkan starkt försvagats, vilket inneburit, att dess verkan som premie för vete- och rågodlingen decimerats. Visserligen kan det i någon mån sägas vara ett internationellt förhållande, att under efterkrigsperioden fodersäden haft ett högre värde gentemot brödsäden än under åren närmast före kriget, men i Sverige har utjämningen mellan vetets och rågens samt fodersädens värde varit särskilt starkt framträdande. I efterföljande tablå framläggas data till jämförelse mellan förhållandena i detta hänseende i Sverige och Danmark.

BRÖDSÄDSPRISERNAS FÖRHÅLLANDE TILL HAVREPRISERNA I SVERIGE OCH DANMARK, 1909—1912 OCH SKÖRDEÅREN 1921—1923 (AUGUSTI—MARS).

	Vete		Råg		Maltkorn	
	Sverige	Danmark	Sverige	Danmark	Sverige	Danmark
1909—1912	149·4	117·5	119·7	97·5	114·3	106·6
Skördeåren 1921—1923 (augusti 1921—mars 1924)	130·6	106·3	114·8	101·0	114·9	98·1

I fråga om orsaken till att marknadsbetingelserna för den svenska brödsäden försämrats hava flera antaganden framställts. Trustlagstiftningskommittén har (se betänkandet sid. 69) beträffande förhållandena under oktober—november 1921 framhållit möjligheten av att de svenska brödsädspriserna nedpressades av kvarnarna. Spannmålsmarknadssakkunniga (se betänkandet sid. 24 ff.) hava anslutit sig till denna uppfattning samt understrukit den starkt prisdeprecierande verkan, som dels de stora höstutbuden — särskilt hösten 1921 efter detta års rekordartat rika skörd — och dels en fallande tendens på världsmarknaden haft. H. Nilsson-Ehle [1] har framhållit vissa kvalitativa egenskaper hos extremt hårda vetesorter som manitobavetet, särskilt deras höga torrhetsgrad och deras stora vattenupptagande förmåga, och uttalat den uppfattningen, att importen av dessa vetesorter utövade ett särskilt kraftigt tryck på de svenska vetepriserna.

För utredningen av denna fråga är det av största vikt att först klargöra de förändringar, som den svenska spannmålsmarknaden undergått sedan åren närmast före kriget. I följande tablå angives den inhemska produktionen av vete, råg, korn och havre samt import- resp. exportöverskott därav (inkl. förmalningsprodukter) dels för konsumtionsåren 1906—1913, dels för vart och ett av konsumtionsåren 1920/21—1922/23.

	Vete		Råg		Korn[2]		Havre[2]	
	inhemsk skörd	införsel-(+) eller utförsel-(—) överskott	inhemsk skörd	införsel-(+) eller utförsel-(—) överskott	inhemsk skörd	utförsel-(+) eller införsel-(—) överskott	inhemsk skörd	införsel-(+) eller utförsel-(—) överskott
1906/1913	205 589	+ 199 820	618 213	+ 83 090	328 469	+ 1 594	1 230 825	+ 53 754
1920	280 917	+ 182 361	569 850	— 40 518	243 320	+ 10 084	1 014 809	+ 24 851
1921	335 717	+ 107 876	674 616	— 46 473	261 134	+ 1 227	1 089 644	— 17 438
1922	258 893	+ 243 152	562 192	+ 13 343	294 005	— 15 575	1 119 895	— 895

Av tablån framgår, att den inhemska skörden av vete under skördeåren 1920/21—1922/23 varit avsevärt större än i medeltal åren 1906—13. Av de övriga sädesslagen har den inhemska skörden däremot genomsnittligt varit mindre under åren efter kriget än under förkrigsperioden. Större intresse än de absoluta talen ha emellertid i detta sammanhang de siffror, som ange den inhemska produktionens relativa betydelse för konsumtionen. Härutinnan visar tablån, att för samtliga sädesslagen denna varit större efter än före kriget. Särskilt har detta varit fallet för vete och råg, för vilka sädesslag förhållandet ställt sig sålunda:

---

[1] Det svenska vetets kvalitet och vetepriserna. Lantmannen 1923, nr 43.

[2] In- och utförsel av korngryn, kornmjöl, och havremjöl samt utförsel av malt under konsumtionsåren 1920/21—1922/23 ej medräknad.

DEN INHEMSKA PRODUKTIONENS PROCENTUELLA ANDEL AV KONSUMTIONEN.

	Vete	Råg
	%	%
1906/1913	*51*	*88*
1920	61	108
1921	76	107
1922	52	98
Medeltal 1920/1922	*63*	*104*

I fråga om råg har produktionen alltså ifrån att före kriget hava icke fullt tillgodosett konsumtionen genom dennas minskning kommit att icke blott fullt motsvara denna utan till och med lämna överskott för export. För ett riktigt bedömande av betydelsen av de tal i tablån, som angiva i vad mån vetekonsumtionen tillgodosetts genom inhemsk produktion, måste man taga i betraktande de för detta sädesslag säregna kvalitetsförhållandena. Som ovan i kap. 3 framhållits [1], lämnar icke det vanligen salubjudna svenska vetet ett så bakningsdugligt mjöl som de importerade mjölkvaliteterna. För framställning av sådant äro kvarnarna tvungna att antingen vid mälden inblanda utländska hårda vetesorter eller också uppblanda det av svenskt vete erhållna mjölet med mjöl av dylika vetesorter. Detta behov av inblandning av utländskt, hårt vete torde kunna antagas icke understiga $^1/_3$, eller med andra ord, konsumtionen kan icke till mer än högst $^2/_3$ tillgodoses med inhemsk skörd. Talen i förestående tablå betyda följaktligen, att den inhemska produktionen ökats därhän, att den kommit att giva nära nog full självförsörjning av vete.

Denna den inhemska produktionens ökade betydelse för konsumtionen har varit av fundamental vikt för prisbildningen på den svenska spannmålsmarknaden. Den har än ytterligare skärpt den redan tidigare kända överfyllnaden under höst och vinter av den inhemska spannmålsmarknaden och sålunda framkallat de prisdepressioner, som framträtt så skarpt denna tid på året. Det vill synas som om man häri hade den väsentliga förklaringen till de svenska spannmålstullarnas bristande effektivitet under åren efter kriget. Uteslutet är dock icke, att trustlagstiftningskommitténs förmodan kan hava berättigande. Beträffande den av spannmålsmarknadssakkunniga uttalade uppfattningen, att de rika höstutbuden efter särskilt 1921 års rika skörd framkallat prisdepressionen må framhållas, att enbart riklig skörd icke enligt tidigare erfarenheter kunnat väntas medföra en så kraftig verkan härutinnan som fallet varit. Detta har nämligen icke inträffat efter bärgning av särdeles riklig skörd vid tidigare tillfällen. 1906 års veteskörd, exempelvis, belöpte sig till nära 182 000 ton mot c:a 138 000 ton i medeltal åren 1901—05 och översteg alltså femårsmedeltalet med nära 32 % men medförde icke någon kraftigare prisdepression för svenskt vete. 1921 års veteskörd översteg med c:a 33 % medelskörden under närmast föregående femårsperiod, med uteslutning dock av missväxtåret 1917. Professor Nilsson-Ehles antagande, att konkurrensen mellan extremt hårda vetesorter skulle vara speciellt ägnad att nedtrycka priset på det svenska vetet, synes icke hava stöd i det inbördes prisläget för hårt och relativt mjukt amerikanskt vete. Av tabell 47 framgår nämligen, att manitobavetet tidvis varit icke oväsentligt billigare än red winter-vetet.

[1] Jfr *H. Nilsson-Ehle*, Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet. Tull- och traktatkommitténs utredn. nr XXI, samt *Å. Åkerman*, Försök och iakttagelser rörande svenska vetesorters kvalitet. Sveriges utsädesförenings tidskrift 1922, häft. 2.

TABELLBILAGOR

Månadspriser å vete och råg i Sverige och vissa främmande länder.

Kronor per deciton.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1880 januari	—	20·58	20·23	19·15	—	13·76	13·88	13·29	14·71
februari	—	20·58	20·82	18·11	—	13·99	13·29	14·23	14·73
mars	21·17	20·58	20·34	19·01	—	14·35	14·46	15·05	14·86
april	21·76	20·58	19·40	20·05	—	14·58	14·11	15·05	14·65
maj	21·17	19·75	20·00	18·84	—	14·82	14·46	15·29	14·86
juni	21·17	20·34	19·64	18·80	—	—	16·23	15·76	16·49
juli	20·93	19·17	18·93	18·25	—	—	17·05	15·88	15·90
augusti	19·40	17·64	18·58	18·31	—	14·58	15·29	15·52	15·53
september	17·99	16·82	17·52	17·17	—	15·64	15·05	15·88	16·40
oktober	18·70	18·23	18·35	17·41	—	17·52	16·23	16·82	17·89
november	19·40	18·82	18·93	18·25	—	18·23	17·64	17·40	18·04
december	19·29	19·17	18·70	18·38	—	17·99	17·64	17·05	17·91
Årsmedeltal	*20·09*	*19·35*	*19·29*	*18·49*	—	*15·55*	*15·44*	*15·60*	*16·00*
1881 januari	18·93	19·17	18·70	17·69	—	17·76	15·88	16·58	17·53
februari	19·17	19·05	18·58	17·41	—	17·99	17·05	15·88	17·49
mars	19·40	19·40	19·05	17·76	—	18·23	17·05	17·40	17·59
april	19·52	19·87	19·05	18·56	—	18·35	17·40	17·52	18·22
maj	19·52	19·64	19·17	18·52	—	18·35	17·64	17·76	18·37
juni	19·40	19·64	19·05	18·56	—	18·23	17·64	17·29	18·14
juli	19·76	19·76	19·64	19·36	—	17·29	16·23	15·99	16·09
augusti	22·23	20·58	21·17	20·23	—	17·29	15·64	16·46	15·60
september	24·46	26·71	21·99	21·79	—	17·64	17·05	16·93	16·49
oktober	22·23	22·11	21·05	19·63	—	16·46	17·05	16·93	16·62
november	19·40	20·58	20·11	19·15	—	16·46	16·82	16·58	16·44
december	18·23	20·34	20·23	18·59	—	15·88	15·88	15·64	15·64
Årsmedeltal	*20·19*	*20·57*	*19·82*	*18·90*	—	*17·49*	*16·78*	*16·75*	*17·02*
1882 januari	16·46	20·58	20·34	19·01	—	14·70	15·64	15·17	15·13
februari	15·29	19·99	20·70	19·18	—	—	15·05	14·46	14·95
mars	14·70	19·99	19·87	18·59	—	13·88	14·46	14·11	14·03
april	13·29	19·99	19·87	19·15	—	12·94	14·46	14·23	13·37
maj	12·94	19·99	19·76	19·71	—	12·70	14·11	13·52	13·19
juni	12·70	18·82	18·82	19·78	—	12·11	13·88	12·94	12·55
juli	12·35	19·17	19·29	20·19	—	11·76	13·88	12·94	12·70
augusti	15·64	18·23	18·46	20·85	—	12·11	13·52	13·17	13·05
september	17·88	16·82	16·58	18·31	—	12·23	12·35	12·47	12·24
oktober	17·40	16·70	16·35	16·51	—	12·00	12·11	12·35	11·93
november	17·52	16·70	16·23	17·03	—	12·00	12·35	12·23	12·09
december	17·05	16·82	16·35	17·17	—	12·00	12·11	11·88	11·84
Årsmedeltal	*15·27*	*18·66*	*18·55*	*18·80*	—	*12·58*	*13·66*	*13·29*	*13·09*
1883 januari	17·05	16·70	16·58	16·75	—	11·64	11·76	11·64	11·63
februari	17·40	17·40	17·40	17·06	—	11·64	10·94	12·00	11·95
mars	17·88	17·40	17·76	17·62	—	11·76	11·17	11·88	11·93
april	18·11	17·64	17·99	17·48	—	11·88	12·00	12·11	12·02
maj	18·70	17·99	18·46	18·00	—	12·35	12·70	12·58	12·37
juni	19·05	17·99	17·99	17·86	—	12·11	12·35	12·47	12·23
juli	18·82	17·99	18·11	17·59	—	11·52	12·11	12·23	11·73
augusti	19·87	18·58	18·58	18·14	—	12·70	12·82	13·52	12·53
september	17·40	17·40	16·93	17·44	—	12·11	12·35	12·23	12·37
oktober	17·05	16·93	16·58	16·86	—	11·76	12·11	12·11	12·04
november	17·05	16·93	16·46	16·79	—	11·76	12·23	12·11	11·83
december	17·05	17·05	16·23	16·47	—	11·76	12·11	12·11	11·79
Årsmedeltal	*17·95*	*17·50*	*17·42*	*17·35*	—	*11·92*	*12·05*	*12·24*	*12·05*

[1] Noteringar å Stockholms börs. — [2] Noteringar i Tidskrift för Landtmän. — [3] Noteringar å Köpenhamns börs, enligt Grosserersocietetets Handelsberetning. — [4] Gazette-averages, jfr sid. 52 och 94. — [5] No. 1 northern spring och no. 2 red winter. Enligt Bulletin of the U. S. Bureau of Labor (Wholesale prices). — [6] Huvudsakligen sydrysk råg. Enligt Vierteljahrshefte zur Statistik des deutschen Reichs.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1884 januari	17·05	16·82	16·23	16·09	—	11·76	11·88	12·11	11·80
februari	16·82	16·46	16·46	15·53	—	11·76	11·52	12·47	11·86
mars	16·46	16·70	16·23	15·67	—	11·76	11·88	13·17	11·84
april	16·23	16·70	16·23	15·61	—	11·88	12·23	12·94	11·75
maj	16·46	16·46	16·46	15·74	—	12·35	12·35	13·05	11·93
juni	16·23	16·82	16·11	15·50	—	12·47	12·58	13·05	12·19
juli	15·88	16·46	16·11	15·43	—	12·47	12·82	13·05	12·23
augusti	15·29	15·05	15·29	15·39	—	11·88	12·23	12·35	11·90
september	13·88	13·64	13·88	14·08	—	11·17	12·00	12·11	11·50
oktober	13·52	13·52	13·64	13·45	—	11·41	11·41	12·11	11·44
november	13·52	13·29	13·29	13·10	—	11·41	12·00	12·23	11·41
december	13·52	13·64	13·41	12·96	—	11·17	12·00	12·00	11·41
Årsmedeltal	*15·41*	*15·43*	*15·28*	*14·87*	—	*11·79*	*12·08*	*12·55*	*11·77*
1885 januari	13·52	13·88	13·99	14·00	—	11·17	12·00	12·00	11·68
februari	13·64	13·99	13·99	13·62	—	11·17	12·11	12·11	12·02
mars	13·52	14·11	13·99	13·27	—	11·17	11·88	12·00	10·86
april	13·64	14·70	14·94	14·21	—	10·94	12·11	12·35	10·77
maj	14·46	14·94	14·70	15·29	—	10·82	12·35	12·58	10·95
juni	14·11	14·46	14·11	13·97	—	10·58	12·00	12·35	10·68
juli	14·11	14·35	14·23	14·04	—	10·35	11·76	12·23	10·24
augusti	14·23	13·88	13·52	13·94	—	10·23	11·52	12·35	9·81
september	12·70	12·70	12·70	13·03	—	9·88	10·35	10·58	9·59
oktober	12·11	12·82	12·58	12·89	—	9·64	9·76	10·47	9·63
november	11·76	12·70	12·23	12·89	—	9·41	10·11	9·53	9·59
december	11·52	12·11	11·88	12·72	—	9·29	10·00	9·29	9·48
Årsmedeltal	*13·28*	*13·72*	*13·57*	*13·69*	—	*10·39*	*11·33*	*11·49*	*10·44*
1886 januari	11·17	12·23	12·40	12·44	—	9·06	10·00	10·20	9·37
februari	11·17	12·47	12·90	12·27	—	8·82	10·00	10·50	9·39
mars	11·05	12·58	13·00	12·44	—	8·82	10·11	10·70	9·48
april	11·29	12·82	13·30	12·75	—	8·82	10·11	10·70	9·50
maj	11·17	13·05	13·70	13·27	—	8·82	10·23	10·90	9·46
juni	11·17	12·94	13·10	13·17	—	8·82	10·11	10·60	9·14
juli	11·17	12·94	12·70	13·00	—	8·58	10·11	10·50	8·97
augusti	12·35	13·05	13·70	13·52	—	8·82	9·88	10·30	8·90
september	12·94	12·58	12·90	13·27	—	8·82	9·64	10·00	9·01
oktober	12·94	12·58	12·90	12·47	—	8·82	9·41	9·90	8·97
november	12·94	12·82	13·20	13·00	—	8·94	9·53	10·00	8·90
december	13·05	13·29	14·20	13·83	—	9·17	9·88	9·90	8·90
Årsmedeltal	*11·87*	*12·78*	*13·17*	*12·93*	—	*8·86*	*9·92*	*10·35*	*9·16*
1887 januari	13·20	13·88	14·70	14·87	—	9·40	9·88	10·00	8·94
februari	13·65	14·11	14·70	13·87	—	9·40	10·00	9·70	8·94
mars	13·78	13·88	14·60	13·69	—	9·00	9·76	9·60	8·86
april	13·65	13·76	14·30	13·66	—	8·60	9·53	10·00	8·79
maj	13·88	13·99	14·50	14.08	—	8·60	9·88	10·00	8·97
juni	14·28	14·35	14·70	14·63	—	8·80	10·00	10·00	9·06
juli	14·57	13·64	14·20	14·32	—	8·80	10·35	10·50	8·66
augusti	13·92	12·94	13·00	13·55	—	8·63	9·41	10·00	7·79
september	11·98	11·76	12·00	12·13	—	7·65	8·70	8·60	7·12
oktober	11·40	11·64	12·00	12·17	—	7·45	8·35	8·60	7·41
november	11·65	12·23	12·50	12·69	—	7·68	8·70	8·90	8·25
december	12·13	12·23	12·40	12·93	—	7·75	8·70	8·60	8·28
Årsmedeltal	*13·17*	*13·20*	*13·63*	*13·56*	—	*8·48*	*9·44*	*9·54*	*8·42*

[1]—[6] se not å sid. 118.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1888 januari	12·30	12·47	12·60	12·96	—	7·75	8 82	8·50	—
februari	13·05	13·29	12·70	12·65	—	8·35	8·82	8·60	—
mars	13·83	14·11	13·00	12·65	—	9·00	10·00	9·00	—
april	14·13	14·35	12·90	12·65	—	9·43	10·00	9·00	8·34
maj	14·53	15·05	13·10	13·10	—	9·78	12·47	9·50	8·37
juni	14·58	15·05	12·80	13·14	—	9·78	10·47	9·50	8·04
juli	14·45	14·82	13·10	13·27	—	9·71	10·11	9·00	7·72
augusti	15·76	15·76	14·60	14·60	—	10·76	10·82	10·20	8·41
september	18·35	17·40	16·00	14·94	—	12·18	11·52	—	9·83
oktober	18·06	17·05	14·60	13·10	—	11·59	12·11	10·70	9·75
november	16·77	16·82	14·30	13·27	—	11·29	12·70	10·70	9·48
december	15·59	15·64	13·60	12·93	—	10·82	12·70	10·60	9·26
Årsmedeltal	*15·12*	*15·15*	*13·61*	*13·28*	—	*10·04*	*10·88*	*9·57*	*8·80*
1889 januari	15·30	15·57	13·70	12·58	—	10·82	12·30	10·20	9·30
februari	15·30	15·90	13·50	12·30	—	11·17	12·43	10·00	9·35
mars	15·30	15·63	13·50	12·54	—	11·17	12·95	10·00	9·20
april	15·30	15·55	13·20	12·44	—	11·17	12·35	10·50	9·01
maj	14·94	15·58	13·30	12·41	—	11·06	12·65	10·40	8·52
juni	14·64	15·00	13·00	11·89	—	11·47	12·43	10·50	8·21
juli	15·30	15·10	13·20	12·17	—	12·00	12·35	10·50	9·12
augusti	15·30	15·00	13·20	12·82	—	11·77	12·35	12·30	9·72
september	15·30	14·75	12·20	12·47	—	11·65	12·85	10·60	9·52
oktober	15·53	14·63	12·60	12·37	—	11·94	12·65	11·00	9·90
november	16·13	15·38	13·20	12·54	—	12·59	12·75	12·00	10·46
december	16·50	15·75	13·10	12·51	—	13·18	13·25	11·70	10·94
Årsmedeltal	*15·40*	*15·32*	*13·14*	*12·41*	—	*11·67*	*12·57*	*10·81*	*9·44*
1890 januari	16·50	15·75	13·10	12·54	10·49	13·30	13·38	11·70	10·90
februari	16·50	15·25	13·00	12·41	10·24	13·30	13·25	11·40	10·86
mars	16·50	15·50	13·10	12·41	10·76	13·24	13·50	11·50	10·90
april	16·50	15·75	13·30	12·44	11·77	12·82	13·50	11·70	10·68
maj	17·00	16·13	13·70	13·42	12·89	12·75	13·50	11·60	10·19
juni	17·25	15·75	13·50	13·62	12·15	12·70	13·25	11·20	9·63
juli	17·75	16·88	14·80	14·04	12·12	12·70	13·68	12·00	10·30
augusti	18·50	16·00	15·30	15·05	13·66	12·70	13·25	12·00	10·17
september	16·25	15·75	14·00	13·72	13·49	12·88	13·25	11·80	10·48
oktober	16·50	15·80	13·70	12·89	13·87	13·00	12·75	11·50	10·99
november	16·50	16·00	14·00	13·45	13·09	13·53	13·50	12·50	11·53
december	16·13	15·88	13·90	13·45	12·40	13·50	14·00	12·20	11·64
Årsmedeltal	*16·82*	*15·82*	*13·79*	*13·31*	*12·25*	*13·04*	*13·40*	*11·76*	*10·69*
1891 januari	15·75	15·88	14·00	13·62	12·31	13·25	14·00	12·00	11·61
februari	15·88	15·50	14·20	13·45	12·98	13·25	13·75	11·70	11·77
mars	17·50	16·63	15·60	14·11	13·66	13·38	13·75	12·20	12·26
april	19·50	18·75	17·70	15·95	14·67	14·50	14·75	13·80	12·95
maj	20·00	19·75	17·40	16·82	14·22	15·63	15·50	14·60	14·20
juni	20·50	19·50	17·50	16·58	13·32	16·88	16·50	—	14·26
juli	20·25	19·25	16·80	16·06	12·29	17·13	17·50	—	14·31
augusti	20·75	20·00	20·00	16·58	13·30	18·75	19·50	—	18·60
september	19·75	17·95	17·50	16·02	13·14	19·25	17·00	17·00	17·49
oktober	18·50	17·13	16·00	14·60	13·05	18·63	15·25	17·00	17·38
november	19·38	19·25	18·00	15·78	12·82	19·50	16·75	18·20	18·78
december	19·50	18·00	17·80	15·64	12·48	19·50	17·68	16·60	18·73
Årsmedeltal	*18·94*	*18·13*	*16·88*	*15·43*	*13·19*	*16·64*	*15·99*	*14·80*	*15·20*

[1]—[6] se not å sid. 118.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1892 januari	18·75	18·25	16·80	14·78	11·92	18·63	17·25	15·30	17·96
februari	18·50	17·50	16·25	13·55	12·04	18·13	16·25	14·45	16·98
mars	18·50	17·50	15·70	13·72	11·45	18·25	15·00	14·00	16·58
april	17·75	16·75	14·60	13·00	10·99	17·25	14·50	13·50	15·62
maj	17·25	15·75	14·80	13·10	11·29	16·63	14·00	13·30	14·51
juni	16·88	15·50	14·15	12·54	11·06	15·88	13·25	12·80	14·55
juli	16·38	15·25	13·40	12·17	10·76	15·63	13·25	12·40	14·33
augusti	15·88	13·50	12·75	12·34	10·53	14·63	12·25	11·60	12·84
september	14·50	13·13	12·00	12·06	10·02	12·38	11·88	11·25	11·68
oktober	13·75	13·45	12·00	11·75	10·00	12·50	12·38	11·15	11·73
november	13·50	12·95	12·10	11·71	9·77	12·25	12·20	10·65	11·53
december	13·25	12·13	11·75	10·95	9·74	11·25	11·50	10·30	11·28
Årsmedeltal	*16·24*	*15·13*	*13·86*	*12·62*	*10·80*	*15·28*	*13·64*	*12·56*	*14·13*
1893 januari	13·50	12·88	11·90	10·95	10·06	11·25	11·75	10·70	10·95
februari	14·00	13·13	11·75	10·74	10·16	11·50	13·38	10·55	10·79
mars	14·00	12·75	11·70	10·36	10·21	11·13	10·75	9·95	10·57
april	13·88	13·00	11·80	10·46	10·74	11·25	11·25	9·95	10·68
maj	14·13	13·50	12·30	11·12	9·86	12·25	11·75	10·85	11·48
juni	14·13	13·38	11·95	11·29	8·92	12·13	11·50	10·85	11·28
juli	14·00	13·25	11·95	11·08	8·81	11·75	11·25	10·60	10·92
augusti	13·63	12·63	11·50	10·91	8·22	10·88	11·13	9·80	10·81
september	13·00	12·05	11·00	10·95	9·13	10·25	10·25	9·95	10·59
oktober	12·88	12·13	11·10	11·50	8·69	10·20	10·50	10·05	10·21
november	12·68	12·25	11·00	11·36	8·30	9·95	10·50	9·90	9·99
december	12·30	12·08	10·90	11·12	8·49	9·75	10·00	9·40	9·88
Årsmedeltal	*13·51*	*12·75*	*11·57*	*10·98*	*9·30*	*11·02*	*11·16*	*10·21*	*10·68*
1894 januari	12·00	12·00	10·85	10·95	8·28	9·75	10·13	9·40	9·88
februari	12·00	11·70	10·70	10·43	7·87	9·75	9·50	9·20	9·88
mars	12·00	11·43	10·40	10·11	7·79	9·75	9·63	9·25	9·79
april	11·75	11·63	10·30	10·25	8·17	9·65	9·75	9·40	9·57
maj	11·63	10·88	10·00	10·25	7·71	9·35	9·63	9·05	7·48
juni	11·63	10·68	9·70	9·94	7·97	9·30	9·63	8·80	7·90
juli	11·38	10·75	9·30	10·22	7·60	9·55	9·75	8·85	7·61
augusti	11·00	10·50	9·15	10·11	7·46	9·50	9·38	8·40	7·36
september	10·38	9·88	8·85	8·58	7·28	8·50	9·00	8·30	7·21
oktober	10·00	9·68	8·65	7·36	7·01	8·25	9·25	8·10	6·88
november	10·25	10·13	9·15	7·85	7·44	8·75	9·75	8·50	7·30
december	10·63	10·50	9·75	8·58	7·51	9·00	9·50	8·55	7·41
Årsmedeltal	*11·22*	*10·81*	*9·73*	*9·52*	*7·67*	*9·26*	*9·62*	*8·82*	*8·19*
1895 januari	11·63	11·50	9·75	8·58	7·18	9·88	10·25	8·35	7·30
februari	12·25	12·50	9·75	8·34	6·92	10·50	11·38	8·75	7·28
mars	12·50	12·38	10·05	8·30	7·37	10·38	11·50	9·00	7·65
april	13·50	13·13	10·60	8·52	7·91	11·00	11·75	9·45	8·10
maj	15·00	14·25	11·35	9·35	9·51	12·00	12·25	10·05	8·99
juni	15·25	14·75	11·30	10·74	10·32	12·13	12·63	10·20	8·92
juli	14·25	14·00	10·70	10·32	9·22	11·63	12·63	9·65	8·10
augusti	14·00	13·25	10·30	10·08	8·78	11·25	11·75	9·15	7·45
september	13·25	12·63	9·35	9·52	8·00	10·75	11·00	8·60	7·36
oktober	12·50	12·75	9·85	10·22	8·16	10·13	10·63	8·50	7·45
november	12·63	13·75	10·10	10·74	7·83	10·13	11·63	8·45	7·48
december	13·00	13·75	10·20	10·39	7·74	10·25	11·50	8·45	7·74
Årsmedeltal	*13·31*	*13·22*	*10·28*	*9·62*	*8·25*	*10·84*	*11·49*	*9·05*	*7·81*

[1]—[6] se not å sid. 118.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1896 januari	13·25	14·00	10·56	10·67	8·11	10·25	11·50	8·60	7·92
februari	13·63	14·50	10·90	10·91	8·92	10·25	11·00	8·50	8·16
mars	13·88	14·50	11·00	10·50	8·69	10·25	11·00	8·46	7·97
april	14·00	14·50	10·96	10·36	8·83	10·25	12·50	8·40	7·90
maj	14·00	14·50	10·86	10·63	8·38	10·25	11·00	8·46	7·61
juni	14·00	14·25	10·50	10·46	7·78	10·13	10·50	8·26	7·19
juli	13·50	13·25	9·90	10·15	7·64	9·88	10·25	7·66	6·88
augusti	13·00	13·00	9·96	9·55	7·69	9·88	10·00	7·26	7·12
september	13·63	13·75	10·26	9·90	8·31	10·50	10·75	8·36	8·14
oktober	15·13	14·88	11·36	10·36	9·63	11·50	11·50	9·10	8·88
november	16·25	16·25	12·66	13·48	10·66	12·00	12·25	9·20	8·94
december	16·50	16·25	12·60	13·20	10·86	11·63	12·38	9·00	8·66
Årsmedeltal	*14·23*	*14·47*	*10·96*	*10·92*	*8·79*	*10·56*	*11·22*	*8·44*	*7·95*
1897 januari	16·50	16·38	12·70	13·00	10·71	11·50	12·25	8·86	8·57
februari	16·50	15·75	12·36	12·23	10·21	11·25	11·75	8·60	8.14
mars	16·13	15·38	12·00	11·64	10·12	11.00	11·38	8·36	7·92
april	15·88	15·25	11·70	11·36	9·78	10·88	11·00	8·50	7·88
maj	16·00	15·38	11·80	11·68	9·87	11·00	11·38	8·70	7·57
juni	15·63	15·25	11·46	11·36	9·50	10·50	11·13	8·30	7·39
juli	15·75	15·63	11·86	11·57	10·07	10·75	11·50	8·80	7·70
augusti	17·00	16·00	13·50	12·62	11·55	11·88	12·13	8·96	9·01
september	18·13	16·75	13·56	14·00	12·78	12·25	12·25	9·86	9·66
oktober	18·00	16·63	13·10	13·52	11·81	12·25	12·50	10·00	9·57
november	18·00	16·75	13·56	14·08	12·10	12·25	12·88	10·40	10·06
december	18·00	17·00	13·60	14·14	12·16	12·13	12·88	10·66	10·06
Årsmedeltal	*16·79*	*16·01*	*12·60*	*12·58*	*10·89*	*11·47*	*11·91*	*9·16*	*8·63*
1898 januari	18·13	17·00	13·76	14·49	12·78	12·13	12·75	10·36	10·03
februari	18·38	17·13	14·00	14·63	13·85	12·38	12·50	10·20	10·15
mars	18·88	17·38	13·30	14·84	14·06	12·88	12·88	10·60	10·21
april	20·00	19·00	17·16	15·01	14·99	13·75	13·25	11·80	11·44
maj	22·75	23·00	20·80	19·18	20·30	15·13	15·50	13·16	12·35
juni	22·00	20·00	17·20	18·17	12·11	13·63	14·25	11·86	9·77
juli	20·50	18·25	15·86	15·61	10·56	13·38	14·00	11·46	9·48
augusti	20·00	16·50	14·20	13·80	9·53	14·13	13·25	11·26	9·48
september	15·25	15·25	12·16	11·02	8·98	12·50	12·38	10·66	9·90
oktober	16·00	15·50	12·20	11·05	8·99	13·25	13·50	10·96	10·41
november	15·75	15·63	12.26	11·71	9·16	14·00	14·25	10·36	10·70
december	15·38	15·38	12·06	11·33	9·12	13·50	14·25	11·60	10·90
Årsmedeltal	*18·59*	*17·00*	*14·66*	*14·18*	*12·03*	*13·39*	*13·23*	*11·27*	*10·40*
1899 januari	15·25	15·63	12·16	11·22	9·56	13·50	14·25	11·50	11·21
februari	15·13	15·38	12·00	10·91	9·83	13·25	14·50	11·36	11·19
mars	15·00	14·75	11·60	10·70	9·64	13·00	14·13	11·10	10·97
april	15·00	14·75	11·40	10·28	9·97	13·13	14·13	11·26	10·68
maj	15·00	14·75	11·60	10·53	10·01	13·63	14·50	11·40	10.64
juni	15·13	14·00	11·80	10·63	10·27	13·88	14·50	11·56	10·48
juli	15·13	15·13	11·56	10·60	9·83	14·00	14·38	11·20	10·52
augusti	14·38	13·50	10·96	10·28	9·74	13·63	13·00	10·66	10·41
september	14·50	14·00	10·60	10·53	9·84	13·75	13·75	10·86	10·81
oktober	14·25	14·38	10·80	11·40	9·73	14·00	14·25	11·26	10·97
november	14·38	14·20	10·60	10·98	9·31	13·88	14·38	11·26	10·59
december	14·25	14·00	10·36	10·63	9·18	13·75	14·25	11·06	10·37
Årsmedeltal	*14·78*	*14·50*	*11·29*	*10·71*	*9·74*	*13·32*	*14·17*	*11·21*	*10·74*

[1]—[6] se not å sid. 118.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1900 januari	14·25	14·13	10·60	10·77	8·89	13·75	13·88	10·76	10·19
februari	14·63	14·38	10·60	10·81	9·01	14·00	13·88	10·70	10·39
mars	14·75	14·13	10·36	10·81	8·94	14·00	14·13	10·76	10·57
april	14·75	14·25	10·60	10·81	9·05	14·00	14·38	11·00	10·81
maj	14·88	14·50	10·86	10·70	8·98	14·00	14·88	11·66	10·50
juni	15·38	14·75	11·46	12·41	10·22	14·13	15·00	11·96	10·44
juli	15·63	15·00	11·70	11·95	10·51	14·25	15·00	11·66	10·19
augusti	15·25	14·50	11·26	11·99	10·19	14·25	14·13	—	9·72
september	14·88	14·13	10·76	11·89	10·36	12·88	13·13	10·36	10·03
oktober	14·50	14·00	10·46	11·85	10·17	12·63	12·68	9·86	9·75
november	14·25	14·25	10·46	11·33	9·84	12·50	12·68	9·70	9·61
december	14·25	14·13	10·66	11·12	9·62	12·13	12·25	10·00	9·61
Årsmedeltal	*14·78*	*14·33*	*10·82*	*11·23*	*9·65*	*13·54*	*13·84*	*10·76*	*10·15*
1901 januari	14·25	14·38	10·90	11·12	10·16	12·13	12·13	10·06	9·68
februari	14·63	14·50	11·00	11·02	10·09	12·25	12·13	9·90	9·86
mars	14·88	14·75	11·56	10·74	10·20	12·30	12·13	9·90	9·83
april	15·38	15·50	12·30	11·05	9·77	12·50	12·50	10·20	9·83
maj	16·00	16·00	12·70	11·36	10·02	12·50	12·88	10·50	9·72
juni	16·00	16·00	12·70	11·47	9·69	12·25	12·38	10·36	9·43
juli	15·75	15·25	12·40	11·40	9·06	12·25	12·63	10·06	9·59
augusti	15·50	15·50	12·10	11·40	9·82	12·25	12·25	9·90	9·55
september	15·38	15·38	—	10·88	9·56	12·50	12·50	10·00	9·37
oktober	15·00	15·25	—	10·74	9·50	12·50	12·68	10·00	9·23
november	15·25	15·75	—	11·12	9·87	12·50	13·00	11·36	9·37
december	15·75	16·13	—	11·40	10·51	12·63	13·38	10·66	9·68
Årsmedeltal	*15·31*	*15·36*	*11·96*	*11·15*	*9·85*	*12·38*	*12·55*	*10·16*	*9·60*
1902 januari	16·25	16·38	—	11·50	10·52	12·93	13·75	10·86	9·70
februari	16·38	16·50	—	11·29	10·27	13·00	13·75	10·96	9·83
mars	16·25	16·50	—	11·29	10·03	13·13	13·88	11·06	9·66
april	16·25	19·50	—	11·57	9·95	13·55	13·88	11·00	9·50
maj	16·38	16·50	—	12·89	10·24	13·88	14·38	11·30	9·95
juni	16·38	16·50	—	12·82	9·98	14·00	14·75	11·58	10·19
juli	16·25	16·25	—	12·89	10·37	14·00	14·75	11·60	10·28
augusti	16·13	15·25	—	13·14	9·87	14·00	15·13	11·90	10·50
september	15·63	14·25	10·96	11·57	10·56	13·50	13·25	10·60	9·66
oktober	15·00	14·00	10·80	10·53	9·90	12·63	13·00	10·06	9·41
november	14·88	14·00	10·66	10·43	9·96	12·75	13·13	10·16	9·37
december	14·75	14·00	10·80	10·39	10·18	12·75	13·25	10·10	9.32
Årsmedeltal	*15·88*	*15·55*	*10·80*	*11·71*	*10·15*	*13·34*	*13·91*	*10·93*	*9·78*
1903 januari	14·75	14·38	10·96	10·43	10·16	12·75	13·38	10·10	9·68
februari	14·88	14·75	11·30	10·56	10·33	12·38	12·00	10·20	9·88
mars	15·00	14·75	11·46	10·46	9·98	11·75	12·88	10·16	9·61
april	14·00	14·75	11·36	10·63	10·40	11·25	12·75	10·06	9·66
maj	14·00	15·00	11·60	11·47	10·70	11·25	12·75	10·00	9·66
juni	14·00	15·00	12·00	11·47	10·72	11·25	12·68	10·20	9·43
juli	14·00	15·25	11·96	11·75	10·88	11·25	12·38	10·40	9·26
augusti	14·00	15·13	12·06	12·30	11·39	11·63	12·25	10·05	9·52
september	14·00	14·68	11·00	11·78	11·64	12·25	12·38	9·86	6·48
oktober	14·25	14·13	11·16	10·81	11·22	12·25	12·25	9·76	9·35
november	14·50	14·13	11·26	11·05	10·93	12·00	12·25	9·70	9·39
december	14·50	14·38	11·36	11·08	11·39	12·00	11·38	9·86	9·08
Årsmedeltal	*14·32*	*14·69*	*11·46*	*11·15*	*10·81*	*11·83*	*12·45*	*10·03*	*9·50*

[1]—[6] se not å sid. 118.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1904 januari	14·50	14·63	11·50	11·16	11·79	11·75	12·25	9·86	9·17
februari	14·75	15·50	12·60	11·26	13·24	12·00	12·63	10·16	9·52
mars	15·13	15·63	13·20	11·92	13·20	12·38	12·38	10·46	9·66
april	15·00	15·50	12·75	11·57	13·26	12·25	12·75	10·26	9·37
maj	15·13	15·63	12·76	11·22	13·49	12·48	12·75	10·16	8·94
juni	15·13	15·63	12·60	11·05	13·45	12·70	13·00	10·26	8·74
juli	15·00	15·13	12·70	11·26	13·86	13·00	13·38	10·50	9·23
augusti	15·25	15·25	13·00	11·95	14·85	13·50	13·13	10·40	9·48
september	15·00	15·38	12·10	12·44	15·79	12·95	12·88	10·00	9·52
oktober	14·50	15·63	12·26	12·62	15·97	12·45	12·75	10·16	9·90
november	14·50	15·88	12·66	12·65	15·91	12·50	13·05	10·56	10·06
december	14·50	16·25	12·86	12·62	15·94	12·75	13·25	10·70	10·24
Årsmedeltal	*14·87*	*15·51*	*12·58*	*11·82*	*14·23*	*12·56*	*12·89*	*10·29*	*9·49*
1905 januari	14·50	16·25	12·70	12·65	16·24	12·70	13·25	10·66	10·26
februari	14·50	16·25	12·36	12·75	16·29	12·65	13·25	10·60	10·32
mars	14·50	15·88	12·40	12·82	15·81	12·65	13·25	10·50	10·28
april	14·50	15·75	12·26	12·79	15·08	13·20	13·50	10·50	10·32
maj	14·75	16·00	12·56	12·82	13·85	13·88	13·88	11·20	10·68
juni	15·25	16·25	12·80	13·10	14·87	14·13	14·38	11·60	10·97
juli	15·25	—	12·66	13·38	14·24	14·13	14·50	11·50	10·61
augusti	15·13	14·75	12·36	12·27	12·37	13·50	13·50	11·40	10·46
september	15·13	15·23	12·00	11·19	11·63	13·13	13·25	11·00	10·86
oktober	15·50	15·50	12·50	11·26	12·03	13·88	13·63	11·60	11·59
november	15·75	16·13	12·76	11·78	12·02	14·50	14·50	12·26	12·17
december	15·75	16·25	12·76	11·85	11·96	14·48	14·25	12·50	12·04
Årsmedeltal	*15·04*	*15·84*	*12·51*	*12·38*	*13·87*	*13·57*	*13·76*	*11·28*	*10·88*
1906 januari	15·88	16·25	12·86	11·85	11·76	14·48	14·38	12·36	12·19
februari	16·25	16·25	12·70	12·02	11·40	14·50	14·50	11·70	12·15
mars	16·25	16·13	12·60	11·85	10·88	14·50	14·25	11·30	12·10
april	16·38	16·13	12·80	12·13	11·49	14·63	14·13	11·50	11·24
maj	16·13	16·13	12·70	12·54	11·98	14·50	14·38	11·40	10·92
juni	15·75	—	12·40	12·62	11·66	13·68	14·25	11·20	10·24
juli	15·50	—	12·26	12·62	10·83	13·50	13·50	11·20	10·15
augusti	15·63	14·25	12·00	12·27	10·10	13·13	12·50	—	10·19
september	14·75	14·13	11·30	10·88	10·02	12·75	12·75	10·70	10·10
oktober	14·85	14·25	11·20	10·98	9·89	12·85	13·25	10·66	10·26
november	14·85	14·38	11·16	11·02	10·03	13·05	13·13	10·46	9·92
december	14·80	14·50	11·16	10·88	10·15	13·08	13·00	10·56	10·03
Årsmedeltal	*15·59*	*15·23*	*12·10*	*11·78*	*10·85*	*13·72*	*13·67*	*11·19*	*10·79*
1907 januari	14·75	14·50	11·36	10·88	9·99	13·00	13·25	10·96	10·37
februari	15·08	14·63	11·36	11·05	10·89	13·13	13·50	11·50	11·39
mars	15·33	14·75	11·46	11·16	10·81	13·20	13·25	11·36	11·33
april	15·50	15·13	12·10	11·12	11·11	13·05	13·25	11·76	11·97
maj	16·38	16·25	13·50	11·71	13·14	13·50	13·88	13·60	13·82
juni	17·00	16·25	14·00	13·14	13·26	14·55	14·25	14·96	14·04
juli	17·38	17·13	14·00	13·42	13·23	14·60	14·50	14·56	13·91
augusti	17·50	17·00	14·60	13·97	12·73	15·88	14·88	15·10	13·57
september	17·25	17·00	14·66	13·17	13·85	16·25	15·75	13·80	14·66
oktober	17·38	17·88	15·36	14·14	14·29	15·50	16·63	14·60	15·53
november	17·88	17·75	15·50	14·70	12·81	15·75	16·88	14·40	15·49
december	17·75	18·00	15·46	14·42	13·21	15·75	17·25	14·30	15·81
Årsmedeltal	*16·60*	*16·35*	*13·62*	*12·76*	*12·44*	*14·51*	*14·77*	*13·40*	*13·45*

[1]—[6] se not å sid. 118.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1908 januari	17·50	18·13	15·80	14·70	13·56	15·38	17·13	14·56	15·31
februari	17·50	17·75	15·10	13·79	12·75	15·38	17·00	14·00	14·32
mars	17·13	17·25	14·36	12·96	13·05	14·75	16·75	13·06	14·42
april	16·63	17·00	13·96	12·93	12·82	14·25	16·38	12·70	13·48
maj	17·00	18·00	14·80	13·66	13·98	15·00	16·88	13·80	13·88
juni	17·38	17·88	15·00	13·45	13·13	15·63	17·13	13·60	13·46
juli	17·13	18·00	15·00	12·86	12·41	15·38	17·00	12·86	13·37
augusti	16·63	17·13	14·20	13·07	13·41	14·13	14·13	11·66	13·75
september	16·38	16·38	13·46	13·03	13·66	14·13	14·25	11·86	13·88
oktober	17·00	16·13	13·10	12·96	13·91	14·25	14·00	11·90	—
november	17·00	16·00	13·16	13·14	14·28	14·13	14·25	12·00	—
december	17·00	16·50	13·66	13·55	14·49	13·75	14·13	12·00	13·44
Årsmedeltal	*17·02*	*17·18*	*14·30*	*13·34*	*13·45*	*14·68*	*15·75*	*12·83*	*13·98*
1909 januari	17·13	16·50	13·86	13·62	14·74	13·88	14·00	11·86	12·97
februari	18·00	17·63	14·76	14·11	15·73	14·50	14·38	11·80	13·35
mars	19·25	19·38	16·00	14·80	16·43	15·00	14·63	12·20	13·46
april	20·38	20·38	17·30	16·02	18·16	15·75	15·13	12·70	13·88
maj	22·50	21·00	18·30	17·48	19·08	16·50	15·75	13·60	13·75
juni	22·75	—	19·10	17·83	19·06	17·38	16·50	14·50	13·80
juli	22·38	—	19·16	18·04	17·37	17·00	17·00	14·40	13·42
augusti	21·38	—	—	17·65	14·82	15·88	17·00	14·20	12·50
september	19·00	16·75	14·50	14·42	14·67	14·63	14·38	11·90	12·19
oktober	17·63	16·88	14·36	13·20	15·36	14·00	14·25	11·66	12·24
november	17·63	17·13	14·10	13·59	15·56	14·00	14·13	11·36	12·24
december	18·00	17·38	14·36	13·83	16·29	13·88	13·88	11·20	12·28
Årsmedeltal	*19·67*	*18·11*	*15·98*	*15·39*	*16·44*	*15·20*	*15·09*	*12·61*	*13·01*
1910 januari	18·13	18·25	15·20	13·97	16·32	13·88	13·88	11·46	12·55
februari	18·38	18·88	15·46	13·80	16·42	13·88	14·13	11·70	12·64
mars	18·50	18·38	15·06	13·59	16·24	13·75	13·25	11·70	12·24
april	18·50	17·88	14·56	13·90	15·50	13·38	13·50	11·50	11·86
maj	18·00	17·75	13·90	13·31	15·11	12·88	13·38	10·96	11·04
juni	16·88	16·75	13·16	12·23	14·24	12·38	12·88	10·30	9·88
juli	17·00	16·63	13·10	13·03	15·64	12·38	12·63	10·00	10·32
augusti	17·00	16·00	13·10	13·33	15·26	12·38	12·25	10·06	10·24
september	16·25	15·75	12·76	13·03	14·60	12·25	12·25	10·10	10·12
oktober	16·13	15·63	12·46	12·58	14·09	12·25	12·13	10·10	9·88
november	15·88	15·50	12·40	12·47	13·50	12·25	12·38	10·36	9·75
december	15·75	16·00	12·76	12·72	13·55	12·25	12·38	10·40	9·70
Arsmedeltal	*17·20*	*16·95*	*13·66*	*13·21*	*15·04*	*12·83*	*12·96*	*10·72*	*10·85*
1911 januari	16·13	16·25	13·10	12·79	13·94	12·50	12·25	10·20	10·06
februari	16·50	16·50	13·16	12·65	12·98	12·75	12·25	10·20	10·10
mars	16·50	16·38	12·96	12·54	12·90	12·75	12·25	10·20	10·06
april	16·63	16·25	13·36	12·69	12·89	12·58	12·38	10·60	10·24
maj	16·88	16·88	13·86	13·35	13·44	13·25	13·50	11·56	10·81
juni	17·25	16·38	14·06	13·42	13·01	13·88	13·63	12·10	10·64
juli	17·38	17·50	14·06	13·42	12·86	13·88	12·50	12·16	10·77
augusti	16·75	16·13	13·40	13·20	13·71	13·68	13·88	11·50	11·01
september	16·88	16·18	13·40	13·35	13·74	14·63	14·75	12·56	12·64
oktober	16·25	16·18	13·36	13·66	14·35	14·75	14·63	12·36	12·55
november	16·45	16·25	13·46	13·83	13·81	15·05	15·00	12·56	12·46
december	16·25	16·25	13·76	13·69	13·91	15·25	15·38	12·96	12·86
Arsmedeltal	*16·65*	*16·43*	*13·50*	*13·21*	*13·46*	*13·75*	*13·53*	*11·58*	*11·18*

[1]—[6] se not å sid. 118.

År månad	Vete					Råg			
	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	London[4]	Chicago[5]	Stockholm[1]	Malmö[2]	Köpenhamn[3]	Bremen (oförtullad)[6]
1912 januari	17·00	17·25	14·15	13·87	14·15	16·00	16·38	13·65	13·44
februari	17·63	17·80	14·35	14·21	14·33	16·68	17·25	13·95	13·62
mars	17·68	17·63	14·30	14·21	14·64	16·63	17·13	13·60	13·31
april	18·58	18·50	15·20	15·05	15·32	16·93	17·25	13·85	13·97
maj	19·00	19·00	15·55	15·71	16·14	17·05	17·38	14·45	14·06
juni	18·38	19·00	15·60	15·50	15·54	16·63	17·38	14·45	13·62
juli	17·88	19·00	15·90	16·06	14·72	16·30	17·38	14·45	13·24
augusti	17·13	17·75	15·80	15·50	14·05	14·88	15·75	—	12·64
september	17·25	17·25	14·15	13·83	13·59	14·25	15·13	12·60	12·91
oktober	17·00	17·38	13·85	13·42	13·72	14·75	15·13	12·80	13·31
november	16·63	17·38	13·55	13·59	12·70	14·50	15·13	12·70	13·04
december	16·00	17·13	13·35	12·72	13·30	13·75	14·88	12·50	12·46
Årsmedeltal	*17·51*	*17·92*	*14·65*	*14·50*	*14·35*	*15·70*	*16·34*	*13·55*	*13·30*
1913 januari	16·18	17·13	13·45	12·72	13·91	13·63	15·00	12·35	12·82
februari	16·35	16·88	13·55	12·89	13·80	13·45	15·00	12·30	12·73
mars	16·13	16·63	13·45	12·96	13·38	12·50	15·00	12·15	12·28
april	16·38	16·83	13·95	13·10	13·68	12·63	14·88	12·05	12·37
maj	16·63	17·75	14·45	13·59	13·60	13·25	14·38	—	12·28
juni	16·25	17·50	14·40	13·62	13·50	13·25	14·38	—	11·57
juli	16·13	17·25	14·25	13·94	12·87	13·38	14·38	—	11·57
augusti	16·13	16·50	—	14·04	12·23	13·25	14·25	—	11·41
september	15·88	14·93	12·80	13·20	12·58	13·63	13·88	11·45	11·13
oktober	14·13	14·50	12·05	12·89	12·41	13·50	13·50	11·40	10·61
november	13·63	14·68	11·90	12·62	12·68	13·50	13·25	11·30	10·28
december	13·50	15·13	12·30	12·96	12·83	13·50	13·25	11·20	10·55
Årsmedeltal	*15·57*	*16·31*	*12·21*	*13·21*	*13·08*	*13·29*	*14·26*	*11·78*	*11·63*

[1]—[6] se not å sid. 118.

Bilaga 2.

Spannmålspriser i Sverige 1920—mars 1924 [1].

Enligt Svensk spannmålsnotering (före 8/2 1921 Sveriges Allm. Lantbrukssällskaps noteringar)

VETE

	Malmö	Kalmar	Halmstad	Göteborg	Norrköping	Stockholm	Örebro	Rikspris	Anmärkningar
1920									
Januari	40·67	—	40·67	40·67	40·67	40·67	40·67	[*40·67*]	80·6 kg/hl.
Februari	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mars	—	—	—	—	—	—	—	—	
April	—	—	—	—	—	—	—	—	
Maj	—	—	—	—	—	—	—	—	
Juni	—	—	—	—	—	—	65·00	[*65·00*]	
Juli	—	—	—	—	—	—	73·75	[*73·75*]	
Augusti	48·00	47·00	46·13	49·13	—	49·50	62·00	[*50·29*]	
September	49·13	47·50	48·50	50·94	—	50·75	48·75	[*49·26*]	77·6 kg/hl.
Oktober	48·63	49·00	48·88	50·25	52·00	51·50	48·25	*49·79*	
November	46·50	48·13	48·13	48·88	—	47·75	47·67	[*47·84*]	
December	39·25	40·50	40·50	40·63	—	36·75	36·00	[*38·94*]	
1921									
Januari	36·25	37·50	37·38	38·00	—	35·75	35·88	[*36·79*]	
Februari	31·10	31·38	32·67	32·33	30·00	32·00	29·80	*31·32*	
Mars	32·75	31·50	32·38	33·25	31·19	32·88	30·83	*32·11*	
April	32·11	32·00	32·39	32·44	31·11	33·00	31·56	*32·09*	
Maj	34·56	34·11	34·11	34·83	34·56	34·50	33·44	*34·30*	
Juni	37·57	37·00	37·07	37·64	35·71	37·71	35·21	*36·84*	
Juli	34·08	33·89	34·44	34·11	32·39	33·83	32·72	*33·64*	
Augusti	30·31	31·19	30·89	31·06	31·14	31·06	30·72	*30·91*	
September	26.22	26·56	26·06	26·56	26·83	26·28	25·56	*26·30*	78·8 kg/hl.
Oktober	23·22	23·89	23·06	23·78	23·93	24·00	22·21	*23·44*	
November	20·38	20·84	19·75	21·25	19·83	20·00	18·67	*20·75*	
December	21·50	21·44	21·22	21·63	21·50	21·94	20·17	*21·35*	
1922									
Januari	20·94	21·69	21·06	21·25	22·06	22·13	21·00	*21·45*	
Februari	21·16	21·50	20·88	21·56	21·88	22·47	20·56	*21·43*	
Mars	21·75	22·42	21·72	22·47	22·94	23·50	21·75	*22·36*	
April	21·36	22·07	21·07	22·00	22·79	23·39	20·93	*21·94*	
Maj	22·58	22·61	22·58	23·14	23·17	23·69	22·17	*22·85*	
Juni	21·97	22·38	22·34	22·88	23·19	23·31	22·63	*22·67*	
Juli	21·62	22·00	21·97	22·31	22·47	23·00	22·23	*22·23*	
Augusti	21·—	21·11	21·44	22·33	21·89	22·70	22·78	*21·89*	
September	16.86	17·81	17·53	17·56	17·70	16·97	17·25	*17·38*	
Oktober	17·25	17·89	17·47	17·83	18·31	17·53	16·81	*17·58*	77·6 kg/hl.
November	18·53	19·31	18·66	19·44	19·91	19·38	18·25	*19·07*	
December	19·06	20·00	19·09	19·84	20·13	20·00	19·00	*19·59*	
1923									
Januari	19·44	20·00	19·47	20·03	20·17	19·64	18·89	*19·66*	
Februari	19·88	20·00	19·88	20·53	20·41	19·91	19·59	*20·03*	
Mars	20·97	20·69	20·75	21·44	20·91	20·50	19·94	*20·74*	
April	22·00	21·50	21·78	22·03	21·38	21·19	20·75	*21·52*	
Maj	22·25	22·67	22·50	22·53	22·03	21·50	21·06	*22·08*	
Juni	—	22·63	22·31	22·29	21·94	21·50	21·50	[*22·03*]	
Juli	—	21·50	22·00	—	21·00	—	21·50	[*21·50*]	
Augusti	—	—	—	—	—	—	21·75	[*21·75*]	
September	16·65	17·58	17·00	17·05	17·42	17·04	17·00	*17·11*	
Oktober	17·11	17·13	17·19	17·25	17·14	16·75	16·50	*17·01*	76·4 kg/hl.
November	17·25	17·44	17·56	17·61	17·28	17·00	16·50	*17.23*	
December	17·25	17·50	17·75	17·57	17·50	17·00	16·36	*17·28*	
1924									
Januari	17·88	17·72	17·94	17·81	17·69	17·47	16·25	*17·53*	
Februari	18·72	18·39	17·53	19·00	18·44	18·50	17·14	*18·39*	
Mars	18·97	18·63	19·00	18.97	18·69	18·50	17·41	*18·50*	

[1] Noteringarna gälla banfritt noteringsort i parti vid genast leverans per netto kassa, kr. per deciton.

RÅG

	Malmö	Kalmar	Halmstad	Göteborg	Norrköping	Stockholm	Örebro	Rikspris	Anmärkningar
1920									
Januari	38·00	—	38·00	38.00	38·00	38·00	38·00	[38·00]	70·4 kg/hl.
Februari	38·00	—	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	[38·00]	
Mars	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	
April	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	
Maj	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	38·00	
Juni	—	38·00	38·00	—	—	38·00	37·67	[37·99]	
Juli	—	—	38·00	—	—	38·00	36·13	[37·38]	
Augusti	—	36·64	36·64	37·93	32·00	36·54	34·50	[35·71]	
September	35·00	35·00	34·38	32·75	—	33·50	32·13	[33·79]	72·8 kg/hl.
Oktober	34·50	34·00	35·00	32·88	35·00	31·75	30·75	33·41	
November	35·50	34·00	35·00	33·00	—	32·25	30·50	[33·38]	
December	34·00	34·38	34·25	32.38	31·50	30·75	29·00	32·32	
1921									
Januari	32·00	33·00	31·50	31·94	29·75	31·50	29·75	[31·62]	
Februari	30·83	31·17	30·67	30·96	28·50	30·83	27·50	30·07	
Mars	32·88	31·50	32·06	32·41	31·38	33·25	30·00	31·93	
April	34·11	32·22	33·00	32·75	33·33	34·17	31.55	33·02	
Maj	36·11	34·17	34·39	34·89	35·61	35·94	33·56	34·95	
Juni	37·43	37·14	37·43	37·57	36·71	37·79	36·07	37·16	
Juli	33·75	33·78	33·67	33·39	32·50	33·28	32·00	33·20	
Augusti	30·21	29·88	29·67	29·67	29·33	29·50	29·17	29·63	
September	26·50	26·44	26·33	26·33	26·56	26·11	25·06	26·19	73·4 kg/hl.
Oktober	22·81	22·50	21·50	22·31	23·00	22·25	20·68	22·15	
November	20·25	18·94	17·75	19·08	18·83	18·75	16·17	18·54	
December	20·47	19·56	19·78	19·47	19·50	19·94	17·17	19·41	
1922									
Januari	21·56	20·31	20·38	20·09	20·69	20·88	18·75	20·38	
Februari	21·54	20·31	20·00	20·00	20·50	20·38	18·00	20·10	
Mars	21·72	20·64	20·42	20·00	20·50	20·50	18·50	20·33	
April	21·50	20·57	20·00	20·11	20·50	20·86	18·75	20·33	
Maj	22·39	21·17	21·83	21·83	21·11	21·33	19·89	21·36	
Juni	22·54	21·50	22·13	22·16	21·94	21·81	20·50	21·80	
Juli	22·63	21·38	21·47	21·69	21·50	21·06	20·38	21·44	
Augusti	18·62	19·31	20·17	19·96	20.28	20·40	19·28	19·72	
September	15·53	15·91	15·55	15·66	15·80	15·41	15·30	15·59	
Oktober	15·03	15·11	14·75	14·78	15·28	15·00	14·72	14·95	72·2 kg/hl.
November	16·50	16·38	15·78	15·81	16·66	16·19	15·16	16·07	
December	16·81	16·69	16·22	15·78	16·63	16·50	15·50	16·30	
1923									
Januari	16·75	17·00	16·14	15·83	16.69	16·14	15·50	16·29	
Februari	16·84	17·00	16·00	16·00	16·81	16·41	15·53	16·37	
Mars	17·22	17·13	16·44	16·53	17·00	16·63	16·13	16·73	
April	17·69	17·50	16·84	16·75	17·38	17·00	16·50	17·09	
Maj	17·75	17,50	17·33	17·28	17·22	16·61	16·50	17·17	
Juni	—	17·34	17·31	17·25	16·94	16·06	16·50	[16·90]	
Juli	17·75	16·50	17·00	—	16·00	—	16·25	[16·70]	
Augusti	—	—	—	—	—	—	17·13	[17·13]	
September	15·00	15.00	15·00	15·45	15·04	14.92	15·14	15·08	
Oktober	15·00	14·38	14·50	15·14	15·00	14·75	14·56	14.76	70·4 kg/hl.
November	15·00	14·69	14·61	15·11	15·00	15·00	14·50	14·84	
December	15·25	14·75	15·00	15·00	15·00	15·00	14·36	14·91	
1924									
Januari	15·50	14·94	15·00	15·00	15·00	15·00	14·25	14·96	
Februari	15·50	15·00	15·00	15·00	15·22	15·00	14·89	15·09	
Mars	15·50	15·00	15·00	15·00	15·06	15·00	15·00	15·08	

MALT-KORN,
grobarhet lägst 92 %

	Malmö	Kalmar	Halmstad	Göteborg	Norrköping	Stockholm	Örebro	Rikspmedelpris	Anmärkningar
1920									
Januari	35·38	—	34·38	35·25	31·00	30·00	30·25	*32·71*	
Februari	37·00	—	35·25	36·88	—	32·67	31·75	*34·71*	
Mars	37·00	33·67	36·00	36·50	—	32·50	32·10	*34·63*	
April	37·00	34·00	36·00	—	—	—	30·75	*34·44*	
Maj	37·00	—	36·00	—	32·00	35·00	30·00	*34·00*	
Juni	—	—	36·67	—	—	31·50	29·00	*32·39*	
Juli	—	—	36·00	—	—	31·50	28·75	*32·08*	
Augusti	35·00	32·00	34·50	—	—	—	—	*33·83*	
September	36·00	33·50	35·00	—	—	35·00	30·50	*34·00*	
Oktober	—	36·25	36·00	38·00	—	34·33	—	*36·14*	
November	—	38·25	37·67	38·38	—	34·50	—	*37·20*	
December	—	38·25	38·63	—	—	—	—	*38·44*	
1921									
Januari	—	35·75	38·00	—	—	—	—	*36·87*	fr. o. m. den $^{18}/_{2}$ 69—70 kg/hl.
Februari	33·17	33·67	—	—	30·00	—	—	*32·28*	
Mars	34·00	31·33	—	—	29·50	—	—	*31·61*	
April	—	—	—	—	—	—	—	—	
Maj	—	—	—	—	—	—	—		
Juni	—	—	—	—	—	—	—	—	
Juli	—	—	—	—	—	—	—	—	
Augusti	30·50	—	—	—	29·00	—	—	*29·75*	
September	26,67	25·56	—	—	26·19	21·00	—	*24·85*	70—72 kg/hl.
Oktober	24·50	22·63	—	—	20·00	23·00	—	*22·53*	
November	22·00	19·67	—	—	—	—	—	*20·84*	
December	20·21	18·38	—	—	—	—	—	*19·29*	
1922									
Januari	19·20	—	—	—	—	—	—	*19·20*	
Februari	18·13	—	—	—	—	—	—	*18·13*	
Mars	—	—	—	—	—	—	—		
April	—	—	—	—	—	—	—	—	
Maj	—	—	—	—	—	—	—	—	
Juni	—	—	—	—	—	—	—	—	
Juli	—	—	—	—	—	—	—	—	
Augusti	—	—	—	—	—	—	—	—	
September	13·58	14·00	—	—	—	—	—	*13·79*	69—71 kg/hl.
Oktober	13·71	13·19	—	—	13·64	—	—	*13·42*	
November	14·19	13·59	—	—	14·09	—	—	*13·84*	
December	14·22	13·91	—	—	14·31	—	—	*14·14*	
1923									
Januari	14·83	14·08	—	—	14·25	—	—	*14·39*	
Februari	15·87	14·20	—	—	14·50	—	—	*14·86*	
Mars	16·25	—	—	—	14·50	—	—	*15·38*	
April	—	—	—	—	—	—	—	—	
Maj	—	—	—	—	—	—	—	—	
Juni	—	—	—	—	—	—	—	—	
Juli	—	—	—	—	—	—	—	—	
Augusti	—	—	—	—	—	—	—	—	
September	15·31	14·12	—	—	14·66	—	—	*14·70*	
Oktober	15·64	14·50	—	—	14·50	—	—	*14·88*	68—70 kg/hl.
November	17·67	15·50	—	—	17·00	—	—	*16·72*	
December	17·82	16·36	—	—	17·86	—	—	*17·34*	
1924									
Januari	18·78	16·83	—	—	18·56	—	—	*18·06*	
Februari	19·61	—	—	—	18·97	—	—	*19·29*	
Mars	19·25	—	—	—	19·00	—	—	*19·13*	

HAVRE, VIT

	Malmö	Kalmar	Halmstad	Göteborg	Norrköping	Stockholm	Örebro	Rikspmedelpris	Anmärkningar
1920									
Januari	33·17	—	33·25	33·50	29·50	31·12	29.50	[31·67]	52 kg/hl.
Februari	34·00	—	34·63	34·75	31·12	32·75	32·25	[33·25]	
Mars	35·60	34·66	34·80	34·50	31·40	33·50	31·10	33·65	
April	36·00	33·75	36·00	33·75	30·00	32·75	30·12	33·19	
Maj	35·25	32·62	34·00	32·25	29·00	31·25	29·75	32·02	
Juni	33·20	31·20	35·00	31·25	27·00	30·10	28·60	30·91	
Juli	31·00	31·00	34·38	30·00	27·00	28·25	25·75	29·63	
Augusti	31·80	31·50	35·17	31·63	25·67	26·95	25·25	29·71	
September	31·25	31·25	33·25	33·00	27·00	29·00	28·17	30·42	50 kg/hl.
Oktober	33·50	30·00	33·38	31.67	28·25	27·88	26·50	30·17	
November	34·75	30·50	35·00	31·00	28·67	28·81	27·50	30·86	
December	30·67	30·00	33·25	28·63	26·00	27·38	25·50	28·78	
1921									
Januari	27·25	26·00	29·25	26·25	25·00	26·38	24·50	26·37	fr. o. m. den 8/2 lägst 49 kg/hl.
Februari	22·40	21·83	25·33	22·54	20·50	23·29	20·20	22·29	
Mars	23·00	21.31	23·00	22·63	21·00	24·66	20·87	22·35	
April	23·00	22·00	24·06	23·94	21·28	24·58	21·75	22·94	
Maj	23·94	22·67	24·94	23·67	22·00	24·93	21·56	23·39	
Juni	28·14	24·50	26·43	—	23·50	27·11	23·00	[25·45]	
Juli	27·22	24·00	25·94	—	—	25·64	22·22	[25·00]	
Augusti	25·14	19·00	24·11	20.00	20·00	23·25	21·78	21·90	
September	20·33	18·06	18·44	18·11	16·42	15·78	15·78	17·56	lägst 49 kg/hl.
Oktober	14·57	15·00	14·25	14·00	13·59	13·38	11·88	13·81	
November	14·33	14·11	13·30	13·38	12·83	13·22	11·44	13·30	
December	14·68	14·44	14·13	13·75	14·00	14·13	13·38	14·07	
1922									
Januari	15·75	14·88	15·63	14·78	14·50	14·59	13·50	14·83	
Februari	16·38	16·41	16·00	16·59	16·00	16·19	—	[16·26]	
Mars	17·56	17·33	17·44	17·36	16·47	16·33	15·17	16·79	
April	18·00	17·36	18·00	17·14	16·65	16·11	14·54	16·83	
Maj	18·67	18·78	18·33	18·25	18·56	17·86	16·31	18·11	
Juni	19·00	19·00	18·50	18.17	17·88	17·46	16·29	18·04	
Juli	18·25	16·81	18·50	17·88	—	15·59	14·29	[16·89]	
Augusti	17·67	15·73	18·50	18·37	—	16·69	14·56	[16·89]	
September	12·50	13·56	13·33	13·88	12·50	12·89	12·29	12·99	
Oktober	13·86	12·97	12·94	13·53	12·61	12·81	11·86	12·94	lägst 49 kg/hl.
November	13·69	13·78	13·84	14·22	13·38	13·09	12·34	13·48	
December	14·13	14·00	14·00	13·53	13·94	13·59	12·97	13·74	
1923									
Januari	14·72	14·19	14·31	14·14	13·97	14·39	13·58	14·04	
Februari	15·59	14·53	14·69	14·28	14·31	15·31	14·13	14·69	
Mars	16·00	14·94	14·81	14·50	14·72	15·56	14·50	15.00	
April	16·81	15·00	15·06	14·75	14·59	15·19	14·06	15·07	
Maj	16·64	15·22	15·50	15·83	15·25	15·44	14·17	15·44	
Juni	17·00	16·00	16·17	16·28	15·75	16·15	15·19	16·08	
Juli	17·00	16·00	16·00	16·50	16·00	16·97	16·00	16·35	
Augusti	—	—	—	—	—	17·89	16·61	[17·25]	
September	—	13·00	13·50	15·30	—	14·21	13·38	[13·88]	
Oktober	14·33	13·00	13·42	14·59	13·36	14·04	13·44	13·74	
November	14·94	14·50	15·03	15·19	15·22	15·00	14·67	14·94	50 kg/hl.
December	15·29	15·00	15·61	15·21	15 82	15·00	14·64	15·23	
1924									
Januari	15·50	14·69	15·50	15·19	16·00	15·18	15·00	15·29	
Februari	15·44	14·50	15·17	14·94	15·53	15·11	14·92	15·09	
Mars	15·00	14·50	14·50	14·50	15·00	14·94	14·22	14·81	

Bihang.

Jämförande översikt av prisutvecklingen rörande viktigare jordbruksprodukter i Sverige och vissa främmande länder.

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I SVERIGE.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	Oxkött	Fläsk	Smör
	Kronor per hektoliter				Kronor per kilogram		
1870	12·07	8·71	7·22	4·55	0·59	0·95	1·32
71	13·95	9·32	7·64	4·59	0·59	0·86	1·38
72	15·32	9·90	8·41	4·97	0·60	0·80	1·42
73	16·58	11·16	9·63	5·62	0·65	0·87	1·54
74	13·72	11·08	10·28	6·42	0·59	0·93	1·77
75	12·95	10·05	8·79	5·62	0·64	1·02	1·76
76	13·60	10·05	9·06	5·96	0·63	0·97	1·85
77	14·55	10·08	9·21	5·81	0·62	0·90	1·83
78	12·08	8·75	7·91	4·51	0·62	0·78	1·48
79	12·80	8·67	7·75	4·48	0·61	0·74	1·29
1880	13·33	10·73	8·49	4·97	0·59	0·82	1·56
81	14·29	11·35	8·68	5·12	0·57	0·84	1·69
82	12·72	9·09	7·64	4·51	0·70	1·00	1·65
83	12·38	8·86	7·41	4·43	0·70	0·87	1·62
84	10·51	8·17	7·22	4·51	0·68	0·81	1·60
85	9·44	7·14	6·76	4·28	0·63	0·75	1·54
86	9·17	6·80	6·53	4·13	0·58	0·72	1·43
87	8·37	5·76	5·52	3·38	0·54	0·70	1·45
88	10·58	7·50	6·62	3·69	0·58	0·75	1·50
89	10·64	7·98	6·96	3·93	0·62	0·75	1·53
1890	10·83	8·13	7·01	4·00	0·69	0·80	1·55
91	12·25	10·90	8·11	4·85	0·68	0·82	1·61
92	10·22	8·51	7·27	4·25	0·68	0·84	1·63
93	9.36	7·53	7·00	4·71	0·65	0·87	1·62
94	7·71	6·41	6·05	3·71	0·66	0·80	1·52
95	8·41	6·98	6·41	3·59	0·64	0·73	1·53
96	9·66	7·46	6·86	3·94	0·63	0·68	1·59
97	11·45	8·10	7·74	4·33	0·65	0·77	1·59
98	11·29	8·40	7·57	4·35	0·70	0·83	1·61
99	10·97	9·35	7·90	4·73	0·72	0·83	1·73
1900	10·73	8·94	7·81	4·56	0·77	0·95	1·76
01	10·93	8·74	7.88	4·83	0·79	1·00	1·83
02	10·10	8·48	7·72	4·87	0·81	1·04	1·80
03	10·37	8·41	7·66	4·63	0·85	1·00	1·77
04	10·66	8·77	7·70	5·04	0·82	0·94	1·76
05	10·88	9·01	7·80	4·97	0·84	0·99	1·79
06	10·88	9·06	8·01	5·09	0·92	1·09	1·85
07	11·83	9·80	8·53	5·40	0·97	1·09	1·88
08	11·80	9·65	8·56	5·04	0·97	1·04	1·88
09	12·07	9·54	8·21	4·99	0·93	1·08	1·89
1910	11·56	8·87	8·01	4·87	0·91	1·15	1·87
11	12·05	9·75	8·61	5·55	0·90	0·99	1·98
12	11·88	9·94	8·70	5·55	1·03	1·13	1·99
13	11·18	9·60	8·26	5·26	1·10	1·21	1·99

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I DANMARK.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	Oxkött	Fläsk	Smör
	Kronor per tunna				Kronor per kilogram		
1870	18·19	12·36	10·21	6·93	Se an-	1·02	1·50
71	21·53	13·67	11·22	7·23	märk-	0·92	1·48
72	21·19	13·13	11·84	7·19	ningarna	1·04	1·38
73	22·76	16·80	13·39	8·54	·	1·06	1·64
74	17·01	14·35	13·20	9·20	·	1·06	1·88
75	17·83	13·61	12·61	9·04	·	1·12	1·84
76	19·54	14·74	13·34	9·62	·	1·14	2·00
77	17·99	12·26	12·04	8·13	·	1·08	1·66
78	15·63	10·81	10·47	6·74	·	1·00	1·44
79	18·42	12·16	11·45	6·97	·	0·96	1·56
1880	17·82	16·07	12·10	7·78	·	1·12	1·80
81	18·28	14·78	11·39	7·99	·	1·14	1·92
82	15·89	11·58	10·35	7·03	·	1·22	1·76
83	15·24	11·98	10·95	7·72	·	1·10	1·78
84	12·98	11·49	10·65	7·87	·	1·02	1·82
85	11·84	9·46	9·44	6·99	·	0·98	1·70
86	12·90	9·49	9·20	6·78	·	0·94	1·70
87	12·33	8·53	8·91	6·21	·	0·88	1·74
88	12·87	9·85	9·40	6·65	·	0·90	1·80
89	12·54	10·86	10·55	7·82	·	0·98	1·80
1890	12·53	10·69	9·74	6·95	·	1·02	1·82
91	15·63	14·21	11·28	8·72	·	0·98	1·96
92	11·74	10·25	9·27	7·03	·	1·02	1·92
93	10·97	9·68	9·30	7·58	·	1·00	1·94
94	8·87	8·11	8·36	6·16	·	0·98	1·76
95	9·64	8·27	8·31	6·06	·	0·82	1·84
96	11·83	8·74	8·95	6·72	·	0·76	1·86
97	13·11	9·88	9·17	7·10	·	0·90	1·82
98	12·08	10·38	9·54	6·95	·	0·88	1·86
99	10·83	10·74	10·12	7·01	·	0·80	1·98
1900	10·48	9·88	9·28	6·84	·	1·02	2·00
01	11·92	10·08	9·53	7·18	·	1·06	1·98
02	10·69	9·88	9·40	7·25	·	1·12	1·92
03	11·05	9·68	9·40	6·85	·	1·04	1·88
04	12·99	10·37	10·11	7·41	·	0·92	1·86
05	12·71	11·41	10·54	7·77	·	1·08	1·98
06	11·44	10·51	10·30	7·29	·	1·12	2·04
07	15·07	13·29	11·59	7·94	·	1·06	2·04
08	13·60	11·56	11·36	7·36	·	1·04	2·02
09	13·83	10·85	10·30	7·31	·	1·24	2·08
1910	12·94	10·07	10·26	7·19	·	1·32	1·96
11	14·16	12·58	13·06	8·83	·	1·10	2·28
12	13·39	11·99	12·58	8·29	·	1·30	2·20
13	12·58	10·99	11·17	7·51	·	1·40	2·22

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I ENGLAND.

År	Vete importerat	Vete engelskt	Korn engelskt	Havre engelsk	Oxkött	Fårkött	Fläsk	Smör Sh. per cwt
	Sh. o. d. per quarter				Pence per 8 lbs			
1870	49 5	46 11	34 7	22 10	56	58	56	124
71	50 9	56 8	36 2	25 2	60	63	51	130
72	53 3	57 0	37 5	23 2	59	67	50	119
73	55 9	58 8	40 5	25 5	65	71	54	123
74	52 1	55 8	44 11	28 10	62	62	54	134
75	45 6	45 2	38 5	28 8	64	71	57	126
76	44 8	46 2	35 2	26 3	62	72	59	135
77	53 6	56 9	39 8	25 11	61	69	51	127
78	47 1	46 5	40 2	24 4	61	68	50	122
79	45 3	43 10	34 0	21 9	55	64	48	107
1880	47 6	44 4	33 1	23 1	58	66	55	125
81	47 4	45 4	31 11	21 9	56	69	54	123
82	45 9	45 1	31 2	21 10	60	72	51	125
83	42 1	41 7	31 10	21 5	61	73	49	123
84	36 1	35 8	30 8	20 3	58	64	48	120
85	33 7	32 10	30 1	20 7	52	56	45	111
86	32 4	31 0	26 7	19 0	49	62	45	100
87	32 9	32 6	25 4	16 3	43	52	43	103
88	32 11	31 10	27 10	16 9	48	58	40	100
89	32 11	29 9	25 10	17 9	47	63	43	102
1890	33 5	31 11	28 8	18 7	47	59	42	100
91	38 1	37 0	28 2	20 0	47	53	39	106
92	32 10	30 3	26 2	19 10	47	53	48	108
93	27 7	26 4	25 7	18 9	48	53	50	106
94	22 11	22 10	24 6	17 1	47	55	44	98
95	23 7	23 1	21 11	14 6	47	58	37	93
96	26 6	26 2	22 11	14 9	45	53	35	98
97	31 11	30 2	23 6	16 11	47	55	44	94
98	34 4	34 0	27 2	18 5	46	52	45	95
99	28 8	25 8	25 7	17 0	49	54	40	103
1900	29 2	26 11	24 11	17 7	51	59	44	102
01	28 4	26 9	25 2	18 5	49	54	49	105
02	28 8	28 1	25 8	20 2	54	55	48	102
03	29 1	26 9	22 8	17 2	48	58	44	100
04	30 1	28 4	22 4	16 4	48	59	39	102
05	31 0	29 8	24 4	17 4	47	59	46	107
06	30 2	28 3	24 2	18 4	47	60	49	110
07	32 11	30 7	25 1	18 10	49	60	45	108
08	36 0	32 0	25 10	17 10	52	58	43	114
09	39 8	36 11	26 10	18 11	52	52	49	112
1910	35 11	31 8	23 1	17 4	54	58	54	114
11	34 0	31 8	27 3	18 10	51	55	46	121
12	36 4	34 9	30 8	21 6	56	59	50	123
13	35 4	31 8	27 3	19 1	54	62	55	119

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I PREUSSEN.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	Oxkött	Fårkött	Fläsk	Smör
	Mark per ton				Mark per 100 kg			
1870	204	156	142	142	97	·	115	193
71	234	172	152	146	100	·	113	200
72	242	168	152	138	113	·	122	218
73	264	192	182	160	123	115	135	238
74	240	198	200	192	124	114	134	252
75	196	166	168	180	113	106	126	248
76	210	174	168	177	113	107	131	245
77	230	177	169	160	115	108	129	235
78	202	143	157	139	117	109	123	215
79	196	144	148	134	115	108	115	205
1880	219	193	168	152	114	108	122	220
81	220	202	166	159	114	109	128	227
82	208	161	154	146	116	111	128	228
83	185	147	146	137	120	115	128	230
84	173	147	149	144	120	114	120	221
85	162	143	143	143	119	113	120	212
86	157	134	135	133	117	111	119	210
87	164	125	128	113	113	108	115	207
88	174	135	135	130	112	107	114	208
89	183	156	151	151	117	112	128	221
1890	192	170	165	160	126	121	139	220
91	222	208	171	162	128	125	130	220
92	189	178	156	149	126	122	131	226
93	152	135	143	158	121	118	132	227
94	135	118	132	139	124	119	131	217
95	140	121	125	121	126	122	126	207
96	153	122	130	126	124	121	120	210
97	165	126	135	134	124	121	128	214
98	186	145	149	148	126	124	136	214
99	155	143	144	137	126	125	132	218
1900	150	143	143	137	126	126	129	224
01	162	141	145	143	127	128	138	227
02	164	143	142	154	131	132	148	226
03	155	132	138	135	133	136	138	226
04	169	134	139	134	134	139	131	233
05	171	147	149	146	143	147	154	239
06	174	157	154	161	152	159	166	241
07	201	186	170	179	153	161	148	243
08	204	180	168	161	149	160	149	253
09	226	171	170	176	153	165	160	260
1910	204	150	154	158	159	170	162	267
11	199	164	172	174	166	175	149	277
12	211	184	194	197	179	185	167	285
13	196	165	153	165	181	197	173	274

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I FRANKRIKE.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	Oxkött	Fårkött	Fläsk
	Francs per 100 kg				Francs per kg		
1870	26·63	19·50	20·03	21·70	1·32	1·43	1·51
71	33·13	22·35	21·94	23·99	1·46	1·46	1·64
72	30·43	18·94	17·40	17·79	1·56	1·74	1·67
73	33·48	22·17	22·09	20·36	1·71	1·83	1·63
74	31·88	24·05	23·60	24·32	1·59	1·72	1·56
75	23·93	18·60	19·11	22·72	1·52	1·66	1·53
76	26·71	19·33	19·72	23·44	1·54	1·71	1·65
77	30·01	21·11	20·93	21·97	1·59	1·78	1·70
78	29·96	20·45	21·22	21·20	1·68	1·85	1·69
79	28·20	21·35	20·53	20·08	1·65	1·80	1·59
1880	29·96	22·42	20·73	20·79	1·59	1·77	1·66
81	28·82	20·71	19·41	19·93	1·56	1·77	1·71
82	27·69	19·45	19·53	20·16	1·59	1·81	1·69
83	24·83	17·94	18·43	18·92	1·63	1·86	1·66
84	23·10	17·48	18·30	18·53	1·65	1·88	1·60
85	21·71	16·58	17·70	18·97	1·63	1·84	1·54
86	22·84	15·84	16·39	18·00	1·58	1·77	1·52
87	23·41	16·54	15·87	17·04	1·47	1·67	1·50
88	24·79	16·64	17·12	18·66	1·40	1·65	1·43
89	24·00	16·45	17·22	18·86	1·45	1·70	1·44
1890	24·98	17·25	17·96	19·56	1·57	1·83	1·53
91	27·12	18·96	18·33	19·26	1·60	1·88	1·53
92	23·59	17·22	15·97	17·56	1·56	1·82	1·49
93	21·38	15·89	16·95	20·45	1·47	1·74	1·45
94	19·85	14·70	16·38	19·99	1·63	1·81	1·59
95	18·62	12·90	14·64	17·11	1·69	1·92	1·63
96	19·20	13·16	15·16	16·69	1·63	1·90	1·51
97	24·84	16·87	16·52	18·26	1·60	1·85	1·43
98	25·47	17·95	17·84	19·29	1·56	1·79	1·49
99	19·81	15·29	17·00	18·27	1·55	1·81	1·55
1900	19·09	14·79	16·92	18·18	1·52	1·80	1·56
01	20·07	15·47	16·99	19·72	1·52	1·81	1·53
02	21·45	16·23	17·10	19·95	1·53	1·83	1·55
03	22·36	16·27	17·00	17·55	1·57	1·86	1·57
04	21·33	15·53	16·38	16·47	1·60	1·91	1·55
05	22·86	16·30	17·72	19·17	1·59	1·90	1·55
06	22·83	16·63	18·10	21·15	1·58	1 90	1·59
07	23·26	17·68	18·58	20·13	1·64	1·84	1·76
08	22·90	17·44	18·74	19·17	1·68	2·04	1·81
09	23·60	17·58	19·22	20·23	1·71	2·04	1·72
1910	25·36	18·07	18·58	19·69	1·73	2·05	1·75
11	25·90	19·02	19·55	20·42	1·80	2·14	1·96
12	27·79	20·85	21·15	21·69	1·81	2·17	2·08
13	27·43	20·00	20·84	21·70	1·83	2·22	2·04

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I SVERIGE.

Indextal. Bas 1881—85.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	Kött	Fläsk	Smör
1870	102	98	96	100	89	112	81
71	118	104	101	100	89	101	85
72	129	111	112	109	91	94	88
73	140	125	128	123	98	102	95
74	116	124	136	141	89	109	109
75	109	113	117	123	97	120	109
76	115	113	120	130	95	114	114
77	123	113	122	127	94	106	113
78	101	98	105	99	94	92	91
79	108	97	103	98	92	87	80
1880	112	120	113	109	89	97	96
81	120	127	115	112	86	99	104
82	107	102	101	99	106	118	102
83	104	99	98	97	106	102	100
84	89	92	96	99	103	95	99
85	80	80	89	94	95	88	95
86	77	76	87	90	88	85	88
87	71	65	73	74	82	82	90
88	89	84	88	81	88	88	93
89	90	89	92	86	94	88	94
1890	91	91	93	88	105	94	96
91	103	122	108	106	103	97	99
92	86	95	96	93	103	99	101
93	79	84	93	103	99	102	100
94	65	72	80	81	100	94	94
95	71	84	85	79	97	86	94
96	81	91	91	86	96	80	98
97	96	92	103	95	99	91	98
98	95	95	100	95	106	98	99
99	92	106	105	104	101	98	107
1900	90	101	103	100	117	112	109
01	92	99	105	106	120	118	113
02	85	96	102	107	123	122	111
03	87	95	102	101	129	118	109
04	90	99	102	110	124	111	109
05	92	102	103	109	127	117	111
06	92	103	106	111	139	128	114
07	100	111	113	118	147	128	116
08	99	109	114	110	147	122	116
09	102	108	109	109	141	127	117
1910	97	101	106	107	138	135	115
11	102	110	114	121	136	117	122
12	100	112	115	121	156	133	123
13	94	109	110	115	167	142	123

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I DANMARK.

Indextal. Bas 1881—85.

Å r	Vete	Råg	Korn	Havre	Oxkött[1]	Fläsk	Smör
1870	122·5	104·2	96·7	92·1	(93·5)	93·6	83·3
71	145·0	115·3	106·3	96·1	(97·0)	84·4	82·2
72	142·7	110·7	112·1	95·5	(97·0)	95·4	76·7
73	153·3	141·7	126·8	113·5	(105·5)	97·2	91·1
74	114·6	121·0	125·0	122·2	(98·5)	97·2	104·4
75	120·1	114·8	119·4	120·1	(104·5)	103·0	102·2
76	131·6	124·3	126·3	127·8	(101·5)	104·6	111·1
77	121·2	103·4	114·0	108·0	(100·0)	99·1	92·2
78	105·3	91·1	99·2	89·5	(100·0)	91·7	80·0
79	124·1	102·5	108·4	92·6	(94·0)	88·1	86·7
1880	120·0	135·5	114·6	103·4	97·2	102·8	100·0
81	123·1	124·6	107·9	106·1	86·5	104·6	106·7
82	107·0	97·6	98·0	93·4	105·0	111·9	97·8
83	102·6	101·0	103·7	102·6	110·7	100·9	98·9
84	87·4	96·9	100·9	104·6	101·4	93·6	101·1
85	79·7	79·8	89·4	92·9	96·3	89·9	94·4
86	86·9	80·1	87·1	90·1	85·8	86·2	94·4
87	83·0	71·9	84·4	82·5	76·8	80·7	96·7
88	86·7	83·1	89·0	88·3	86·3	82·6	100·0
89	84·5	91·6	99·9	103·9	90·6	89·9	100·0
1890	84·4	90·1	92·2	92·3	97·0	93·6	101·1
91	105·2	119·8	106·8	115·8	102·3	89·9	108·9
92	79·1	86·4	87·8	93·4	94·0	93·6	106·7
93	73·9	81·6	88·1	100·7	82·7	91·7	107·8
94	59·7	68·4	79·2	81·8	85·6	89·9	97·8
95	64·9	69·7	78·7	80·5	88·8	75·2	102·2
96	79·7	73·7	84·8	89·3	79·3	69·7	103·3
97	88·3	83·3	86·8	94·3	80·2	82·6	101·1
98	81·4	87·5	90·3	92·3	81·0	80·7	103·3
99	72·9	90·6	95·8	93·1	79·2	73·4	110·0
1900	70·6	83·3	87·9	90·9	86·7	93·6	111·1
01	80·3	85·0	90·3	95·4	86·1	97·2	110·0
02	72·0	83·3	89·0	96·3	89·5	102·8	106·7
03	74·4	81·6	89·0	91·0	92·9	95·4	104·4
04	87·5	87·4	95·7	98·4	86·3	84·4	103·3
05	85·6	96·2	99·8	103·2	90·1	99·1	110·0
06	77·0	88·6	97·5	96·8	98·3	102·8	113·3
07	101·5	112·1	109·8	105·5	90·6	97·2	113·3
08	91·6	97·5	107·6	97·8	83·4	95·4	112·2
09	93·1	91·5	97·5	97·1	81·8	113·8	115·6
1910	87·2	84·9	97·2	95·5	93·3	121·1	108·9
11	95·4	106·1	123·7	117·3	97·9	100·9	126·7
12	90·2	101·1	119·1	110·1	111·2	119·3	122·2
13	84·7	92·7	105·8	99·8	115·3	128·4	123·3

[1]) Se anmärkningarna.

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I ENGLAND.

Indextal. Bas 1881—85.

Å r	Vete importerat	Vete engelskt	Korn engelskt	Havre engelsk	Oxkött	Fårkött	Fläsk	Smör
1870	110·3	117·0	111·2	107·9	97·6	86·8	113·4	103·0
71	124·0	141·3	116·3	118·9	104·5	94·3	103.2	108·0
72	130·1	142·1	120·0	109·5	102·8	100·3	101·2	98·3
73	136·3	146·3	130·0	120·0	113·2	106·3	109·3	102·2
74	127·3	139·0	144·5	136·2	108·0	92·8	109·3	111·3
75	111·1	112·6	123·6	135·4	111·5	106·3	115·4	104·7
76	109·3	115·1	113·1	124·0	108·0	107·8	119·4	112·1
77	130·8	141·5	127·6	122·4	106·3	103·3	103·2	105·5
78	115·1	115·7	129·2	114·9	106·3	101·8	101·2	101·3
79	110·6	109·3	109·4	102·7	95·8	95·8	97·2	88·9
1880	116·0	110·5	106·4	109·1	101·0	98·8	111·3	103·3
81	115·7	113·0	102·6	102·7	97·6	103·3	109·3	102·2
82	111·8	112·4	100·2	103·2	104·5	107·8	103·2	103·8
83	102·8	103·7	102·4	101·2	106·3	109·3	99·2	102·2
84	88·1	88·9	98·6	95·7	101·0	95·8	97·2	99·7
85	82·0	81·9	96·7	97·3	90·6	83·8	91·1	92·2
86	79·1	77·3	85·5	89·8	85·4	92·8	91·1	83·1
87	80·1	81·0	81·5	76·7	74·9	77·8	87·0	85·5
88	80·4	79·4	89·5	79·2	83·6	86·8	81·0	83·1
89	80·6	74·2	83·1	83·8	81·9	94·3	87·0	84·7
1890	81·7	79·6	92·2	87·8	81·9	88·3	85·0	83·1
91	93·0	92·3	90 5	94·4	81·9	79·3	78·9	88·0
92	80·2	75·4	84·1	93·7	81·9	79·3	97·2	89·7
93	67·5	65·6	82·3	88·5	83·6	79·3	101·2	88·0
94	56·1	56·9	78·8	80·7	81·9	82·3	89·1	81·4
95	57·7	57·6	70·5	68·5	81·9	86·8	74·9	77·2
96	64·8	65·2	73·7	69·7	78·4	79·3	70·9	81·4
97	78·1	75·2	75·6	79·9	81·9	82·3	89·1	78·1
98	84·0	84·8	87·3	87·0	80·1	77·8	91·1	78·9
99	70·1	64·0	82·3	80·3	85·4	80·8	81·0	85·5
1900	71·2	67·1	80·1	83·1	88·9	88·3	89·1	84·7
01	69·4	66·7	80·9	87·0	85·4	80·8	99·2	87·2
02	70·1	70·0	82·5	95·3	94·1	82·3	97·2	84·7
03	71·2	66·7	73·2	81·1	83·6	86·8	89·1	83·1
04	73·4	70·7	71·8	77·2	83·6	88·3	78·9	84·7
05	75·7	74·0	78·3	81·9	81·9	88·3	93·1	88·9
06	73·6	70·5	77·7	86·6	81·9	89·8	99·2	91·4
07	80·6	76·2	80·7	89·0	85·4	89·8	91·1	89·7
08	88·0	79·8	83·1	84·2	90·6	86·8	87·0	94·7
09	96·9	92·1	86·3	89·4	90·6	77·8	99·2	93·0
1910	87·9	78·9	74·2	81·9	94·1	86·8	109·3	94·7
11	83·2	78·9	87·7	89·0	88·9	82·3	93·1	100·5
12	88·8	86·6	98·6	101·6	97·6	88·3	101·2	102·2
13	86·8	79·0	87·7	90·1	94·1	92·8	111·3	98·8

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I PREUSSEN.

Indextal. Bas 1881—85.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	Oxkött	Fårkött	Fläsk	Smör
1870	107·6	97·5	93·7	97·4	82·3	·	92·1	86·3
71	123·4	107·5	100·3	100·1	84·9	·	90·5	89·4
72	127·6	105·0	100·3	94·7	95·9	·	97·8	97·5
73	139·2	120·0	120·1	109·7	104·4	102·3	108·2	106·4
74	126·6	123·8	131·9	131·7	105·3	101·4	107·4	112·7
75	103·4	103·8	110·8	123·5	95·9	94·3	101·0	110·9
76	110·8	108·8	110·8	121·4	95·9	95·2	105·0	109·6
77	121·3	110·6	111·5	109·7	97·6	96·1	103·4	105·1
78	106·5	89·4	103·6	95·3	99·3	97·0	98·6	96·2
79	103·4	90·0	97·6	91·9	97·6	96·1	92·1	91·7
1880	115·5	120·6	110·8	104·3	96·8	96·1	97·8	98·4
81	116·0	126·3	109·5	109·1	96·8	97·0	102·6	101·5
82	109·7	100·6	101·6	100·1	98·5	98·8	102·6	102·0
83	97·6	91·9	96·3	94·0	101·9	102·3	102·6	102·9
84	91·2	91·9	98·3	98·8	101·9	101·4	96·2	98·8
85	85·4	89·4	94·3	98·1	101·0	100·5	96·2	94·8
86	82·8	83·8	89·1	91·2	99·3	98·8	95·4	93·9
87	86·5	78·1	84·4	77·5	95·9	96·1	92·1	92·6
88	91·8	84·4	89·1	89·2	95·1	95·2	91·3	93·0
89	96·5	97·5	99·6	103·6	99·3	99·6	102·6	98·8
1890	101·3	106·3	108·8	109·7	107·0	107·7	111·4	98·4
91	117·1	130·0	112·8	111·1	108·7	111·2	104·2	98·4
92	99·7	111·3	102·9	102·2	107·0	108·5	105·0	101·1
93	80·2	84·4	94·3	108·4	102·7	105·0	105·9	101·5
94	71·2	73·8	87·1	95·3	105·3	105·9	105·0	97·0
95	73·8	75·6	82·5	83·0	107·0	108·5	101·0	92·6
96	80·7	76·3	85·8	86·4	105·3	107·7	96·2	93·9
97	87·0	78·8	89·1	91 9	105·3	107·7	102·6	95·7
98	98·1	90·6	98·3	101·5	107·0	110·3	109·0	95·7
99	81·8	89·4	95·0	94·0	107·0	111·2	105·8	97·5
1900	79·1	89·4	94·3	94·0	107·0	112·1	103·4	100·2
01	85·4	88·1	95·6	98·1	107·8	113·9	110·6	101·5
02	86·5	89·4	93·7	105·6	111·2	117·4	118·6	101·1
03	81·8	82·5	91·0	92·6	112·9	121·0	110·6	101·1
04	89·1	83·8	91·7	91·9	113·8	123·7	105·0	104·2
05	90·2	91·9	98·3	100·1	121·4	130·8	123·4	106·9
06	91·8	98·1	101·6	110·4	129·0	141·5	133·0	107·8
07	106·0	116·3	112·1	122·8	129·9	143·2	118·6	108·7
08	107·6	112·5	110·8	110·4	126·5	142·3	119·4	113·1
09	119·2	106·9	112·1	120·7	129·9	146·8	128·2	116·3
1910	107·6	93·8	101·6	108·3	135·0	151·2	129·8	119·4
11	105·0	102·5	113·5	119·3	140·9	155·7	119·4	123·9
12	111·3	115·0	128·0	135·1	152·0	164·6	133·8	127·5
13	103·4	103·1	100·9	113·2	153·7	175·3	138·6	122·5

PRISER Å VISSA LANTBRUKSPRODUKTER I FRANKRIKE.

Indextal. Bas 1881—85.

År	Vete	Råg	Korn	Havre	Oxkött	Fårkött	Fläsk
1870	105·5	105·3	107·3	112·4	82·0	78·1	92·1
71	131·3	121·3	117·5	124·3	90·7	79·8	100·0
72	120·6	102·8	93·2	92·2	96·9	95·1	101·8
73	132·7	120·3	118·3	105·5	106·2	100·0	99·4
74	126·4	130·5	126·4	126·0	98·8	94·0	95·1
75	94·8	100·9	102·4	117·7	94·4	90·7	93·3
76	105·9	104·9	105·6	121·5	95·7	93·4	100·6
77	118·9	114·5	112·1	113·8	98·8	97·3	103·7
78	118·7	111·0	113·7	109·8	104·3	101·1	103·0
79	111·8	115·8	110·0	104·0	102·5	98·4	97·0
1880	118·7	121·6	111·0	107·7	98·8	96·7	101·2
81	114·2	112·4	104·0	103·3	96·9	96·7	104·3
82	109·8	105·5	104·6	104·5	98·8	98·9	103·0
83	98·4	97·3	98·7	98·0	101·2	101·6	101·2
84	91·6	94·8	98·0	96·0	102·5	102·7	97·6
85	86·0	90·0	94·8	98·3	101·2	100·5	93·9
86	90·5	85·9	87·8	93·3	98·1	96·7	92·7
87	92·8	89·7	85·0	88·3	91·3	91·3	91·5
88	98·3	90·3	91·7	96·7	87·0	90·2	87·2
89	95·1	89·3	92·2	97·7	90·1	92·9	87·8
1890	99·0	93·6	96·2	101·3	97·5	100·0	93·3
91	107·5	102·9	98·2	99·8	99·4	102·7	93·3
92	93·5	93·4	85·5	91·0	96·9	99·5	90·9
93	84·7	86·2	90·8	106·0	91·3	95·1	88·4
94	78·7	79·8	87·7	103·6	101·2	98·9	97·0
95	73·8	70·0	78·4	88·7	105·0	104·9	99·4
96	76·1	71·4	81·2	86·5	101·2	103·8	92·1
97	98·5	91·5	88·5	94·6	99·4	101·1	87·2
98	101·0	97·4	95·6	99·9	96·9	97·8	90·9
99	78·5	83·0	91·1	94·7	96·3	98·9	94·5
1900	75·7	80·2	90·6	94·2	94·4	98·4	95·1
01	79·5	83·9	91·0	102·2	94·4	98·9	93·3
02	85·0	88·1	91·6	103·4	95·0	100·0	94·5
03	88·6	88·3	91·1	90·9	97·5	101·6	95·7
04	84·5	84·3	87·7	85·3	99·4	104·4	94·5
05	90·6	88·4	94·9	99·3	98·8	103·8	94·5
06	90·5	90·2	96·9	109·6	98·1	103·8	97·0
07	92·2	95·9	99·5	104·3	101·9	100·5	107·3
08	90·8	94·6	100·4	99·3	104·3	111·5	110·4
09	93·5	95·4	102·9	104·8	106·2	111·5	104·9
1910	100·5	98·0	99·5	102·0	107·5	112·0	106·7
11	102·7	103·2	104·7	105·8	111·8	116·9	119·5
12	110·1	113·1	113·3	112·4	112·4	118·6	126·8
13	108·7	108·5	111·6	112·4	113·7	121·3	124·4

INDEXTAL FÖR PRISER Å LANTBRUKSPRODUKTER I SVERIGE OCH DANMARK.

Bas 1881—85.

År	Sverige			Danmark		
	Veget. prod.	Anim. prod.	Samtliga	Veget. prod.	Anim. prod.	Samtliga
1870	99	93	*96·0*	104	91	*97·5*
71	106	91	*98·5*	116	90	*103·0*
72	115	91	*103·0*	115	92	*103·5*
73	129	98	*113·5*	134	100	*117·0*
74	129	99	*114·0*	121	100	*110·5*
75	116	106	*111·0*	119	104	*111·5*
76	120	105	*112·5*	128	105	*116·5*
77	121	102	*111·5*	112	98	*105·0*
78	101	93	*97·0*	96	93	*94·5*
79	102	88	*95·0*	107	91	*99·0*
1880	114	93	*103·5*	118	99	*108·5*
81	119	94	*106·5*	115	96	*105·5*
82	102	108	*105·0*	99	105	*102·0*
83	100	104	*102·0*	102	105	*103·5*
84	94	100	*97·0*	97	99	*98·0*
85	86	93	*89·5*	85	94	*89·5*
86	83	87	*85·0*	86	88	*87·0*
87	71	84	*77·5*	80	83	*81·5*
88	86	89	*87·5*	87	89	*88·0*
89	89	93	*91·0*	95	93	*94·0*
1890	91	100	*95·5*	90	97	*93·5*
91	110	101	*105·5*	112	101	*106·5*
92	93	102	*97·5*	87	97	*92·0*
93	90	100	*95·0*	86	91	*88·5*
94	75	97	*86·0*	72	90	*81·0*
95	80	94	*87·0*	73	89	*81·0*
96	87	93	*90·0*	82	83	*82·5*
97	97	97	*97·0*	88	86	*87·0*
98	96	102	*99·0*	88	87	*87·5*
99	102	102	*102·0*	88	85	*86·5*
1900	99	114	*106·5*	83	95	*89·0*
01	101	118	*108·5*	88	95	*91·5*
02	98	120	*109·0*	85	97	*91·0*
03	96	121	*108·5*	84	97	*90·5*
04	100	117	*108·5*	92	90	*91·0*
05	102	121	*111·5*	96	97	*96·5*
06	103	130	*116·5*	90	103	*96·5*
07	111	135	*123·0*	107	98	*102·5*
08	108	133	*120·5*	95	94	*94·5*
09	107	132	*119·5*	99	98	*98·5*
1910	103	132	*117·5*	91	104	*97·5*
11	112	128	*120·0*	111	106	*108·5*
12	112	142	*127·0*	105	118	*111·5*
13	107	150	*128·5*	96	121	*180·5*

INDEXTAL FÖR PRISER Å LANTBRUKSPRODUKTER I ENGLAND, PREUSSEN OCH FRANKRIKE.

Bas 1881—85.

År	England			Preussen			Frankrike		
	Veget. prod.	Anim. prod.	Samtliga	Veget. prod.	Anim. prod.	Samtliga	Veget. prod.	Anim. prod.	Samtliga
1870	112	100	*106·0*	99	87	*93·0*	108	84	*96·0*
71	125	103	*114·0*	108	88	*98·0*	124	90	*107·0*
72	125	101	*113·0*	107	97	*102·0*	102	98	*100·0*
73	133	108	*120·5*	122	105	*113·5*	119	102	*110·5*
74	137	105	*121·0*	129	107	*118·0*	127	96	*111·5*
75	121	109	*115·0*	110	101	*105·5*	104	93	*98·5*
76	115	112	*113·5*	113	101	*107·0*	109	97	*103·0*
77	131	105	*118·0*	113	101	*107·0*	115	100	*107·5*
78	119	103	*111·0*	99	98	*98·5*	113	103	*108·0*
79	108	94	*101·0*	96	94	*95·0*	110	99	*104·5*
1880	111	104	*107·5*	113	97	*105·0*	115	99	*107·0*
81	109	103	*106·0*	115	99	*107·0*	108	99	*103·5*
82	107	105	*106·0*	103	100	*101·5*	106	100	*103·0*
83	103	104	*103·5*	95	102	*98·5*	98	101	*99·5*
84	93	98	*95·5*	95	100	*97·5*	95	101	*98·0*
85	89	89	*89·0*	92	98	*95·0*	92	99	*95·5*
86	83	88	*85·5*	87	97	*92·0*	89	96	*92·5*
87	80	81	*80·5*	82	94	*88·0*	89	92	*90·5*
88	82	84	*83·0*	89	94	*91·5*	94	88	*91·0*
89	80	87	*83·5*	99	100	*99·5*	94	90	*92·0*
1890	85	85	*85·0*	107	106	*106·5*	98	97	*97·5*
91	93	82	*87·5*	118	106	*112·0*	102	98	*100·0*
92	83	87	*85·0*	104	105	*104·5*	91	96	*93·5*
93	76	88	*82·0*	92	104	*98·0*	92	92	*92·0*
94	68	84	*76·0*	82	103	*92·5*	87	99	*93·0*
95	64	80	*72·0*	79	102	*90·5*	78	103	*90·5*
96	68	78	*73·0*	82	101	*91·5*	79	99	*89·0*
97	77	83	*80·0*	87	103	*95·0*	93	96	*94·5*
98	86	82	*84·0*	97	106	*101·5*	98	95	*96·5*
99	74	83	*78·5*	90	105	*97·5*	87	97	*92·0*
1900	75	88	*81·5*	89	106	*97·5*	85	96	*90·5*
01	76	88	*82·0*	92	108	*100·0*	89	96	*92·5*
02	79	90	*84·5*	94	112	*103·0*	92	96	*94·0*
03	73	86	*79·5*	87	111	*99·0*	90	98	*94·0*
04	73	84	*78·5*	89	112	*100·5*	85	99	*92·0*
05	77	88	*82·5*	95	121	*108·0*	93	99	*96·0*
06	77	91	*84·0*	100	128	*114·0*	97	100	*98·5*
07	82	89	*85·5*	114	125	*119·5*	98	103	*100·5*
08	84	90	*87·0*	110	125	*117·5*	96	109	*102·5*
09	91	90	*90·5*	115	130	*122·5*	99	108	*103·5*
1910	81	96	*88·5*	103	134	*118·5*	100	109	*104·5*
11	85	91	*88·0*	110	135	*122·5*	104	116	*110·0*
12	94	97	*95·5*	122	144	*133·0*	112	119	*115·5*
13	86	99	*92·5*	105	148	*126·5*	110	120	*115·0*

Anmärkningar.

Källor m. m.

Sverige: Samtliga priser utgöra riksmedeltal av resp. markegångspriser. Rubriken oxkött hänför sig i allmänhet till vad i taxorna benämnes »torrt kött».

Danmark: Priserna för spannmål samt fläsk och smör utgöra riksmedeltal av Kapitelstaksternes priser för resp. varor. I dessa saknas prisuppgifter för kött. Sådana hava ej heller i andra källor påträffats för hela perioden eller någon längre del därav. Till ersättning ha använts prisnoteringarna för nötkreatur, slaktad vikt, å Köpenhamns kreatursmarknad, vilka sedan 1880 kunnat sammanställas dels ur Ugeskrift for Landmænd, dels ur den svenska Tidskrift för landtmän. De absoluta pristalen anföras icke utan endast indextalen, vilka beräknats såsom medeltal för stutar och kvigor, kor, samt oxar och tjurar, allt bästa noterade kvalitet. För åren 1870—79 ha i brist på annat material insatts medeltalen för svenska och engelska priser å nötkött.

England: Priset för importerat vete utgör medeltal av de deklarerade värdena enligt importstatistiken. Priserna å engelsk spannmål äro de s. k. gazettepriserna, vilka utgöra medeltal av marknadspriset å ett större antal orter i Storbritannien (1870—82 150 st., 1883—90 187 st., 1890—1900 196 st., 1901 ff. 190 st.). Priserna å animaliska produkter (Beef, prime; Mutton, prime; Pork, large and small average; samt Butter, Friesland fine to finest) avse partipris i London och äro hämtade ur Sauerbecks prisöversikter i Journal of the Royal Statistical Society. Kött- och fläskpriserna äro medeltal av noteringarna å the Metropolitan Cattle Market.

Preussen: Samtliga priser utgöra medeltal av marknadspriserna (Marktpreise) för 165 orter. De äro för åren 1870—1909 hämtade ur Zeitschrift des Kgl. preussischen Statistischen Bureaus, årg. 1889 och 1909, för de följande åren ur Statistisches Jahrbuch für den Preussischen Staat.

Frankrike: Samtliga priser utgöra medeltal av marknadspriser för alla departement. De äro hämtade ur Bulletin du ministère de l'agriculture samt Statistique agricole annuelle.

Indextalens beräkning.

Indextalen äro beräknade på basis av medeltalen för åren 1881—85. Den sammanfattande index för vegetabiliska produkter utgör aritmetiska mediet för de fyra spannmålsslagens priser; i avseende på England saknas notering för råg; i stället ha medtagits två noteringar för vete. Index för animaliska produkter utgör beträffande Sverige och Danmark medeltal för nötkött, fläsk och smör, varvid köttpriset ingår med dubbel vikt, beträffande England och Preussen medeltal för nötkött, fårkött, fläsk och smör samt beträffande Frankrike, ifråga om vilket smörnotering saknas, medeltal för allenast nötkött, fårkött och fläsk. Den allmänna index för varje land utgör aritmetiska mediet av indices för vegetabiliska och animaliska produkter.

Intill den 15 oktober 1924 offentliggjorda delar av

Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden:

I. Svensk tullpolitik 1816—1911 av A. Montgomery.
II. Bomullsindustriens produktionsförhållanden av K.-G. Hagström.
III. Utredning angående det svenska jordbrukets produktion samt saluöverskott av spannmål av E. Höijer.
IV. Jämförelse mellan jordbrukets utveckling i vissa delar av Sverige samt Danmark och Norge av E. Höijer.
V. Tabeller till belysning av det svenska jordbrukets utveckling 1871—1919 jämte anmärkningar av E. Höijer.
VI. Svensk traktatpolitik 1816—1914 av A. Montgomery.
VII. Utlåtande angående frågan om differentialtullar till skydd mot valutadumping.
VIII. Utlåtande i valutafrågan.
IX. Utlåtande angående järnvägsfrakternas reglering.
X. Utlåtande med förslag till förordning om åtgärder till skydd mot så kallad valutadumping.
XI. Pappersindustriens produktionsförhållanden av E. Bosæus.
XII. Margarinindustriens utveckling etc. av J. Lublin.
XIII. Den svenska kautschukindustriens utveckling 1890—1913 etc. av B. Ohlin.
XIV. Huvuddragen av det svenska jordbrukets utveckling 1871—1919 av A. Sjöström.
XV. Översikt av jordbrukets utveckling i vissa främmande länder 1871—1913 av E. Höijer.
XVI. Den svenska järnhanteringens utveckling etc. av S. K. Stockman.
XVII. Den svenska glasindustriens utveckling etc. av B. Ohlin.
XVIII. Den svenska mekaniska verkstadsindustriens utveckling intill krigsutbrottet av E. Linder.
XIX. Sveriges bryggeriindustri av A. Lilienberg.
XX. Garveriindustriens produktionsförhållanden av W. Smith.
XXI. Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet av H. Nilsson-Ehle.
XXII. Översiktstabeller angående den svenska industriens utveckling 1891—1920 jämte anmärkningar.
XXIII. De svenska järn- och metallmanufakturindustriernas utveckling etc. av G. Delling.
XXIV. Undersökning angående jordegendomsvärdenas utveckling i Sverige och vissa främmande länder av K. Åmark.
XXV. Handels- och prisöversikter rörande spannmål etc. av K. Åmark.
XXVI. Ljusindustrien samt tillverkningen av glycerin etc. av J. Lublin.
XXVII. Ylleindustriens produktionsförhållanden av K.-G. Hagström.
XXVIII. Den svenska tegelindustriens utveckling etc. av B. Ohlin.
XXXVI. Betänkande ang. tullsystemets verkningar i Sverige före världskriget. Del I och II.

Nr XXIX—XXXV äro avsedda att behandla porslinsindustrien, skoindustrien, cementindustrien, tvättmedelsindustrien, tryckeri- och pappersförädlingsindustri, monopolistiska sammanslutningar inom svensk industri samt den svenska industriens räntabilitet åren 1911—1914.

Statens offentliga utredningar 1924

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer ii den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 25. Handels- och prisöversikter rörande spannmål. [55] 26. Ljusindustrien. [34] 27. Ylleindustrien. [35] 28. Tegelindustrien. [36] 36. Betänkande ang. tullsystemets verkningar. Del 1. [37] Del 2. [38]
1921 års kommunalskattekommittés betänkande. Del 1. [53] Del 2. [54]

Polisti.

Handledning vid utarbetandet av brandordningar för landskommuner. [23]

Socialpolitik.

Iakttagelser rörande socialiseringen i Österrike. [14]
Det svenska tobaksmonopolet. [15]
Statens järnvägar. [22]
Statens järnvägar som allmänt affärsverk. [30]
Sveriges vattenkrafttillgångar och vattenkraftproduktion. [39]
Kommunal affärsverksamhet. [45]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 7. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Kristianstads län. [50] 9. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Hallands län. [18] 11. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Blekinge län. [10] 12. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Kopparbergs län. [3] 13. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Västmanlands län. [8] 14. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Värmlands län. [9] 15. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Jämtlands län. [11] 16. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Norrbottens län. [28] 17. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Jönköpings län. [44] 18. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Gotlands län. [12] 19. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Västernorrlands län. [17] 20. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Västerbottens län. [29] 22. Förteckning över elektriska kraftanläggningar i Sverige år 1923. [48]
Ingenjör N. Ekwalls utredningar. 1. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Östergötlands län. [46] 2. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Örebro län. [51] 3. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Kalmar län. [49] 4. Ang. elektrifiering av landsbygden inom Kronobergs län. [47]
Utredning betr. de elektriska distributionsföretagens å landsbygden ekonomiska svårigheter och möjligheterna för dessas avhjälpande. [52]
Förslag till lag om lärlingsväsendet i vissa yrken. [41]

Fast egendom. Jordbruk med binäringarr.

Det svenska lantbrukets produktionskostnader. 2. Bokföringsåren 1920—1921 och 1921—1922. [2]
Fastighetsregisterkommissionens meddelanden. 133. [21]
Till frågan om ny jorddelningslagstiftning. [40]
Kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna. [43]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till gruvlag. [16]
Malmkommissionens slutbetänkande. [32]
Malmtillgången i Norrbottens län. [33]
Förbrukning av virke till husbehov på Värmlands läns landsbygd. [42]

Industri.

Cement- och betongbestämmelser. [25]

Handel och sjöfart.

Skeppstjänstkommitterades betänkande. 3. [20]

Kommunikationsväsen.

Utredning rörande ny vattenväg mellan Östersjön och Vänern jämte bihang. [6]
Anvisningar rörande vägväsendet och automobiltraffiken. [19]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Supplement nr 2 till Sverges familjenamn 1920. [4]
Betänkande angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. [5]
Betänkande och förslag angående läroverks- och laandsbibliotek. [7]
Förslag till lönereglering för befattningshavare vidl allmänna läroverk m. fl. läroanstalter. [13]
K. skolöversityrelsens utlåtande över skolkommissionens betänkanden 1—5. [24]
Systematiskt utforskande av allmogekulturen. 1. [26] 2. [27]
Utredning rörande kungl. teaterns verksamhet. [31]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Angående ordnandet av statens kommersiella informationsverksamhet. [1]

Sthlm 1924 Isaac Marcus' Boktr.-A.-B.